

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Pal. 25.2.4.21 (I)

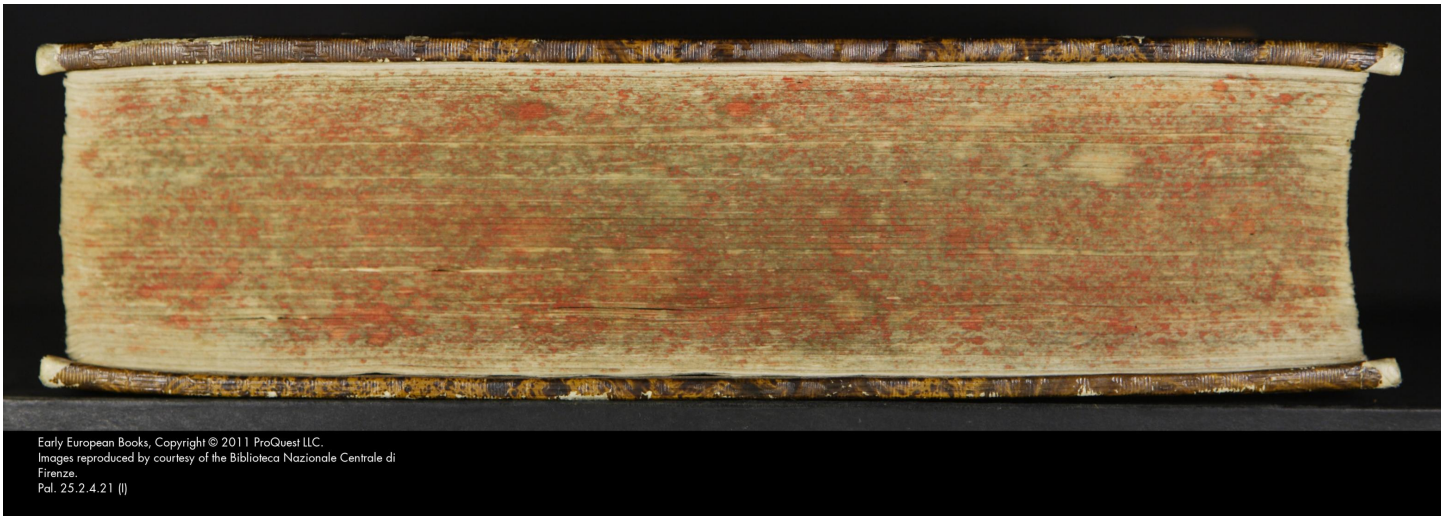

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Pal. 25.2.4.21 (I)

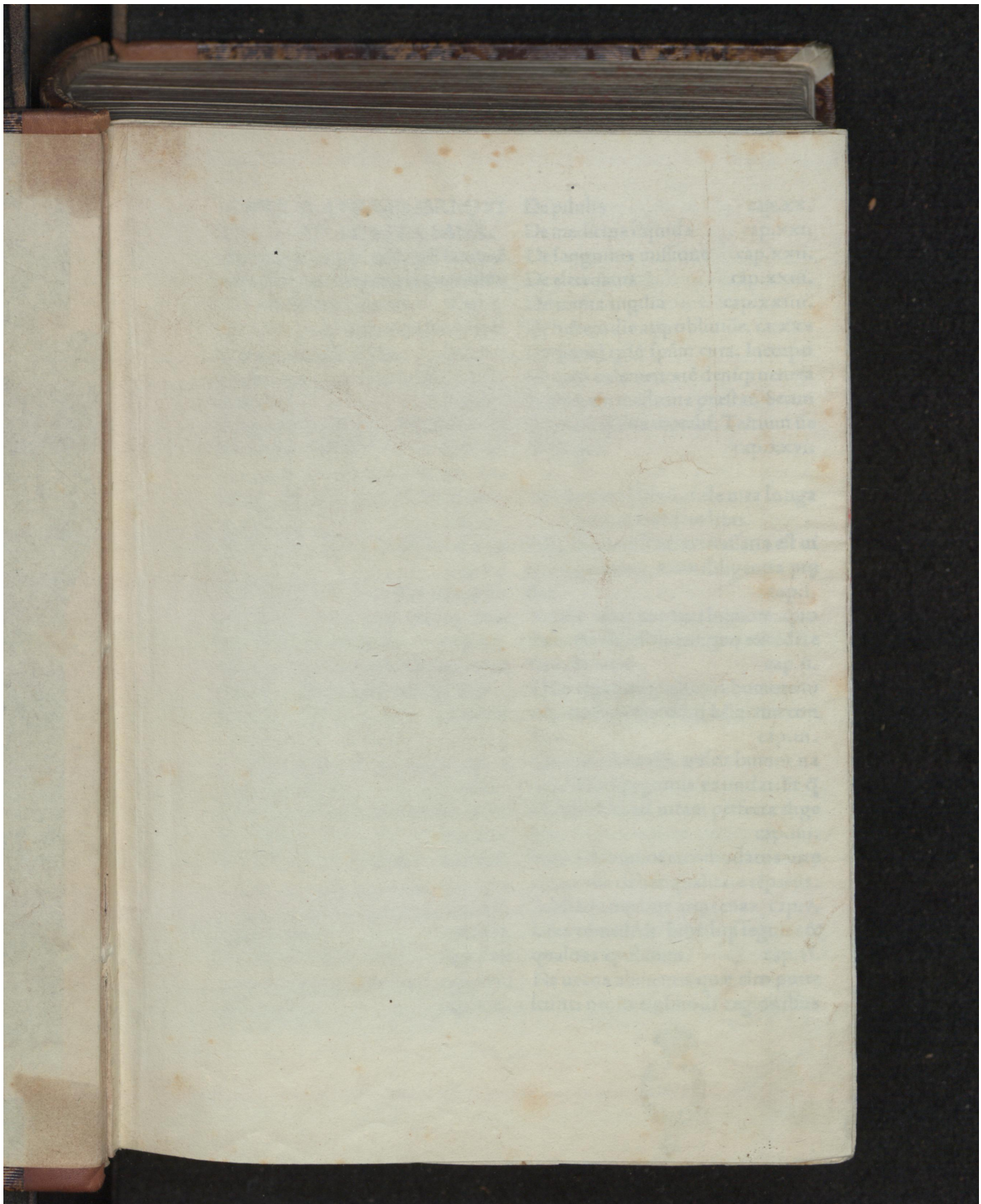

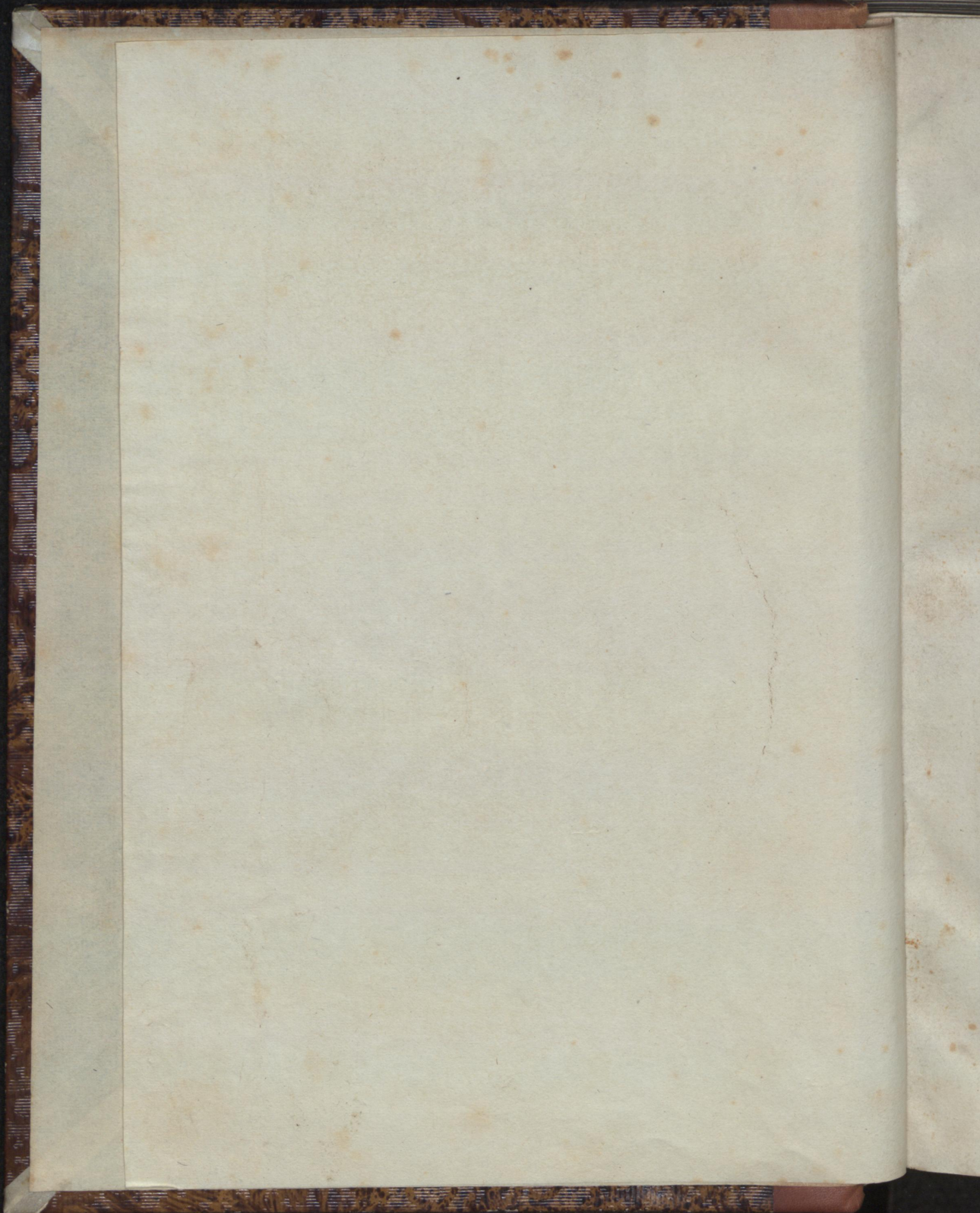
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Pal. 25.2.4.21 (I)

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Pal. 25.2.4.21 (I)

25. 2. 4. 21.

CAPITVLA PRIMILIBRI QVI
TRACTAT DE VITA SANA.

Prohemium in quo etiam agitur sanitatem
mentis sanitati corporis adreponenda.
Nouem studiosorum duces. cap. i.
Quam diligens habenda cura sit cerebri
cordis. stomachi. spiritus. cap. ii.
Litterati pituita & atra bilis obno-
xii sunt. cap. iii.
Quot sint cause quibus litterati melancolicis
sint uel fiat. cap. iiii.
Cur melancolici ingeniosi sint & qua-
les melancolici sint eiusmodi: quales
contra. cap. v.
Quo pacto atra bilis conducat inge-
nio. cap. vi.
Quibus sunt precipui studiosorum ho-
stes. pituita. atra bilis. coitus. sarie-
ras. matutinus sonus. cap. vii.
Quam sit hora inchoandi studiis opor-
tunior: quis uel continuandi mo-
dus. cap. viii.
Quomodo sit uitanda pituita. cap. ix.
Quam ratione uitanda sit atra bilis. cap. x.
Cura stomachi. cap. xi.
De his que fouent membra precipua
uites spiritus. cap. xii.
Medicine contra pituitam. cap. xiii.
Destillatio atque eius cura. cap. xiiii.
Dolor capitis & cura eius. cap. xv.
De cura uisus. cap. xvi.
De gustu instaurando. cap. xvii.
De exacta atrae bilis cura. cap. xviii.
De siccitate. cap. xix.

T
De pilulis. cap. xx.
De medicina liquida. cap. xxi.
De sanguinis missione. cap. xxii.
De electuariis. cap. xxiii.
De nimia uigilia. cap. xxiiii.
De hebetudine atque obliuione. ca. xxv.
Corporeum quod est spiritum cura. In corpo-
reum uero cole: ueritatem denique uenera-
re. Primum medicina praestat. Secun-
dum disciplina moralis. Tertium ue-
ro religio. cap. xxvi.

Prohemium in libro. ii. de uita longa
Capitula eiusdem libri.

Ad perfectionem scientiae necessaria est ui-
ta longa: quam etiam diligentia pre-
stat. cap. i.
Vitalis calor nutritur humore: quo
deficiente fit resolutio: quo excedere
fit suffocatio. cap. ii.
Quomodo repandus calor ad humorem/
atque uicissim quodam Mineruae con-
silio. cap. iii.
Quibus de causis arefcit humor na-
turalis: uel pegtinus exundat. Et que
necessaria sit ad uitam perfecta dige-
stio. cap. iiii.
Sanguis & humor accomodatus uitae
aerius esse debet: qualitate reparatus:
substantia mediis atque tenax. cap. v.
Cibus comedendi: bibendi: regulae &
qualitas epularum. cap. vi.
Ne utaris alimentis quae cito putre-
scunt: nec in eiusmodi regionibus

habites: Vinū & tritū præteris elige: Putrefactionem & resolutionem fuge. cap. vii.

Diera: uictus medicā senū. cap. viii
Naturę aromatum & cordialium necessarię: & rursum qualis senum uictus. cap. ix.

De auro & aureis alimētis / & recreatione senum cap. x.

De usu lactis sanguinisq; humani p uira senum cap. xi.

Diera / habitatio / consuetudo senum cap. xii.

Quę adminicula senes a planetis accipiāt ad oīa mēbra fouēda. Vbi mēto passulas uuas pinguefacere iecur atq; corroborare / quod maximū est uitę subsidiū cap. xiii.

Cōfabulatio senū sub Venere p uirēria prata cap. xiiii

Mercurius alloquit senes / & cōsultat eis circa uoluptatē. odores. cantus. medicinas cap. xv.

Cōfirmatio superiorum: & q; deuitare debemus assiduam cogitationē & coirum. cap. xvi.

De medicinis senū / & de habitatiōe iterū atq; diera. cap. xvii.

De nutrimēto spūs / & cōseruatione uirę p odores. ubi i hoc capitulo de usu mellis dicit. Memēto rosaceum mel solidū & liqdū senibus conseruādis accomodatissimū cap. xviii.

Magorū medicā p senibus. cap. xix

De piculis euitādis ex quolibet uirtute seprēnario iminēribus. cap. xx.

Prohemii i librū. III. de uita celitus
Capitula eiusdem libri.

In quo consistat secūdū Plotinū uirtus fauorē celitus attrahēs. s. i eo q; aīa mūdi & stellarū demonūq; aīę facile alliciunt corporum formis accomodatis cap. i.

De concordia mūdi. de natura hōis secūdū stellas. quō fiat attractus ab una quaq; stella cap. ii.

Inter aīam mūdi / & corpus eius manifestū est spūs eius / i cuius uirtute sūt quattuor elemēta. Nos uero per spūm nostrum hunc possumus haurire. cap. iii.

Spūs noster haurit mūdi spūm p radios solis & iouis: quatenus ipse fit solaris / & iouialis cap. iiii.

Tres gratiæ sūt Iupiter / & Sol. & Venus. Iupiter est grā geminarū media & maxie nobis accomodata cap. v.

De uirtute in nobis naturali / uitali / aīali: & p quos planetas adiuuēt: & quō p aspectū lunę ad solē / & Venere: maxime uero ad iouē cap. vi.

Quō mēbra foueant i nobis p cōparationem lunę ad signa & ad stellas fixas cap. vii.

De uirtutibus & usu stellarum fixarum cap. viii.

Dignitates planetarū i signis ad usū

medicinarū obseruāda cap. ix.
 Quō planetis uti debeamus i medi
 cinis cap. x.
 Quibus modis spūs noster haurire
 plurimū pōr de spū uitaeq; mūdi: Et
 q; planetę spūm pcreāt atq; recreāt: &
 qualia ad unūquenq; planetam per
 tinent cap. xi.
 Res naturales atq; ēt artificiolā ha
 bent uirtutes a stellis occultas: per
 quas spūm nostrū stellis eisdē expo
 nunt cap. xii.
 De uirtute imaginū secundum anti
 quos / atq; medicinarum celitus acq
 lita cap. xiii.
 Ordines rerū a stellis pēdētū ut So
 lariū atq; similiū: & quō spūs fiat So
 laris cap. xiiii.
 De uirtute imaginum secundum anti
 quos atq; medicinarum: & quomo
 do medicinā sine lōge ualidiores q̄
 imagines cap. xv.
 De potestate celi. De uiribus radio
 rum / unde uim sortiri putentur ima
 gines. cap. xvi.
 Quā uim habent figurā ī celo / atq;
 sub celo cap. xvii.
 Quales cælestium figuras atiq; ima
 ginibus imprimebāt: ac de usu ima
 ginum cap. xviii.
 De fabricanda uniuersi figu
 ra. cap. xix.
 Quātrā imagines uim hēre putent ī
 spūm / & spūs ī eas: & de affectu utē

ris & operantis cap. xx.
 De uirtute uerborum / atq; cārus ad
 beneficium cæleste captandū. Ac de
 septem gradibus pducētib; ad cę
 lestia. cap. xxi.
 Quō seprē modis nos cęlestibus ac
 cōmodare possumus: & qbus Satur
 nus sit maleficus: quibus ppitius:
 quos Iupiter a saturno defēdar: quō
 celum agat in spiritum / & corpus / &
 animam cap. xxii.
 Ut prospere uiuas / agasq;: imprimis
 cognosce ingenium: sydus: genium
 ruum: & locum eisdem cōuenientē.
 hic habita. professionem sequere na
 ruralem. cap. xxiii.
 Quā ratione litterati cognoscāt in
 genium suum: sequanturq; uictum
 spūi consentaneum cap. xxiiii.
 Astronomica diligentia in liberis
 procreandis. In preparandis epu
 lis. In edificis / & habitatione / atq;
 uestibus. Et quantum curare talia li
 ceat cap. xxv.
 Quomodo per īferiora supioribus
 exposita deducantur supiora. Et p
 mūdanas materias mūdana potissi
 mum dona. cap. xxvi.

t ui
 xx.
 ritus
 i uir
 eo q
 ię fa
 acco
 ap. i.
 hōis
 s ab
 p. ii.
 s ma
 tute
 per
 hau
 p. iii.
 pra
 se fit
 iiii.
 x Ve
 edia
 p. v.
 rali /
 ē: &
 / ene
 p. vi.
 cōpa
 ellas
 . vii.
 fixa
 . viii.
 l usū

uiuere. His ergo deide librū de uita lōga dedi. Diffidebāt autē me
dicinis atq; remediis in re rāta terrenis. Adiunxi librū de uita tū
ualida/ tū lōga celitus cōpanda: ut ex ipso mūdi corpore uiuo ui
ta quādā uegetior in corpus nostrū quasi quoddā mūdi mēbrū/
uelut ex uite p̄pagareē. His uero tu medicinē libris ignosce pre
cor indulgētissime Laurēti: si dum medicus esse uolo: nescio quō
etiā nolēs sum & si nō bonus saepe poeta. Nā & phēbus idem est
medicinā rector/ poesisq; magister: uitāq; ille suā nobis nō rā per
herbas q̄ p̄ citharā cārūq; largit̄. Ipsa quētiā Venus apud astrolo
gos mulicū æque parit/ & medicū. Sed hactenus dū litteratorū cū
uiūq; similiū uitē curiosius cōsulo/ librorū meorū salutē negligo:
q̄ diu iter se parior esse seiūctos. Quāobrē in eos nūc primū pius/
in corpus unū copulo. Cuius artubus ī unā formā iam cōpactis
uita prius adsit. Nō potest autē hoc opus physicū/ id quasi cor
pus meū/ uitā accipere/ nisi meā. Eiusmodi uero uita ex mea dūra
xat pēdet anima. Hęc autē iā diu penes te magnanime Laurēti mi
patrone uiuit: in ea præsertim amplissimarū ēdiū tuarū parte: ubi
una cū Platone/ nostrum illud de animorū immortalitate seruat̄
opus/ tuo iā pridē nomini dedicatū. At aīus iste meus: & si ī bea
ta quādā quasi patria penes te uitā agit/ uerūtāmē/ quod & theo
logi uolūt/ inquietus ē interea/ donec opus id physicū tanq̄ suū
corpus accipiat. Accipe igitur optime Laurenti/ post illos de aīa/
hos etiā de corpore libros: eodēq; afflatu/ quo & illis dudū/ feli
citer his aspira. Ita. n. & corpus hoc sub tuo spiritu/ p̄ suam uiuet
animā: & anima uicissim nostra cū hoc iam suo corpore in tuis la
ribus conuiuet̄.

VNIVERSALIS INSCRIPTIO.

Liber de uita. In Tres Libros Diuisus. Primus de uita sana.
Secundus de uita longa. Tertius de uita celitus.

DE CVRA VALITVDINIS EORVM
QVI INCVMBVNT STUDIO
LITTERARVM.

M A R S I L I V S Ficinus Florenti-
nus Georgioantonio Vespucio & Iohāni Bap-
stæ Boninlegnio uiris probitate doctrinaq; insi-
gnibus. S. D. Multa uobiscum his temporibus
peripareticorū more deambulando confabulari
sumus decurāda eorum ualitudine/qui assidue
incumbūt studio litterarū: Quæ quidē breui perstricta cōpendio
uobis potissimum cōmendare decreui. Neq; prius id opusculum
uel ipse probabo/ q̄ a uobis præcipue uiris/ amicisq; pbatissimis
probatū esse rescuero: uel elegāntissimū Laurētii Medicis nostri iu-
diciū subire permittam: Cuius quidem prosperæ ualitudini est
īprimis si opus fuerit/ cōsulturum. Vix. n. præsentibus litteratis
præsertim nostris prospiciet unq̄/ nisi prius eorū patrono Mecēna-
ri prospexerit. Legite igitur diligēter: atq; curate ualitudinem di-
ligētissime. Sublata. n. sanitate/ sublimes musarū fores/ nisi deus
omnipotens mira quadam uirtute & ducat & patefaciat/ aut nō
ranguntur a nobis unq̄/ aut certe frustra pulsantur. Physicam ue-
ro hāc disputationem nostram eo potissimum tanq̄ argumētum
quoddam spectare uolumus/ uidelicet si consequendæ sapientiæ
gratia/ corporis sanitas tantopere querēda est/ multo magis sani-
tatem mētis/ qua sola potest sapientia comprehendī/ esse quæren-
dam: alioquin inscite omnino scientiā querunt/ quicunq; insana-
mente sapientiam capere moliūtur. Sanitatem quidem corporis
Hippocrates/ animi uero Socrates pollicerur. Sed ueram utriusq;
sanitatē solus ille præstat: qui sic exclamat. Venire ad me omnes/
qui laboratis/ & onerati estis: atq; ego uos reficiam. Ego sum uia/
uetitalq; & uita.

MV
c
Novem studiosorum duces, Cap. i

q Vicinque iter illud asperum arduumque & longum ingrediuntur/
quod quidem vix tandem ad excelsum novem musarum templum assi-
duo labore perducitur/ novem omnino itineris huius ducibus indi-
gere videntur. Quorum primi quidem tres in celo. Tres sequentes in
animo. Postremi tres in terra nos ducunt. Principio in celo Mer-
curius/ ut investigatione musarum iter aggrediamur/ uel impellat uel
adhortatur. Siquidem Mercurio tributum est investigationis omnis
officium. Deinde Phoebus ipse & querentes animos & res questas
splendore uberrimo sic illustrat/ ut perspicue quod querebatur/ a
nobis inueniatur. Accedit gratiosissima Venus gratiarum mater:
atque almis omnino laetisque radiis suis/ rem omnem adeo condit & or-
nat: ut quicquid & instigante Mercurio questum fuit/ & monstrante
Phoebo iam erat inuentum: mitifica quadam & salutarum uenustate
Veneris circumfusum delectet semper & proferat. Sequuntur tres itine-
ris huius duces in animo: uidelicet uoluntas ardens & stabilis:
Acumen ingenii: Memoria tenax. Tres in terra postremi sunt: pru-
dentissimus paterfamilias: Probatissimus praeceptor: Medicus pe-
nitissimus. Absque his novem ducibus nemo ad ipsum novem musarum
templum peruenire uel potuit/ uel poterit unquam. Ceteros quidem
duces ab initio nobis precipue deus omnipotens naturaque tribuit.
Tres uero postremos nostra adhibet diligentia. Sed praecepta offi-
ciaque quae ad partem familias/ & quae ad praecceptorem circa litterarum
studia pertinent/ antiqui plures sapientesque tractauerunt: praecipue
Plato noster & saepe alii: & in libris de rep. ac de legibus diligen-
tissime. Deinde Aristoteles in politicis. Plutarchus quoque & Quin-
tilianus egregie. Solus autem litterarum studiosis hactenus deest me-
dicus aliquis: qui manum euntribus porrigat/ salutaribusque consiliis
atque medicinis adiuuet eos/ quos neque celum neque animus/ neque pa-
terfamilias praecceptor uel destituit. Ego igitur sorte eorum laborio-
sissimam miseratus/ qui difficile Minerum minuente netuos iter
agunt/ primus tanquam medicus debilibus & ualitudinatis adsum:

sed urinā facultate rā itegra/ q̄ propiria uolūtate. Surgite iā adole-
lescentes deo duce alacres. Surgite iuuenes / atq; uiri: quos arden-
tius Mineruę studium nimis eneruat. Accedere libenter ad medi-
cum: qui uobis ad instituti uestri perfectionē mōstrante deo atq;
fauente cōsilia remediaq; salutaria largiet̄.

Quā diligēs habēda cura sit cerebri: cordis: stomachi: spiritus:

Cap. ii.

p Rincipio quantam cursores crurium / athletę brachiorum /
musicus uocis curam habere solent: tantam saltrē litterarum
studiosos cerebri / & cordis iecorisq; & stomachi oportet habere.
Immo uero tanto maiorē / quāto & mēbra hęc prastantiora q̄ illa
sunt: & ii frequētius atq; ad potiora his mēbris q̄ illi illis urunt̄.

Præterea solers qlibet artifex istrumēta sua diligētissime curat.
Penicillos pictor: Malleos incudēsq; faber grarius: Miles equos
& arma: Venator canes & aues: Citharam citharedus: & sua q̄sq;
similiter. Soli uero musarū sacerdotes / soli sūmi boni ueritatēq;
uenatōres tam negligentes / proh nephas tamq; ifortunati sunt /
ut instrumentum illud / quo mundum uniuersum meriti quodā
modo & capere possunt / negligere penitus uideant̄. Instrumētū
eiusmodi / spiritus ipse est: qui apud medicos uapor quidam san-
guinis purus / subtilis / calidus / & lucidus definitur. Atq; ab ipso
cordis calore ex subtiliori sanguine procreatus uolat ad cerebrū:
ibiq; animus ipso ad sensus tam interiores q̄ exteriores exercen-
dos assidue utit̄. Quāobrem sanguis spiritui seruit: Spiritus sen-
sibus: Sensus deniq; rationi. Sanguis aut̄ a uirtute naturali / quæ
in iecore stomachoq; uiget / efficitur. Tenuissima sanguinis pars
fluit in cordis fontem: ubi uitalis uiget uirtus. Inde creati spiri-
tus cerebri & (ut ita dixerim) Palladis arces ascendunt. In q̄bus
animalis idest sentiēdi mouēdiq; uis dominatur. Itaq; talis plu-
rimū ferme cōrempatio est / quale sensus ipsius obsequiū. Talis
aut̄ sēsus / qualis & spiritus. Spiritus uero talis / qualis & s̄guis /

a iiii

& tres ille uires / quas diximus : naturalis scilicet / uitalis / & aialis /
a quibus / per quas / in quibus spiritus ipsi concipiuntur : nascun-
tur : atq; fouentur.

Litterati pituita & atra bili obnoxii sunt. **C.iii.**

n On solum uero mēbra illa uiresq; & spiritus homines litte-
ratū cupidi curare diligentissime debēt: uerū etiam pituitā
semper & atram bilē non aliter q̄ nauigātes scyllā atq; carybdim
cautissime deuitare iubent. Quantum enī reliquo corpore occio-
si sunt / tantū cerebro ac mēte negociosi. Inde pituitam quod grē-
ci flegma. Hinc atram bilē / quā uidem melancoliā uocant gignere
compellunt. Illa quidem ingeniu sape obrundit & suffocat. Hęc
uero si nimiu abūda uerit / flagrauerit uel assidua cura crebrisq; de-
liramentis uexat animū / iudiciumq; pturbat. Ut nō immerito dici
possit / litteratos fore & præcipue sanos / nisi cum pituita molesta
est: & letissimos sapiētissimq; omnium / nisi bilis atrę uitio uel
merere sape / uel interdū desipere compellant.

Quor sint cause / quibus litterati melancolici sint uel fiant. **C.iiii.**

u T aut litterati sint melācolici / tres potissimū causarum spe-
cies faciunt. Prima celestis: Secūda naturalis: Tertia est hu-
mana. Celestis / quoniā Mercurius / q̄ ut doctrinas iuestigemus
inuitat / & Saturnus / qui efficit ut in doctrinis inuestigandis p̄se-
ueremus / inuērasq; seruemus: frigidi quodāmodo sicciq; ab astro-
nomis esse dicuntur: uel si forte Mercurius nō sit frigidus: fit ta-
mē sape Solis propinquitate siccissimus: qualis est natura apud
medicos melācolica: eandēq; naturam Mercurius ipse Saturnusq;
litterarū studiosis eorū sectatoribus ipartiuunt ab initio / ac seruāt
augētq; quotidie. Naturalis aut causa esse uideēt: q̄ ad scientias
præsertim difficiles consequēdas necesse est animum ab externis

ad interna tanq̄ a circūferentia quadam ad cētrum se se recipere.
Atq; dum specularur in ipso (ut ita dixerim) hominis cētro stabi-
lissime pmanere. Ad centrū uero a circūferentia se colligere/figiq;
in cētro maxime terre ipsius est proprium: cui quidem atra bilis
per similis est. Igitur atra bilis animum ut se & colligat in unum/
& sistat in uno/cōrepleturq; assidue prouocat. Atq; ipsa mundi
centro similis ad cētrum rerum singularū cogit inuestigandum.
Euehitq; ad altissima quaq; comprehendenda: quando quidē cū
Saturno maxime cōgruit altissimo planetarū. Cōtēplatio quoq;
ipsa uicissim assidua quadā collectione & quasi cōpressionē natu-
ram atræ bili per similē contrahit. Humana uero id est ex nobis
causa est. Quoniā frequens agitatio mētis cerebrum uehementer
exsiccat. Igitur humore magna ex parte cōsumpto/ quod caloris
naturalis pabulū est/ calor quoq; plurimū solet extigui. Vnde na-
tura cerebri sicca frigidaq; euadit. Quæ quidē terrestris & melāco-
lica qualitas nominatur. Præterea ob frequentissimum inquisiti-
onis morū spiritus quoq; mori cōtinue resoluunt. Resolutos autē
spiritus ex subtiliori sanguine instaurari necessariū est. Quapro-
pter subtilioribus clarioribusq; sanguinis partibus sepe cōsumptis/
reliquus sanguis necessario densus reddit & siccus & ater. Acce-
dit ad hęc: q̄ natura in contēplatione cerebro prorsus cordiq; in-
tenta/ stomachū eparq; destituit. Quare alimentis præsertim uel
uberioribus uel durioribus male cōcoctis/ sanguis inde frigidus
crassusq; & niger efficitur. Postremo nimio mēbrorum ocio neq;
supflua excernunt: neq; crassi fusciq; uapores exalāt. Hęc omnia
melancolicum spiritū mestumq; & pavidū animū efficere solent.
Siquidē interiores tenebræ multo magis q̄ exteriores/ mēbre oc-
cupant animū atq; terrent. Maxime uero litteratorū omnium hi
atra bile premunt/ qui sedulo philosophiæ studio dediti mētem
a corpore rebusq; corporeis seuocant/ incorporeisq; coniungunt:
tum quia difficilius admodum opus maiori quoq; indiget mē-
tis intētionē: tum quia quatenus mentē in corpore ueritati con-

iungunt/ eatenus a corpore disiungere compellunt. Hinc corpus eorum nonnunquam quasi semianimum redditur atque melancolicum. Quod quidem Plato noster in timeo significat/ dicens animum diuina sapissime & intentissime contemplantem/ alimentis eius modi adeo adolere potentemque euadere/ ut corpus suum supra quam natura corporis patiatur/ exsuperet: ipsumque uehementioribus agitationibus suis aliquando uel effugiat quodammodo/ uel nonnunquam quasi dissoluere uideatur.

Cur melancolici ingeniosi sint/ & quales melancolici sint eiusmodi: quales contra. **C.V.**

h Actenus quam ob causam musarum sacerdotes melancolici uel sint ab initio/ uel studio fiat/ rationibus primo celestibus: Secundo naturalibus: Tertio humanis ostendisse sufficiat. Quod quidem confirmat in libro problematum Aristoteles. Omnes enim inquit uiros in quauis facultate prestantes melancolicos extitisse. Quam in re Platonice illud quod in libro de scientia scribitur confirmauit. Ingeniosos uidelicet plurimum concitatos furiososque esse solere. Democritus quoque nullos inquit uiros ingeniosos/ preter illos qui furore quodam perciti sunt/ esse unquam posse. Quod quidem Plato noster in phedro probare uideretur dicens/ poeticas fores frustra absque furore pulsari. Et si diuinum furorē hic forte intelligi uult/ tamen neque furor eiusmodi apud phisicos aliis unquam ullis preterquam melancolicis incitatur. Deinceps uero assignande a nobis rationes sunt/ quare Democritus & Plato et Aristoteles asserant melancolicos nonnullos interdum adeo ingenio cunctos excellere/ ut non humani sed diuini potius uideantur. Assuetat id Democritus & Plato & Aristoteles absque dubio. Rationem uero tantae rei haud satis explicare uidentur. Audendum tamen monstrante deo causas indagare. Melancolia idest

atra bilis est duplex. Altera quidem naturalis a medicis appella-
tur. Altera uero adustione cōringit. Naturalis illa nihil est aliud
quā densior quaedam siccioreque pars sanguinis. Adusta uero in spe-
cies quattuor distribuitur. Aut enim naturalis melancholice: aut
sanguinis purioris: aut bilis: aut salse pituitæ combustione con-
cipitur. Quæcunq; adustione nascitur iudicio & sapientiæ nocet.
Nempe dum humor ille accenditur atq; ardet concitatos furen-
tesq; facere solet. Quam græci maniam nuncupant: nos uero fu-
rorem. At quando iam extinguitur subtilioribus clarioribusq;
partibus resolutis solaq; restante fuligine terra stolidos reddit
& stupidos. Quem habitum melancholiam proprie & amentiam
uerecordiamq; appellant. Sola igitur atra bilis illa quam dixi-
mus naturalem ad iudicium nobis sapientiamq; conducit. Neq;
tamen semper. Sane si sola sit atra nimium densaque mole obfu-
scat spiritus terret animum obrundit ingenium. Si uero pitui-
tæ simplici misceatur cum frigidus obstiterit circum præcordia
sanguis crassa quadam frigiditate segnitiam adducit atque tor-
porem. Atque ut densissimæ cuiusq; materie natura est quando
eiusmodi melancholia frigescit ad summum frigiditatis intendi-
tur. Quo in statu nihil speratur: timentur omnia: teder celi con-
uexa tueri. Si bilis atra uel simplex uel mixta putrescit quarta
nā gignit febrē: lienis tumores: & multa generis eiusdē. Vbi ni-
mis exuberat siue sola sit siue cōiuncta pituitæ spiritus crassiores
facit atq; frigidiores. Continuo animū afficit redio. Mētis aciem
heberat: neq; salit arcadico circū præcordia sanguis. Oporteret autē
atrā bilem neq; tam paucā esse ut sanguis: bilis: spiritus quasi frē-
no careant. Vnde instabile ingenium labilemque memoriā esse cō-
tingat. Neq; tam multam ut nimio pōdere pregrauati dormire
atque egere calcaribus uideamur. Proinde necessarium est omni-
no eam esse quoad eius natura patitur subtilissimam. Si enim te-
nuata pro natura sua maxime fuerit poterit forsitan absque no-

xa etiam esse multa. Atq; etiam tâta/ ut aquare bilem saltem pon
dere uideatur. Abunder igitur atra bilis/ sed tenuissima. Non
careat humore subtilioris pituita circumfuso: ne arescat prorsus
durissimaq; euadat. Non ramen misceatur omnino pituita/ prefer
tim uel frigidiori uel multre: ne frigescat. Sed bili sanguiniq; adeo
misceatur/ ut corpus unū conficiatur ex tribus: dupla sanguinis
ad reliqua duo proportione compositū. Vbi octo sanguinis par
tes: dua bilis: dua iterum atrę bilis portiones existât. Accendat
aliquârum a duobus illis atra bilis/ accensaq; fulgeat; non urat.
Ne quemadmodum solet materia durior/ dum feruet nimium/ ue
hementius urat/ & concitet. Dum uero refrigescit/ similiter frige
scat ad sūmum. Bilis enim atra ferri instar quando multum ad fri
gus intenditur/ friger ad summū: quando contra ad calidum ual
de declinat/ caler ad summum. Neq; mirum uideri debet/ atrā bi
lem accendi posse facile/ atq; accensam uehementius urere. Siqui
dem uidemus calcem illi similem aqua perfusam feruere statim/
atq; exurere. Tantam ad utrunq; extremum melancolia uim ha
ber unitate quadam stabilis fixa q; natura. Quæ quidē extremi
ras ceteris humoribus non contingit. Sūme quidem calens sum
mam præstat audaciam/ immo ferocitatem. Extreme uero frigēs
timorem ignauiamq; extremā. Mediis uero inter frigus calorēq;
gradibus affecta uarie/ affectus producit uarios/ non aliter q̄ me
rum præcipue potens bibentibus ad ebrietatem uel etiam paulo
liberius affectus inferre uarios solet. Igitur oportune tempera
ra sit atra bilis oportet. Quæ cum ita moderata est/ ut diximus/
& bili sanguiniq; pmixta/ qa & natura sicca est/ & cōditiōe q̄rū
ipsius natura parit/ tenuissima/ facile ab illis accendit. Quia soli
da ē atq; renacissima/ accensa semel diutissime flagrat. Quia rena
cissime siccitatis unitate potētissima ē/ uehementius icalefcit. Quē
admodū lignū paleis si utraq; accēdanť/ magis diutiusq; caler &
lucet. Atq; a diuturno uehementiq; calore fulgor ingēs motusq;
uehemēs & diuturnus pficiscunt. Huc rēdit illud Heracliti: Lux

— sicca anima sapientissima.

Quo pacto atra bilis conducatur ingenio. **C. VI.**

q Veret forte quispiam: quale sit corpus illud humoris eius modi ex tribus illis humoribus ea qua diximus proportione conflatum. Tale est ferme colore: quale aurum esse uidemus: sed aliquantum uergit ad purpuram. Et quando tam naturali calore quod uel corporis uel animi motu accenditur: ferme non aliter: quam ignitum rubescit: aurum purpureo mixtum calet: & lucet. Atque uelut Iris trahit uarios flagrate corde colores. Queret aliquis iterum: quonam pacto humor eiusmodi conducatur ingenio. Nepe spiritus ex hoc humore creati: primo quidem subtiles sunt: non aliter quam aqua illa quam & uitae: seu uitae aquam nominant: & ardentem: quotiens ex crassiori mero: quadam ad ignem distillatione ut fieri solet: exprimitur. Spiritus enim sub angustiorem atrae bilis eiusmodi compressi meatibus: uehementiore ob unitatem calore maxime tenuantur: perque arctiores meatus expressi subtiliores erumpunt. Deinde calidiores similiter: atque eadem ratione lucidiores. Tertio motu agiles: actione uehementissimi. Quarto: solido stabilique humore iugiter emanantes actioni diutissime seruiunt. Tali autem animus noster obsequio fretus indagat uehementer. Perseuerat inuestigando diutius. Facile quaecumque inuestigauerit inuenit: clare perspicit: sincere diiudicat: ac diu retinet iudicata.

Adde quod quemadmodum in superioribus significauimus: animus instrumento siue incitamento eiusmodi quod centro mundi quodammodo congruit: atque (ut ita dixerim) in suum centrum animum colligit: semper rerum omnium & caetera petit: & penetralia penetrat. Congruit insuper cum Mercurio atque Saturno. Quorum alter altissimus omnium planetarum: inuestigat euehit ad altissima. Hinc philosophi singulares euadunt. Praesertim cum animus sic ab externis motibus atque corpore proprio seuocatus: & quam proximus diuinis: & diuinorum

instrumentum efficiatur. Vnde diuinis influxibus oraculisq; ex
alto repletus noua quædã inuisitataq; semp excogitat/ & futura
prædicat. Quod non solum Democritus atq; Plato affirmãt: sed
etiam Aristoteles in problematũ libro/ & Auicenna in libro diui
norum/ & in libro de anima confitent. Quorsum hæc de atræ bi
lis humore tam multa? Vt meminerimus/ quãrum atra bilis/ imo
candida bilis eiusmodi querẽda & nutriẽda est tanq̃ optima/ tan
tum illam quæ contra se habet (ut diximus) tanq̃ pessimam esse
uitandã. Adeo. n. dira res est/ ut a malo demone eius ipetis insti
gari Serapio dixerit/ & Auicẽna sapiẽs non negauerit.

Quinq; sunt præcipui studiosorum hostes: Pituita: Atra
bilis: Coitus: Satietas: Maturinus somnus. **C.vii.**

UT autẽ redeamus illuc/ unde iam longius digressi sumus/
longissima uia est: quẽ ad ueritatem sapiẽtiamq; perducit:
grauibus terræq; marisq; plena laboribus. Quicunq; igitur hoc
iter aggrediunt/ ut poeta quispiam diceret/ sepe terra marisq; picli
rantur. Siue. n. mare nauigent continue inrer fluctus idest humo
res duos/ pituitam scilicet/ & noxiã illam melancoliã/ quasi inter
scyllam carybdimq; iactãtur. Siue terra (ut ita dixerim) iter agãt/
tria mōstra protinus sese illis obiciunt. Primum terrena Venus/
Priapusq; nutrit. Secũdum Bacchus & Ceres. Tertium nocturna
Echate frequenter opponit. Ergo & Apollo ab æthere/ & Nepru
nus ab equore/ & a terra Hercules sepe uocãdus: ut monstra eius
modi Palladis inimica/ iaculis Apollo trãffigat: Neptunus tridẽ
redomet: claua Hercules cōrundat/ & laceret. Primũ quidẽ mon
strũ est ueneris coitus: præsertim si uel paulũ uires excesserit. Su
bito nãq; exhaurit spiritus/ præsertim subnliores: cerebrũq; debi
litar: labefactat stomachũ atq; præcordia. Quo malo nihil ingenio
aduersus esse potest. Cur nã Hippocrates coitũ comitali morbo
similẽ iudicauit/ nisi qa mētẽ/ quæ sacra est pcutit: tantũq; obest:

ut Auicenna in libro de animalibus dixerit: Siquid spermatis su-
pra q̄ natura roleret/coitu pfluat/ obesse magis/ q̄ si quadragies
tantundem sanguinis emanarit: ut non iniuria prisca musas atq̄
Minerua uirgines esse uoluerint. Huc platonium illud spectat.
Cum Venus musis minitaretur/ nisi sacra uenerea colerent/ se con-
tra illas suū filiū armaturam. Responderūt musę. Marti o Venus
Marti talia minitare. Tuus. n. inter nos cupido nō uolat. Deniq̄
natura nullū sensum longius q̄ tactū ab itelligentia segregauit.

Secundū monstrū est uini cibiq̄ satietas. Quippe si uinum uel
nimiū uel nimis calidū uehementiq̄ fuerit/ caput ipsū humoribus
pessimisq̄ fumis implebit. Mitto q̄ insanos facit ebrietas. Cibus
uero nimius/ primū quidē ad stomachū in ipso coquendo omnē
naturę uim reuocat. Quo fit/ ut capiti simul speculationiq̄ inten-
dere nequeat. Deinde inepre coctus multis & crassis uaporibus
humoribusq̄ aciē mentis obrundit. Quin etiā si satis coquatur:
tamen ut Galienus ait/ animus adipe & sanguine suffocatus cele-
ste aliquid peruidere non potest. Tertiū deniq̄ monstrū est/ ad
multā noctē/ præsertim post cenā frequentius uigilare: unde etiā
post ortū solis dormire cogaris: quoniā uero in hoc errāt/ fallūtq̄
studiosi pmulti: iccirco q̄tū igenio noceat/ latius explicabo: atq̄
rationes septem præcipuas afferam: Primā ab ipso cęlo: Secundā
ab elementis: Tertiam ab humoribus: Quartā ab ordine rerum:
Quintā a natura stomachi: Sextā a spiritibus: Septimā a phanta-
sia deductam. Principio tres planetę quę admodum in superiori-
bus dicebamus contemplationi & eloquentiæ maxime fauent:
Sol/ Venus/ atq̄ Mercurius. Hi uero paribus ferme passibus con-
currētes/ aduētate nocte nos fugiūt. Die uero uel ppinquāte/ uel
iā surgēte resurgunt/ nosq̄ reuisunt. Post uero solis ortū in plagā
cęli duodecimā: quę carceri tenebrisq̄ ab astronomis assignat: re-
pēte tradunt. Ergo nō qui uel nocte quando nos fugiūt/ uel die
post solis ortū/ quādo carceris tenebrarūq̄ domū intrāt: sed q̄ uel
ppemodū petētibul ortū/ uel iam surgētibul ad cōtēplādū scribē

dumq; ipsi quoq; cōsurgūt/ii foli acutissime speculātur/ & eloquē
tissime inuēta sua scribūt/atq; cōponunt. Ratio secūda scilicet
ab elemētis est talis. Oriēre sole mouetur aer/ tenuatq; & claret:
occidēre uero cōtra. Sāguis aut & spiritus motū qualitatēq; aeris
circūfusi naturaq; similis seq; necessario cōpellunt. Tertia ratio/
quē ab humoribus ducit/ est eiusmodi. In aurora mouet sāguis/
& regnat/ motuq; tenuatur/ & calescit/ & claret. Spiritus uero san
guinem sequi imitariq; solent. Verum accedēte nocte melancolia
illa crassior & frigidior/atq; pituita dominantur: quæ spiritus ad
speculandū ineptissimos proculdubio reddunt. Quarta ratio/
quæ trahitur ab ordine rerū hac erit. Dies uigilię: nox somno tri
buita est: quoniā cum sol uel ad emisperium nostrum accedit/ uel
super ipsum icedit/ radiis suis meatus corporis aperit/atq; a cen
tro ad circūferentiam humores spiritusq; dilatat. Quod quidem
ad uigiliam actionesq; excitat atq; conducit: contra uero/ quādo
recedit/ omnia coartantur: Quod naturali quodā ordine inuitat
ad somnū: maxime post tertiam aut quartā noctis partem. Quis
quis igitur mane quidem dormitat/ quando sol mundusq; exci
tat: ad multam uero noctem uigilat/ quādo natura dormire iam
& a laboribus quiescere iubet/ hic absq; dubio cū ordini uniuers
si tum sibi ipsi repugnant: dū cōtrariis simul motibus perturbat
atq; distrahitur. Sane dū ab uniuerso mouetur ad extrema/ ipse se
se mouet ad intima. Atq; contra: dum ab uniuerso ad intima tra
hitur/ ipse se interim retrahit ad extrema. Ergo puerfo ordinem o
ribusq; cōtrariis/ tū corpus totū/ tum spiritus īgeniūq; prorsus la
befactat. Quinto loco a natura stomachi in hūc modū argumē
tamur. Stomachus diurna diurni aeris actione/ apertis poris
admodū dilatat: euolantibusq; spiritibus rādem ualde debilita
tur. Igitur subeunte nocte nouam spirituum copiam exigit qua
foueat. Quapropter quicunq; eo tempore contēplationes lon
gas/ & difficiles ichoat/ ipsos ad caput spiritus retrahere nititur.
Hi uero distracti/ neq; stomacho satis/ neq; capiti faciūt. Maxime

uero nocet/ si post cenam lucubrâtes diu eiusmodi studiis atten-
tius incumbamus. Pluribus enim tunc ad concoquendum cibum spiri-
tibus multoque calore stomachus indiget. Hæc uero duo lucubra-
tione studioque tali diuertitur ad caput. Quo fit/ ut neque cerebro/
neque stomacho superant. Adde quod caput ob eiusmodi motum cras-
sionibus cibi replet uaporibus. Atque cibus in stomacho a calore &
spiritu destitutus crudescit/ & putret. Vnde rursus caput opplet/
& ledit. Denique matutinis horis/ quando surgendum est/ ut excremen-
tis omnibus somno retentis singula membra purgentur/ tunc id quod
pessimum est/ qui nocte lucubrando concoctionem penitus inter-
ruperat: idem dormiendo mane excrementorum expulsionem
diutius impedire compellitur. Quod quidem tam ingenio quam cor-
pon medici omnes obesse quam plurimum arbitrantur. Merito ergo
qui nocte contra naturam pro die/ atque conuerso: die rursus pro nocte
utuntur tanquam noctuæ/ uel etiam in hoc uel inuiti noctuas imitantur: ut
quæ admodum illis sub solis lumine caligant oculi: ita & iis mentis
acies sub ueritatis splendore caliget. Sexto loco a spiritibus idem
ita probatur. Spiritus fatigatione diurna: præsertim subtilissimi quique de-
nique resoluuntur. Nocte igitur pauci crassique supsunt litterarum studiis
ineptissimi: ut non aliter mancus horum fretum alis ingenium uolare pos-
sit: quam uespertiones atque bubones. Contra uero post somnum mane
spiritibus recreatis/ membrisque adeo corroboratis/ ut minimo spiri-
tuum amiculo egeant/ multi subtileque spiritus adsunt: qui cerebro ser-
uiant: atque expeditius obsequium possunt in membris fouendis regendisque pa-
rum admodum occupati. Postremo septima ratio/ sic a phantasie natura
deducitur. Phantasia siue imaginatio siue cogitatio seu quouis alio
noie nuncupanda uidetur/ multis/ longis/ cõrtariis inuigilando imagi-
nibus/ cogitationibus/ curisque distrahitur atque turbatur. Quæ quidem
distractio perturbatioque sequenti contemperationi/ tranquillam serenamque
mentem penitus postulanti/ nimium contraria est. Sola uero noctur-
na quæ agitatiõ illa sedatur tandem atque pacatur. Igitur accedente quidem
nocte sepe turbata mens: recedente uero ut plurimum mens tranquilla ad

studia nos conferimus. Quicūq; uero mente nimium agitata res ipsas iudicare conant; ii nō aliter q̄ illi qui uertiginem patiunt; omnia uerti putāt: (ut Plato inquit) cū ipsi uertant. Quāobrē sci te Aristoteles in economicis iubet ante lucē surgere: asseritq; id & ad corporis sanitatē: & ad philosophiē studia pdesse q̄ plurimū. Sed hoc ita accipiendū est: ut circa & modica cēna matutinā cruditatē diligētissime deuitemus. Deniq; sacer ille uates Dauid: omni potentis tuba dei: nūq; dicit uespere: sed mane semp atq; diluculo in deum suū canendū se cithara psalmisq; surgere. Surgere quidem mēte: ea hora omnino debemus. Mox etiā corpore: si modo id cōmode fieri possit.

Quæ sit hora inchoandis studiis oportunior: hinc hinc quis ue continuandi modus. **C. viii.**

C. Xiiis quæ in superioribus disputata sūt: ferre iam satis cōstat: oportune nostra nos studia exordiri: uel statim oriente sole: uel hora una saltē uel duabus ad sūmum ante solis exortum. Sed anteq̄ e lecto surgas: perfrica parūper suauiterq; palmis corpus totū primo. Deīde caput unguibus: sed id paulo leuius. Hac in re te Hippocrates amoneat. Nam frictione inquit si uehemens sit: durari corpus: Si leuis: molliri: si multa: minui: si modica: impleri. Cum e lecto surrexeris: noli subita lectioni meditatio niq; profus incubere. Sed saltē horę dimidium cuilibet expurgationi cōcedito. Mox meditationi accingere diligēter: quā ad horam circiter unā pro uiribus progabis. Deinde remittes parūper mentis intentionē: atq; interim eburneo pectine diligēter & moderate pectes caput a fronte ceruicem uersus quadragies pectine ducto. Tum ceruicē pannō asperiori perfrica. Demū reuersus ad meditandum: duas insup horas aut saltē horam unā studio dedicato. Produci uero nōnunq; studia possūt: sed aliquāta interdū intermissione facta: ad horā usq; meridianā. Quin etiā interdum

Quis raro nisi cibū interim cogamur assūmere post meridiē circiter
horas duas. Sol. n. circa ortū potēs ē: potēs & i medio celo: i plaga
quoq; illa celi/ quæ mediū p̄xime sequit̄: quā nonam astro nomi
uocāt/ & sapiētie domū/ sol maxime gaudet: quoniā uero poetę
oēs Phēbū musarū sciētiarūq; ducē esse uolūt/ merito siqd̄ alius
excogitandū est/ his hōris potissimū cogiteē: si musæ quærendæ/
horis eisdē Phēbo duce quæranē. Reliquæ. n. horæ ueribus alie
nisq; legendis/ potius q̄ nouis ppriisq; excogitandis accomoda
tæ uidenē. Semp̄ aut̄ meminisse debemus qualibet hora semel sal
tem paulisper remittēdā esse mentis intentionē. Cū. n. ob intētio
nem eiusmodi spūs resoluant̄ / merito si nunq̄ cesses rendere len
rus eris. Dū laboras animo/ interim corpore cōq̄esce. Mala est de
fatigatio corporis: peior animi: utriusq; simul pessima: oppositis
hominē moribus simul distrahēs/ uitāq; disperdēs. Deniq; haud
alterius meditatio p̄cedat q̄ uoluptas. Potius uero citra.

Quomodo sit uitanda pituita. **C. IX.**

Perepreiū fore uideretur/ quæ noxia litteratis esse diximus
reperere breuiter: atq; remedia singulis adhibere. Ergo ne
pituita nimis augeatur/ exercitatione quotidie stomacho ferme
uacuo bis utendum: nunq̄ ramen laboriosa: ne acuti spiritus dis
soluātur: excremēta diligētissime ab omnibus meatibus expur
ganda. Sordes a corporis totius cute/ capitis p̄cipue tum lotio
ne tum frictione penitus abstergendæ. Vitanda alimēta frigida
nimium: atq; nisi obstiterit atra bilis/ etiam humida/ & omnino
quæ pinguia/ uirulēta/ uiscosa/ uncta/ glutinosaq; sint: uel quæ fa
cile putrescere soleant. Si stomachus uel natura uel ætate sit frigi
dus: aut dimittēdus omnino/ aut certe minuendus aque potus.
Moderatus cibus sit oportet: sed potio moderatior. Habitatio
alta a graui nubiloq; aere remotissima. Tū ignis/ tum calidi odo
ris usu humiditas expellēda. Prohibēdū frigus a capite: maximē

uero ceruice atq; pedibus: Multū. n. obest īgenio. Prodest mode-
ratus usus aromarū ī frigidioribus epulis: nucis muscatę pręfer-
rim & cīnamomi & croci: Zinziberis quoq; conditi mane stoma-
cho uacuo: quod sensibus etiā & memorię maxime prodest.

Qua ratione uiranda sit atra bilis. **C. X.**

e Ximā uero illā quam ī superioribus deestabamur atrā bi-
lem hęc augēt: Crassū turbidūq; uinū/ pręcipue nigrū. Ci-
bi duri/ sicci/ salsi/ actes/ acuti/ uereres/ usti/ assi/ fricti/ carnes bouis
& leporis: caseus uetus: salsamēra: legumina: pręcipue faba: lēri-
cula: melōgia: eruca: brassica: sinapis: radícula: alliu: cepa: porrū:
mora: canore: & quęcūq; calefaciūt uel frigefaciunt simul atq; de-
siccant & oīa nigra. Ira: timor: misericordia: dolor: oriū: solitudo:
& quęcūq; uisū & olfarū auditūq; offēdūt: oīum uero: maxime re-
nebre. Pręterea exsiccatio corporis nimia/ siue lōgis nata uigiliis/
siue multa mentis agitatione/ uel cura/ seu frequenti coitu: usūq;
rerū calidarū multū atq; siccarum: seu imoderata quadā deiecio-
ne atq; purgatione/ uel exercitatione laboriosa/ uel inedia/ siti/ ca-
lore/ uel sicciore uēto/ uel frigore. Cū uero bilis atra semp siccissi-
ma sit/ frigida quoq; licet nō eque/ huic certe resistendū est/ rebus
quidē modice calidis: humidis uero q̄maxime. Cibis elixis assi-
due: qui coquātur facile: & subtilē gignāt sanguinem atq; clarissi-
mum. Sed interim ut stomachi & pituitę ratio habeat: perinde
atq; bilis atrę/ epulę cīnamomo & croco & sandalis cōdianē. Cō-
ferunt semina peponis: atq; cucumeris/ & pinei nuclei abluti. Cō-
ueniūt lacticia omnia: lac: caseus recēs: amigdalę dulces. Con-
ueniūt carnes auiū: & pullorum gallinaceorū: quadrupedum ue-
lactentiū: oua sorbilia maxime: & ex mēbris animaliu cerebellū:
dulcia mala: pyra: psica: pepones: pruna damascena: atq; similia:
Cucurbita rite cocta: herbę humidę/ non uiscosę: Cerasia uero fi-
cus: uuas minime laudo. Nauseam uero & sarietatē ualde dete-

stor. Nihil aut̄ aduersus hāc pestem ualentius est q̄ uinū leue/cla-
rum/suaue odorum/ad spiritus p̄ceteris p̄spicuos generandos
ap̄tissimū. Nam ut Platoni & Aristoteli placet/hic humor/hoc ui-
no nō aliter molliſ atq; dulcescit & claret/ q̄ uel lupini aqua p̄fu-
si/uel ferrum flāmis accensum. Verum q̄tum eius usus spiritibus
& ingenio prodest/tantū nocet abusus. Pr̄terea ifundere aurū
uel argentū maxime ignitū/eorūq; folia in poculis uel in ipso iu-
re prodesse/consentaneū est: atq; aureo uel argenteo uasculo bibe-
re/cibosq; sūmere. Item putile est/si saepe stomacho uacuo liquiri-
tię succus deglutiaſ: Succus quoq; punici pomi dulcis: atq; dul-
cis arancei. Conducunt nō mediocriter suaues odores/tempari
maxime: at si regnat frigus/ad calidū declinātes: sin dominetur
calor/uergentes ad frigidū. Tempandi sunt igit̄ ex rosīs: uiolis:
myrro: cāphora: sandalis: aqua rosacea: quæ frigida sunt. Rursus
ex cīnamomo: citro: aranceo: garofilis: mēta: melissa: croco: ligno
aloe: ambra: musco: quę calida. Verni flores p̄sunt imprimis & fo-
lia citri/siue arancei/odoraq; poma: sed maxime uinum. Odores
eiusmodi p̄t̄ cuiq; cōuenit: & naribus hauriendi sunt/ & pectori
atq; stomacho admouēdi. Odores uero calidos multū siccōsq; si
soli fuerint & cōtinui/nō p̄bamus. Tenēdus ore iacintus q̄ ani-
mum uehementer exhilarat. Hierobotanum quoq; .i. sciarea silue-
stris tū cibo tum odore cōfert. Buglossa rursus: borrago: melissa:
horūq; triū aqua. Rursus lactuca: endiuiā: uua passula: lac amig-
dalinū mensę familiarissima esse debēt. Fugiedus aer/aut feruēs/
aut glacialis nimium/aut nubilus. Sed aer temperatus serenusq; li-
berrime admittēdus. Mercurius/Pythagoras/Plato iubēt/disso-
nantē animum uel mērentē cithāra cantuq; tam cōstanti q̄ cōcin-
no componere simul atq; erigere. Dauid aut̄ poeta sacer psalterio
psalmisq; Saulem ab isania liberabat. Ego etiam si modo infima
licet componere sūmis/ q̄tum aduersus atre bilis amaritudinem
dulcedo lyræ cantusq; ualeat/domi frequenter experior. Lauda-
mus frequentem aspectum aque n̄ride: uiridis: rubei ue coloris:

horrorum: nemorūq; usum: deambulationē secus flumina/perq;
amēna prara suauem: equitationem quoq; gestationem / nauiga
tionemq; lenē ualde probamus. Sed uarietate imprimis / facileq;
occupationes / diuersaq; negocia non molesta: assiduā hominum
gratiosorum consuetudinem.

Cura stomachi. **Cap. xi.**

I Equitur ut curam stomachi diligentissimā habeamus: ne
nauseam cruditate ue adducat unq; satietas / caputq; offen
dat. Bis cibus quotidie sūmendus est / & modicus atq; leuis cin
namomo / mace / nuce muscata moderate cōditus. Sēp tamē siccus
cibus pōdere alimēta mollia potūq; exsuper: nisi forte arte bilis
siccitate admodū uereamur. Famē (si cōmode fieri potest) cibus /
siti porus expectet. Auiditas utriusq; supsit mēse. Fastidiū & sa
turitas pcul ablinr. Abstinentū ab iis quæ ob nimia humiditate
uel uirulēra & unctā uiscolāq; materiā stomachū relaxādo debili
rāt: uel etiā frigida aut calidissima sunt: aut propter duritiā egre
coquūtur. Et quæ talia sunt / ut diu post mensam palato saporem
reddant molestiorē: siue inflent: siue caput multis uaporibus im
pleant. Ab omnibus imprimis quæ facile uel extra aluum / uel in
alio putrescāt. Dulces sapores / aut acres si soli sint / nullo pacto
probamus. Sed dulces acri quodam uel acuto uel sicco uolumus
temperari. Mastix & menta sicca: saluia recens: uue passula: cido
nia poma cocta / cōdita sacharo: cicorea: rofa: corallus: Lotus cap
paris & aceto cōditus stomacho amicissima sunt. Mala prererea
punica sapore inter acidum dulcēq; medio: & omnino quæcūq;
moderate arida sunt & aliquantulum austera: quæ medici stipti
ca uocant: siue quæ aliq̄trum acuta sunt uel salsa / uel aromatica.
Mirobalani autem omnia superant. Vinum quoq; rubeum po
tius q̄ album sapore quasi paululum subamaro: ac nisi caliditas
uel destillatio aliter postulauerit optimum erit merum bibitum.

paulatim. Omnino autē liquidiores epulę prius sūmenda q̄ du-
tiores. Sumpto uero cibo/conuenit coriandrum/pomumq; cido-
nium cōditū sacharo:mala punica/ & pyra austera/ nesp̄le quoq;
& persica sicca atq; similia. Mandere uero oportet/antequā deglu-
tiantur singula exactissime. Fouendus stomachus/ si oportet ex-
trinsecus/mastice/rosa/mēta/corallo. Cauēdū ne post cibū/dua-
bus aut tribus proximis horis uel cogitationi difficili:uel lectio-
ni sedulo incumbamus. Necessarię forsan erunt horę uacationis
quatuor: si cibus potus ue uberior fuerit: aut cibus durior. Ma-
lum est cibo/potu ue uentrem extēdere: Pessimum/stomacho sic
extento difficilia cogitare. Aut igitur nutrimentum sūme leuissi-
mum/aut sumpto/uaca/donec quasi cōcoxeris. Neque dormien-
dum post cibum meridię/nisi maxima cogat necessitas. Atque id
quidem non prius q̄ horas duas uigilauerimus. Nocte ramen
sūpra cęna/hora ut uideatur una uigilię sufficit. Coitus stomacho
pestilens: pręsertim si uel saturo statim/uel exuiente cōcumbas.
Ocio męret stomachus: exercitatione gaudet: nisi dū cibo sit ple-
nus. Sumpto cibo statim modice deambulandum: mox uero se-
dendum.

De his quę fouent mēbra pręcipua uires spiritus. **C. xii.**

Sed iam Pręstare uidetur/ut nonnulla ex medicorum offi-
cina in medium producamus: quę stomachi/cordis/cere-
bri/spirituum ingenii/ uires uel seruent integras/ uel restituant:
ac si uel pituita uel atra bilis excreseat: uel immineat nausea/lon-
ge propellant. Omnes sine cōtrouersia medici cōsenserunt: nihil
esse salutaris ritiaca: fouendis confirmandisq; rum singulis mē-
bris & uiribus/ rum spiritibus atque ingenio. Huius igitur ipri-
mis utemur drachma dimidia/ aut saltē drachmę tertia parte bis/
qualibet edomada hyeme & aurūno: sed ęstare/ atque uere semel/
uel sola/ uel si placet frigidis humidisq; tēporibus cum pauculo

b iii

mero claro/suauis: temporibus uero calidis/siccisq; presertim si natura uel gras sit calidior/cum aquæ rosaceæ duabus uncis aut tribus: stomacho scilicet uacuo/sex aut septem horis ante cibum. Si tiriaca desit/dabimus mirridatum: Sed ubi tiriacam mirridatū ue sumimus/eo die ab omni re calida penitus abstinedū: ac si æstas aut uer fuerit/frigidis est utendum. Secundo uero loco eadem in causa probatur ab omnibus aloes/rite electa atq; lota. Summe mirrobalanorum chebularū drachmas duas: rosarum purpurearum/sandalis rubei/emblicorum/cinnamomi/croci/corticis pomi citri/beem/melisse/ideest citrarię/singulorum drachmam unam: aloes electę riteq; ablutę drachmas duodecim. Ex his confice pilulas optimo mero. Quibus ebdomada qualibet semel utaris diluculo: eo scilicet pōdere: quod naturæ tuæ conueniat. Aestate qdē cū aqua rosacea: alias uero cū uino. Quibus aut diebus neq; tiriacā neq; pilulas assūmes/ utere cōfectione eiusmodi mane atq; uespere duabus/aut tribus ante cibum horis. Summe cinnami electissimi drachmas quatuor: chebularum mirrobalanorū duas: & rotidem emblicarum/croci/ rosarum purpurearum drachmam dimidiam: sandalorū rubrorū drachmas duas: corallorūq; similiū drachmā unam: Sachari albisissimi quātū satis est. Funde sacharum aqua rosacea atq; succo citri uel limonum/æqualibus uidelicet portionibus. Coque suauiter. Deinde adde musci tertiā drachmæ partē/ atq; ambre tantūdem. Demum confice bolos solidos/quos morulos uulgo nominant/auroq; inuolue. Tria hæc ipsi eo usu quo præscripsimus experti sumus/tiriacā & aloem ita (ut diximus) re peratam/confectionēq; illam singulis conferre mēbris/ & uiribus & spiritibus: ac uere sensus/atq; ingenium: memoriam cōfirmare: Pituitā quoq; & bilem/ atq; atram bilē illis pilulis facile uel educi/ uel emēdari. Præterea grati cuilibet/ & nature tria quę diximus familiarissima iudicantur.

Medicinæ contra pituitam. Cxiii.

I aduersus exundantem pituitā acius pugnandum fue-
rit/pilulas aurora ex hierapicra Galieni: uel quas Mesues
elefanginas nominat/dabimus. s. quot & quotiens oportuerit/
uel etiam in robustiore natura pilulas ex hiera atq; trociscis aga-
rici pari portione compositas: semper uero cū melle rosaceo liqui-
dō atq; oximelle: aquaq; marathi. i. feniculi. Qui certe syrupus ī
pituita digerenda etiā ante pilulas atq; post eas maxime pdest.
Si una cū pituita ceteri quoq; humores turbent/pilulis ex reubar-
baro Mesues/uel pilulis que sine quibus a posterioribus nuncu-
patur/oportune purgabimus. Omnē uero uehemētē repentināq;
deiectionē purgationēq; penitus detestamur. Nā stomachū corq;
debilitat: spiritus multos exhaurit: cōfundit humores: spiritus
fumis humorum fuscis obtenebrat.

Destillatio. Cxiii.

Ubi caput propter pituitā destillationibus fluctuat: quan-
doq; hora somni aliquot ex pilulis quas modo descrip-
simus/dabimus. Iubebimus præterea ea hora & aliis thus sæpe
mādere. Nam mirifice destillationibus & sensibus omnibus me-
moriamq; succurrit. Rursus muscata nux & tiriaca ore retenta pro-
batur. Maiorana quoq; quam amara nō nominant/ uel eius aqua
ad mora naribus uel infusa. Post cibū uero alimentorum fumos
coriandro cidoneisq; cohercebimus.

Dolor capitis. Cap. xv.

I caput sepe doleat humore grauatum frigido/præter illa
quæ narrauimus/cōfectionem illam quam diambram no-
mināt uel diacori uel plisarchoticō tenere ore iubebimus. Quin
etiam masticem sæpe mandere. Præterea linire frontem/tempora/

ceruicē/maioranæ/feniculi/rutæfoliis una cum oleo rosaceo rún
fis. Similiter aloē/acero/oleo aquaq; rosaceis perfecte diluta.

De Cura uisus. **C. xvi.**

u Bi oculi caligant/neq; rubent/tamen neq; aliud præbent
ullum caloris indicium/ tunc sane collirium ex aqua fe
niculi/maioranę/celidoniæ/rurę/ adhibito croco & antimonio/
confert. Sed aqua eiusmodi prius densiori pãno est exprimēda.
Nihil tamen admoueas oculis/ nisi antea pilulis lucis sæpe pur
gaueris. At si caligantes oculi rubeant: subito pilulis ex fumo
terræ compositis purga. Mox collirium ex aqua rosacea & sacha
ro prodest. Nonnunquã uero albumine oui/tutia/ lacte adiectis
q̄primum opitulatur. Omnino autem quotidianus usus mar
tri uisum seruat & acuit. Semen quidem eius frequenter ore tene
re oportet/folia uero comedere. Trifera minor a Mesue descripta
optima est. Optimum quotidie uacuo stomacho mirobalanum
chebulam conditam summere: atque cum ea non nihil panis ex
sacharo/marattoq; in puluerem ducto compositi. Quod insuper
ingenio mirũimmodum /ac producendæ uitæ prodest. Eufragię
quineriam usus oculis est singulare præsidium. In omni uel dolo
re capitis uel caligine oculorum diuertendi sunt retro uapores/
frictionibus cucurbitulisq;: Ac si calor i causa sit/ sanguisq; abun
det/hirudines ceruici & humeris adhibebimus.

De Gustu instaurando. **C. xvii.**

i Tomachus sæpe litteratũ studiosis gustũ fere oẽm amittit:
si id pituitæ uitio icidit/quod acidus oris sapor/uel saliuã
multa & glutinosior idicat/postq̄ aluum subduxeris medicinis
quas supra narrauimus/ aromatico rosaceo utere. s. sacharo rosa
ceo mixto/melle quoq; rosaceo cũ cínamo. Solo etiã uel zinzibe

re cōdito: uel mēta syrupo: Sed ī primis tiriaca. Sin aut bilis copia
forte cōringit/ quod qdē os amarū ostendere solet/ similiter post
purgationē ex aloe sicut diximus prāparata/ uel reubarbaro/ assū
me uel triafandalū uel oxizacharā & sacharo aceto albo & uino
acrioris punici mali cōpositā. Vel p̄fica/ pyra uel siue cōdita/ siue sy
rupo cōfecta: sicut Mesues docet: uel nostrā eiusmodi cōfectionē
gustui saluberrimā. Sūme sachari rosacei uncias quatuor: diamare
nati uncias duas: diacironitē rārundē. s. uncias duas: mirobala
norū chebularū semūciā: emblicarū rāntūdē: Sandali rubei coralli
rubri utrorūq; æque drachmā dimidiā. Fūde insup iuleb ex succo
citti uel limonis tres uncias aut duas. Quod si stomachus debi
lis ē & frigidus/ aduice duas cīnami drachmas. His ante cibū dua
bus horis utendū. Nauseā sēp ab utroq; natā humore/ tollit diaci
roniten: & usus capparīs cū aceto. Itē potus modicus ieiuno sto
macho albi aceti rosacei/ si duplo sachari pōdere misceat. Rursus
mēte syrupo atq; absinthii. Itē mēta uel aceto cōdita/ uel acido
mali punici succo diluta.

De exacta atrē bilis cura. **Cap. xviii**

u Erum missa hęc tanquā leuiora iam faciamus: atque ad id
quod periculosissimum ē reuertamur scilicet ad atrā bilem:
quæ quotiēs abūdat & furit: cum corpus totū/ rum uel maxime
spiritum quasi quoddam istrumētum ingenii ipsūmq; īgenium
& iudiciū labefactat. Primū in ea curanda prāceptū sit ut docuit
Galienus/ ne repere illā educere cōtendamus: ne forte parte eius
liq̄diore subtilioreq; subducta residuū dēsius admodū siccusq;
resideat: sed paulatim molliat digeraq; patiter atq; educaat. Secū
dū ut iterim tā cibis humidioribus q̄ lauacris dulcibus & modi
cis unguētisq; similibus caput & corpus totū ad sūmū puinbus
humectetur: ea tamen cautione ne uel destillatio irriteretur/ uel de
struat stomachus aut iecur/ uel meatus corporis obstruat. Tertū

uero / & id quidem maxime necessarium / ut continue cor fouea-
tur roboreturq; rebus congruis partim intus acceptis / partim ex-
tra pectori / naribus ue adhibitis. Aspiciatur quoq; & audiantur:
odorentur & cogitentur assidue quæ oblectent: Contraria uero
longius arceantur.

De syrups. **C. xix.**

m Vltra quidem a multis aduersus hunc humorem compo-
sita sunt. Ego autem impræsentia tria quædam remedio-
rum genera e plurimis afferam electissima omniû atq; rutilissima /
accepta primum a p̄scis / deinde a recentioribus confirmata / in-
terdum etiam a nobis ad usum nostrum accõmodata. In primo
est syrups optimi compositio. In secundo pilulę probatissime. In
tertio electuaria saluberrima. His tribus oportune adhibitis me-
lâcolicus humor molliẽ & digenẽ atq; soluitur: spiritus acunẽ /
& illustrantur: fouetur igenium: memoria confirmatur. Syrupus
est huiusmodi. Sũme boraginis / buglosse / florumq; utriusq; / me-
lissæ / capillorum ueneris / endiuia / uiolarum / cuscutæ / polipodii /
senę / epithimi: singulorum q̄trum manu capitur. Pruna damasce-
na numero uiginti: odora poma numero decẽ: passularũ unciam
unam: liquiritiæ unciã dimidiã: cinami / sandali rubri / corticiũ
citri / singulorum drachmas tres: croci drachmam dimidiã: Co-
quantur in aqua omnia præter epithimũ & aromata / donec pars
tertia consumatur. Decoctio expressa post / cum sacharo iterum &
epithimo moderate coquantur. Postremo infundantur aromata
scilicet cinamum atq; crocus. Huius syrups aurora calefacti uncię
tres bibantur / simulq; uncię duę aut tres aque buglosse: atq; una
cum his ex sequentibus pilulis accipi debent duæ saltem / ac plu-
res prout cuiq; conuenit: eo scilicet pacto / ut aluus quotidie pau-
lum moueat.

De Pilulis. Cap. xxxii

Pilularum uero quod ad propositum spectat: duo sunt genera: alie delicatis congruunt: robustioribus alia. Prime auree siue magice nominari possunt: partim magorum imitatione: partim nostra inuentione: sub ipso iouis uenerisque influxu compositae: quae pituitam: bilem: atram bilem educunt absque molestia: singula membra corroborant: spiritus acuunt & illuminant. Ita eos dilatant: ne constricti mestitiam pariant: sed dilatatione & lumine gaudeant. Ita rursus stabiliunt: ne extensione nimia euanescant. Sume igitur auri grana duodecim: maxime foliorum eius si pura sint: raris: myrrhae: croci: ligni aloes: cinnami: corticis citri: melisse: serici crudi: coccinei: menthae: been albi: been rubei: singulorum drachmam dimidiam: rosarum purpurearum: sandali rubri: coralli rubri: mirbalanorum trium scilicet emblicarum: chebularum: indarum: singulorum drachmam unam: aloes rite ablutae tantundem quantum cunctorum pondus. Confice pilulas mero quam electissimo. Secuntur pilulae ad soluendam melancholiam aliquanto ualidiores: ueritamenim nime uolentae. Sume peoniae: myrrhae: sticados arabici: melissae: raris: croci: mirbalanorum trium scilicet emblicarum: chebularum: indarum: rosarum: singulorum drachmam unam. Trociscorum agati: polipodii: epithimi: senae: lapidis lazuli: loti rite & preparati. Lapidis armeni affecti similiter: drachmas tres: singulorum. Aloes lotae uncias duas uino perfecto pilulas confla. Si cum melancholia manifesta caliditas dominetur: quae in hac compositione sunt frigida: ad tertiam in super ponderis sui partem augenda erunt. Has pilulas ut litterarum studiosis conuenit: grecorum: latinorum: arabumque imitatione composui. Noli uero fortiora miscere. Quale ueratrum: quo Carneades Phanaticus utebatur. Viris enim literatis tantum uel paulo firmioribus consulo: quibus nihil pestilentius est quam uolentia. Ideo praetermissi pilulas indas: lapidisque lazuli uel armeni notas: & quam compositionem hieralogodion appellant. Si denique decet simpliciore compositione inferere: qua ego fa

miliarius utor. Summe aloes lotæ unciam unam: mirobalanorū
emblicarum atque chebularum/ utriusq; pariter drachmas duas:
masticis drachmas duas: duas quoq; rosarū presertim purpurea
rum confice pilulas uino. Proinde pilulis aut iis/ aut illis/ ex iis
scilicet quas probauimus: nemo unquā solis uti debet: ne forte
nimium exsicceretur. Quod quidem in melancholia pessimum est:
immo uel una cum syrupo: quem secuti partim Mesuem/ partim
Gentilem Fulginatam supra descripsimus: uel cum uini odori le
uisq; uncia una siue duabus/ siue tribus/ ut cuiq; conuenit: Aut
cum aqua mellis & passularum atque liquiritiæ. Aut sicubi calidi
tas dominatur/ cum iuleb uiolaceo/ aquaq; uiolacea. Omnino
autem consulo litteratis/ quicūq; ad atram bilem sunt proniores/
ut hac purgatione bis quolibet anno/ uere scilicet autūnoq; uran
tur: diebus quindecim continuis uel uiginti: pilulis scilicet cum
syrupo atque similibus. Quicūq; uero paulo minus huic morbo
obnoxii sunt/ sat habebūt/ si pilulas primas aut ultimas toto an
no summāt/ semel edomada qualibet: æstate quidē cum iuleb ut
diximus: alias uero cum uino.

De Medicina liquida. **C. XXI.**

M A. Eminisse uero oportet/ ubi maximū in exsiccatione peri
culum imminet: purgare tamē necessitas cogit/ operę præ
rium esse pilulas intermittere: atq; i ipso syrupo uel simili quadā
decoctione/ facta in aqua buglosse/ quando purgādum est/ inter
dū infūdere diasenę uel diacharholiconis uel triphereę psicę unciā
unā aut saltem dimidiam. Quod si uel corpus robustius sit/ uel
astrictior & dūrior aluus/ addere electuani hamech drachmā unā
aut duas. Utis quoq; hic est cōfecta cassia: utilior manna. Nec oī
melācolię speciei cōueniūt: sed illi maxime quæ adustione creas.
Sin aut melācolia naturalis sit/ conueniunt qdem: uerū præcipue
si in syrupo addatur polipodii portio dupla uel tripla: similiter

liquitie: crociq: & passularum. Item medicina addantur mellis
rosacei liquidi uncia duę. Quotiens uero syrupus sũmedus sit:
in superioribus diximus. Sed medicina cum ipso ter uiginti die
bus sũmenda erit. Verũ si melãcolicus nullus humor appareat:
tantum uero cõplexio melancolica/ scilicet frigida mēbrorũ qua
litas atq; sicca/ memento ducere aluũ / uel mittere sanguinẽ mini
me expedire. Sed reliqua dũtaxat facere/ quę uel diximus / uel di
cemus. Præsertim quęcunq; ad corpus pertinent mediocriter cale
faciendũ atq; magnopere humectandũ / spiritusq; quoad fieri po
rest illuminãdos / fouendaq; mēbra. Vbi uero ipse atq; bilis hu
mor exundat/ non madefacimus tantum corpus atq; humorem/
sed etiam soluimus aluũ ea cautione qua diximus: Nunquã ue
ro uehemēter. Siquidẽ Plaro í Timeo nos monet diuturnũ mor
bũ/ qualis est melãcolicus/ nõ esse nimis ualentibus medicamen
tis atq; molestis pharmacis irritandũ.

De Sanguinis missione. **Cap. xxii**

Sunt nonnulli in sanguine mittẽdo audaciores / quos me
dici sapientes admodum derestãtur. Nam sanguis est atq;
bilis temperamentum: spiritus fomes: uitę thesaurus. Solum ue
ro ubi abundantiam sanguinis indicat / uel profusior risus / auda
ciaq; & cõfidẽtia multa / uel color rubens uenatũq; tumor / mitte
re sanguinem litteratis quando res postulat debemus e uena lie
nis sinistri brachii / lata quadã incisione / quatuor uncias mane /
uespero rotidem. Deinde paucos post dies / saltem septem / ad sum
mũ quatuordecim / rum frictione quadam asperiore / rum admo
tis hirudinibus / quas sanguisugas nominant / mariscas irritare:
ut sanguinis uncię tres aut quatuor inde distillẽt. Hac ambo ro
bustioribus tantum facienda uidentur. Debilioribus uero / si ne
cessitas postulat mariscas solum sicut docuimus irritare. Sed neq;
uentrem medicinis soluere / neque mittere sanguinem licet: nisi

prius clysteribus pinguibus mollibusq; lenieris . Atq; hoc sit in melâcolica natura cōmune præceptum: dandam esse operam ut si oportuerit/ eiusmodi clysteribus frequentatis uenter inferior lubricus semper sit atq; purgatus.

De Electuariis . C. xxiii.

¶ Equūtur electuaria: ex quibus laudo equidē quod Rafis exilarans appellauit. Præterea quę in libro de uiribus cordis Auicenna cōponit. Sed multo magis quod Mesues ira cōscribit. Sūme crudum sericum colore coccineo nuper tinctum/ pondere libram unam . Id merge succo pomorum dulcium & suauiter redolentium: atq; succo buglossæ/ aquaq; rosacea/ singulorum libra una/ post quatuor & uiginti horas/ totū id coque suauiter/ donec aqua rubeat . Deinde extrahe sericum/ atq; insuper exprime diligenter. Infunde mox sachari candidissimi cētum & quinquaginta drachmas: coque rursus donec quasi mel spisserur: Amoue tunc ab igne: Atq; infunde dū calet/ ambra crudæ diligenter cōcise drachmas sex: & ut liquecat ambra permitte. Postremo adde his puluerē eiusmodi. Summe ligni aloes crudi: cinnami: utriusq; eque sex drachmas. Lapidis lazuli rite abluti/ drachmas tresdecim. Vnionū. i. albarū margaritarū drachmas duas. Auri ueti drachmā unam. Musci electi partē drachmæ dimidiā. Danē ex eo cū uino drachmę duę uel una mane ac uespere ante cibum tribus aut quatuor horis. Id mihi præceris ualde placet. Verūtamen p̄bo etiā Diamuscū Mesues dulcem: cōpositionēq; gemmarū: modo cum aqua rosacea assūmātur. Laudarem quoq; mirifice quod est a Petro Ebanensi philosopho sūmo conflatum: nisi ipsemet ex eius imodico usu dilatarionē exalationēq; spiritū nimiam formidaret. Quāobrē duo quædam insuper excogitauit tutissima: atq; ob réperationē suā cuilibet répori/ arati/ naturæ cōueniētissima: in quibus miscet utile dulci. Quę rātū nutriūt q̄tū fouēt & roborāt.

Præterea spiritui & ingenio tantū stabiliēdo/ quārum acuendo & illustrando cōueniūt. Sūme sachari rosacei uncias quatuor. Sachari una cum floribus buglossę concocti uncias duas. Corricis pomi citri sacharo cōditi unciā unā. Chebuli condite uncias duas. Cīnami electi drachmā unā. Sādali: corallis. s. utriusq; rubri. Itē serici coccinei/ crudi concisi/ croci/ margaritarū/ singulorū drachmā dimidiā: auri/ argēti/ singulorū tertiā drachmę partē: ābrę/ musci/ utriusq; grana duo. Fūde oīa simul succo citri uel limonis sacharo cocti. Sequitur cōfectio altera/ aliq̄to salubrior/ certe multo suauior. Sūme amigdalarū dulciū quatuor uncias: nucleorū pineorū .s. ablutorum diei unius spatio: seminū cucumeris/ utrorūq; pariter/ uncias duas. Sachari duri quod candū. i. cādīdū uocant quatuor uncias. Sachari alterius/ sed albiissimi/ librā unam atq; dimidiā. Funde cūcta hæc aqua rosacea atq; limonis & citri: in qua extrinctū fuerit ignitū aurū & argentū. Simul coque suauiter. Demū adde cinnamī: been rubri: sandali rubri/ coralli similis/ singulorū drachmā unā. Margaritarū nitidissimarū/ croci/ serici/ crudi/ coccinei minutissime attriti/ singulorū drachmā dimidiā. Auri/ argēti/ utriusq; grana duodecim. Iacinti/ smarad di/ zafiri/ carbunculi: singulorum tertiā drachmę partē. Si cui uero desunt aurum/ argētū/ ambra/ muscus/ pretiosi lapilli/ cōfectiones illę etiā pdesse multū sine his poterunt. Quarum tres potissimum eligo/ unam. s. Mesues/ quā recēsi: duas uero nostras/ quas modo descripsimus. Quo uero pacto iis utendum sit/ supius satis exposuimus. Siq; autē simplicius aliq̄d appetat/ oibus tamē accommodatū/ hic citri pomum pfecte maturum/ iēgrū pfecte cōtūdar: multoq; sacharo & multo rosarum succo adhibito coquat. Coctum uero modico cinnamo/ crocoq; cōdiat. Aut aromatico rosaceo utat̄ sic tēparō. Summe aromatici rosacei unciā unā: Sachari rosacei: Sachari diabuglossati/ utriusq; uncias duas: aut similiter misceat diamuscū. Quāq; n. duo hæc nō sint simplicia: tamē facile satis habent̄. Ac si caliditas timeat̄/ diaprunis & sacharū uiolaceum adiungātur:

f Aepe melancolicis praesertim litteratis accidere solet/ ut ni-
 miu exsiccato cerebro/ uigiliis longis extenuent. Quonia
 uero nihil atra bilis mala magis auget q̄ longa uigilia/ tato ma-
 lo omni studio succurrendu. Ideo lactucas post cibos alios edat
 una cu pane modico: pauculo croco: uinuq; purum sorbeat post
 lactucam: neq; ultra hora lucubrent. Cuq; se dormitu conferunt/ con-
 fectione eiusmodi sumant. In qua seminis papaueris albi unciae
 duae sint. Seminis lactuce uncia una. Amomi croci. s. utriusq; part
 drachmae dimidia. Sachari unciae sex. Dilue & coque oia simul
 syrupo papaueris. Edat huius drachmas duas: simulq; no nihil
 syrapi papaueris gustent aut uini. Illinias eis frontem temporaq;
 oleo ex uiolis: & ex nenufare adiecta caphora. Item lacte oleoq;
 amigdalino atq; uiolaceo. Odore croci/ & caphora/ putaminuq;
 dulcis mali naribus admouebit. Aceti isup modici/ sed aque rosa
 ceae plurime. Stemes quoq; lectu plantaru foliis frigidaru. Aures
 grauib; cantibus sonisq; delinies. Humectabis saepe caput eius
modi lauacris scilicet aqua in qua cocta sint frusta papaueris: la-
truca/ portulaca/ malua/ rosaru/ uiris/ salicis/ arudinuq; folia: addi-
ta camomilla. Balneis quoq; dulcibus ex rebus eiusmodi/ sepe ti-
big/ brachiaq; saepe totu corpus est humectandu. Lac insup bibe-
re mixtu sacharo scilicet stomacho uacuo / si modo stomachus
optime tolerauerit maxime pdest. Humida haec melancolicis etia
si satis dormiant mirifice conferunt. Memento lac amigdalinum
mesae familiarissimum esse debere.

Di hebetudine atq; obliuione. C. xv.
a Ccidit uero nonnunq; ut studiosis uel quia sedulo inclina-
 to capite legat/ scribat ue/ uel quia ocio nimio torpeat/ pi-
 truita quedam uiscosior una cum frigida nimis melancolia caput

occupās grauet/ atq; hebetes obliuioſoſq; efficiat. His ergo caput
exonerādū est iis remedijs/ quæ alias diximus pituitæ cōuenire.
Sin minus illa ſuffecerint/ ad pilulas indas & cocchias hieralogo
diōq; cōfugito. Præterea ad hierā diacoloq;ntidos uel archigenis
uel andromaci uel rheodotionis. Aut ad pilulas iudei quas Me
ſues in capitulo de capitis dolore deſcribit. Quod ſi natura ætas
ue frigidior ſit/ nec æſtas obſtiterit: poſt purgationem utere con
fectione illa anachardina/ quā Meſues ſapientū cōfectionē noīat
ī antidotario. Ruſus anacardina illa: quā in capitulo de obliuio
ne ex ſētēria filij Zachariæ recēſet. Da ſūmo mane drachmā unā:
ſed q̄ eā ſūmit ab ira/ coitu/ ebrietate/ labore/ rebusq; calidis eo die
p̄ſus abſtineat. Hęc q̄dē aduerſus hebetudinē obliuionēq; ualē
tiſſima ſūt. At uero ſi familiaria magis optes/ da ziziber ſacharo
cōditū: ſed modico thure mixtū: quod ſenſibus & memoriæ ma
gnope p̄deſt/ præſertim his adiectis. ſ. melle anachardi/ melle che
bularū/ acoris/ cipis/ ambræ/ muſco. Prodeſt et̄ diābra/ plis archoti
con/ diacori. Sed hęc ore diutius retinēda: naribus et̄ auribus
infundēda. Odoꝝ quoq; thuris/ amaraci/ maratti/ nucis muſcate/
ruræ/ garoflorū p̄deſt nō mediocriter. Memēto tamē tiriacā ī his
atq; ſimilibus quēadmodum ab initio diximus: nulli unq̄ reme
dio poſtponēdā. Præterea hebetibus obliuioſiſq; tēpora & cerui
cē unctioe eiufmodi unge. Sūme olei ſambucini unciā unā/ olei
deben unciās duas/ euforbij unciā dimidiā/ caſtoꝝ quoq; tantū
dē. Perfricabis brachia/ crura/ ceruicēq; uehemēter. Ac ſi opus fue
rit ceruici cucurbitulas admouebis. Verticē præterea capitis ama
raco/ thure/ nuce muſcata tunſis operies atque fouebis.

Corporeū q̄dē ſpūm cura: Incorporeū uero cole: ueritatem deniq;
uenerare. Primū medicina præſtat: Secūdū diſciplina moralis: Ter
tium uero religio. *Cap. xxvii.*

I homines ueritatis cupidi tanta medicorū diligentia cor
poreū ſpiritus curare debent: ne forte omnino neglectus

c i

uel impedimēto sit/ uel inepte seruiat querētibus ueritatem: multo
pculdubio diligētius incorporeū spūm. i. intellectū ipsū discipli
næ moralis institutis colere decet/ quo solo ueritas ipsa cū sit in
corporea capiē. Nefas .n. est solū animi seruū. i. corpus colere/ ani
mum uero corporis dominū regemq; negligere. Præsertim cū Ma
gorū platonisq; sentētia sit/ corpus totū ab aīo ita pēdere ut nisi
animus bene ualuerit/ corpus bene ualere nō possit. Quapp me
dicinæ auctor Apollo nō Ippocratē quī ex sua stirpe genitū/ sed
Socratē sapientissimū iudicauit. Quippe cū quōrum Ippocrates cor
pori/ tātū Socrates aīo sanādo studuerit: quōd rentauerāt illi/
solus Christus effecit. Proīde si mētē nostrā optimis colere mo
ribus a Socratē iccirco iubemur: ut lucē ueritatēq; a nobis naturæ
instinctu queritā serena mētē facilius assequamur: quō magis ue
ritatē ipsā diuinā imprimis religione sãcta fas ē uenerati? Ad quā
querendā capiendāq; nō aliter creata mēs est/ quā oculus ad lumen
solis p̄spiciendū. Atq; ut Plato noster inquit quēadmodū uisus
nihil usq; uisibile p̄spicit/ nisi in ipso sūmi uisibilis. i. solis ipsius
splēdore: ita neq; intellectus humanus itelligibile quicquid apprehē
dit/ nisi in ipso intelligibilis sūmi hoc est dei lumine nobis semp
& ubiq; præsentē: in lumine in quō quod illuminat oēm hominē ue
nientē in hūc mundū. In lumine de quo canit Dauid. In lumine
ruo uidebimus lumē. Profecto quemadmodū purgatis oculis/
in quō lumē ipsū aspiciētibus/ subito splendor eius ifundit/ colori
bus figurisq; rerū abūde refulgēs/ ita cū primū ab oībus corporis
pturbationibus p̄ morale disciplinā purgata mēs est/ atq; in diui
nā ueritatē. i. deū ipsū religioso quodā flagrantissimoq; amore di
recta/ subito (ut diuinus inquit Plato) diuina mēti ueritas influit/
rationesq; rerū ueras/ quæ in ipsa cōtinent/ quibus ue oīa cōstāt felī
citer explicat: quōq; mentē circumfundit lumine/ tanto simul &
uoluntatem gaudio beate perfundit.

F I N I S

Prohemium In Librum De Vita Longa.

MARSILIVS Ficinus Florentinus Philippo Valori Ciui
optimo: atq; nobilissimo. S. D. Quanq̃ Plato noster ge
nio suo uiuit: & uicturus est (ut arbitror) dum mundus
ipse uiuet: meus me tamen genius huc semper impellit: ut post di
uinum cultū ante omnia Platonis uitæ prospiciā. Ad hoc ipsum
iam diu nobis aspirat præceteris Medica domus. Ad idem cōspi
ras / & tu mi Valor Medicū amicissimus / & Platonice gloriæ / atq;
disciplinæ admodum studiosus. Quam ergo uitā Platoni semp
exopto: eandē opto medicibus: similēq; Valori. Quāobrem hor
tor / & obsecro re mi Valor: ut q̃ta semp opera glorię Platonice fa
ues: tanta aliquando diligentia præcepta hæc nostra de uita pro
ducenda / legas: atq; serues. Quibus diu uiuēs resurgētī nuper di
sciplinæ Platonis diutius una cū magnanimo Laurentio medice
patrocinari possis. Vale.

MARSILII FICINI FLORENTINI LIBER
DE VITA LONGA

Ad perfectionem scientiæ necessaria est uita longa: quam etiam
diligentia præstat **Cap. primum.**

ARTEM Scientiamq; perfectā nō tam uel do
cilitas ingenii / uel memorię firmitas: q̃ prudētis iu
dicii p̃spicacia nos perducit. Iudicium uero propter
ambiguitatem ex cōiecturarū diuersitate cōceptam
adeo difficile est: ut experimēto sic necessario confir
mandū. Experimentū quoq; fallax tum p̃pter iudicii ipsius diffi
cultatem: tū propter fugacē oportuni in experimento captando
temporis breuitatē. Quibus sane de causis / artē esse lōgam una
cum Ippocrate recte cōcludimus: nec posse nos eā / nisi uite longi

rudine consequi. Viram uero longam non solum ab initio semel
fata pmittunt: sed nostra etiã diligentia præstat. Quod & astro
logi cõfitemur: ubi de electionibus & imaginibus agunt: & medico
rum cura diligens experientiaq; cõfirmat. Qua quidẽ prudentia non
solũ homines natura ualidi sapissimè: sed etiã ualitudinarii uitã
longã aliquãdo consequuntur: ut nõ mirũ sit Herodicum quendã
litterarum studiosum omniũ sui tẽporis infirmissimũ (ut Plato
Aristotelesq; restant) eiusmodi prudentia/annũ centesimũ imple
uisse. Plutarchus præterea narrat multos corpore alioq; parũ fir
mo/uitã sola diligentia longã consecutos. Mirro ipresentia quor
ibecillos ipse nouerim prudentiẽ munere robustissimorũ annos su
perauisse. Neq; igitur inutile fuerit/neq; uanũ/post librũ de curãda
ualitudine litteratorũ a nobis cõpositũ/præcepta quãdã insuper
ingeniis sciẽtiẽ cupidis ad uitã longã conducẽtia tradere. Institu
ta uero hæc nec inerribus ignauisq; cõmunicari uolumus. Quid
enĩ cupiamus istos diu uiuere? q; nec uiuunt q; dẽ/ quasi fucos nu
triamus non apes. Nec hominibus diuulgari/pdita uolupratũ li
bidine dissolutis: q; breuẽ quotidie uoluptatẽ longe stulti præpo
nunt. Nec improbis iniquisq; patet fieri: quorum uita mors est bo
norũ. Sed uiris dũtaxat prudentibus atq; tempatis/ solertis inge
niũ uiribus humano generi uel priuatim uel publice pfuturis.

Vitalis calor nutritur humore: Quo deficiente fit resolutio:

Quo excedente fit suffocatio. Cap. .ii.

Ita quidẽ tanq; lumen in naturali calore cõsistit. Caloris
uero pabulũ est humor aërius/atq; piguis quasi oleũ. Si
ue igitur humor eiusmodi forte deficiat: siue plus excedat/uel in
quinetur/calor statim debilitatur: & tandẽ debilitatus extinguitur. Si
humoris defectu calor debilitatur & pditur/mors resolutione cõtin
git. Si porius obruitur humoris excessu uel uitio: uita suffocatio
ne perit: Suffocatio uero humoris cuiuslibet exudãtia uel putre

factione contingit: praesertim pituita uel excreſcente uel quolibet
putrefacta: ut non immerito pituita petēs uitam fuerit noīata. Præ
cepta igit̄ ad p̄ducēdā uitā maxime necessaria. Hic q̄dē resolutio
nē: inde uero suffocationē putrefactionēq; æque deuitant. Aequē
inq̄ ratione cōmuni. Nā si calidiorē sicciorē ue hoīem forte curāt/
& cui meatus q̄dē apti sunt: humores autē spūsq; subtilis resolu
tioni magis occurrūt. Sin aut̄ cōtraria rōne corpus affectū tractāt/
potius suffocationi subueniūt. Maxime uero ī alterutro studēt:
si ad alterutrū locus tēpus ue declinet. At ubi īgeniosis studio
sūsq; cōsulit̄: utrūq; præceptū ferme est pariter necessariū: in utroq;
similiter laborat̄. His. n. acutū q̄dē calidūq; īgeniū/ & imaginatio
nis motus assiduus/ resolutionē: otium uero corporis atq; crudi
tas suffocationē minitari uideēt. N usq; igit̄ medici uehementius q̄
in eiusmodi hominū curatione laborant. Et si tota libri superioris
disputatio ad progandā uitā maxime cōfert: p̄p̄riā tamē quandā
res rāta curā: qualē deinceps quoad potero paucis cōprehēdam
postulare uideretur.

Quomodo temperādus calor ad humorem atq; uicissim quodā
Minerua consilio. Cap. iii.

Ceterū dū oleū istud p̄gūe/ igneo huic uigori nostro neces
sarium p̄gūi Minerua tractamus/ Minerua iterim oliuifera
olei uitalis origo/ almi uidelicet Iouis capite nata ridet: q̄ sui mu
neris q̄t̄itatē plane cernētes/ interea nō satis uidimus qualitatē.
Ridēs ergo/ uobis inq̄t oleū nō modo q̄tū sar flāmæ nutriēde fo
ret/ abūde dedi: sed ēt sine amurca sincerū infūdī lucernę. Hęc illa.
Nos aut̄ irer loquēdū errātes offēdimus: quoniā lucerna pedibus
nostris uerbū suū/ nō dū nobis auditum. Ex hac ergo lucerna di
scamus/ oleū iugiter flāmę subministrādū/ ea. s. diligentia: ut nec
rep̄rina quadā lumē obruamus illiuiōne. Nec rursū differamus
s̄tribūdo porū. Sed hac q̄dē duo satis ī superioribus tractata pura
mus. Reliqua nobis duo sūt: quorū alterū leuiter retigisse: alterū

c iii

uix attigisse uidemur. Tāgentes interim ita Palladem ut ridere
nunq̄ solita nos rideret. Quid ergo: Primo qđē considerabimus
flāmā uel pauculā esse p̄sus edacē: ideoq; lucernā illā lucere diu
tius/in qua sic flāmula ē ad ellychniū. i. luciniū rēpara/ut non ebi
bat oleū/sed pitisset. Itaq; & nos in oī diēta cauebimus: ne quan
do p̄ferim ī iuuentute nimium inualeſcat inſitus ignis ſuapte
natura uorax: Sat uero fuerit tū humorē inundantē/ tū penetrabi
le frigus hinc arcere. Deīde lucernā cogitabimus frequēter extin
gui/ quādo nō sincerū oleū inſtillauerit: ſed (ut ita dixerim) amur
coſū. Vnde paulo poſt cōcreſcūt ex amurca fūgi/ lumēq; extrīgūt.
Iam uero nos almū a Pallade ſuſcepimus oleū. ſ. aeriū q̄ plurimū
purumq; & natiuo quodā lētoze tenax atq; firmum. Quod ergo
huic paulatī abſūpro ſubgerit/ nō ſolū huic equale debet eſſe/ ſed
ſimile. Vt uero ſit ſimile nō tantū aeriū eſſe debet & p̄gūe/ ſed pe
nitus ab amurca ſecretū. i. a fece quadam ex terra & aqua craſſio
re cōgeſta. Hāc ergo cōgeſtionē fecēq; uitaturū alimenta eiufmodi
fugiamus & oriū & cruditatē atq; ſordes. In reea uero Mineruam
ea moderatione colamus/ ut caput qđē de quo nara eſt ipſa/ no
bis augeat: neruos aut̄ ſtomachumq; nō minuat.

Quibus de cauſis areſcit humor naturalis: uel p̄grinus exūdāt:
& q̄ neceſſaria ſit ad uitā p̄fecta digeſtio Cap. iiii.
n Aturalem humorem uelociter hāc exſiccant. Sanguinis
fluxus uerberior. Violenta ſolutio uentris. Diu lubricus
aluus. Profuſus ſudor. Lanius patefacti meatus. Cōi
rus ad debilitatē factus. Sitis anela. Fames cruciās. Vigilia lōga.
Vſus calidarū rerū ſimul atq; ſiccarum. Laborioſus animi corpo
riſq; motus. Anxietas. Ira. Dolor. Siccior ſimul/ atq; feruētior aer:
p̄ferim igne caleſcēs. Vētus aridior & uiolētus atq; diuturnuſ.
Humorē ſupra modū augēt hiſ cōtraria. Ebrietas frequēs utrunq;
facit: nimio. n. tū calore ſiccāt/ tū humore ſuffocat ebriofū. Nihil
ātmagis q̄ cruditas ad utrunq; nocet. Vbi. n. nō cōcoq̄ alimētū

hinc quidē deest quo naturalē irrigēs humorem: inde uero putre
factum supeſt: quod exundās calorē obruat naturalē. Quāobré
Auicenna corrūpi sanguinē inq̄: ubi digestio ipsa corrūpiſ: Secu
tusq; Galienū appellat digestionē/ uite radicē. Optima igiſ est &
quali unica hęc regula Galieni: concoctionē cibi præceteris ubiq;
curare. Nā quod maximū uideſ esse præceptū: salubribus uideli
cet uti: nihil proderit/ nisi coquas. Siq̄dē ex his ferme sicut ex cō
trariis noxius humor p̄fluit/ si cruda mebris iſluxerint. Ex cibis
aūt etiā minus arte laudaris/ sepe minus malū accipiſ nutrimentū
si uehemētius cōcoquanſ. Cruditatē igiſ tanq̄ grauē resolutio
nis simul/ & suffocationis causā diligētissime deuitemus: quanti
tate uidelicet cibi potusq; nobis accomodata. Qualitate. Simpli
citate. Præparatione. contritione. Ieiunio reuocante famem: ac si
opus fuerit stomachi ēt exteriore fomento: rebusq; q̄busdā st̄pti
cis post epulas intus assūptis. Caueamusq; diligenter ne cibū po
tus exuper. Neu cibis sit liq̄dior/ aut durior: aut hic uel ille ual
de sit actu frigidus: aut alimēta sint lōge diuersa: aut crudū adda
mus crudo. Hęc. n. cōcoctionē magnop̄e phibēt. Caueamus isup
diligētissime/ ne uel coitu statim post cibū/ uel sōno meridiano se
pius nō necessario: uel nocturna uigilia/ uel labore animi ullo si
ue corporis iportuno uel alio quopiā pacto digestionē impedia
mus. Digestionē dico eq̄dē nō primā tantū/ quæ fit i stomacho:
sed secūdā ēt quæ fit i iecore. Tertiā insup quæ i uenis. Quartā
deniq; quæ i mēbris efficiſ: quæ lōgo quodā indigēt̄ iteruallo: &
quauis ipe dita pabulū nō suppeditaſ humor. Proideſ sicut dige
stionē/ sic extremētorū purgationē adiuuare i primis necessarium
est aduitā. Necessariū sordes ēt a cute detergere. Necessarius ē mo
tus corporis tā cōtinuus/ tam rēparus/ tā uariis/ q̄ cęlestiū aerisq;
motus & ignis & aque: seruata dūtaxat cōcoctionis & sōni neces
sitate. Defatigatione uero & resolutione uirata. Pręterea sub um
bra sitū cariēq; obducimus. Sub diuo sub lumie uiuimus. Quod
pater meus Ficinus insignis medicus frequenter habebat in ore.

Sed ad hæc feliciter pagēda operę prerium foret/ nō tam urbanis
negotiis q̄ rusticis q̄busdā exercitationibus a tenera statim æta
te corpus assuefecisse & quodāmodo similibus interdū etiam nu
trimētis: & uirę genus quodāmodo uariū tenuisse. Quod me sæ
pe prudēs ille monebat. Qui. n. in omni ætate lautissima quadā
curiositate uiuūt: sæpe minus tuti uiuūt. Qui uero adoleſcētes
se minus assuefecerint/ adulti saltē assuefaciāt/ cautionibus tamē
gradibus id tentantes.

Sanguis & humor accomodatus uirę aerius esse debet qualitate
temparus: substātia medijs atq; tenax. Cap. v.

g Raci omnes inter præcepta ad diurnā uitam maxime
necessaria mandant ut euchimis alimur. Euchima uoca
mus alimēta salubria: quæ bonū afferūt nutrimentū. i. sanguinē
bonū. Bonū uero sanguinē appellamus/ nō frigidū/ nō siccū/ nō
turbulentū: sed calidū & humidū atq; clarum. Calidū quidē calo
re nō acri. Humidū uero humore nō aqueo. Clarum quoq; nec ta
men iterea tenuissimū. Iam uero feruētior sanguis/ naturalē tū ca
lorē exacuit/ tum exsiccāt humore: & quē ipse humorē infert uel
calorem resolubilē præstat atq; fugacem. Sanguis præterea humi
dior proniorq; ad aquam naturalem obrundit calorem: humorē
quoq; naturalem uel heberat: uel impellit sub calore liqueſcere:
uel suffocat humiditate calorem: & omnino siqua portio natura
lis humoris ex aqueo sanguine trahitur/ tum putrescit facile: tū
cito diffluit atq; dissoluitur. Hic efficiē: ut qui molliores fructus
herbasq; comedunt/ nisi raro forſan & p̄ medicina tūc uentrem le
niēte sūmāt/ breui uenas succo crudo putrefactioniq; obnoxio/
penitus impleant. Ac ne id accidat/ tutius pro alimento uel co
quuntur: uel saltem cū pane miscentur. Sanguis ergo nec igneus
esto: nec aqueus: sed aerius: nō aeri crassiori similis: ne procliuior
sit ad aquam. Nō aeri subtilissimo/ ne facile incaleſcat in ignem.

Sed substantiã teneat mediocrem: in qua medius aer dominatũ
habeat plurimum: Cetera alimẽta insint quatenus aeris accõmo
dãtur impio. Non sit eius substãtia subtilissima: ne hñmorem in
stabilem generet/ spiritũq; uolatilem/ & dissolutioni subiectum.
Non sit crassissima/ alioqñ & ingenio minime ministrabit: & uix
ĩ naturalem humore ac spiritum permutabitur. Meatus obstruet:
suffocationi dabit occasionem: Et spiritus qui uix rãdem crassus
inde creatur/ densitate sua & ipse parum idoneus est ad uitam/ &
calorem naturalem ita suffocat/ sicut fumus densior flãmam cõ
primit protinus/ & extinguit. Mirro q̃ saltem adeo tenebrosus
est/ ut uitam efficiat mẽstam morte deteriorem. Imprimis autem
ut mihi uidetur ad uitam expedit diuturnam: sãguinem una cũ
substantia quidem aëria ualde/ nec admodum crassa/ habere glu
tinosum aliquem in se humorem atq; renacem/ qualem ferme cũ
subtilitate habet oleum oliuarũ & humor anguillæ pinguis si
mul atq; tenuis: & oleum ex rerebentina quadam sublimatione
tractum. Tu igitur alimenta ceteraq; omnia quæ sanguinẽ pro ui
tibus humoreq; talem efficiant diligenter eligito. Sanguis enim
humorq; talis sicut oleum flãmã/ ita uitali calori pabulum est/ &
una cum subtilitate habet etiam firmitatem. Præceptum enĩ Ra
sis est pro iuuentute seruanda/ rebus uti sanguinẽ ad præcordia
traducuntibus/ ubiq; cõdensantibus/ corq; fouẽtib; . Quod Aui
cẽna pbat aquosũ labileq; sanguinẽ præcipiẽs euitãdum. Differẽs
aut in hoc p differẽtia corporũ ratio ẽ habẽda. Nã ubi dẽsius cor
pus ẽ/ ad subtilitatẽ sanguinis: ubi rarius/ ad crassitudinẽ eiusdẽ
oĩbus ẽ remediis declinãdũ. Vbi media corporis habitudo/ uia
similiter media tutius imus. Nũq̃ tamẽ naturalẽ corporis habitu
dinẽ extirpare conabimur: alioqñ uitã ipsã extirparemus. Expe
dit isup meminisse/ ubi subtilitatẽ sãguinis ualde ueremur: & sto
machus iterea nõ sit admodũ natura ualidus/ minoribus ad
crassitudinẽ gradibus accendũ esse: dũ gracile hominẽ crassiori
bus alimẽtis nutrire cõtẽdimus: & fouẽdũ iteri stomachũ: pducẽ

dum somnum. Exercitationem corporis pro uiribus augēdam :
animi minuendā/quæ plurimis sepissime nocet. Ac si minus ferat
alimēta uiscosa nimiū duraq; uel admodū frigida: usu saltē coral
lorū: fādalorū: rosarū: coriādrorū: mirobalanorū: cidoniorū & dia
cidonion/ sacchariq; rosacei: stipticatūq; rerū eā sanguinis humo
risq; firmitatē deniq; cōsequemur: quā rebus nimium glutinosis
hic tuto cōseq nō ualemus. Cōmodissime uero ex nucleis pineis
pistaceisq; & glycirhizæ succo & amido additis amigdalis dolci
bus/ earūq; oleo & cidoniorū semine atq; oleo sisamino una cum
sacharō cādidiſsimo aquaq; rosacea nutrienē/ qui uiscola grādio
rū aialū mēbra cōcoquere nequeāt. Cōcedemus his præterea ex
trema gallinarū uel edorum & restudines & limaces atq; resticu
los. Vina dabimus nō alba: sed rubra stipticaq; & quodāmodo
subamara. Aqua uinū ferrea uel masticea tempantes/ oleo quoq;
masticis cidoniorūq; cutē leuiter leniemus: & uetabimus interim
quæ sanguinē subrilē faciūt uel feruentē: nisi forsan nō nihil cro
ci uel cinamomi renacioribus epulis infūdamus: ut & facilius cō
coquant: & cocta p̄ meatus angustos trāsferant ad mēbra. Diffici
le nāq; est uiscosa uel alimēta paulo firmiora ex stomacho nō ad
modū ualido/ usq; ad digestionē tertiā/ quartāq; pducere: nisi eiuf
modi uehicularibus pferant: atque insuper frictionibus leuibus pro
uocentur. Quas qdē cū facies/ manibus eas mollioribus facito:
ac memēto madefacere manus odorifero quodā uino: in quo cā
momillā mirtūq; coxeris atq; rosas.

Communis comedendi bibendiq; regula: & qualitas
epularum Cap. vi.
¶ Ed missa impræsentia faciamus obtusissima hominum
corpora uel tenuissima: ad cōmunem uiuendi rationem
perueniamus: communi mediāq; corporis habitudini
p̄sus accōmodatā. Caue ne ulla ratione meatus corporis uel su
pra modum pateant uel nimium obstruantur. Ibi enim in resolu

riōne & iniuria extrinsecus inferenda discrimen: hic aut̄ in putrefactione & suffocatione periculū & si non artissimo regulæ freno quod Hippocrates damnat/re cohibeo: non tamē habenas tibi ad licentiā usq; relaxo. Herbas & fructus humidiores accipe parce. Parcius lac & pisces / & utrūq; cū melle. Parcissime fungos / atq; cū aromaticis ac semine piri. Similiter purū aque potum: atq; una cū paritate. Quæ humidiora sūt uel p̄guia aromaticis acribusq; cōdito: alioq; & humorē alienū mēbris plurimū inferūt / atq; putridū: & si quē necessariū naturę humorē suggerūt: hūc pręstāt citę admodū corruptioni subiectū. Quod nō aliter q̄ aquosū uinū cōturbať celeriter & corrūpiť. Hic cita canities / & pallor rugositasq; senilis. Carnes quoq; si quoridie comedant̄ / ac ēt si p̄dere panī p̄p̄inquet̄ / citā putrefactionē inferūt. Vnde Porphyrius pythagoreorū antiquiorūq; auctoritate fretus esum aīaliū detestať. Nō ne homines accepimus ante diluuium longęuos aīalibus pepcisse? Quāq; medici nō tam carniū usū uetāt / q̄ abusū. Deniq; humida tanq; putrefactioni obnoxia fuge: memoria tenens humidos / & p̄gues senescere citius atq; mori. Quod & Hippocrates ait: & res ipsa declarat. Siccissima rurū accipe moderate / uel saltē liberiore tēpera potu. Media tutus eligito. Tam & si Auicenna formā cibi paulo sicciorem molli pręponit ad canitiē euitādā. Ad frigida n̄m̄ium aut calida cautissimus esto. Calida simul & humida seque re. Si feruet aer / epularū humor calorē super. Si friget / calor humorē. Vtrobq; uero modicus sit excessus. Vbiq; calor & humor nō nihil glutinosū habeat / atq; stipticum: ut illic mēbris irrigatus humor inhereat firmiter: ac diu sub calore pduret. Electū triticū & panis electus hoc īprimis habet. Deīde rubrū stipticūq; uinū parūm; dulce. Tertio pinei nuclei resq; his tēperie & lentore p̄similes. Quarto carnes non humidæ simul atq; laxę / ut suillæ & agnæ lactentes. Medici ramen ueteres / maxime Galienus suis carnes / & sanguinem propter quādam cū corpore nostro similitudinē ualde cōmēdat. Optimæ sunt igiť similibus corporibus / ut rusticis & robustis corpusq; multū exercitātibus: præsertī si quattu

duū gariofilis / coriādris preparatis / sale cōditę seruent. Et sāguis
forſan utilis ſi cum ſaccharo coquatur defecatusq; ad ſūmū fuerit
atq; liquēs. Sed ut ad numerū reuertamur / nō pbāt carnes humi
diores / quales diximus: nō durę ſimul atq; ſiccę / quales uerſtio
ris leporis atq; bouis: ſed medię quędā: ut gallinaceorū / pullorū /
caponū / pauonū / faſianorū / pdicū / forte ē pullorū colūbinorum /
preſertī domeſticorū. Tales quoq; ſunt capreoli uiruliq; iuuenēs:
& āniculi uerueces pariter atq; apri. Edol nō ſpno lactēres caſeūq;
recētē. Auiculas eqdē pretermiſi. Frequēs .n. ſubtiliorū alimētorū
uſus ſtomacho ſolū cōuenit craſſiora minime tolerāti. Qui uero
ualidior eſt / fugacē ex his ſumū reportat uel humorē. Oua tamē
gallinarū nō pretermitto: ſi uitellus una cū albo comedať. Vitel
lus nāq; ſolus delicatorū eſt nutrimentū / nā Auicēna pbat nutrime
tū nullū expedire magis ī diminutione ſāguinis / & diſſolutione
ſpūs cardiaci q̄ uitellū oui gallinę uel pdicis uel faſianę. Neq; for
te ab re fuerit / anſeres nutrire ſpelta aqua ue nitida: ac poſt necem
carnes ſale & coriādris aceto preparatis cōditas dies ſeptē ſeruare
prius q̄ edas. Ceruūq; ſimiliter: ſi ſtomachus fuerit ualidiſſimus
Probabile nāq; eſt lōgæua quædā aialia ad uitā cōferre lōgēuā: ſi
ramen huiusmodi carnes iuuenes comedant / ſimiliterq; alię car
nes uiciſſim ſunt rū aſſę rū eliſſę. Cibis eſto duplus ad potum.
Panis duplus & ſexq; alter ad oua: triplus ad carnes: quadruplus
ad piſces / herbas / fructus humidiores. Ne īcipiat a potu menſa:
neq; potus ſit ſemel uberior. Sēp ſtipitiū aliqd absq; potu uel mo
dico ſequat mēſā. Vbi cōplexio / etas / locus / tēpus ad calidū ſiccū
ue labitur: tu quoq; pauliſp ad oppoſita declinato. Vbi ad frigi
dū / aut humidum / ſimiliter ad oppoſita uergito. Vbi temperies /
ſeruato temperiem. Eatenus autē exercitationi qdē corporis eſt
addendū & ai detrahēdū: quatenus epulis ueſcimur durioribus
ad diurnitatē uitę aliquādo forſitan neceſſariis. Mēſę tibi ſint
ī nouē diei horis / duę: & utrobiq; parçę. Parcior uero cęna. Exerci
tationes corporis duę ferme poſt digeſtionē primā ad ſudorem
quali pducę. Sōnus qdē nocturnus / qa ſēp eſt neceſſarius / ſemp

bonus. Diurnus aut̄ nisi admodū necessarius nunq̄ bonus.
Ne utaris alimētis quæ cito putrescunt: nec in eiusmodi regionibus habites. Viuū & triticum præceteris elige: putrefactionem & resolutionem fuge. Cap. .vii.

a Nimalia uero quecūq; in nostrā custodiā ueniūt mundis electisq; alimētis nutriēda sunt atēq̄ uescamur. Atq; hæc & alia oīa ex pascuis altioribus & odoriferis eligenda sūt. Inter hæc regulā ante oēs ab Arnaldo philosopho cōprobatā memori sēpet mēte teneto. Animāres/herbas/poma/fruges/uina/ ex altis odoriferisq; ut diximus regionibus eligere oportere: quas uēti tēpari serenāt: Suauēs solis radii fouent: Vbi aque nullæ stagnāt: Cūlta sterquilino nō pinguescūt: sed humore natiuo. Vbi etiā quacūq; nascunt̄/ diu pmanēt incorrupta. Hic dūtaxat habitandū est: his quoq; uescēdū. Neq; cōfidēdum est/ ex alimētis quæ breui putrescūt/ humorē nos cōparaturos diurnū & a putrefactione remotū. Neq; sperandū facile nos diu uicturos/ ubi terræ fructus incorrupti diu nō cōseruant̄. Vbi rari admodū homines sunt lōgauri. Quātū uero sit in loco uictuq; discrimen/ pomū delectat p̄ficiū: in p̄sia quidē uenenū/ in agypto cordis amicū. Et elleborus ī antici ra ipune sūptus: alibi uero uenenū. Aristoteles habitationem eligit altā ad meridiē oriētēq; spectatē/ sub aere subtili/ nec humido: nec frigido. Et Plato longauos ī editissimis atq; tēparis repperit regionibus. Deterrimū uero ē stercorare agros/ uel aquas stagnātes ex agris minime deriuare. Oīa enim illic citē corruptioni subiecta nascuntur. Quam obrem eos nō uitupare non possum/ qui sapientem Hesiodū iccirco uituperāt q̄ in rusticā sterquiliniū prætermiserit. Sed ille prudens salubritati potius q̄ fertilitati consuluit. Satis autem ex lupinorum fabarūq; foliis tēpestiue subuersis agrum p̄guesieri posse putauit. At uero si regiones humidiores imundasq; colere/ & alimenta minime duratura sūmere cōpellamur: Eū quasi seruemus uictū/ quē sub aere pestilēti medici

mandauerunt. Qua de re in libro cōtra pestilentiā satis egimus.
Summatim uero suauibus & quodāmodo calidis utemur odori
bus. Aloe rite preparata sepe leuiterq; purgabimur. Rite uero pre
paratā dicimus: si lora fuerit aqua rosacea/ uel succo rosarū/ aut si
cū rosis recētibus contritisq; fuerit pfecte cōmixta. Deinde adda
tur ei mirobalanus/ atq; mastix/ & forte rosa. Medicina hæc extra
controuersiā mirabilis ē ad cōseruandā diu/ mentē sanā in corpo
re sano. Præterea corpus exercitabimus. Oportuno utemur foco.
Hoc puluere epulas cōdiemus/ mirobalanorū emblicarū sit pars
uncię quarta: Sandalorū uero dimidia: cinnamomi integra: oca
ua croci. Hoc itaq; puluere rebusq; simul acerbis iminentē ex pu
tridis alimētis & locis corruptionē forsitan inhibere poterimus.
Meminerimus autem: ubi multo plures putrefactione suffocatio
neq; q̄ resolutione pereūt: ibi putrefactioni & suffocationi maxi
me resistendū. Vbi uero cōtra: uicissim uti cōdimētis aromaticis
& quodāmodo austeris (ut diximus) odoribusq; similibus quo
uis tēpore putrefactionē prohibet. Vngi oleo/ frigus iniuriam.
Vti lauacris ex aqua & oleo: resolutionē ex labore uel calidis tē
poribus iminentē. Similiter os aqua sepe colluere: Succū glycyrrhi
zē uel sacharū cristallinū ore tenere. Aqua rosacea multa/ paucoq;
acero rosaceo manus faciēq; pfundere: Similibusq; odoribus uti.
Septima quoq; hora alimentis modicis recreari: Corpore simul &
animo cōquiescere/ calore uitato. Plurimū uero interest quale sit
riticu arq; uinū/ quibus assidue uescimur. Hæc ergo sint talia/ ut
ultra annū & potius ad triennium integra pseuerent: Si modo in
corruptibile ex his alimoniā sperare debemus. Vinū siue album
siue rubrū sit/ esto clarū: suauē: stipricū: odoriferum: & quod indi
geat aqua. Nisi forte uinum reppereris/ leue simul atq; durable:
quod rarissimū esse solet. Quod uero ualidius est/ philosophus
Isaach uinum dicit esse uinosum coctum sole/ uētisq; purgatum.
Quod aqua fontis puri rempari iubet: aliquandiu antea q̄ biba
mus: ut perfectius misceatur. Aquosum uero uinum atq; debile

uel acerbum: fugiendum monet: utpote quod intra uenas & mēbra acidum cito fiat/ aut aliter putrefiat. Vinum quidē aquosum putrefactioni subiectū/ si cōseruata eius substātia coctum fuerit/ hoc saltrē erit utile/ alioqñ nō laudatū/ quod humorē corruptibilem nō creabit. Sed acumē eius aqua electa rempandū erit. Vinū uero quale probauimus/ Isaach ex antiquorum sententia tiriacis magnis iquit esse p̄ simile. Quod (ut diximus) tēperatum habitu dinem corporis frigidā calefacit/ refrigerat calefactam/ humefacit siccā/ humidiorē uero desiccāt/ atq; (ut Galienus ait) naturalē humorē recreat/ calorem fouet/ utrunq; cōtēpat. Miscere uero uinum eiusmodi magis necessarium est iuuenibus: minus senibus: frigidis uero senibus/ minime. Frigida nāq; duraq; senectus (ut iquit Plato) ita mero feruet atq; molliē: sicut uel igne ferrum: uel aqua lupini. Quod diximus p̄ uinum opposita fieri/ atq; dissidētia tēperari: Scito etiā p̄ glycirhizam fieri: sed debilius. Fieri etiam per oleum rosaceum: sed extrinsecus. Hęc ergo tibi familiaria sunt. Neq; diffidas q̄cqd & qualitate tēpatū est/ & uirtute potēs/ posse reliqua tēpare: sicut frigus alia frigefacere. Id ip̄imis habere tēpamēto iouis: quo etiā saluberrima sūt. Sed de his alibi disputādū.

Dietā: Victus: Medicina senum Cap. viii.

¶ **Q**uod si septimum iam septenariū impleuerūt quinquagesimum attingentes annū/ cogitēt Venere quidē significare iuuenes: Saturnū uero senes/ atq; has apud astronomos stellas inter se maxime omnium inimicas existere. Rem ergo Venereā Saturni fugiant: quę iuuenibus etiā uitę plurimum detrahāt. Non. n. naris cōsultis: sed nascituris: ipsasq; etiā herbas statim p̄ducto semine siccat. Præterea frigus aerēq; nocturnum letiferum sibi putēt. Atq; eum omnino uictum seruent: ex quo sanguinē plurimū sperent/ spiritumq; q̄ plurimum: ex uitellis uidelicet ouorum recentibus: uino aliq̄tum q̄dem dulci: odorifero uero q̄ plurimum. Nā

hic uirellus pprie cordis sanguinem/ uinum p̄cipue spiritum re-
creat. Carnibus electissimis coctus: facillimis oī summatim uran-
tur diēra calidū pariter & humidum augere. Spiritum odoribus
p̄ferim uini assidue recreent. Vigiliam & inediā sitimq; deu-
tēt laborē rursus corporis atq; animi & solitudinē & m̄rōrē. Mu-
sicā repetant si forte intermiserint: nunq̄ intermittendam. Ludos
quosdā & mores quoad decet olim ante actā pueritiā reuocent.
Difficillimū nāq; ē (ut ira dixerim) reiuuenescere corpore: nisi īge-
nio prius repuerescas. Itaq; in omni etiā atate magnope cōducit
ad uirā nō nihil pueritię retinere: & oblectamēta uaria temp̄ au-
pari. Longū uero p̄fufumq; n̄sū minime: sp̄m nāq; nimis ad extre-
riora dilatat. Sed redeamus ad senes. Hi p̄terea si frigeāt/ fomē-
ra perāt aromatica & calida simul atq; humida. Meminerint pue-
rile nō esse/ puerile illud Aucēnē fomētū: factū quidē a Dauide:
sed tardius forte factū. Fomētum seni mirificū. Medulla recentis
adhuc calētis panis infuso maluatico uino cū puluere mentę: ap-
posita stomacho & saepe ad olfarū adhibita. Nā & medulla eius-
modi etiā sola Democrito iāiā expirato retinuit spiritū quoad
placuit fugitiuum. P̄terea frictionibus uranē leuibus/ seu quan-
doq; lauacris nutritiū puocantibus ad extrema. Nucleos an-
te omnia pineos uidelicet ablutos familiares habeāt. Hoc. n. nu-
trimētum medici ueteres senibus aptissimū probauerunt. Calidū
enim & humidū est & p̄igue: & oēm lenit asperitatem: atq; simul
quod mirū est dum naturalē humorē augēt/ interea supfluum de-
siccāt: putridūq; expurgat humorē. Sunt qui nucleorū eiusmodi
drachmā unā quoridie post cibos exhibēt senibus comedendā.
Ego drachmā quoq; alterā ieiuno stomacho senibus exhiberem:
uel recēs/ calēs/ auratum/ pinuclearū. Cōponerē quoq; electuariū
hoc pacto. Sūme amigdalārū dulciū mundarū uncias quatuor:
tantūdem eiusmodi nucleorū: pistaciōrū duas: unā seminum cu-
cumers: unā nucū auellanarū mundarū: contunde/ coque una cū
cādidissimo saccharo: cui tamē addideris unā zinziberis recēns

conditi drachmam croci dimidiam: musci tertiam: ambrae tantun-
dem. Saccharum aqua melissae id est citrariae rosarumque fundito:
Multa auri folia his adhibito. Huius enim usu quotidiano ui-
ram senes ualidiores longioresque consequentur. Possunt &
in mensa hoc accipere: & pluribus horis ante mensam. Utilius autem
tunc erit: si quid albi odorique uini una cum confectione eiusmo-
di biberint. Temporibus uero calidioribus saccharum rosaceum
una cum auri foliis / & condite mirobalani uitam senibus pro-
gabunt. Theriacam nemo dubitat ad idem humidis conueni-
re personis atque temporibus. De cuius usu satis in libro supe-
riore dictum. Nemo etiam negabit his prodesse admodum ra-
dices Inule / beeniaeque radices / albas similiter atque tubeas: ma-
xime uero recetes. Illam quidem pro nutrimento: has etiam pro
aromate. Et omnia simpliciter calida / humidaque / & aromatica si-
mul & stiptica / simulque pingua. Certum est Senes electro gly-
cirhizae succo familiariter uti debere. Tradunt enim glycirhizam
esse humani corporis calori pariter & humori persimile: Praterea
uariis senum morbis opitulari. Lac quoque amigdalinum /
& amidus cibus familiaris esto / & saccharum / atque passula.

Rasis Triferam ex mirobalanis indis / emblicis bellincis con-
fectam. Item Mirobalanos indas conditas saccharo / non solum
ad retinendam: sed etiam ad retardandam senectutem ualde pro-
bat. Auicenna laudat Triferam mirobalanorum maiorem atque
minorem. Rursus confectionem de squama ferri / maxime uero
auri. Iubet quotidie mandere mirobalanos praecipue chebulari
re conditas ad differenda senectutis incommoda.

Naturae Aromatum & Cordialium necessariae.

Et rursus qualis senum uictus

Cap. viiii.

d i

f Cito mirobalanis uarias inesse uirtutes. Vnam quæ
mirabiliter superfluum exsiccat humorem/ unde can-
riem prohibet. Secundam quæ humorem colligit na-
turalem/ & a corruptione simul/ & inflammatione ruetur. Vnde
uitam producit i longum. Tertiam: quæ stiptica aromaticaq; po-
tentia/ uirtutem & spiritum naturalem/ & animale congregat /
& fouet/ & roborat. Hinc aliquis uitæ lignum i paradiso miroba-
lanum forte fuisse putabit. Simile quiddam ferme faciunt aurum
& argentum/ corallus/ spodiumq; / & pretiosi lapilli: quâuis pro
aromatica uirtute facultatem afferant illustrandi. Tu uero memē-
ro aromatica tunc maxime prodesse nobis ad uitam/ ut supra si-
gnificauimus/ quando cum uigore quodam aromatico/ humida
sunt pariter atque calida/ lentoremq; pinguem habent: commo-
dum augmento: Quales sunt imprimis radices beeniæ albæ si-
militer/ atque rubetes: presertim recentes. Aut saltem quando cū
uirtute quadam subtili/ odorifera/ & acuta/ substantiam densam
habeant: & stipticam ualde proprietatem: Qualis utriusque compo-
sitio inter cordialia frigida primum mirobalanis inesse uiderur/
& succino. Deinde rosæ & succo & semini citri. Tertio sandalis
& coriandris/ atque myrro/ ceterisque similibus. Inter calida ue-
ro cordialia zedoarie: ligno aloes: citri cortici: & chariophilis: nu-
ci muscari: maci: olibano: mastici: atq; doronico. Qualem etiam
saluie experimur inesse. Tradit ambram/ & muscum stipticam
habere uirtutem. Zinziber autem ob quandam eius humidita-
tem presertim recens & conditum senibus saepe prodest. Sed hoc
& chariophilus propter caloris uehementiam/ caute uiderur acci-
piendum. Zedoaria quoque caute/ ramesi ririacæ similis iudi-
catur: & stipticam simul atque pinguem naturam habet/ senibus
cōmodissimā. Ambra pp calorem quasi temperatū/ ruro ferme sum-
mit. Ac pp letorem cū stiptica subtilitate mixtū prerogatiuā habet
ad uitā in mēbris & spiritibus cōfirmādā. Tum uero si ex ea fiat
aqua cutisq; lauet: digestionē quartam restituit. Ac morbos eius

defectu cōtingētes expellit. Aromatica uero quę subtilē admodum substantiā habent: qualem cinnamomum/ atque crocus/ cordialibus frigidis & durioribus sunt miscenda. Nam aromatica si tantum calida subtiliaq; sint/ & sola sūmātur/ naturalem calorem nimis excitant/ humorēq; dissoluunt. Necessaria tamen sunt/ tum frigidioribus & humidioribus epulis concoquēdis: tum cordialibus duris ad præcordia transferendis. Te nāq; latere non debet: humorem ipsum uitæ necessarium primas in corde sedes habere & arteriis uenisq; eiusdē. Quod Isaac perspicue docet. Atq; ut Auicenna probat/ hic humor naturali ceterorum membrorum humore frequenter irrigatur atq; fouetur. Quapropter cauendū est: ne mēbri ullius humor casu quopiā arefiat: multoq; magis/ ne præcordiorum humor cōminuatur. Atque ut nutrimenta/ uel fomēta/ & cordialia omnia per angustos meatus ad præcordia latissime perferantur/ his insere crocum. Ut uero sistantur ibi/ miro balanos adhibe. Ut autē consequaris utrunq;: accipe inter calida muscum/ atque ambram. Inter frigida rosas atq; myrrum. Memēto dulce mararum senibus profuturum. Nam & nutrimentum p membra diffūdit: & qua facultate lac eadem humorem auget naturalem. Vnde Dioscorides maratro serpentes ait annuam exure senectutem. Probamus & saluiam. Hac enim naturæ uirtutem temperate calefacit/ & firmat/ paralytim propulsat. Probamus & moderatum cōditi zinziberis usum. Habet enim cum calore pinguedinem.

De auro & aureis alimentis & recreatione

senum

Cap. x.

a Vrum omnes ante omnia probant/ tanquam omnium rerum tēperatissimū & a corruptione tutissimū. Soli qdē ppter splēdorē/ Ioui autē ppter rēpantiā cōsecratū: ideoq; posse calorē naturalē cū humore misce tempate: humores a corruptione

d ii.

seruare: Solarem / & Iouialem spiritibus / & membris inferre uirtu-
rem. Verum tamē optant durissimam auri substantiam / subtilio-
rē facere / penetratuq; facillimam. Nouerunt enim cordialia tunc
maxime latētem cordis recreare uirtutem / quādo in eis attrahen-
dis minime natura laborat. Ut autē minime fatigetur / uel subtilis-
sima iam effecta / uel cū subtilissimis sunt exhibenda. Optimū fo-
re putant / si absq; aliena permixtione aurum portabile fiat. Sin mi-
nus possit / contusum / & in folia redactū accipi uolūt. Aurū fer-
me portabile habebis (ut dicā) Collige flores boraginis / buglof-
fē / melissē / quā citrariam nominamus : & quando luna leonem su-
bit uel arietē / uel sagittarium / aspiciatq; solem / aut iouem : Coque
cum candido saccharo / aqua rosacea liquefacto : & p qualibet un-
cia infere diligenter auri folia tria. Ieiunus cū uino quodā aureo
sūme. Item aquam ex capone destillantē foco uel aliter confūpto
una cum iuleb sūme rosaceo : in quo auri folia quēdā ante contu-
deris. Prēterea in nitidissimā fontis aquā aurum extingues igni-
rum. Cum eadem auri cōrundito folia. Eadē uinum aureum tem-
perato : & una cum eiusmodi potu comedito recentē oui uirellū.

Facile uero ī rota corporis arbore seruabis humorem / si in radi-
cibus conseruaueris. Accipe igitur gallinarum / & pullorum eius-
modi atq; caponum cor / iecur / stomachum / testiculos / cerebellū :
Coque aqua modica : minimo sale. Cocta contūde ex rota carne
& toto iure & saccharo : addito recētis oui uirello : fac placentam
modico cinnamomo crocoq; conditam / & auraram. Hac uesceris
exsuriens semel / saltem quarto quoq; die. Et tunc qdem sola cla-
ro tamen ad potum addito uino.

De usu lactis sanguinisq; humani pro uita senū Cap. xi

¶ Aepe post decimū statū & nōnūq; post nonū septēnariū ar-
bor humana arefacto paulatī humore tabescit. Tūc primū
humano iuueniliq; liquore irriganda est hęc arbor humana : quo

reuireſcar. Eliges ergo puellam ſanam/ formoſam/ hilarem/ tempe-
ratam/ & ſamellicuſ lac eius ſugito creſcente luna: ſtatimq; come-
dito maratti dulcis modicum puluerem ſacharo rite confectum.
Sacharum quidem lac i uentre cogi uel putrefieri non permittet:
marattrum uero cum & ſubrile ſit/ & lactis amicū dilatabit ad mē-
bra. Quos hectica ſenilis exedit medici diligētes liquore huma-
ni ſanguinis qui arte ſublimi deſtillauit ad ignem/ reficere moliū-
tur. Quid ergo prohibet quo minus ſenio iam quali cōfectos in-
terdum hoc etiam potu reficiamus? Cōmunis quædam eſt/ & ue-
tus opinio: aniculaſ quafdam ſagas: quę & ſtriges uulgari nomi-
ne nuncupantur: infantium ſugere ſanguinem: quo prouitibus
iuueſcant. Cur nō & noſtri ſenes omni uidelicet auxilio deſti-
tuti/ ſanguinem adoleſcentis ſugant? uolentis inquā adoleſcen-
tis/ ſani/ læti/ temperati: cui ſanguis quidem ſit optimus ſed forte
nimius: ſugent igitur more hiru dinū ex brachii ſiniſtri uena uix
aperta/ unciam unā aut duas. Mox uero ſachari uiniq; tantundē
ſumment: idq; exſurientes/ & ſiribundi facient creſcente luna. Si
crudus ægre concoquitur: coquatur prius una cum ſacharo: uel
ad aquam calidam moderate deſtillet ſacharo mixtus. Deīde bi-
batur. Fouere quoq; ſtomachum tūc ſanguine ſuillo præſens au-
xilium eſt. Quem utique ſanguinem e uena ſuilla fluērem ſpon-
gia calente uino madefacta combibat: & ſtomacho ſtatim calēs
admoueatur. Galienus atq; Serapio morſum rabidi canis ſanguī-
nis canini potu curari dicunt. Rationem uero illis aſſignare non
placuit. Ego igitur biduum eam queritans/ opinor deniq; ſaliuā
canis rabidi uenenoſam impreſſam hominis pedi læſo/ per uenas
paulatim ad cor adſcēdere/ more ueneni/ niſi qd iterea diſtrahat.
Si igit̄ interim canis alterius ſāguinē ille biberit: ſanguis ille cru-
dus ad multas horas natat i ſtomacho/ eū deniq; uelut pegrinū
deiecturo p aluū. Interea caninus ſanguis iſte ſaliuā caninā ſupio-
ra mēbra præſantē priuſq; ad præcordia ueniat/ deriuat ad ſtoma-
chum. Nam & in canino ſanguine uirtus eſt ad ſaliuā canis attra-

hendam: & in salua uicissim uirtus ad similem sanguinem profec-
quendum. Venenum igitur a corde semorum / sanguiniq; imbibitum
in aluo natanti / una cum sanguine per inferiora deducitur :
hominemq; ita reliquit incolumem. Quorsum hæc? Primo quidẽ
ut rei tã occultæ succurrentẽ inter disserẽdum causam aperuerim.
Deinde ut moneam: sanguinem potari posse / & quidẽ salubriter.
Atq; in sanguine humano uirtutẽ esse: qua humanũ sanguinem
attrahat & mutuo prosequatur. Ne forte diffidas iuuenilem san-
guinem a sene bibiturum trahi ad uenas / membraq; posse / ubiq; pro-
desse q̃ plurimum.

Dietã / habitatio / consuetudo senũ. Cap. xii.

m Eminisse decrepitos expedit: naturã debile non esse nu-
trimentorũ pondere fatigandã: uel etiã epularum diuer-
sitate nimia distrahendã. Nam & iuuenilis ætas hoc uitio fit cito
senilis. Diuidant ergo mensas: nec tam multa naturam alimonia
q̃ frequenti reficiant / interuallo tamen interim ad digestionẽ da-
ro. Nã sepe etiã postq̃ stomachus ipse cõcoxerit: nisi & iecur qua-
si digesserit / sũmere nutrimentũ: naturã distrahit / atq; fatigat: qua
qdẽ lassitudine sepius frequẽtata aduolat irẽpestiua senectus. Se-
nel hieme uelut oues aprica petãt: estate uelut aues amena riuosq;
reuilãt. Frequẽter iter uirẽtes uersẽt plãtas: & suauiter redolẽtes.
Hæ nãq; uiuentes / spirãtesq; conspirãt ad spiritũ hominis augen-
dum. Ad loca uero cõiter apibus amica cõfugiant. Mellaq; hieme
degustẽt. Mel. n. cibus ẽ senibus iprimis amicus: nisi ubi bilis tẽ-
meẽ incẽdiũ. Amicus caseus recẽtissimus. Amici dactili: ficus: pas-
sula: cappares: dulcia punica: ziziba: isopus: scabiosa: bectonica:
sed pistacia multo magis. Pinei uero nuclei maxime oĩum / sicut
diximus. Ex qbus plurimũ referẽt adiuuentũ / si eos horas duo
decim in aqua paulũ calida teneant priusq̃ edãt. Sic. n. stomacho
non nocebũt. Ac præterea / si dũ his utuntũ / ẽt inter pineta & oliue

m b

ra uitesq; uersentur: aut saltem pini uaporem accipiāt/ & odorem.
Item gummi lachrymæq; pini cum oleo uel uino/ corpus saepe de
liniant. Probabile enī est arbores longa naturaliter uita dotatas
præsertim si etiā hieme uirescāt ad longā tibi uitā/ umbra/ uapore
novo fructu/ ligno/ & tempestiuo quolibet usu prodesse. De ani
malibus aut longeuus supra diximus. Iam uero ad idem tibi for
te cōducet/ si uiuas plurimū penes eos/ qui sani/ tibi sano natura
sint similes & amici. Ac magis forsan si paulo iuniores. Vtrū ue
ro/ & quomodo frequēs adolecentū consuetudo parūp seniū re
tardare ualeat pudicus Socrates consulendus.

Quæ adminicula senes a planetis accipiāt ad omnia membra
fouenda. Cap. xiiii.

u Erum cōsulite porius solliciti senes Apollinē: qui Socra
tem græcorum sapientissimū iudicauit. Cōsulite Iouē in
super/ atq; Venerē. Phēbus ipse artis medicinę reprot/ nucemusca
rā uobis fouendo stomacho dabit. Iuppiter/ cū Phēbo masticen/
atq; mentā. Venus uero corallū. Fouēdo rursus capiti. Phoebus
peoniā thus amara cū & cū saturo myrram. Spicam nardi macēq;
Iuppiter. Venus deniq; dulce maratrum atq; myrtum. Ad cor ue
ro fouendum accipietis a Phēbo quidem citrarium. Crocū lignū
aloes/ thus/ ambram/ muscū/ doricū/ modicum cariofilum/ citri
corticem/ cinamomū. Ab Ioue lilium; buglossā; ocimū; & mentā;
beeniasq; radices/ & cādidas pariter/ & rubēres. A Venere sola qui
dem myrtum/ & sandalū/ atq; rosā. Vna cū Saturno coriadrū. Hęc
uos cōrūdire diligēter: & quæ stomachi sunt cydoniorū oleo in
formam ceroti cōficite. Quę uero capitis: oleo spicę perfundite/
ac illinite ceruicem/ tempora/ frontem. Quæ deniq; cordis: aureo
uino spargite/ aquaq; rosacea. Ea; foris præcordiis admouete.
At iecur imprimis creando sanguini necessariū nescio quomodo
prætermisimus. Huic ergo semper eupatorio & opobalsamo Phē
bus opitulabitur. Pistaceis Iuppiter: atque passulis. Venus autē
d iiii

epatica: endiuiia: spodio: cicorea. Lieni rādem fouendo Saturnus
ille uester/ una cū Ioue capparim dabit uobis scolospendriam/ rā
mariscum. Sicut uesticā Iuppiter/ cū Venere. Pina: glycirhiza: amī
do: cucumeris seminibus: malua: altea: māna: cassia: curat. Satur
num uero uerendū pluribus: ne adeo uos fugite senes. Hic. n. q̄
pegnus est iuuenibus/ rā uobis domesticus erit. Ut igiē totum
ipse quoq; uobis corpus uegeter pro uiribus/ atq; cōfirmer: acci
pietis nō nunq̄ ab eo regnāre pariterq; a p̄hebo mumiā simul/ &
anseris assi pulpā hęc anseris adipe modico delinite. Cōrundite
diligenrer. Mi robalanorū chebularū atq; indarū melle concoqui
re: Ambra/ musco/ croco cōdite. Ante oīa uero hęc uobis p̄futura
confidite. Credentes medicinarū ad uitā conferentiū/ uitā esse fi
dem. Qua speretis/ & deum supplicātibus uobis adspiraturum.
Erres ab eo creatas: p̄sertim celestes minificam proculdubio ad
augendā uel cōseruandā uitā habere potentiā.

Cōfabulatio senū sub Venere p̄ uirētia prara Cap. xiiii.

¶ Ed a grauioribus his numinibus/ ad Venerē parumper
uos p̄ hortos & prara senes uirētia reuoco. Ad almam
Venerē uos oēs aduoco. Non ludentē quidē uobiscum: sed iocā
rem. Hęc & uobis inq̄/ & mihi iam seni. Primo quidē iocosū hoc
fundit oraculū. Ego filii/ si nescitis/ uoluptate motuq; uobis ui
tam dedi. Ego igiē uoluptate quadā motuq; & si nō simili uobis
seruabo uitā. Eādem quoq; seruabit libertate liber/ uitissator/ pro
pagator uitē. Liber ipse semp odit seruos: & quā uino p̄mittit ui
tam/ solis liberis implet longā. Mea q̄dem uitē simul/ atq; menti
quondā profuit regnāre Saturno diminuta menta/ placetq; quo
tidie. Vobis aut maior mēra menti uitæq; prodest. Diminuta no
cet. Risum ex meis hortis legite. Negligite ficū. Has uero uiolas
quādo carpitis/ carpere uos existimate lilia:prehēdēres lilū/ cō
prehēdere crocum. Crocū a p̄hebo Iuppiter ipse nactus p̄pagauit

liliū. Liliū ego a Ioue suscipiēs / in has / quas hic uidetis uiolas /
transformaui. Deniq; rosa quidē uobis esto lucifer. Hesperus ue
ro mittus. Post oraculū nobis cogitandū mādat: rerū uiridiū na
turam: quatenus uirent / nō solū esse uiuā: sed etiā iuuenilem: hu
moreq; profus salubri / & uiuido quodam spiritu redundantem.
Quapp odore / uisu / usu / habitatione frequēti iuuenilem ide spi
ritum nobis influere. Inter uirentia uero deambulātes interim
causam pquiremus. Ob quā color uiridis uisū præceteris foueat /
salubriterq; delectet. Inueniemus tādē naturā uisus esse lucidā:
ac lucis amicā: Volatilem tamē ac facile dissipabilem. Idcirco dū
per lucem se dilatat / uelut amicā / interdū nimio lucis excessu rapi
profus: & uehemēti dilatatione dissolut. Tenebras autē naturali
ter uelut inimicas fugere: ideoq; radios ī angustum inde retrabe
re. Optat uero uisus ita perfrui lumine / ut per amicū hoc suū am
plificetur quidem: nec tamen interim dissipet. Iam uero in quo
cunq; colore plus admodū tenebratū: siue nigredinis est q̄ lucis:
non dilatat: nec ideo delectat radius uisus ad uotum. Vbi uicif
sim plus admodum splendidi coloris est q̄ nigri / spargitur latius /
noxia quadā uoluptate distractus. Quamobrē color uiridis ma
xime omniū nigrū cū cādido remans / præstat utrunq;: delectās
pariter / atq; conseruās. Et molli in super & adhuc tenera qualitate
sicut & aqua radiis oculorū absq; offensione resistit. Ne abeūtes
longius disperdanē. Quæ. n. dura sunt simul & aspera / frangunt
quodāmodo radios. Quæ uero rarissima sūt / dissolutioni aditū
patefaciūt. Sed quæ soliditatem aliquā habent: lenēq; simul equa
litate / sicut specularia corpora / nec ipsa qdē frangūt: neq; longius
disperdi permittunt. Quæ denique præter hæc beneficia / tenera
quoq; sunt & mollia / sicut aqua resq; uirides / liquidis oculorū ra
diis mollitia blādiunē. Deniq; uisus radius quidā est ī quadam
oculorū aqua naturaliter nobis accensus. Ac tempatum lumē in
aqua quodāmodo resistente requirit. Itaq; gaudet aqua. Delecta
tur speculis aquæ similibus. Viridibus oblectat. In quibus sane

uiridibus folis lumen infirum adhuc uernū secū habet humorē
aquāq; subtilē occulto quodā lumine plenā. Ex quo fit etiam: ut
color uiridis cū tenuat̄/in crocū resoluat̄. Quorsū hæc? Ut itelli
gamus frequentē uiridiū usum/ siquidē uisus spiritū recreat: qui
in animali spiritu quodāmodo præcipuus est/ animalē quoq; refi
cere. Atq; etiā meminerimus: si color uiridis: quia iter colorū gra
dus medius atq; temperatissimus ē/ rārum animali spiritui pdest/
multo magis quæ per qualitates tēperatissima sunt/ naturalē &
uitalē spiritū iuuatura: atq; admodū profutura nobis ad uitam.
Nihil in mundo temperatius est q̄ celū: nihil sub celo ferme tēpera
tius est q̄ corpus humanū. Nihil in hoc corpore temperatius est q̄
spiritus. Per res igit̄ tēparas uita pmanēs in spiritu/recreat̄. Spūs
p tēperata cęlestibus cōformat̄. Deniq; discamus ex temperie uiri
dis/ quæ illuminādo/ æque cōgregat animalē spūm/ atq; dilatat:
ideoq; maxime iuuat/nos quoq; i cordialibus eligēdis/ cōponē
dis/ utendis/ aromatica subtilia & acuta/ quæ spūm extēdere/ uel
etiā illuminare solēt/ quod facit crocus atq; cinamomū/ cū aroma
tici semp stiptici cōgregantibusq; ceu mirobalanis & similibus
commiscere. Atq; uicissim. Neq; prætermittere: quæ absq; acumine
etiā aromatico/ simul utrunq; conficiunt. Aliq̄rum uidelicet dila
tāt: atq; admodū congregāt: multūq; illumināt: quæ & alias nat
rauimus: quod efficit aurū/ argentū/ spodiū/ corallus/ electū/ seri
cū/ præiosi lapilli/ inter quos iacintus/ uel ore detentus ob iouia
lem tēpiem plurimū cōprobat̄. Cum enī sub terra nequeat̄ spetio
sissima & quasi cęlestia pcreari absq; sūmo quodā beneficio cęli:
probabile est rebus eiusmodi minificas cęlitus inesse uirtutes. Cō
positio uero eiusmodi/ quæ dilatādo/ & illuminādo spiritū æque
cōgregat/ ita delectat eū intrinsecus atq; recreat/ sicut foris uiridi
tas oculos: atq; ipsū etiā apud senes in naturali quadā uiridita
te diutissime seruat: quasi laurū/ oliuā/ pinū/ etiā hieme uirentem.
Tātōq; magis id efficit/ quo efficit & interius: atq; maxime: si cō
positio talis aromatico flagret odore/ alliciatq; sapore. Profecto

sicut corpus / ex crassioribus humorū partibus cōpositū ī qntā re
digiť formā: ita spūs ex subtilissimis eorūde portionibus cōstitu
tus formā habet qntā naturaliter rēpatissimā / atq; lucidā: ideoq;
cēlestem. Atq; in hac ipsa forma conseruādus est / ut subtilis qui
dem sit: & interea firmus sicut diximus. Sit omnino lucidus: sed
ēť quodāmodo solidus. Ac prāterea rebus odoriferis / firmis / lu
cidis assidue foueať / si uitā cupimus conseruare / que uiget in spi
ritu / & uendicare nobis cēlestia dona. Hęc hactenus iussu Vene
ris cōrēplari / Venerē ipsā audiuisse putemus.

Mercurius alloquiť senes: & cōsulit eis circa uoluptatē. odores.
Cantus. Medicinas. Cap. xv.

i Nterea dū inter senes ipsa quasi Venus cōfabulareť: forte
qdē hactenus satis belle. Deinceps uero plixius forsan
fabularura foret. Sermonē hūc his Mercurius uocibus / sermonū
auctor interpellat. Quid nā uobis est cū Venere isthac semp puel
la senes? Quid rursū Veneri cū sermonibus? Nō ne mei simuli
atq; uestri sūt sermones. Mea ratio pariter / atq; uestra. Audite me
igiť eadē nūc attētionē / qua illam / & multo maiore īsup attentio
ne q̄ Venerem. Quinq; scitis esse sensus. Visum / auditum / ol
farum / gustū / tactū. Esse rursū quinq; (ut ita dixerim) discite ratio
nes. Dum. n. p quinq; sensus quotidie imbuiť uobis animus / ra
tionesq; indererū ipse concipit: interea notiones habitusq; ad res
iudicandas quinq; tanq̄ rationes quinq; resultant. Prēterea sicut
quinq; hinc qdem sunt sensus: inde uero quodāmodo rationes:
ita uitā tenor quiq; gradibus circa sensū rationēq; disponiť. Vn
de quinq; numerantur arates. Prima qdē sensu tantū trahiť. Se
cunda: sensu magis admodū alliciť q̄ ratione ducāť. Tertia: post
hęc alternis pariter rationis / & sensus psuasionibus agiť. Quar
ta: ratione potius q̄ sensu ducitur. Quinta: tandē ratione tantum
regi debet. Prima igiť aras / atq; secūda rāq̄ subiecta Veneri / Vene
rē si placet loquētem audiat. Reliquę uero Mercurium. Ego igiť

reliquos uos omnes alloquor: nō pro me quidē tantū: sed p̄ Dia
na etiā hac: quā ad sinistram meā cernitis. Nempe cū hęc elinguis
sit: Ego uero bilinguis: iure pro hac ipsa/ cuius ego linguā habeo/
loquor. Vnā profecto noxiāq; Venus uobis ididit uolupratē:
qua noceret quidē uobis: p̄desset uero futuris: exhauriēs paula
rim uos p̄ latentē quandam quasi fistulā: Aliudq; uestris liquori
bus implens/ atq; procreās: uos tādē quali uerustū quoddam
spoliū cicadarū iam exhaustū humi relinquēs. Cicadæ interim te
neriori p̄spiciens. Non ne uidetis? Quod Venus de materia ue
stra generat esse recens quiddā & uiuū/ sensuq; præditū? Surripit
ergo uobis iuuenturē/ & uirā atq; sensum: ex toto inquā corpore
per totius uolupratē/ ut efficiat inde rotū. Ego interim materię il
lius quę quartæ digestioni superest qualitate monitus/ uos com
moneo/ alimēta similiter quarta digestionē cocta plurimum uite
uestre subcurrere: ouū recēs uidelicet integrū & forbile una cū sa
charo exiguoq; croco. Lac humanū uel suillū uel caprinū cū pau
culo melle sumptū. Atq; hac duo tunc salubriora sunt/ quādo na
riuo adhuc calore flagrant. Et si ouū aliā mox cocturā desiderare
uideēt: Prefertim ī stomacho minus ualido: Sed leuiter est coquē
dum. Verū ut parūper ad Venerē redeamus. Si quando uidistis
Venerē iuuenilē admodū uidistis/ & quasi meretricis fucis & or
natis expolitā. Hęc ergo/ quę noua sep̄ est/ noua semp̄ affectat/
odit uetera. Facta destruit/ unde construat facienda. Hęc rursū/
si dictū fas est/ quasi meretrix nō uno quouis est contenta uiro.
Vulgus amat. Et ut dialectice loquat/ speciei passim potius q̄ in
diuiduo suffragat. Iam uero neq; tactu tantum uos præcipitat:
sed etiā gustu/ fallit quotidie/ perditq; deceptos. Quos. n. uos ī
rebus sapores p̄cipitis mediocri quadā temperie gratos/ hos Dia
na hęc Apollinis Iouisq; munere tradidit. Illecebras uero saporū
miras quibus quotidie uelut hamo capti clam miserū uitam p̄di
ris/ Venus insidiosa fabricat. Quid igit̄ Martē incusatis? Quid
Saturnum? Mars quidem raro admodum uobis palamq; nocet.

Saturnus quoq; sepius uultu se p̄fiterur hostem: nocet tardius: tempusq; remediis nulli negat. Sola Venus palā ut amica uenit: clam inimica uenit. Hanc igit̄ incusare potius / si quem inter superiores incusare licet. Ad multiplices huius insidias: tum oculis argi uos ipsos instruite: tum Palladis clipeo uos munite. Aures autē ad blandas pollicitationes eius tanq̄ ad letales syrenū cātus obstruite. Hūc deniq; puidētię florem a me accipite: quo Circes huius ueneficia deuteris. Hęc uobis duas uix rādē / & has qdē leti feras polliceē uoluptates / potius q̄ largitur. Ego uero beneficio patris atq; fratris quinq; promitto uobis: quinq; præsto / puras p̄peruas / salutare: quātū infima est in olfactu: superior in auditu: sublimior in aspectu: eminentior ī imaginatione: in ratione excellentior atq; diuinior. Quo maior delectatio ī rangēdo percipitur / atq; gustādo: eo uitæ grauius frequēter accidit detrimentū. Contra uero q̄to maiorē in olfactu uoluptatē & auditu / atq; uisu. Itē imaginatione & s̄ape ratione quotidie reportatis: rāto fila uitæ longiora producit̄is. Verū sicut in blandimētis rangēdi: atq; gustandi cauendā uobis subdolam admonui Venere: sic in ipsa secretiore nimisq; assidua cōtemplatiuę mentis delectatione cauete Saturnum. Illic. n. frequēter filios ipse suos deuorat. Nam quos sublimiorū cōtemplationū suarū rapit illecebris: & illic agnoscit ut suos: hos interim si modo diutius gradū ibi sistant / falce quadam e terris amputat: terrenāq; incautis uitam s̄ape surripit. Hoc saltē Venere interim indulgētiore: quod Venus quidē uitam / quā tibi detrahbit / donat alteri: nihil tibi pro detrimēto restituens. Saturnus aut̄ pro uita terrena / a qua separatus ipse / te deniq; sepat / cælestem uitā reddit / atq; sempiternā. Hoc ipso similes esse uident̄ inter se Venus atq; Saturnus / qui sane q̄ aquario gaudet / tam regnat ī libra / q̄ homines & hic & illa generādī libidine uexat: nocetq; uexat / ut inde posteritati prosit. Sed hęc quidē fecūdat corpus / stimulatq; fecundū. Ille mentē suo semine grauidā urget ad partū. Vos igit̄ prouerbii memores ne qd nimis / assiduis pruden

tia frenis parturientis utriusque libidinem cohibere. Tamen si multo citius grauiusque ille ledit quos tedio / torpore / moerore / curis / superstitione premit / quos supra vires corporis moresque mortaliu eleuat ad excelsa. Omnino uero seruare moneo quod aequus Iupiter Pythagora docuit / & Platonem: humana uitam in quadam equali anime ipsius cum corpore proportione seruati. Vtrumque suis quibusdam alimentis & exercitationibus ali ac similiter augeri. Si quis alterutrum educatione precipue sua / multo robustius altero tandem efficit: non mediocrem facit uitae iacturam. Propterea quicumque inter res medicorum arte laudatas potissimum eas eligit / quae corpori simul & ingenio profunt / maximam uitae sibi uendicat adiumentum. In earum uero numero uinum / mentam / mirobalanum / muscum / ambram / zinziber recens / thus / aloem / iacintum / similesque lapillos / herbas uel commixtas esse putate / & quae ad utriusque utilitatem a medicis pariter componuntur. Sed longioribus his quandoque interceptis ambagibus: Ego quoque medicus huc accessi. Si sapores ex rebus accepti non ultra uiuentibus: Inter odores ex aromatis iam siccis / uitaeque uacuis / multum ad uitam conferre censentur. Quid nam dubitatis odores ex plantis radicibus adhuc suis herentibus / uiuentibusque mirum in modum uitae vires accumulaturos? Denique si uapores ex alanres ex uita duntaxat ue generali magnopere uitae uestrae profunt / quantum profuturos existimatis cantus: aereos quidem / spiritui profus aereis harmonicis / calentes adhuc / uiuosque uiuos: sensu praeditos sensuali: ratione conceptos rationali. Hanc ergo uobis a me fabricatam trado lyram: cantumque cum ipsa paebeum / solamen laborum diuturnae uitae pignus. Sicut enim res qualitate temperatissima simulque aromaticae / tum humores inter se: tum spiritum naturalem secum ipso contempant: Sic odores eiusmodi uitalis spiritum: sic rursus similes quoque commixtus spiritum animalis. Dum igitur fides in lyra sonosque: dum tonos temperatis in uoce: similiter spiritum uestrum intus contempari putate. Ac ne ipse Venere sim auarior / quae sine Baccho friget / ab hoc ipso Libero patre per me necat hoc accipite. Qui precipue inter uos fri

gent/ temporibus similibus/ bis seprimo quoq; die uncias uerna
cei/ uel maluatice dulcis meri duas sūmant cum una panis uncia:
tribus antemēsam horis. Semel autē drachmā unā sublimis aquæ
destillantē ex uino cū iuleb rosacei semūcia. Quo quidē liquore
illinire etiā cutem/ & ad olfactū uti cōmodissime possunt. Atq;
ut post eiusmodi nectar ambrosiā quoq; uobis afferā. Hāc insup
acceptā ab Ioue largior medicinā. Quattuor mirobalanorum un
cias accipite chebularum: Tres rosacei sacchari: Conditū zinzibe
ris hieme quidē uncia: estare uero semuncia. Tria hęc cū emblica
rum melle cōcoquire suauiter: seprēq; auri folius exornate. Ieiuni
bolū ante prādium quattuor horis accipite. Anno saltē integro
quotidie id assūmite. Ut inde uelut aquilæ renouē uestra iuuen
rus. Hacenus quasi Mercuriū locutum existimemus.

Confirmatio superiorum: & q̄ deuitate debemus assiduam cogita
tionem & coitum. Cap. xvi.

a Srologi Venere & Saturnū inimicos inuicem esse fe
runt. Cum uero ī celo ubi oīa amore mouent/ ubi defec
tus est nullus/ odiū esse nequeat/ inimicos. .i. effectū diuersos irer
pretamur. Mittamus īpresentia reliqua. Ecce nūc Saturnus quidē
nobis in centro: Venus autē in circūferentia posuit uolupratē. Vo
luptas uero spūm esca quādā est. Igit̄ ex opposito Venus/ atq;
Saturnus spūs nostri uolatū aucupātur. Illa p uolupratē suā alli
cit ad externa. Hic interim p suam ad intima reuocat. Distrahūt
itaq; spūm si ferme eodē tēpore moueant/ atq; dissipāt. Quāobré
nihil cōtēplatori uel curioso pestilētius q̄ Venereus actus: nihil
uicissim hūc sectāri alienius q̄ cura & contēplatio esse potest. Cō
templatorem uero phisicum/ religiosumq; eodem in gradu cōnu
meramus. Er gradu simili quēlibet in negociis suis ualde cogita
bundū/ grauibuscq; curis obnoxīū. Hinc rursus efficiē/ ut si quē
Saturnia/ uel contemplatione nimiū occupatū uel cura pressum!

leuare interim & aliter cōsolari uelimus / p Venereos actus / ludos
iocos id tentātes tanq̄ p remedia lōge distantia / frustra atq; et cū
iactura conemur: atq; uicissim si quē uenereo / uel ope perditū / uel
ludo iocoq; solutū moderari uelimus / p saturniā seueritatē emen
dare nō facile ualeamus. Optima uero disciplina est: p quēdam
Phēbi Iouisq; : qui inter Saturnū Venerēq; sunt mediū / studiā simi
liaq; remedia homines ad alterutrum declinantes ad medium re
uocare. Sed ut tandē simus medici: sicut flāma duobus cōmuni
ter modis uiolētis extinguit̄: aut uelut diffusa uentis: aut cōtra
quali cōpressa cineribus: Sic spūm uel celeriter effectū Venereo dis
sipamus: uel sensim Saturnio suffocamus: ac saepe exprimimus cō
primēdo / pariterq; resoluiamus. Spūs utiq; frequenter ad extrema
uolās / inrima reddit uel uacua / uel aliena uita. Sed ad inrima sa
pe coactus cetera circū membra praestat uita minus idonea. Cirā
igitur senecturē / tum uenus interioribus nostris: tū Saturnus ex
terioribus infert. Venus quidē praecipue: ubi ex quouis eius mo
tu facile corpus debilitatur atq; labascit. Saturnus quoq; potissi
mum: quādo ex quocunq; cōtemplationis officio / uel cure labo
re / ingenii corporisq; uires labefactant̄. Et si uel q̄ ad cōtrēplatio
nem: uel qui ad libidinē natus est / plerūq; ad suū uterq; officium
est natura fortissimus. Natura. n. saepe coniūgit cum uoluptate si
mul & facilitate potentiam. Unusquisq; igit̄ se cognoscat: sui q;
ipsius moderator / ac medicus esto. Coitū quidē frequērarum cete
ros consulāt. Ego uero exercitaturis ingenii libro etiā superiore
consului. Deniq; omni dieta omnibus remediis uti debent: qui
bus mēbra / spūs / sensus / ingenii / memoria cōfirment̄. Cogitatio
nes p interualla reperere. Nec expectare uel minimū ex cogitatio
ne laborē. Maxime uero cū primū canescunt: quibus non nulli sint
qui non tam debilitatē naturā / uidelicet adhuc iuuenes canos
emittunt / q̄ uel egnitudine / uel agrotatione aliqua precedere: aut
etiam parentum similitudine: a quibus scilicet iam canescētibus
fuerint generati

De medicinis senum. Et de habitatione iterum atq;
diera Cap. xvii.

Haldeorum regula est forte probanda ad iuuenturem re-
cuperandam: peregrinos humores imbibitos corpori /
expurgare gradatim / tum interiores / competētibus medicinis:
tū exteriores / frictionibus & lauacris prouocationibusq; sudo-
ris. Intereaq; salubribus / duraruriscq; alimētis paulatim corpus
implere. Sunt autem qui trochiscis quibusdā ex uipera factis /
uel helleboro præparato pmittūt humores omnes ueteres pu-
tridosq; prorsus educere. Quibus expurgatis & humore rursum
saluberrimo alimentis salutaribus recreato / restituere iuuentu-
rem. Et qui cautiore sunt / helleboro gallinas pascūt: hominē
uero gallinis. Eiusmodi uero curationem tanq̄ periculosam in
iuuentute arbitror potius q̄ in senectute tentandam. Ne forte
iuuentutē illam a Medea Pelie seni promissam experiamur. Nā
& iuuenes medicinis exquisite purgantibus cito senescere Hyp-
pocrates asserit. Sed ubi dieta nō sufficit / clystere uel māna / uel
aloe præsertim lora securus uteris. Si tibi sit aluus astriictior / man-
na cū iure caponis / mirobalanicq; uirtute. Sin minus / hac re iu-
uenem etiam in senectute purgatione seruabis. Summe un-
ciam lorę aloes unam / mirobalanorum emblicarum drachmas
duas / chebularum quoq; tantūdem / duas item rosarum purpu-
rearum / masticis quoq; tantūdem. maluatico uino confice pilu-
las: quādo luna feliciter collocata / propitio fruiē Iouis aspec-
tu / præsertim si domicilia fixa possederit uel ipsa / uel Iuppiter.
Hæc enim ad diurnitatem uitæ magnopere cōferunt. Potes
etiam utiliter reubarbarum hic cum aloë componere scilicet di-
midiam aloes partem / dimidiam reubarbari. Et quotiēs opus
fuerit / unam mane summere pilulam ad tres usque uel quinq;
modicumq; insuper uinum bibere. Vbi uero pituitam magis
times / pores commode in his pilulis trochiscorum agatici ter

e i

15
riam partem accipere una cū tertiis aloës duabus dimisso reu
barbaro. Sed primam illam ego iam multis ānis pilularum cō
positionem omni etati experior esse rutissimam. Eadem hora
confectionem eiusmodi facito. Summe mirobalanōrum embli
carum/bellitricarū/indarum/chebularum unciam uniuscuiusq;
unam:cinnamomi uero duas: unam quoque doronici: rosarū
purpurearum unam:sandalorum tubeorum duas: unam croci
drachmam: tertiam drachmę partē musci: ambre tantundem.
Candidum post hæc cum aqua rosacea succoq; citri fūdito sac
charum. Coque: fac bolos: auroq; inuolue. Hoc ante prandiū
quattuor horis sūmentes atque dantes utiliter experti sumus
ad uirtutem corroborandam: ad illustrandum spiritum atq; fir
mandum. Maxime uero proderit/ si paulum quid insuper uini
aurei biberis. Proderit & saepe calefactum panem a teo mero
& rosacea aqua perfundere: & modico isup cinnamomo saccha
roq; uberiore cōdire. Frequenter etiā duo hæc cū lacte amigda
lino & modico pane miscere. Nam eiusmodi mixtiones naturā
referunt Iouialē. Præter oīa/ quæ i superioribus explicauimus
uel saltē significauimus/ ab his omnes urbani diligēter cauere
debent/ æstu/ gelu. Quolibet uel post calorē frigore uel noctur
no. Nebulis/ uētis uel ex palude flantibus/ uel inrumpētibus
ex angusto. Locis itē ubi aer uel mouetur uiolentius/ uel nul
lo modo mouetur: Habitatione quauis humidiorē/fetore/tor
pore/merore. Diligentius autem Mercurii sectatores. Diligen
tissime senes. Qui præterea postquam mane corpus rotum le
uiter perfricuerint/ delinient ipsum aduersum aeris/ & laboris
incommoda/calentem oleo/ uel uino quopiam subamaro: cui
prius infuderint mirtham/ & rosam/ atq; myrtum. Saluiam fre
quenter ore ferant/neruis ac dentibus amicissimam. Et quādō
dentium uitio/ liquida uelut infantes alimenta repetere com
pelluntur: mollissima caueant. Lac quidem uino referant mo
derato. Vranē igne dumtaxat ut medicina/ quantum uidelicet

expellendi frigoris / & suscitandi caloris innati necessitas postular. Alioquin tanquam edace humorem naturalem exsiccaro. Solem uero quoad delectat sequantur ut alimentum / de stillatione uirata: Et estu similiter declinato. Faciles quidem motus diligant / excitando calori admodum necessarios. Labores aut corporis oderint: & multo magis animi. Nec minus longam sitim / & inedia / atque uigiliam.

De nutrimento spiritus / & conseruatione uitae
per odores. Cap. xviii.

I Eginus in calidis quibusdam regionibus / ac plurimo passim odore flagrantibus multos gracili corpore / & imbecillo stomacho / quasi solis odoribus alitur. Forte quoniam ipsa natura loci / tum herbarum / & frugum / atque pomorum succos ferme totos redigit in odores: tum corporum humanorum humores illic resoluit in spiritum. Cum igitur uterque uidelicet odor & spiritus sit uapor quidam / & simile simili nutriatur / nimirum & spiritus & spiritalis homo plurimum ab odoribus accipit alimentum. Nutrimentum uero / qualecunque id sit per odores siue fomentum / apprime senibus & gracilibus necessarium est. Quo defectum alimenti solidioris atque uerioris / utrunque compensare possimus. Ambigere tamen non nulli solent / utrum spiritus odoribus nutriatur. Ego autem opinor solis forsan ira nutriti / ut nisi alimenta / quae crassa sunt / digestionem tandem in uapores extenuentur / spiritus ipse quem diximus uaporem esse / nullum illinc suscipiat nutrimentum. Itaque uinum odore plenum spiritum subito recreat: quem cetera uix tandem reficere possunt. Vaporem uero illum in quem cibi cocti denique transferuntur / ideo appellamus odorem: quoniam & odor ubique uapor quidam est: & hic tractus intus ex alimentis uapor nisi spiritui quodam odore placeat / uix ullum spiritui exhibet alimen

e ii

rum. Quam ob rem Auicennam nostrum ualde probamus dicentem: corpus quidem dulcedine: spiritum uero quadam (ut eius uerbis utar) aromaticitate nutrirī. Quoniam crassitudo corporis non nisi crassa natura/ qualis est i dulcedine/ coalescere ualeat. Tenuitas uero spiritus: non alio q̄ fumo quodam/ atque uapore: in quo aromaticitas ipsa uiget/ refici possit. Aromaticam uero qualiteram dicimus odoram/ & acutam/ & quodammodo stipticam. Proinde quoniam iecur quidem corpori per sanguinem alimentum præstat/ dulcedine plurimum augetur. Cor autem quia & creat spiritum: & spiritui procreat alimentum: merito desiderat aromatica. Expediit tamen/ & aromatica pro corde conditi dulcedine: & dulcia pro iecore aromaticis commisceri: dulcedinemq; interea nimiam euitare. Quid plura? Galienus ipse secutus Hyppocratē spiritum non solum odore putat nutrirī/ sed aere: Aere inquam nō simplici: sed potius oportune permixto. Quibus quidē si fidem habebimus/ nec alimentorum/ nec rei ullius delectum magis ad uitam necessarium/ q̄ aeris nobis accommodati/ esse censebimus. Aer. n. & inferiorū & cęlestium qualitatibus facillime sempq; affectus & immensa (ut ira dixerim) āplitudine circūfusus/ perpetuoq; motu/ nos undiq; penetrans/ ad suam nos mirabiliter redigit qualiteram. Præsertim spiritum: præcipue uitalē in corde uigentem. In cuius penetralia: tum assidue influit/ tum repente. Sic protinus afficiens spiritum/ ut est affectus: perq; spiritum uitalē/ q̄ & materia/ & origo est spiritus animalis/ pariter afficiens animalem. Cuius quidem qualitas maximi momenti est ingeniosis eiusmodi spiritu plurimum laborantibus. Itaq; ad nullos potius q̄ ad eos attinet puri luminosiq; aeris/ odorūq; delectus/ atq; musicę. Hęc enim tria spiritus animalis fomēta præcipua iudicantur. Potissimus uero ad uitam est aer electus. Nā octauo mense nati in ægypto plurimi uiuunt. Et non nulli in plagis græciæ temperatis saluberrimi aeris beneficio. Quod

Aristoteles narrat: & Auicenna confirmat. Sed profecto sicut corpus ex uariis compositum/uariis quauis non eadem mensa nutriendum est alimentis/ ita spiritus similiter compositus uarietate quadam aeris semper electi oblectandus est/ atq; fouendus. Simili quoque electorum odorum uarietate quotidie recreandus. Nam aer & odor quasi spiritus quidam esse uidentur. Iam uero Alexander & Nicolaus Peripatetici una cum Galieno concludunt spiritum uitalem/ & animalem ideo nutritum odore/ tum aere: quoniam uterq; mixtus est/ atque conformis: & utrunq; haustum in praecordia penetrare: ubi coqui temperariq; ad uitam/ perq; arterias diffundi. Vbi uterq; coctus iterum/ nutrit spiritum (ut aiunt) utrunque/ praecipue animale.

Aiunt etiam spiritum aerem non solum refrigerando calori prodesse: sed etiam nutriendo. Nam & animalia etiam ualde frigida spirant. Addunt aerem crassorem spiritui naturali tanquam magis corporeo conuenire/ subtilem uero/ purum/ lucidum/ spiritui potius uitali/ potissimum animali. Neque mirum uideri debet spiritum adeo tenuem/ rebus quoq; tenuibus ali. Si quidem & pisciculi multi aqua nitidissima nutriuntur: & ocimum in aqua simili/ uiuit/ crescit/ floret/ redolet. Mitto quibus elementis Chameleontem & Salamandram nutrirī nō nulli ferant. Redeamus ad nostra. Intereſt certe quod plurimum/ qualem spiremus aerem: quales hauriamus odores. Talis enim & spiritus in nobis euadit: Eatenus uero nos anima per uitam uegetat: quatenus spiritus harmoniam seruat cum anima concinentem. Spiritus quod in nobis primus uiuit/ & maxime: & quasi uiuit solus. Nonne repente quodam sepe casu/ uel affectu/ uita/ sensus/ motus/ subito membra deserunt: Regresso uidelicet ad cordis penetralia spiritu: Et sepe statim reuertuntur ad membra/ per frictiones & odores illuc spiritu redeunte. Quasi uita in ipso spiritu uidelicet re uolatili potius insit quam humoribus aut membris. Alioquin propter horum crassam tenuitatem tardius admodum accederet

uita mēbris atq; recederet. Quicūq; igit̃ uitā in corpore p̃duce
re cupitis / spūm īprimis excolite: hūc augere nutrīmētis lāguī
nē augēribus / tēparum uidelicet / atq; clarū: Hūc aere sēp electro
fouere. Hūc quotidie suauibus odoribus alite. Hunc fōnis &
cātibus oblectate. Sed īterea odores cauere calidiores. Frigidio
res fugite. Capescite tēpatos. Frigidos calidis / siccos humidis
tēpate. Odorē uero oēm q̃a pars corporis subtilissima ē / scitote
nō nihil habere caloris: atq; ex rebus quā ipsa nutrīt / odores
sp̃ate potius nutrituros: ut ex aromatico piro pomoq; p̃lico /
similiq; pomo: magis at̃ recēte pane / calēte: maxime carnibus af
fis: q̃ maxime uino. Atq; sicut sapor qui mirifice placet: plurimi
uelocisq; nutrīmēti cā est uel occasio corpori / sic odorē ad spūm
se habere purate. Cōmemorare uobis iterū placet: Democritū
iā iā expiraturū ut obsequereī amicis: spūm ad quadriduū usq;
olfactu calentiū panū retinuisse: ulterius ēt si modo placuisset /
spūm seruaturus. Sūt & q̃ dicunt id mellis odore fecisse. Ego si
mō usus ē melle / existimo illū mel uino liquefactū albo / calēti
bus panibus īfudisse: neq; n. sp̃nedus ē mellis odor. Flos nāq;
florū mel existit: nec parū nutrit ipsa dulcedine: ac diu qualita
te sua res ītegras a p̃trefactione tuē. Itaq; siq; nouerit hoc ēt
ad cibū ita uesci / ut nec dulcedine nimia meatus oppleat: nec
rali quodā calore bilē exaugeat / certū habebit lōgionis uitē sub
sidiū. Salte igit̃ cōdimentū hoc frigidis & humidis adhibere.
Verū ut uos reuocē ad odores. Vbiq; suffocationē / cōpressio
nemq; spiritūū nimiam extimescitis: quod mēror frequens tor
porq; portēdit / odores circūfufos amate. Vbi uero fugā exalā
rium spūm expauescitis / odores potius infufos nutrīmētis ac
cipite. Et siqd odorū prāterea foris sūmitis / uel ut elypeū costis
dūtaxat admouere sinistris. Nō ne uideris q̃ repēte sursum uel
deorsum ad odores se matrix ipsa p̃cipitet: q̃ uelociter ad os
ad nares spūs aduolet / suauis odoris esca pellectus? Vbi igit̃
spūs uel exiguus uel fugacissimus esse deprehēdit: quod pusil
lanimitas sepe declarat / corporisq; debilitas uel parua de causa

multa cōtingēs: odoribus nō tam extrīsecus objectis / q̄ intrin-
secus iniectis allicite: imo potius pascite: retinere. Odorē uero
uini ante oēs eligite. Multū nāq; nutrit spūm odor exhalās &
natura tū plurimū / & uelociter nutriente corpus: tū uoluptate
sensū afficiente. Tale uero uinū est præceteris calidū / humidū /
& odorū / atq; clarū. Tale ē saccharū esse dicerē si sūmat odorē.
Cinnamomū quoq; simile: Et doricū / anisūq; & dulce mara-
trū / si acumini suo ad exiguā dulcedinē adderēt ampliorē. Sed
quā tempem natura nō fecit / uobis ipsi cōficite. Et quotiēs di-
stractionē spūm formidatis / calidioribus acutioribusq; & sub-
tilissimis adhibete / quæ cohibere parūp uolatū spūs / ac sistere
ualeāt: ceu croco / chariophilis / cinamomo / adustū panem / rosa-
ceā aquā / acetūq; rosaceū / rosā / myrtū / uiolā / sandalū / coriandrū
cydoniū pomū / atq; citrū. Horreo uero cāphorā: ubi cōtra cani-
tiem est agendū. Recentē uero semp mentā diligo: mēti ē salu-
tarē spūiq; tutissimam. Deniq; memērote res oēs ueneno cōtra-
rias / esse uirę admodū salūares: nō gustu rātū: sed ē odoratu:
maxime theriacā. Hæc uero ī libro cōtra pestilētiā enarrauimus:
narrabimus & ī libro sequēti. Inter eas at̄ neqd uos lateat / nume-
ramus / & uinū. Nā sicut homini uenenū est cicuta / ita cicutæ ui-
nū: nō simul qdē / sed paulo post ebibirū. Ac ne solis uos odo-
ribus hic alliciat / cōponendū uobis mado electuariū quotidie
mane gustandū / olfactu / gustuq; suaue / & uirę admodū saluta-
re. Accipite tres chebularū uncias: unā emblicarū: & idarū unā
unāq; belliricarū: semuncia uero doricū: Cinnamomi uncias
duas: croci drachmā unā: ambræ partē drachmæ tertiam: Musci
quoq; tantū dē. Contūdire diligēter. Tantū rosacei sacchari ad-
hibete / q̄tū gustui satis facit. Sādalorū rubentiū q̄tū sat est co-
lori: mellis itē emblicarū uel chebularū / q̄tū molli expedit elec-
tuarii formæ / auri folia rotidē quot prædicte sūt uncię. Vbi ue-
ro difficilior ē cōpositio multiplex / expri sumus simplicē hanc
optimā esse. s. ex chebulis maratro dulci: saccharo aqua rosacea

liquefacto. Súptam uero tū ieiuno stomacho: tū post cenam .
Memineritis autem mirobalanos cōditas meliores esse: Siccas
uero saltem diem iregrum/oleo amigdalorum dulcium/uel bu
tyro uaccino prius infundite q̄ confletis. Probat & Auicenna
uobis confectionem ex emblicis atq; indis/ cum melle anacar
dorum/ coctoq; butyro: Item chebularum cum zinzibere & squa
ma ferri/ & potius auri. Probat item Petrus Aponensis compo
sitionem ex croco/ mace/ castoreo/ per partes equales acceptis/
atque contusis/ & uino cōmixtis. Vnde affirmat uitam etiam
propemodum moribundis produci consueuisse. Deniq; Aly
Astrologus Medicusq; excellens asserit/ usu triferæ similiumq;
rerum uitam effici lōgiorem. In omni uero triferæ mirobalanus
fundamentum est. Sed hanc temperat subtilibus quibusdam/
atq; mollibus: Præsertim ubi sicciior est mirobalanus: Ut & pe
netret/ nec meatus obstruat/ nec aluū exsiccet nimium/ uel astrū
gat. Cū uino præterea commodissime utimur: sed modico: ne
forte diluat. Compositionem uero Petri/ quā modo narrabā/
si modo utilis est/ arbitror olfactu potius q̄ potu utilem fore.

Magorum medicina pro senibus. Cap. xviii.

in Agi stellarum obseruatores ad Christum uitæ du
cem stella duce uenerunt/ pretiosum uitæ thesau
rum offerentes/ Aurum/ Thus/ & Myrrham: Tria
dona pro tribus planetarum dominis/ stellarum
domino dedicantes. Aurum quidem pro temperamento Io
uis maxime omnium temperatum. Thus autem pro Sole præ
cipue/ phoebeo calore simul odoreque flagrans. Myrrham de
niq; firmantem corpus atq; conseruātem: pro Saturno omniū
firmissimo planetarum. Huc igitur omnes ad sapientes ma
gos uenite senes munera uobis quoque uitam productura fe
rentes. Quibus auctorem uirg quondam uenerati traduntur.

Venite senes inquam senecturem grauitet tolerantēs. Venite
& uos præterea/ quoscunq; senecturis propemodum aduentan-
tis formido sollicitat. Accipite precor alacres uitalia dona. Sū-
mite uncias quidē thuris duas: unam uero myrrhæ: auri rurſū
in folia ducti dimidiam drachmæ partem. Contundite tria ſi-
mul/ conflare/ cōfundite in pilulas/ aureo quodam mero: Idq;
tunc oportune conficite/ quando Diana propitio Phoebi/ uel
Iouis gaudet aspectu. Summite poſthac theſauri tanti/ auro
ra qualibet portūculam. Ac exiguo perfundite meri poru: nī
ſi forſan incaluerit æſtas. Tunc enim aquam roſaceam bibere
præſtat. Siquis autem inter uos calorem quouis tempore ma-
gis metuat/ is mirobalanum chebulam/ aut emblicā/ æqualem
ad thuris/ myrræq; & auri ſimul pondus addiciat. Hoc humo-
rem proculdubio naturalem a putrefactione rubebitur. Hoc hu-
moris reſolutionem longius ppullabit. Hoc tres in uobis ſpi-
ritus naturalem/ uitalem/ animaleſ/ fouebit/ cōfirmabit/ corto-
borabit. Hoc rurſum uegetabit ſenſum. Acuet ingenium. Me-
moriā conſeruabit.

De periculis euitandis ex quolibet uitæ ſeptēna-
rio iminentibus. Cap. xviii.

c Vm Aſtronomi ſingulas deinceps diei horas plane-
tis ordine ſingulis diſtribuerint: Similiterq; ſeptem
ebdomadæ dies: arque in ipſo foetu per meſes di-
geſſerint officia planetarum: Cur non etiam per annos eadem
diſponamus? Vt quæadmodū infantē in aluo latentē rex it pri-
mo mēſe Saturnus: ultimo Luna. ſic ſtatī natū ordine iā cōuer-
ſo primo ipſius aſno ducat Luna. Secūdo ſi uis/ Mercurius. Ter-
tio Venus. Quarto Sol. Quīto Mars. Sexto Iuppiter. Septimo
uero Saturnus. Atq; deinceps ordo p uita ſimilis repeat. Itaq;
in ſeptimo quolibet uitæ anno/ fit i corpore mutatio maxima.

ideoq; periculosissima/ quãdoquidẽ & Saturnus nobis cõmuni
ter est peregrinus: & ab eo tunc planerarum summo ad lunam
e uestigio planerarum infimam gubernatio redit. Hos annos
astronomi gr̃ci climatericos nominãt. Nos scalares uel grada
rios: uel decretorios appellamus. Forte uero in morbis ipsum
humoris uel naturæ motum planetes p̃ dies eodem ordine re
gunt. Vnde & septimus quisque eadem ratione iudiciarius ap
pellatur. Quartus quoq; quoniam medium in septennario te
net. Tu igitur si uitam producere cupis ad senectutem/ nullis
eiusmodi gradibus interruptam: Quotiens septimo cuiuslibet
propinques anno/ consule diligenter astrologum. Vnde immi
near tibi discriminẽ ediscito. Deinde uel adito medicum/ uel pru
dentiã/ & temperantiã accersito. His nãq; remedijs prohiberi
minas astrorum Ptolem̃us etiam cõfiterur. Addit quineriam
astrorum promissa sic augeri posse/ ut agrorum cultor auget rer
ræ uirtutem. Probat Petrus aponensis argumentationibus
multis/ & restimonio Aristotelis/ Galieni/ Aly/ naturalem uitæ
finem non esse ab initio ad unguem determinatum/ sed ultra
citraq; moueri posse. Idq; asserit tũ ex astris/ tum etiam ex mare
ria. Cõcludit his auctonibus rationibusq; obitum etiam natu
ralem differri posse: cum astrologiẽ machinis rum præfidijs me
dicorum. Igitur neq; nos temere in his præceptis elaboramus.
Neq; te pigeat p̃quirere a medicis quæ naturaliter tua sit dieta:
& ab astrologis/ quæ stella uitæ faueat. Et quando hæc bene se
habet/ & ad eam luna/ compone quæ prodesse didiceris. Neque
pudeat sepe illos auscultare: qui non tam fortuna/ q̃ uirtute se
nectutem prosperam consecuti uidentur. Præterea Ptolem̃us
& ceteri professores astronomiẽ imaginibus quibusdam ex cer
tis lapidibus & metallis / sub certo sidere fabricatis uitam pro
speram pollicentur/ atque longeuam. Verũ de imaginibus qui
dem ex parte ac plurimum de reliquo fauore cælesti commen
tarium componimus in Plorinum. Quem librum huic operi

deinceps subiciendum existimamus. Quemadmodum hoc post librum scribi uolumus: quem de curanda litteratorum ualitudine composuimus. Fauorem uero celestem quem modo dicebam pro iuuentute longa nunc quantum quasi poetę cui dam licet loqui: quantum rursus medico licet facere a Phębo Bacchoq; peremus.

Solis æterna est Phębo Bacchoq; iuuentus.

Nā decet in tonsus crinis utrūq; deū.

Phębus & Bacchus semper indiuidui fratres sunt: Ambo fere sunt idem: Phębus qdem est ipsa spherę illius anima. Sphera uero Bacchus: imo & Phębus est rotus ipse spherę circulus. Bacchus autem est flammeus ille in hoc circo/ circulus: immo uero Phębus est alium in hoc flammeo globo lumen. Bacchus autem existit ibidem salutaris ex lumine calor. Semper ergo fratres comitesq; sunt: fere semper alter & idem. Quid uero: Si sol in uere quidem Phebus est/ cantu suo tunc auium cantus excitans: Cithara rursus tempora tēpans. In autūno uero/ Sol idem auctor uini Bacchus existit. Tria nobis ad seruandam iuuenturę pater ille Liber qui amat colles Bacchus affert. Hos quidem apricos primum colles. In his autem collibus suauissimū præcipue uinū. Perpetuam in uino securitatem. Tria quoq; Phoebus Bacchi frater pari benignitate largitur. Diurnum primo lumen: sub fomento luminis herbas suauiter redolentes. Ad luminis huius umbram citharā cantumq; perennem. His ergo pensis potissimum: his staminibus Clotho nobis iam non parca longa uitę fila producet. Tris parcas fere omnes poetę canunt. Tris quoq; nos non poetę canimus. Prudens quidē in omni uictu parcitas uitam nobis longam incohat. Constās quoq; in curis subeundis parcitas producit uitam. Parcitas uero in celo fruendo negligens uitā occat. Tres Pythagoras remperantias ante oīa celebrat: tres et nos ipresentia celebramus. Temperantiam in affectibus conseruato: tēperantiam in omni

uictu seruato. Temperiem aeris obseruato. Hac enim prouidē
tia humorum intemperiem quæ citæ senectutis & intēpestiuæ
mortis causa est aspirāte deo procul admodum propulsabis.
Aspirabit aurem auctor ille uitæ: si ea tantum conditione uitæ
optaueris diuturnam/ ut diutius cum geni humano uiuas/
tum maxime uiuas illi/ quo mundus rotas inspirante uiuit.

F I N I S

Prohemium In Librum De Vita Cœlitus

MARSILIVS Ficinus Florentinus Serenissimo
Pannoniæ Regi semper iuncto. Philosophi ueteres rex
omniũ felicissime cœlestium uires inferiorũq; naturas di
ligentissime p̄scrutati: Cum existimarēt hominē frustra
sapere: qui nō sibi sapit/ totā merito p̄scrutationē suam imprimis
ad uitam sibi cœlitus compandam rerulisse uident: iudicātes (ut
arbitror) tum elemēta/ & quæ ex his cōponunt frustra sibi cogni
ta fore: tum motus cœlestiũ/ & ifluxus temere nimium obseruatos:
nisi hæc una cum illis cognita simul/ atq; coniūcta/ aliquādo sibi
ad uitam felicitatemq; conducerēt. Profuit aut̄ illis ut uideēt/ eius
modi cōtēplatio/ ad uitā primo præsentē. Nam pythagoras & De
mocritus Apolloniusq; theaneus & q̄cunq; ad id potissimum stu
duerunt rerũ sibi cognitarũ usu p̄speram ualitudinē cōsecuti sũt:
uitamq; longeuā. Contulit isup ad futurā uitā/ tum per gloriam
apud posteros p̄pagandā: tum apud deũ in æternitate fruendā.
Siquidē ex mirabili mūdi totius ordine eius tandem cognouere
rectorē: & ante oia cognitũ amauerūt. Tibi uero gloriā per sæcu
la cūcta/ futurā magnanimitas/ magnificētia/ uictoria p̄perua pol
licent. Vitā quoq; apud deũ in æuo beatā/ diuina clemētia/ isigni
fierati tuæ iustitiæq; p̄mittit. Vitā deniq; p̄sperā iter mortales sa
tisq; longā q̄trum ex inditiis quibusdā mihi licuit coniectare feli
cia tibi sidera decreuerunt. Ut aut̄ quod pollicent̄/ id & præstet fir
missima fide & cumulo insup prorogēt pleniore. Diligentia tuar
& medicorũ/ astrologorũq; cura efficere proculdubio potest. Iam
uero id posse scientia & prudētia fieri doctissimi quiq; astrologi
ac medici confitent. Cū igit̄ inter Plotini libros/ magno Lauren
tio Medici destinatos/ i librum Plotini de fauore cœlitus haurien
do tractātem nuper cōmentariũ cōposuissem: inter cetera in eũ no
stra cōmētaria numeratũ id quidē seligere nūc Laurentio quidē
ipso p̄bāte. Atq; maiestati tuæ potissimũ dedicare decreui. Spero
f i

equidem dū uite tue prosperitatiq; cōsulam/uite interim & splen
dori sæculi nostri/& humani generis consulturū. Atq; ut ualitudi
ni prosperitatiq; regię ualidius hæc nostra pdesent: per Valorem
ipsum mittēda putauī. Hunc tu igiř Valore nostrū clementissime
Rex cōplectere precor. Tantū. n. natura/uirrus/auctoritas tua ua
let: ut absq; te nequear uel Valor ipse ualere. X. Iulii. M. CCCC.
LXXXIX. Florentię.

Verba Marsilii Ficini Ad Lectorem sequentis Libri.

Salue hospes ingeniose. Salue iterū quisq; es salutis au
dus/qui nostra ad limina tēdis. Vide precor hospes cu
pide primum/ q̄ hospitalis sim. Intrans erat certe/ salutem sta
tim hospitio dicere. Ego uero salute preueniens/ mox prospec
tum saluere te iussi. Intrans & adhuc ignotum perlibenter ex
cepi. Trahentē apud me moras/ promissa/ si deus aspirauerit/ salu
te donabo. Hospitiū ergo nactus es amicū quidē oibus: & amo
ris nūc erga te plenū. Siqd forte fers tecū amorī cōtrariū: Siquid
habetes odii/ prius ponito precor q̄ medicinas hic uitales arrigaf.
Vitā. n. tibi dedit amor/ uoluptasq; parentū. Vitā uicissim demit
odiū/ atq; dolor. Quē igiř odiosus uexat dolor: huic nullus usq;
medicinę uitali relictus est locus. Quāobrē deinceps te nō ut ho
spirē rātū iam alloquor: sed amicū. Officina Marsilii tui aliq̄to
est amplior/ q̄ his cancellis dūtaxat/ quos hic uides/ coercearur.
Non. n. solo hoc libro sequēte: sed duobus etiā precedētibus cir
cūscribit. Tota uero sūmatim medicina quædā est puritibus opi
tularura uitæ: ut ualida tibi uita sit/ ut longa. Idq; ubiq; medico
rum ope cęlitus adiuta molit. Varia sane pro diuersis hominum
ingeniis/ atq; naturis nostra hæc officina/ antidota/ pharmaca/ fo
mēta/ unguēta/ remedia pfert. Siqua tibi fortasse minus placeāt:
mittito quidē ista. Cetera p̄pterea ne respuito. Deniq; si nō p̄bas
imagines astronomicas/ alioq; p̄ ualitudine mortaliū adiuētas

quas & ego nō tam probo q̄ narro: has utiq; in e cōcedere: ac etiā
si uis cōsultente dimittiro. Medicinas saltē cęlesti quodā admini
culo cōfirmatas/ nisi forre uitam neglexeris/ ne negligito. Ego. n.
frequēti iādiu experiētia cōpertū habeo: tantū interesse in̄ter me
dicinas eiusmodi/ atq; alias absq; delectu astrologico factas/ q̄tū
inter merū atq; aquā: ut etiā infans octauo a cōceptione mēse na
tus/ florentię mēse martio/ nocte adscendēte Saturno retrogrado/
semitiuus/ eiusmodi diligentia uideat̄ a nobis imo a Deo quasi
uita redditus/ potius q̄ seruatus. Triēniūq; ualidus ferme iā im
pleuerit. Iam uero si prater ea generis eiusdē plura narrauerō/ ue
ra loquar. Nec gloriabūdus (quod est a philosopho penitus alie
num): sed exhortabūdus potius afferā. Verū satis iā partim qui
dem cōciliātes/ partim ēt exhortātes allocuti te sumus: deinceps
igī cū Plotino loquamur/ ita demū tibi diligentius cōsulturi.

In oībus quę hic aut alibi a me tractant̄/ tantum assertum esse uo
lo: quantum ab ecclesia comprobatur.

MARSILII FICINI FLORENTINI LIBER DE VITA CAE
LITVS COMPERANDA COMPOSITVS AB EO
INTER COMMENTARIA EIVSDEM IN
PLOTINVM.

In quo consistat secundū Plotinū uirtus fauorē cęlitus attrahēs
scilicet i eo q̄ anima mūdi/ & stellarū/ Demonūq; animæ facile alli
ciunt̄ corporū formis accomodatis. Cap. primum

Itanrum hæc duo sint i mundo: hinc quidē intel
lectus: ide uero corpus: Sed absit aīa: tū neq; intel
lectus trahē ad corpus: imobilis. n. est omnino ca
retq; affectu motionis p̄cipio/ tanq̄ a corpore lon
gissime distans: Neq; corpus trahē ad intellectū/

f ii

uelut ad motum per se inefficax / & ineptū: lōgeq; ab intellectu re
morum. Verum si interponatur aīa utriq; cōformis / facile utrinq;
& ad utraq; fieri attractus. Primo quidem ipsa omniū facillime
ducit: quoniā primū mobile est / & ex se & spōte mobile. Præterea
cum sit (ut dixi) media rerum / omnia suo in se modo continet / &
utrinq; ratione propinqua. Ideoq; conciliatur / & omnibus: etiam
æqualiter illis quæ inter se distant: ab ea uidelicet nō distātib;.
Præter enī id quod hinc quidē conformis est diuinis: idē uero ca
ducis / & ad utraq; uergit affectu / tota iterim est simul ubiq;. Acce
dit adhæc q; anima mūdi totidem saltem rationes rerum semina
les diuinitus habet: quot ideæ sunt in mēte diuina: quibus ipsa
rationibus totidē fabricat spēs in materia. Vnde unaquæq; spēs
per propriam rationem seminalem proprię respōdet ideę / facileq;
potest per hanc sæpe aliquid illinc accipere: quādoq; dem per hāc
illinc est effecta. Ideoq; si quando a propria forma degeneret: po
test hoc medio sibi proximo formari rursus / perq; id medium in
de facile reformari. Ac si certe cuidā rerum spēs / uel idiuiduo eius
rite adhibeas multa / quę sparsa sunt: Sed eidem ideæ conformia.
Mox ī materiam hāc ita oportune paratam / singulare munus ab
idea trahes per rationem uidelicet animæ seminalem. Non enī in
tellectus ipse proprie: sed anima ducitur. Nemo itaq; putet certis
mūdi materiis trahi numina quędā a materiis penitus segregata:
Sed Demones potius animatiq; mundi munera stellarūq; uiuen
tium. Nemo rursū miretur per materiales formas animā quasi al
lici posse. Siquidem eas sibi congruas ipsa met / quibus
alliceretur / efficit: & semper libenterq; habitat in eisdem. Neq; in
mūdo uiuente toto quicq; reperitur tā deforme / cui non adsit ani
ma: cui non insit & animæ munus. Cōgruitates igitur eiusmodi
formarū ad rationes animæ mundi Zoroaster diuinas illices ap
pellauit: quas & Sinesius magicas esse illecebras cōfirmauit. Ne
mo deniq; credat ad propriam quādam materię spēm & tempore
certo hauriri omnia prorsus ex anima dona: Sed p oportunitate

dona dūtaxat feminis / quo talis spēs pululauit: seminumq; con
formium. Itaque hic homo humanis tantum adhibitis non pro
prias piscium uel auium dotes / inde sibi uendicat: Sed humanas
atque conſimiles. Adhibitis autē quæ ad ſtellam talem p̄tinent
atque Demonem / ſtellæ Demonisq; huius proprium ſubit influ
xum / uelut lignum per ſulfur paratum ad flāmam ubiq; præſen
tem. Atq; hunc non modo per ipſos ſtellæ Demonisq; radios: ſed
etiam per ipſam mundi animam ubiq; præſentem: in qua & cuius
libet ſtellæ Demonisq; ratio uiget: partim quidem ſeminalis ad
generandum: partim etiam exemplaris ad cognoſcendum. Hæc
enim ſecundum Platonicos antiquiores rationibus ſuis edifica
uit ultra ſtellas in cælo figuras: partesq; ipſarū tales / ut ipſæ quoq;
figuræ quædam ſint: ipſæſq; his omnibus proprietates. In ſtel
lis autem figuris / partibus / proprietatibus / omnes rerum inferio
rum ſpēs continentur / & proprietates earum. Vniuerſales uero fi
guras octo poſuit atq; quadraginta ſcilicet in zodiaco duodeci:
extra uero ſex atque triginta. Item in zodiaco triginta ſex ad nu
merum facierum. Rurſus ibidem tercentum / atq; ſexagita ad nu
merum graduum. In quouis enī gradu ſunt ſtellæ plures / ex qui
bus ibi conficiuntur imagines . Similiter imagines extra zodia
cum in plures diuiſit figuras pro facierum ibidem graduūq; ſuo
rum numero. Conſtituit denique ab imaginibus his uniuerſali
bus ad uniuerſales imagines habitudines / & proportiones quaſ
dam / quæ ipſæ quoq; imagines illic extant. Eiuſmodi uero figu
ræ continuitatem quæq; ſuam habent ex radiis ſtellarum ſuarum
in ſe inuicem peculiari quadam proprietate coniectis. A quibus
formis ordinatiſſimis dependent inferiorum forme / illinc uideli
cet ordinatæ. Sed & cæleſtes illæ tanq̄ & inter ſe diſiunctæ / proce
dunt a rationibus animæ coniunctis inuicē: & quodāmodo mu
tabiles / a ſtabilibus. Sed hæc quatenus ſe ipſas non cōprehendūt /
referuntur ad formas in mente uel animali uel eminētiore ſe ſe cō
prehendentes: quæ tanq̄ multiplices redigūtur ad ſimpliciſſimū
f iii

unum atque bonū/sicut figurę celestes ad polum. Sed redeamus
ad animam . Quando igitur anima gignit speciales inferiorum
formas uiresq; eas per rationes efficit proprias: sub stellarum for
marumq; celestium adminiculo. Singulares uero indiuiduorum
dores: quę sæpe nonnullis insunt tam mirabiles q̄ in speciebus
esse solent exhibet per feminales similiter rationes: non tam sub
adminiculo formarum figurarumq; celestium/q̄ situ stellarum &
habitu morionum/aspectuumq; planetarum/tum iter se/ tum ad
stellas planetis sublimiores. Anima quidem nostra ultra uires
membrorum proprias communem ubique promit in nobis uitę
uirtutem . Maxime uero per cor /tanquam ignis animę proximi
fontem. Similiter anima mundi ubiq; uigens per solem præcipue
suam passim explicat communis uitę uirtutem. Vnde quidã ani
mam & in nobis & in mundo/in quolibet membro rotam/potif
simum in corde collocant atque sole. Semper uero memento si
cut animę nostrę uirtus per spiritum adhibetur membris: sicut
rutem animę mundi per quãram essentiam/quę ubiq; uiget ranq̄
spiritus intra corpus mundanum/sub anima mundi dilatari per
omnia: maxime uero illis uirtutem hanc infundi: quę eiusmodi
spiritus plurimum hauserunt. Potest autem quinta hæc essentia
nobis intus magis magisq; assummi: si quis sciuerit eam aliis ele
mentis immixtam plurimum segregare: uel saltem his rebus fre
quenter uti/ quę hac abundant/puriore præsertim. Ceu electum
uinum/& saccharum/& balsamum/atque aurum/ pretiosiq; lapil
li/mirobalaniqu; & quę suauissime redolent:& quę lucent. Maxi
me uero quę in subtili substantia qualitatem habet calidam/ hu
midamq; & clarã. Quale præter uinum est albissimũ saccharum:
præsertim si huic adhibueris aurum/ odoremq; cinnami/atque ro
satum. Præterea sicut alimenta rite in nobis assumpta per se non
uiua/rediguntur per spiritum nostrum ad uitę nostrę formam: sic
& corpora nostra rite accomodata corpori spirituique mundano

in 2

uidelicet per res mundanas / & per nostrum spiritum / hauriunt
ex uita mundana plurimum. Si uolueris ut alimentum ra-
piat præceteris formam cerebri tui uel iecoris atque stomachi:
simile quantum potes accipe alimentum / idest cerebrum / &
iecur / & stomachum / animalium / ab humana natura non lon-
ge distantium. Si opras corpus tuum atque spiritum / ex ali-
quo mundi membro / uidelicet ex sole uirtutem accipere / quæ
re quæ ante alia sunt solaria: inter metalla lapillosque / magis
autem inter plantas. Sed inter animalia magis. Maxime inter
homines. Similiora enim tibi magis proculdubio conferunt.
Hæc & extra sunt adhibenda: & intus pro uiribus assummen-
da: præsertim in die / & hora solis / & sole in figura cæli regnan-
te. Solaria uero sunt omnia ex lapillis / & floribus / quæ eli-
tropia nominantur / quia uerruntur ad solem. Item aurum / &
auripigmentum / aureiq; colores / crysolitus / carbunculus / mir-
ra / thus / muscus / ambra / balsamum / mel flauum / calamus aro-
maticus / crocus / spica nardi / cinnamomum / lignum aloes / cæ-
teraq; aromata. Aries: astur: gallus: olor: leo: cantharus: croco-
dillus: hoies flauis: crispi: sepe calui: magnanimi: superiora par-
tim cibariis / partim unguentis subfumigationibusq; partim usui
accommodari possunt. Hæc sentienda / & cogitanda frequenter /
& imprimis amanda. Et luminis plurimum est quærendum.
Si dubites uentrem ab iecoris fomēto destitui / trahere ad Ven-
trem iecoris facultatem / tum frictionibus / tum fomentis / per
ea quæ iecori congruunt: per cicoream: endiuia: spodium: &
eupatorium: & epaticam: atque epata. Similiter ne destituatur
tuum corpus ab Ioue / moue corpus in die / horaq; & regno Io-
uis: & urere interim Iouialibus. Argento: iacinto: ropatio: co-
rallo: cristallo: berillo: spodio: Saphiro: uiridibus aerisque
coloribus. Vino: sachato: albo melle: & cogitationibus affecti

f iiii

busq; plurimum. Iouialibus idest constantibus / equis / religio
sis atque legiferis: & inter homines eiusmodi / sanguineosq;
& pulchros / uenerabileque uersabere. Sed memento primis
illis rebus frigidis inferendum esse aurum: & uinum: mentaq;
et crocum: et cinnamomum: atque doronicum. Animalia uero
Iouialia esse Agnum: pauonemque: et aquilam: et iuuenicum.

Quomodo uero uirtus Veneris attrahatur rurturibus / Co
lumbis / et moracillis / et reliquis non permittit pudor osten
dere.

De Concordia Mundi.

De natura hominis secundum stellas.

Quomodo fiat attractus ab unaquaq; stella

Caput .ii.

n Equo uero diffidere debet quisquam / nos atq; omnia /
que circa nos sunt / præparamētis quibusdam posse si
bi uendicare cęlestia. Nam cęlitus hæc facta sunt: assi
dueque reguntur: & illinc imprimis præparata sunt ad illa: &
quod maximum est / mundus animal in se magis unum est / q̄
quoduis aliud animal: si modo est animal perfectissimum.

Ergo sicut in nobis membri cuiuslibet præsertim principalis
qualitas motusque ad alia pertinet: ita membrorum principa
lium actus in mundo commouent omnia: & membra inferio
ra facile capiunt a supremis ultro dare paratis. Quo enim po
rentior causa est: eo est promptior ad agendum: eo igitur pro
pensior est ad dandum. Exigua igitur præparatio nobis insu
per adhibita sufficit cęlestium muneribus capiendis: si modo

quisque ad id precipue se accommodet/cui est precipue subdi-
rus. Sed ante uniuscuiusque nostrum proprietatem/ huma-
nae speciei proprietatem considerare debemus. Hanc igitur
esse solarem/astrologi arabes consenserunt. Quod ego e statu-
ra hominis erecta: pulchraque: humoribusque subtilibus: &
spiritus claritate: imaginationisque perspicuitate: studioque
ueritatis & gloria: uerum esse coniecto. Adde quineriam
proprietatem huic Mercurialem: ob strenuum uersatilis inge-
nii motum. Et quoniam humanum genus natum nudum: iner-
me: omnium egenum: hæc omnia propria industria sibi com-
parat: Quod est Mercurii proprium. Adde etiam Iouialem/
ob complexionem corporis temperaram atque leges. Et quo-
niam secundo mense/ quo Iuppiter dominatur/ uitam accipi-
mus: atque nascimur nono: quo iterum recipit dominatum.
Itaque humana species ab his tribus potissimum dotes in-
super ampliores ita demum sibi poterit uendicare: Si per Solaria/
Mercurialiaque/ & Iouia se ipsam eis magis in dies atque ma-
gis accommodabit. De reliquis autem quid? Saturnus non fa-
cile communem significat humani generis qualitatem atque
sortem: Sed hominem ab aliis segregatum: diuinum: aut bru-
rum: beatum: aut extrema miseria pressum. Mars: Luna: Ve-
nus: affectus & actus homini cum ceteris animantibus æque
cõmunes. Ad solem igitur & Iouem/ atque Mercurium reuer-
mur. Solaria quidem nonnulla & Iouia diximus: Mercuria-
lia uero nescio quomodo prætermisimus. Sunt autem eiusmo-
di. Stannum: Argentum: præsertim uiuum: Marcassita argen-
tea: lapis achates: uitrum: porphyriticum: & quæ croceum cum
uiridi misceant/ smaragdum atque lacca. Animalia sagacia &
ingeniosa simul et strenua/ simia: canes. Homines eloquētes:
acuti: uersatiles: oblonga facie: manibusque non pingues.

Sunt autem quærenda/et exercenda quæ ad aliquem plane
ram attinent: eo uidelicet dominante (ut diximus) in die &
hora eius si fieri potest: etiam quando ipse sit in domicilio/uel
exaltatione/uel saltem triplicitate sua & termino & angulo ce
li: extra combustionem directus: ac sapius orientalis: si sole
sit superior. Item in auge: et aspiciatur a luna. Siquis autem ab
ipsa Luna beneficium/ & a Venere poscat/tempora similia ob
seruare debet. A Venere quidem per animalia sua quæ dixi
mus/ & per comeolam/ & saphyrum: lapidemque lazoli: es cro
ceum atque rubeum: & corallum: omnesque pulchros uariosque
uel uirides colores: & flores: atque concentus: suauesque odo
res: atque saporos. A Luna per alba/ & humida/ & uiridia/ per
argentum atque cristallum/ & uniones/ & argenteam marcaffi
tam. Quoniam uero Saturnus quidem statui & perseverantie
dominatur: Mars autem efficacis motus: cogimur nonnunquam
horum quoque gratia ab eis patrocinia postulare: remponibus
uidelicet similiter obseruatis. Ab illo quidem per materias quas
dam quodammodo terreas/ & fuscas/ atque plumbeas/ & fu
scum iaspide/ & magnetem/ & camoinum atque calcidonium/
& ex parte quadam per aurum/ & auream marcaffitam. A Mar
te uero per ignea/rubea/ es rubeum. Sulphurea omnia. Ferrum
lapidemque sanguineum. Neque diffidas Saturnum habere
non nihil in auro. Nam propter pondus id putatur habere.
Quin etiam Soli aurum simile sic omnibus metallis uest/ sicut
Sol in planetis omnibus atque stellis. Iam uero si quis conui
cerit Saturnum & Martem natura noxios esse/ quod equidem
nunquam crediderim: tamen his quoque utendum: quemadmo
dum uenenis nonnunquam utuntur & medici: Quod Ptolemæus
in Centiloquio probat. Proderit ergo quandoque uis Satur
ni caute sumpta: sicut apud medicos/ que adstringunt atque cõri

nēr: immo & quo stupefaciunt/ sicut oppium & mādragora. Mar
tis quoq; sicut euforbium & elleborus. Cautissimi uero hac in re
fuisse uidentur magi brachmanes pythagorici: Qui cum ob sedu
lum philosophandi studium Saturni tyrannidem formidarent/ ue
stibus albis amiciebantur: Iouialibusq; siue phoebeis quotidie
sonis & cantibus utebantur: plurimumque sub diuo uiuebant.
Vbiq; uero memento per affectum studiūq; animi/ & per ipsam
spiritus qualitatem/ nos facillime subitoq; exponi planetis eun
dem affectum ac studium & qualitatem significantibus. Per sepe
rationem igitur a rebus humanis: per otium: solitudinem: fir
mitatem: per theologiam: secretioremque philosophiam supersti
tionem: magiam: agriculturā: per moerorem Saturno subiicimur.
Per ciuilia & ambiciosa negocia/ per philosophiam naturalem/
communemq; per religionem ciuilem: perq; leges Ioui. Marti per
iram atque certamina. Soli Mercurioq; per studium eloquentiæ/
cantusque & ueritatis & gloriæ atque solertiam: Veneri per leri
tiam & musicam & festiua. Lunę per uictum plantis similē. Sed
hanc inter hos differentiam mēte teneto. exercitationem ingenii
magis publicam atque amplam ad solem spectare: Priuatā uero
& artificio mancipatam/ potius ad Mercurium. Tum uero musi
cam grauem quidem Iouis Solisq; esse: Leuem Veneris: Mediam
uero Mercurii. Similis quoque de stellis fixis ratio est. Hęc qui
dem communis humanæ speciei regula. Propria uero unicuique
regula fuerit explorare/ quę stella/ quid boni/ cuique in genitura
promiserit/ atque ab ea potius q̄ ab alia reposcere gratiam. Et ab
unaquaq; nō quodlibet donū. & quod aliatū est: sed eius ppriū
expectare: nisi forte rum a sole communia/ multa reportes: ranq̄
communi quodam duce cęlestium/ & ab Ioue ferme similiter: rum
mundana pariter omnia ab anima spiritusq; mundi. Quem sicut
& quoduis animal: multoq; efficacius animatum esse: non solum
Platonice rationes: sed etiam astrologorum arabum testimonia

comprobant. Vbi etiam probant ex applicatione quadam spiritus nostri ad spiritum mundi per artem physicam affectūq; facta; trahici ad animam corpusq; nostrum bona cęlestia. Hinc quidem per spiritum nostrum in nobis medium/ & tunc a mundi spiritu roboratū: inde uero per radios stellarum feliciter agentes in spiritum nostrum/ & radius natura similem: & tunc seipsum cęlestibus coaptantem.

Inter animam mundi & corpus eius manifestum est spiritus eius/ in cuius uirtute sunt quatuor elementa. Nos uero per spiritū nostrū hunc possumus haurire. Cap. iiii.

p Rofecto mundanum corpus quantum ex motu generationeq; apparet est ubique uiuum: quod in dorū philosophi probant ex eo q; passim ex se uiuētia generet. Ergo per animam uiuit ubique sibi præsenti/ ac prorsus accomodatam. Igitur inter mundi corpus tractabile/ & ex parte caducū: atque ipsam eius animam/ cuius natura nimium ab eiusmodi corpore distat: inest ubiq; spiritus: sicut inter animam/ & corpus in nobis: si modo ubique uita est communicata semper ab anima corpori crassiori. Talis nāq; spiritus necessario requiritur tanquā medium: quo anima diuina: & adsit corpori crassiori: & uitam eidem penitus largiatur. Corpus autem omne facile tibi sensibile/ tāquam sensibus tuis accomodatum/ crassius est/ & ab anima diuinissima longē degenerans. Opus est igitur excellentioris corporis adminiculo quasi nō corporis. Proinde scimus uiuētia oīa ram plantas q̄ animalia: per quendam spiritum huic similem uere atq; generare. Atq; inter elemēta/ quod maxime spiritale est/ uelocissime generare: ppetuoq; moueri quasi uiuēs. Sed quęres in terea/ si elemēta atq; animantes generāt aliqd sibi simile suo quodā spū/ cur lapides & meralla nō generāt: quæ iter elementa & ani

mantes media sunt. Quia uidelicet spiritus in eis crassiori materia
cohibetur. Qui si quando rite secernatur, secretusque conseruetur:
tanquam seminaria uirtus poterit sibi simile generare. Si modo mate-
riae cuiusdam adhibeatur generis eiusdem qualem spiritum physici di-
ligentes sublimatione quadam ad ignem ex auro secernentes:
cui uis metallorum adhibebunt: aurumque efficient. Talem utique
spiritum ex auro uel ex alio rite tractum, atque seruatum elixir
arabes astrologi nominant. Sed ad mundi spiritum redeamus: per
quem mundus generat omnia: quandoque & per spiritum proprium
omnia generant. Quem tamen celum, tum quintam essentiam possumus
appellare. Qui talis ferme est in corpore mundi, qualis in nostro
noster. Hoc imprimis excepto: quod anima mundi hunc non trahit
ex quatuor elementis tanquam humoribus suis: sicut ex nostris no-
stra: imo hunc proxime (ut platonice siue plotinice loquar) ex uir-
tute sua procreat genitrici quasi tumens: & simul cum eo stellas:
statimque per eum parit quatuor elementa: quasi in illius spiritus
uirtute sint omnia. Ipse uero est corpus tenuissimum: quasi non
corpus, & quasi iam anima. Item quasi non anima, & quasi iam cor-
pus. In eius uirtute minimum est naturae terreae. Plus autem aqueae.
Plus item aerae. Rursus ignea stellarumque plurimum. Ad horum
graduum mensuras, ipse quantitates stellarum elementorumque pro-
dierunt. Ipse uero ubique uiget, in omnibus generationis omnis
proximus auctor, atque motus: de quo ille. Spiritus intus alit. To-
tus est suapte natura lucidus calidusque, & humidus atque uiuifi-
cus, ex dotibus animae superioribus dotes eiusmodi nactus. Quae
plurimum hausisse Apollonium Theaneum, testificatus est indus
Hiarchas dicens: mirari nemo debet o Apolloni te diuinandi scien-
tiam consecutum: cum tantum aetheris in aera geras.

Spiritus noster haurit mundi spiritum per radios
Solis & Iouis, quatenus ipse fit solaris & Iouia-
lis. Cap. iiii

h Vnc tu igitur studebis tibi imprimis insinuare. Hoc. n. me-
dio naturalia quedam beneficia reportabis: tum corporis
mundani: tum anime: tum etiam stellarum: atque Demonum. Nam ipse inter crea-
tum mundi corpus & animam medius est. Et in ipso stellae sunt & Demo-
nes: atque per ipsum. Siue. n. mundi corpus atque mundana sint ab
anima mundi proxime: sicut Plotino placet atque Porphyrio: siue
mundanum corpus: sicut & anima proxime sit a deo: ut nostris placet &
forte Timeo pythagorico: omnino uiuit mundus: atque spirat: spiri-
tumque eius nobis haurire licet. Haurit autem proprie ab homine per
suum spiritum illi suapte natura conformem. Maxime si reddat etiam ar-
te cognatior. id est si maxime celestis euadat. Euadit uero celestis: si
expurgetur a sordibus: & omnino ab eis: quae inhaerent sibi dissimi-
lia caelo: Quae quidem sordes non solum intra uiscera si fuerint: uerum
etiam si in auro: si in cute: si in uestibus: si in habitatione: & aere: spi-
ritum frequenter inficiunt. Efficietur tandem celestis: si ad orbiculari ani-
mi corporisque motum: ipse quoque orbis efficiat: Si ad aspectum cogi-
tationisque lucis frequentior etiam ipse subrutilet: Si adhibeantur ei si-
milia caelo ea communiter diligentia: qua Auicenna in libro de uiribus
cordis spiritum curat. Et nos in libro de curanda litteratorum ualitudi-
ne curare conuenimus. Vbi primum segregantur ab eo uapores ob-
nubilantes medicinis ita purgantibus. Secundo rebus lucetibus illu-
strantur. Tertio ita coluntur: ut & tenuentur simul: & confirmentur. Fiet denique
celestis maxime: quantum dicat ratio praesens: si applicentur ei potissi-
mum radii influxusque solis inter caelestia dominantis. Atque ita ex
hoc spiritu tanquam in nobis medio caelestia bona imprimis insita sibi in no-
strum tum corpus tum animam exundabunt. Bona inquam caelestia circum-
stantur. In sole enim omnia continentur. Conferet autem sol ad spiritum so-
larem efficiendum proprie: quando sub ariete fuerit: uel leone: ipsam
aspiciente luna: maxime in leone. Vbi adeo spiritum nostrum ue-
getat: ut ipsum muniat contra uenenum epidimie repellendum:
quod perspicue apparet in babilonia: & egypto: & regionibus spec-
tantibus ad leonem: ubi sol leonem intras: epidimiam sedat: ea duraxat

ratione qua diximus. Tunc ergo & tu solaria passim exquisita
componere. Tunc incipe solaribus uti: ea tamen cautione qua sub
aestu exsiccationem diligenter euites. Non poterit autem facile
spiritus solaris euadere nisi sit quā plurimus. Ad solem. n. maxime
pertinet amplitudo: Quā plurimū uero faciet tum dilgētia cor re
bus cordialibus intus & extra fouens: tum etiam uictus ex ali
mentis quidē subtilibus: multū tamē & facile & salubriter nutriē
tibus. Motus quoq; frequēs atq; lenis & oportuna qes / aerq; re
nuis atq; serenus: & ab aestu geluq; remotus: Praecipue laetus ani
mus. Rursum nec solaris erit nisi calidus fuerit / & subtilis / & cla
rus. Subtilē clarūq; facies / si tristia / & crassa deuitabis & fusca. Vt
ris lucidis letisq; intus / & extra. Luminis multū die nocteq; exci
pies. Sordes expelles / & oriū / & torporē. Imprimis tenebras deui
tabis. Perducturus autē spūm ad calorē soli naturalē: caue ne ad
terriū calorē gradū siccitatēq; deducas. Calor enim ipse solis na
turaliter nō exsiccatur: Alioq; non esset sol uitę generationisq; do
minus / & auctor augmenti. Siccate uero cōtingit radiis eius in cō
cauis materię siccae cōclusis. Humorē itaq; calori subtilē qualis ē
solaris / & maxime iouius / adhibebis / & cōseruabis in spū / rerum
eiufmodi usu: si solarē sis effecturus. Ne alioq; ad martiū potius
q̄ ad solarē forte deducas. Martem quidem soli esse similem in
paucis & his quidē manifestis / nec admodum excellētibus / & in
rerim inimicū esse ferunt. Iouē uero Soli simillimū in plurimis ex
cellentibusq; muneribus quāuis occultioribus & amicissimū esse
scimus. Vnde Ptolemęus ubi de consonātia disputat / Iouem ait
cum Sole praeceteris perfectissime cōsonare: Venēremq; cum luna.
Omnesq; astrologi uniuersalem beneficentiā Soli tribuunt simili
rer atq; Ioui. Quāuis sol eadē efficacius agat / & Iuppiter sub uir
tute Solis efficiat. In utroq; calor uiget / superatq; humorem. Sed
in Ioue superat modice: In Sole supat excellētē: Vtrobic; benefi
ce. Cū igit̄ adeo cōsonēt / facile poteris spūm solarē efficere pariter
atq; Iouiū: ac res solares & Iouiales rite poteris inuicē cōmiscere.

Prefertim si & has inuicem cōponas / & spiritui adhibeas quādo Iupiter solem trino aspicit: uel sextili / uel saltem quādo luna ab aspectu alterius ad alterū procedit aspiciēdū. Maxime quādo ab aspectu solis ad coitū cum Ioue p̄grediē. Seorsum uero solarem pprie facies / uel iouialem quādo aspectū lunæ ad solē obseruaeris uel ad Iouem. Tam & si cōsecutus naturā huius / naturā mox illius facile consequeris. Sextilē uero aspectū intellige / quando planete duo inter se signorū duorū spatio distant. Trinum autē / quādo quatuor signorū discrepāt in teruallo. Coniūctionē uero uel aspectum lunæ ad alios duodecim gradibus citra / totidemq; ultra merimur.

Tres gratiæ sunt Iuppiter & Sol & Venus. Iuppiter ē gratia geminarū media & maxime nobis accomodata. Cap. v.

c Ompositiones quē / & curationes Iouias simul / atq; Solares iuenies in libro nostro de uita lōga / & in libro de litterarorū cura. Vbi ēr miscuimus pleraq; uenerea. Nā & nos in studio sis timemus exlicationem / cui resistit Venus. Et hęc ipsa Venus est amicissima Ioui: sicut & Soli Iuppiter. Quasi gratiæ tres inter se cōcordes / atq; coniūctæ. Ab his quidem tribus celi gratiis / & a stellis eiusdē generis astrologi gratias & sperāt / & diligenter exquirunt / easq; per Mercuriū / atq; lunā / quasi nūcios transmitti putāt: atq; curant: facile uero cōmuniterq; p̄ lunā. Lunā quidē cum Ioue coniūctam aut Venere feliciore esse putāt / q̄ si p̄ sextilem aspexerit / aut trinum. Verūtā mē si per trinum aspiciens etiā suscipiāt ab illis quasi existimāt esse cōiunctā. Similiter si a Solē p̄specta fuerit simulq; recepta. Nos autē si horum trium stellarūq; similitum uires effectusq; oēs percurrere singulatim uelimus / lōgum opus aggrediemur: exquisitū difficile / difficillimū obseruari. Si ad Venerem nos pprie cōferamus: nō facile solē habemus. Si ad solē pprie: nō facile Venerē. Vt igit tres simul in uno gratias complectamur ad

Iouem tandē cōfugiemus: inter Solem Venerēq; natura effectūq;
medium/qualitate admodū temporum/ & quæcūq; sperantē a Ve
nere uel a Sole suo quodā pacto tradentē/magnificentius quēdem
honestiusq; quē Venus/tempariū quoq; quē sol/& i omnibus cū hu
mana natura maxime cōgruentē. Vremur itaq; Iouis quādo &
ipse/& Luna dignitatē rum naturalē/tū accidentalem habuerint/
sintq; simul: uel feliciter se aspiciāt. Si quādo id fieri omnino nō
possit/misce Solaria: i unū simul/atq; Venerea/ faciesq; sic Iouiale
ex utriusq; cōpositū/quādo uidelicet Luna a coitu Venere ear ad
fextilē Solis aspectū/ uel ecōuerso. Memento uero i rebus cōponē
dis quæ cor spūmq; foueāt/& corroborent/Lunam cōferre potissi
mum: si una cū his muneribus: hoc etiā habuerit/ ut p aena signa
discurrat/maxime p aquariū/ quod esse maxime putatē aeriū: uel
si i suo domicilio sit/ aut exaltatione sua/ uel domo Iouis aut So
lis. Et ubicūq; sit/ si māsiōnē ex uiginti illis/ & octo teneat/ rum si
bitum etiam operi competentem.

De uirtute in nobis naturali/ uitali/ aīali. Et p quos planetas ad
iuentur/ & quō per aspectū Lunę ad Solē & Venerē: maxime ue
ro ad Iouem. Cap. vi.

p Recipua uero disciplina est recte tenere quē spūm/ quam
uim/ quā rem potissimū hi planetę significāt. Luna ergo/
Venusq; uim/ & spūm naturalē atq; genitalē/ & quæ hunc augent
Iuppiter eadē: sed efficacius eparq; & stomachum/ haberq; nō me
diocretē partē in corde & spū: uirtuteq; uitali: quatenus suapte na
tura cū sole consentit: imo & per se ipsum. Alioqn cor uitalē spū
tū nō proprie i mēse iouis accipet. Vnde Iouē gręci appellāt uitā:
& p quē uita: habere quoq; i aīali spū potestātē restāt Astrologi:
dicētes Iouem ad philosophiam & ueritatem inueniēdā/ religio
nemq; conferre. Et Plato ubi ait ab Ioue philosophos proficisci.
Quod etiā significauit Homerus antiquorum opinione dicens.

g i

Talis est mens hominibus: qualē indies adducit pater hominū
atq; deorū. Nusq̄ uero numen aliquod ita cognominat præter Io
uem. Sol spūm uitalē præcipue corq; significat: & habet nō nihil:
īmo non parū in capite/ ppter sensum atq; motum: cuius est ipse
dominus/ neq; uim deserit naturalē. Mercurius cerebrū & istrumē
ta sensuū. Ideoq; spūm animalē. Proinde tutissima uia erit/ nihil
sine Lunę beneficio facere. Quādoq; dem cęlestia cōmuniter & fre
quenter atq; facile ad īferiora demittit: quā alterū Solē nomināt:
quolibet mēse quatuor anni tēpora facientē. In prima. n. sui quar
ta ut Peripatetici putāt esse calidā/ atq; humidā. In secūda calidā
& siccā. In tertia frigidā/ atq; siccā. In quarta frigidā/ atq; humidā.
Lumenq; eius proculdubio Solis esse lumē. Humores generatio
nemq; regere: oēsq; mutationes fetus ipsius in aluo conuersioni
bus suis meriti: & quotiēs soli iungit/ uiuificam ab eo uirtutē re
cipere/ quā infundat humori: atq; ibidem a Mercurio uim humo
res cōmiscentē. Quā uim Mercurius & trāsfōmatione in oēs sua/
& giris multiplicibus affert. Ibidē mox a Venere uim/ quę condu
cat ad formas genituræ conueniētes. Opę prætiū uero fuerit me
minisse diurnū Lunæ cursum in quatuor distribui quartas. In Pri
ma quidē ab oriēte ad medium ascēdit cęlū: atq; interim humorē
& spūm auget naturalē. In secūda a cęli medio petit occasum/ effi
citq; in nobis oppositū. Tertia ab occasu cęlū subter mediū adit:
iterūq; spūm illū auget & humorem. Quarta cadit inde uersus or
tū: minuitq; uicissim. Quod maxime in oceani ripis apparet: Vbi
ad hūc cursum mare manifestius accedit/ atq; recedit: eodēq; ordi
ne uigor ī agrorātibus. Probabile ēt est/ solem per easdē sui quar
tas calorē naturalē & spūm uitalē augere/ uel diminuerē. Aialem
quoq; quatenus Mercuriū habet comitē. His cognitis poterit me
dicus pro humore & calore naturali/ & quolibet spiritu recreādo
tempora oportuniōra seruare. Sed nunc de luna satis. Neq; di
mittere decet Iouem ī cuius mense altero quidē uitā accepimus:
altero autē cōmuniter & felicius nati sumus. Et qui inter Solem

atq; Venerē: item iter Solē atq; Lunam est qualitate effectūq; me-
 dius: ideoq; cōplectitur oīa. Solē uero ipsum prætermittere celi
 dominū nephās / atq; periculosum existimamus: nisi forte q̄s di-
 xerit / eum q̄ Iouē habet: in Ioue Solē iā habere: illic potissimū ad
 homines temparum. In sole certe omnes celestiū esse uirtutes / nō
 solum Iamblicus Iulianusq;: sed oēs affirmāt. Et Proculus ait ad
 Solis aspectū / oēs omniū celestiū uirtutes congregari in unū atq;
 colligi. Iouē uero esse Solem quēdam ad nos temparum nemo ne-
 gabit. Lunā quoq; temparam ad Venerē ne neglexeris. Multum
 enī ad ualidam prosperamq; uitam adiuuat. Siquidem Venus fe-
 cundat hominē / facitq; lætū. Hanc igit̄ obseruabis. Quāq; si Lu-
 nā Veneri similē. s. humore profus æqualē: & uix minus calidā:
 cum Ioue rite misceas / aut Sole / propemodū iam Venerē habes.
 Quid ergo? ut rutissima oīum & cōmodissima simul icedas uia /
 Lunam obserua / quādo Solē aspicit / coitq; cū Ioue: uel saltē Iouē
 simul aspicit atq; Solē: aut certe quando post aspectū Solis mox
 ad Iouis coitū progreditur uel aspectū. Atq; eo ipso tempore cō-
 pone inuicem: uel adhibe tibi Solaria Iouiaq; simul atque Vene-
 rea. Quod si re ad unum ex magnis cōfugere necessitas urgeat /
 uel negotiū / ad Iouem ipsum uel potius ad Lunā simul iouemq;
 confugito. Nulla enī stella naturales in nobis uires: immo & oēs
 magis q̄ Iuppiter fouet / atq; corroborat. Nulla rursūm pollicetur
 prosperiora: simul atq; plura. Et ubiq; hunc accipere faustum est.
 Solem uero accipere / forsitan nō ubiq; tutum. Semp enī ille iuuat:
 hic sæpe nocere uidetur. Venus aut̄ quasi debilis. Ideo solus ille
 iuuans pater est appellatus: Id autē comprobat Prolemęus: ubi
 ait / pharmacum uix quicq; mouere naturam dūtaxat / quādo Lu-
 na cum ioue congregitur. Vsq; adeo illinc proprie rotam purat
 uniuersi corporis corroborari naturam. Expertus sum qn̄ ēt Lu-
 na coniuncta cum Venere medicinam uix mouere. Quāuis aut̄
 ubi pituitam ualde rimemus / Lunā præcipue obseruemus ad So-
 lem. Vbi uero bilem exsiccationēq; eiusmodi ad Venerem: tamen

directio Lunæ ad Iouem/ & ad hæc omnia quodãmodo confert:
& præcipue ad arram bilem expellendam: necnõ ad cõmunẽ ho-
minum cõplexionem instaurandã/ atq; firmandã. Sicut enĩ glyci-
riza & oleum rosaceũ frigidiora calefacit: calidiora refrigerat: ui-
numq; similiter: Quod iluper humectat sicca: humidiora siccit:
Ita Iupiter humano cõgruus calori/ ut uinum: oleũ rosaceum: ca-
momilla: glycirh/za. Vbi igitur audis Abumafar dicentẽ. Nõ est
uita uiuentibus præter deum/ nisi per Solem & Lunã. Id itellige
quantum ad cõmunẽ omnibus spectat influxũ. Proprius autẽ ho-
mini accõmodatissimusq; influxus est ab Ioue. Sunt autẽ in na-
tura corporis uites attrahendi/ retinendi/ coquendi/ expellendi.
Has igitur omnes Iuppiter ipse iuuat. Potissimũ uero coquedi/ si-
ue digerendi uirtutẽ/ atq; generandi & nutriendi simul/ & augedi:
propter humorẽ eius aerũ atq; multum: & calorẽ eiusdẽ amplũ/
humoti mediocriter dominantẽ. Profecto p radios Iouis sãp usq;
quaq; diffusos lumen Solis proprium ad salutem hominum ma-
xime tempatur: Radius interim Veneris ad idem assidue cõferen-
tibus. Atq; similiter transferente Luna. Radii quidẽ Veneris/ atq;
Lunẽ tanq̃ humidiores quodam indigẽt tempante: sicut & Solis
radii tanq̃ calidiores humidioris cuiusdam tempetiem exigunt.
Radii autẽ Iouis tempamentũ nullum desiderãt. Quid enĩ aliud
Iuppiter est: nisi sol quidam ad salutem rerum præcipue humana-
rum ab initio tempatus? Quid rursus aliud: nisi Luna Venusq;
facta tamen calidior atq; potentior? Ideo astrologi ab Ioue auspi-
cantur annum fertilẽ/ serenũ/ salubrem/ & ab eo iminentiũ mor-
borum remedia sperant. Atq; Empedocres ubi ppria unicuiq; pla-
netarum munera tribuit: Iouem solũ generationis principem no-
minat Orpheum imitatus. Præter Iouem præcipiunt Lunam di-
ligenter in omnibus operibus obseruãdam tanq̃ medium inter
cœlestia comperens atq; terrena. Sit ergo Luna in gradu/ situq; &
aspectu ad opus optatum conueniente. Non sit in eclyptica: nec
sub radiis Solis per gradus duodecim ultra citraq; nisi forte sit

in eodem minuto cū Sole. Pleriq; uero uolunt omnes planetas fore fortes quando in unitate Solis extiterint. Unitatē uero metriū minutis duobus atq; triginta. ut. xvi. quidē citra. xvi. uero ultra connumerentur. Non impediatur a Saturno uel Marte: non descendat in latitudine meridionali: quando duodecim dictos gradus egreditur. Non sit opposita Soli: nec lumine minuat: nec rarda cursu/ quādo scilicet die uno/ duodecim nō pagit gradus. Non sit i uia combusta a gradu librę. xxviii. ad tertiu scorpionis: nec in octaua: nec in ascendente: nec in finibus Martis/ uel Saturni. Quidā uero nec i sexta: duodecima: nona: quarta lunam uolunt. In ceteris uero cęli plagis approbant. Vbi hęc omnia complecti non potes: Iouem saltē expecta/ uel Venerem i ascendente: uel decima. Sic enī subueniunt detrimētis lunę. Nec ab re fuerit recordari quatenus Luna lumine augetur/ eatenus & nobis non solum humorem: sed spiritum etiā uirtutemq; auget: atq; hęc ad circūferētiā dilatarī. Maxime i secūda eius quarta. Quando uero minuitur/ contra cōtingere. Præsertim in ultima quarta. Primum eius ad Solem trinū præesse secundo. Hunc sextili primo. Hunc sextili secūdo. Lunam quatenus lumine/ eatenus repleti calore. Videntur ergo quidam nō tam obseruare quō aspiciat luna solē: Semper enī aspiciat/ q̄ ut plurimum lumen habeat: præsertim dum augetur. Aspiciat uero iterim trino uel sextili Iouem aut Venerē. Proinde uirtutem attractiuam ignea iuuant. Retentiua terrea. Digestiuam aëria. Expulsiuam aquea. Si tu has omnes i re adiuuare uolueris: attractiuam quidē per ignea maxime roborabis: quando Luna in signis uel stationibus igneis constituta Iouem aspiciat scilicet Ariete Leone Sagittario. Retentiuam per terrea: potissimum/ quādo intueat eundem in signis uel stationibus terreis collocata: Tauto Virgine Capricorno. Digestiuā generatiuamq; per aëria scilicet geminos libram aquarium/ quotiens sub aëreis Iouem suspiciat/ aut subit. Expulsiuam per aqueā/ cancrum pisces scorpionum. Quando sub aqueis ipsa posita Iouis radiis illustrat.

Maxime uero in his omnibus cōsequeris oprata. Si Iupiter eadē uel similia/ uel saltē nō dissimillima signa/ mansiones ue possederit. Ciraturus aluum/ solidis medicinis/ accipe pisces. Liquidis scorpionem. Mediis uero cācrum. Per ifetiora purgaturus/ pisces & scorpionem. Per superiora/ cācrum. Malum Saturni uel Martis ad lunam deuitabis aspectum. Ille enī uexat stomachum: hic intestina dissoluit. Capricornum euitabis & taurum. Nauseam enī afferunt. Scis membrum irritādum nō esse/ quādo Luna signum occupat membro prefectum. Humores nāq; mouet. Sed potius esse foendum. Hac uero de uirtute & spiritu naturali in iecore praecipue dominātib; / quae in quatuor officia quae narrauimus diuiduntur: dicta sufficiant. De uirtute uero spiritusq; uitali in corde uigente quid nam monemus: Satis id ferme significatum est. Nā per res īprimis igneas & quodāmodo simul aeras haec adiuuantur/ quando luna in domiciliis mansionibus ue consimilibus suspicit Iouem: praecipue si Iouem complectatur & solem. Virtutem quoq; animalē per sensum & motum in capite dominantē confirmare potes per aeria īprimis/ subiunctis igneis: quando Luna in domiciliis uel sedibus consimilibus Iouem suspicit: praesertim si Iouem propemodum/ Mercuriumq; cōplectitur. Hic uero te moneo/ ne Mercurium putes aqueum esse uel terreū: quod & ego aliquādo suspicatus sum. Alioq; moribus celeritatq; īgenii nō cōferret. Sed quodāmodo aereum esse scias. Nam & ob eandem causam tam mobilis est/ tam facile conuertibilis: tantum ingenio cōfert: praesertim in aquario plurimum aereo constitutus. Humor quidem in eo temperatus est. Calor exiguus. Sub sole positus dicitur exsiccare. Longior autē a Sole factus/ humectare putatur. Ibi quidem calefacere multum ex natura solis. Hic uero calefacere parū admodum & humefacere magis suapte natura. Calore forsan nō cedit Veneri. Lunam superat: humore uero cedit utrisq;. Aly probat Mercurium qualitates celestium cōmiscere: quoniā facillime permutetur: tum in qualirarem termini quem subit: tū in naturā

stellæ quam aspicit. Ego igitur hunc tam facile permutari puto: quia nec excellentem potestatem quam Iupiter habet: nec excedentem qualitatē quam pleraque caelestia per quam alterationi resistat. Denique probabile est Mercurium assiduam Solis ahatem multas illius vires habere. Ideoque spari solaria quaedam a Mercurio posse. Aliquando uero & Martem tradunt Solē in quibusdam muneribus imitari: Ac Venerem quae ad lunam pertinent/ elargiri. Haec igitur in agendo memineris. Neque negligas unquam terminos. Aut enim planetas in diuersis terminis ceu lucidis atque tenebrosis opposita facere. Denique ubi Martem times/ oppone Venerem. Vbi Saturnum/ adhibe Iouem. Ac da operam ut in perpetuo quodam pro uiribus motu uerseris: tantum defatigatione uitata. Ut & proprium motum externis motibus clam nocituris opponas/ & caelestem actum pro uiribus imiteris. Quod si poteris spatia motibus ampliora peragere: sic & celum potius imitaberis/ & plures caelestium uires passim diffusas attinges.

Quomodo membra foueantur in nobis per comparationem Lunae ad signa & ad stellas fixas. Cap. vii.

Et notandum quomodo dixerimus corpus fouere poteris: caput uero porissimum si planetas obseruaueris in ariete: uel in suo quocumque domicilio primo. Praecordia si in leone. Stomachum iecurque si in Cancro atque sagittario/ aut saltem in Virgine. Et acciperis ea quae proprie membrum petunt. Expediit quoque nosse quae quisque planeta membra in signo quolibet habeat. Potes etiam proprie pro aetatis discrimine consulere unicuique per quatuor aetates Lunae. Haec enim a nouilunio usque ad quadraturam primam iuuenis est. Deinde ad plenilunium est iuuenis/ atque uirilis. Hinc ad quadraturam alteram/ uirilis simul atque senilis. Inde usque ad coniunctionem est senilis. Aetatem itaque Lunae feliciter aetati curandi corporis adhibebis. Si tunc aspectum eius

ad aliquā trium gratiarum accepis. Qui sane aspectus Lunæ semper & cito gratiosa largit̄. Neq; tamē facile admodū diurna uel maxima/ nisi præter intuitū lunæ/ ēt ipsæ gratiæ mutuo se conspiciant iam/ uel p̄p̄modū conspecturæ sint/ aut tres ipsæ/ aut duæ. Imprimis uero diurna præbēt signa fixa. Leo. s. aquarius. Taurus. Scorpius. Si forte nō possis imp̄sentia lunam ad planetas gratiosos oportune dirigere/ stellas elige fixas gratiarū naturā. i. Iouis aut Veneris aut Solis haberes: & ad eas directā lunam elige. Tutius tamē est/ Lunā interea Iouē p̄p̄modū adire uel Venerem. Stellę nāq; fixę si solē spectēt/ p̄portionē humanā. i. unius hominis nimis exsupant. Proportionē uero cum ciuitatibus moderatiorem habent.

De uirtutibus & usu stellarum fixarum. Cap. viii.

Radunt astrologi maiores quasdā stellas a Mercurio copias auctoritatē habere q̄ plurimā. Qualis est in arietis gradu. xxii. umbilicus Andromadē/ mercurialis atq; ueneris. Itē in Tauri. xviii. caput Algol/ naturā Saturni possidēs/ atq; Iouis. Cui subesse uolūt adamantē/ & artemisiā: & audaciam uictoriāq; præstare. In eiusdē gradu. xxii. Pleides/ lunare sidus/ & martium. Cui subiciūt chrySTALLū/ herbā diacedon/ semē feniculi. Cōferre putant ad acuendū uisū. Quod āt nō nulli dicūt conducere ad Demonas cōuocādos: fingmētū esse iudico. Aldeboran primo uel tertio geminorū gradu Martiū/ atq; Venerē. Hircus gradu eorū dē. xiii. Iouiū atq; saturniū. Huic subiciūt Saphyriū/ prassū/ mētrā/ artemisiā mandragorā. Ad dignitatē & p̄cipū gratiā adiuuare cōfidūt: nisi forte eos opinio fallat. Illi subesse uolunt rubinū/ titimallū/ martisulā. Diuitias & gloriā augere. In Cancrī. vi. uel vii. Canis maior ueneris. Præst̄ berillo/ sauing/ artemisię/ dracōteę. Præstat gratiā. Itē in. xvii. eiusdē Canis minor Mercurialis & Martius. Cui subesse uolūt lapidē achatē/ herbā solseqam/ & pule

gium. Atq; gratiam elargiri. In Leonis. xxi. Cor leonis / stella regia iouialis & martia. Huic subici putant lapidē granatū: celidoniā: masticē. Melancoliā reprimere. Tempatū gratiosūq; efficere.

In Virginis. xviii. Cauda ursæ maioris Venerea & Lunaris. Lapidē eius magnetē putant. Herbā cicoreā & artemisiā. A raptoribus ueneficisq; rueri. In libre. vii. Ala corui dextra. Itē in eiusdē xii. & forre. xiii. Ala sinistra / Saturnia simul / & Martia. Eius herbā lapaciū & iusquamū esse aiūt cū lingua rang. Audaciā augere. Fore noxiā. In eiusdē. xv. uel. xvi. Spica uenerea mercurialisq;. Quā sequat Smaragdus: saluia: trifoliū: promarulla: artemisia: mādragora. Diuitias augeat / & uictoriā: & ab angustia uideat. Deniq; i eiusdē. xvii. uel. xviii. Alchameth. Huic subdūt hiaspidē & plātaginē. Firmare sanguinē sperant: febres oēs expellere. In scorpionis quarto. Elpheia Venerea Martiaq;. Secūdum uero computationem aliam in gradu eiusdem quinto est cornea / forsan eadem. Præsidents topatio: rorimarino: trifolio: edera. Augere gratiam / castitatem / gloriam putant. In sagittari tertio. Cor scorpionis Martium atq; iouium. Præsidents Sardonio: ametisto: aristologiæ longē: croco. Opinantur colorem bonum efficere. Animum latū sapientemq; reddere. Dēmonia propulsare. In Capricorni gradu septimo Vultur cadens: hanc sequitur Chrysolitus: Saturegia: Fumus terre. Stella est Mercurialis / atque Venerea / tēperata. In ascendente medioq; celo prodest. Quod autem excantandi auctoritatem afferre dicant nihilipendo. In aquari. xvi. cauda capricorni Saturnia / Mercurialisq;. Quam sequitur Calcidonius / maiorana / nepira / artemisia / mandragora. Præstare in causis gratiam opinantur. Diuitias augere. Hominem ac domum icolumem reddere. In piscium tertio humerus equi iouialis / & martius. Thebit phūs docet ad captandā alicuius stellæ modo dictæ uirtutē lapidē eius accipere / herbāq; eiusdē: anulūq; aureū facere uel argēteū. In quo lapillū inferat herba subiecta: geraq; rāgentem. Id aut efficias quādo Luna subit stellā / aut aspicit aspectu trino uel sextili.

Et stella in medio percurrit celo uel adscendente. Ego uero que ad eiusmodi stellas attinent in formam porius medicine q̄ anuli componerem in intrinsecus uel extrinsecus adhibēde oportunitate uidelicet prædicti temporis obseruata. Tam & si præci anulos magnifecerit. Nam Damis & Philostratus narrāt hiarcham sapiērum Indorum principē simili quadam ratione septem anulos cōfecisse stellarum septem nominibus appellatos: eosq; Apollonio Theaneo dedisse. Qui deinde singulos diebus singulis gestauerit iuxta dierum nomina hos distiguēs. Dixisse uero Hiarcham Apollonio auum suum phūm annos centū atq; triginta uixisse: eiusmodi forsan celesti munere fretū. Quo & Apollonius deide uisus centesimo etiā anno/ut aiunt iuuenem præferebat. Deniq; si quid eiusmodi anuli uirtutis habent ex alto/id quidem nō tam ad animam uel ad crassum corpus pertinere arbitror q̄ ad spūm: calefacto paulatim anulo/sic inde uel sic affectum: ut firmior efficiat/aut clarior/uehemētior/aut mitior/seuērior/aut lærior. Quæ quidem affectiones in corpus quidem omnino: & i animam sensualem quodāmodo/ plerunq; indulgentem corpori transeunt. Quod autē aduersum Demonas aut hostes/aut ad principū gratiam pfuturos anulos pollicent: uel fictū est: uel inde deductū: q̄ spiritum interritum/firmumq; efficiant: uel etiam mansuetum/obsequioq; amabilem/ atq; gratiosum. Iam uero siquid celestia præter corpoream ualitudinem/ cōferre ad ingenium/ artem/ fortunam dicerem: ab Aquinate Thomma nostro non dissiderē: qui in libro contra gentiles tertio probat a corporibus celestibus imprimi nō nihil i corpore nostro: cuius munere disponamur ad eligendum sæpe quod melius est/ etiam si rationem finemq; nesciamus. Quæ qdē i re bene fortunatos appellat: atq; cōsētiēre Aristotele bene natos. Addit ēt uirtute celesti fieri nō nullos i quibusdā artū effectibus efficaces (ut eius uerbis utar) sicut miles in uincēdo: agricola i plantādo: medicus i sanādo felices. Ait. n. Sicut herbe lapidesq; mirabiles quasdā ultra naturā elemētalē uires celitus

habent/ sic homines quoq; in artibus non nullos habere. Mihi uero satis fuerit factū/ si cęlestia quomodocunq; uel quasi per medicinas/ siue interiores/ siue exteriores ad prosperam cōferant ualitudinem/ dūmodo interea salutem corporis perquirentes iacturam nullam salutis animę faciamus. Nihil omnino tenemus a sancta religione phibitum. Pręterea in opere quouis conficiędo/ fructū opis ab eo speremus atq; peramus ĩprimis: qui & cęlestia/ & quę continent cęlo/ fecit/ & uirtute donauit: mouetq; semper/ atq; conseruat.

Dignitates planetarum in signis ad usum medicinarum obseruandę. Cap. viiij.

1. Martis domus/ aquarius & capricornus. Exaltatio/ libra.
Iouis domus/ sagittarius atque pisces. Exaltatio siue regnum cancer. Martis domicilium/ scorpius/ & aries. Exaltatio capricornus. Solis sedes quidem est leo. Regnum aries. Venris habitaculum/ taurus atque libra. Exaltatio pisces. Mercuri sedes/ uirgo atq; gemini. Regnū uirgo. Lunę domus/ cęcer. Exaltatio taurus. Saturnus & Iupiter triplicitatem habent in igneis aereisq; signis. Sol in igneis tantum. Mercurius in aeriis solum. Mars/ Venus/ Luna in aqueis atq; terreis. Planetę quilibet pręter Solem ac Lunam in quolibet signo fines quosdam suos possident: quos & terminos appellamus. Igitur ĩ ariete iupiter sex ĩbi primos terminos obrinet. Venus sex inde sequentes. Mercurius posteriores octo. Mars quinq; deinceps/ postremos quinq; Saturnus. In tauro ordine deinceps simili Venus fines habet octo. Mercurius sex: iupiter octo: Saturnus quinq; Mars deniq; tres. In geminis Mercurius sex: Iupiter sex: Venus quinq; Mars septę Saturnus sex. In cęcro Mars septem: Venus sex: Mercurius totidę: Iupiter septę: Saturnus quatuor. In leone Iupiter sex: Venus quinq; Saturnus septę: Mercurius sex: Mars totidem. In Virgine

Mercurius septem: Venus decem: Iupiter quatuor: Mars septem:
Saturnus duos. In libra Saturnus sex: Mercurius octo: Iupiter
septem: Venus totidem: Mars duos. In scorpione Mars septem:
Venus quatuor: Mercurius octo: Iupiter quinque: Saturnus sex.
In sagittario Iupiter duodecim: Venus quinque: Mercurius quatuor
Saturnus quinque: Mars quatuor. In capricorno Mercurius septem:
Iupiter septem: Venus octo: Saturnus quatuor: Mars totidem. In
aquario Mercurius septem: Venus sex: Iupiter septem: Mars quinque:
Saturnus totidem. In piscibus Venus duodecim: Iupiter quatuor:
Mercurius tres: Mars nouem: Saturnus denique duos. Sol autem &
Luna alia ratione fines suos habent. Nam sol quidem signa sex pro
finibus habet/ Leonem/ Virginem/ Libram/ Scorpionem/ Sagittarium/ Ca
pricornum. Luna uero reliquos/ Aquarium/ Pisces/ Arietem/ Taurum/
Geminos/ Cancrum. Sol igitur atque Lunam in his signis eum prin
cipatum effectumque: quem reliqui planetae in suis finibus habere pu
tant. Præter fines habent in signis suas planetarum facies: quas gre
ci Decanos nominant/decem occupantes signi gradus. In ariete
facies prima Martis: Secunda Solis: qui Martem in celo sequitur.
Ordine Chaldeorum tertia Veneris: quæ soli succedit in celo. In
Tauro prima facies Mercurii/sequentis Venerem: Secunda Lunæ
quæ Mercurio succedit: Tertia Saturni. Ad hunc enim redeundum
est/ impleto iam numero planetarum. In Geminis prima iouis
sequentis uidelicet Saturnum: Secunda Martis: Tertia solis eodẽ
ordine similiterque deinceps.

Quomodo planetis uti debeamus in medicinis Cap. x.

c Ommemorauimus autem quas in signis planetarum dignitates
habent ut quotiens facuri compositurique sumus quæ ad
planetam aliquem attinent/ sciamus eum in suis dignitatibus col
locare. Præsertim quando habuerit in nostra reductione & genesi pri
cipatum. ut etiam Saturnus atque Mars/ alioquin deprimendi nobis

ramen sint erigendi si genitura nostra significatores extiterint.

Maxime uero operę preteritum ex hac cōmemoratione fecerimus si quādo usuri in medicinis cōficiendis beneficio Lunę & Veneris/atq; Iouis/cauebimus ne ī finibus Saturni uel Martis existāt: nisi forte ubi cogimur/uel per Saturnum cohibere dissolutionem aētumq; reprimere/uel p Martē frigidissima calefacere: torpētia suscitare: alioqn fines Iouis & Veneris eligemus. Accipiemus quoq; Mercurii fines/Mercurialibus iprimis hominibus pfuturi. Neq; latere nos debet homines ualde Mercuriales/ quales sunt/ q ingenio/attificio/eloquio pollent: nō mediocriter esse solares. Mercurius. n. semp est Apolline plenus. Ut aut quiuis intelligat quō figuras in cęlo describamus in oras! Signū quod ab oriente surgit primā appellamus uitęq; domū. Quod succedit in ortum/ secundam tertiąq; deinceps aliaq; similiter: Ita ut septima domus sit signum/ quod in occidente iam descendens opponitur ascendenti. Huic octaua succedit. Nona uero e medio cadit cęlo: quod decimam domū efficit. Huic succedit undecima. Sed duodecima cadit ab ascendēre. Ut igitur planeta sint potentes/ habēdi sunt in angulis uel orientis/ uel occidētis/ uel medii utrinq; cęli. Maxime uero in angulo ascendētis/ aut decimę/ medium supra caput obrinentis cęlum/ aut saltē ī plagis quę angulis mox succedūt. Tam & si Solem quidem in nona/ quę a medio cadit cęlo: Lunā uero in tertia etiā cadente gaudere putant. Duas inter hęc regulas mente reneri Astrologi uolunt. Vnam quidem agrotantis ratione: Alteram uero medici. Nēpe ubi egrotātis septima domus per Saturnum uel Martem ifortunata est: uel dominus eius infelix: separa medicum ab agroto/ si Ptolemęo credis. Pręterea medicum electurus Saturnium Martialmeq; declinare iubēr: eumq; perquirere: ī cuius genitura domus sexta per aspectum solis/ uel per Venerem aut Iouem quomodocunq; fuerit fortunata. In fortunatum uero dicimus signum uel planetam p Saturnū/ aut Martē: nisi ppria domicilia sint/ uel regna: quādo uidelicet uel ibi

sunt uel illuc aspiciunt opposito/ uel quadrato. Oppositum uero
aspectum dicimus iter illa que interuallo discrepant quod longissimo.
Quadratum uero/ ubi hoc ab illo quarta parte celi. i. signorum trium
spatio distat. Minus tamen per coniunctionem oppositum quadratum Saturnus
& Mars planetis aliis nocet: quando tanquam hospites eos do-
micilio uel regno suo termino uel suscipiunt. Quod admodum plane-
tae felices magis sunt/ quando praeter sextilem trinum uel aspectum/ atque
coniunctionem/ et ut diximus sic excipiunt: Solis tamen coniunctionem
planetarum uerent: aspectu gaudent/ trino uidelicet uel sextili. Pro-
inde necessarium est meminisse Arietem praesse capiti atque faciei: Tau-
rum collo: Geminos brachiis atque humeris: Cancerum pectori/ pul-
monibus/ stomacho/ lacertis: Leonem cordi/ & stomacho/ atque ieco-
ri/ & dorso/ & costis posterioribus: Virginem intestinis & fundo
stomachi: Libram renibus & femori atque naribus: Scorpionem genita-
libus uulua/ matrici: Sagittarium femori atque subinguinibus: Ca-
pricornum genibus: Aquarum cruribus tibisque: Pisces pedibus.
Huius. n. ordinis memor cauebis membra tangere ferro/ uel igne/
uel cucurbitulis/ quando luna sub eius signo discurrit. Tunc. n. au-
get luna humores in membro. Quorum affluentia & consolidationem phi-
bet/ & grauat membra uirtute. Observabis autem tunc membra remediis que
buldum amicus uel extra uel itus adhibitis oportune feliciterque fo-
uere. Expediit uero nosse quod signum adscenderit tibi nasceri. Nam
praeter arietem hoc est tibi caput significat: atque in hoc luna tibi caput
aspicit. Praeterea quando Luna arietem subit oportune balnea ten-
tas & lauacra: Quando cancerum feliciter minue sanguinem: Medicinam ac-
cipe praesertim electuarii formam: Quando est in leone ne puoca uomi-
tu: Cum in libra/ clysteribus apra est: In scorpione balnea nec tentes.
Sunt qui medicinam solutam dare nec prohibent/ neque iubent. In ca-
pricornio medicinam sumere nocet. Similiter in aquario. In piscibus
uero praestit. Quae uero membra in quouis signo uniusque habeat
planetarum/ & si scitu necessum/ est tamen narratum prolixum. Neque
uero in purgatione alui latere nos debet Ptolemei praecipuum. Medi

cinam accipe purgatoriã/quãdo Luna est in Cancro/piscibus/scor
pione probamus: præsertim si dominus signi rûc ascendentis ap
plicet se planetæ sub terra currêti. Sin aut ascendêtis dominus cõ
iũgãt interea supra caput cû planeta mediũ tenêre celum: nausea
statim & uomitus incitabiẽ. Deniq; cõcludamus cum Galieno
astrologiã esse medico necessariã: qui de criticis diebus disputãt
ait/certã esse ægyptiorũ sententiã: idest Lunã significare affectionẽ
indies ægrotantis/atq; sani/adeo ut si misceant cû Luna radii Io
uis & Veneris/bene afficiãt uterq; Sin aut Saturni uel Martis:cõ
traria ratione se habeat. Sed latius iam peruagati ad spũm tandẽ
& uitam atque gratias reuertamur.

Quibus modis spiritus noster haurire plurimũ potest de spiritu
uitaq; mundi. Et qui planetæ spũm procreant atq; recreãt: Et qua
lia ad unũquẽq; planetã pertinent. Cap. xi.

h Vcvero tendunt hæc oĩa ut spũs noster rite per naturalia
preparatus atq; purgatus accipiat ab ipso uitæ mũdanæ
spiritu plurimũ per radios stellarũ oportune susceptos. Vita qdẽ
mundi oibus insira ppagaãt euidêrer i herbas & arbores: quasi pi
los sui corporis atq; capillos. Tumer insup i lapides & metalla/
uelut dêtes & ossa. Pululat quoq; i uiuêtes cõchas terre & lapidi
bus adherêtes. Hęc. n. nõ tam ppria q̃ ipsa cõmuni rotius uita ui
uunt. Que sane cõmunis uita multo êt magis sup terrã in corpo
ribus uiget subtilioribus tanq̃ ppinq;oribus aĩe. Per cuius uigo
rẽ intimũ/aqua/aer/ignis uiuẽtia sua possidêr: atq; mouenẽ. Vita
hæc aerem ignemq; etiã magis q̃ terram/ & aquam fouet agitatq;
perperuo motu. Et deniq; cœlestia corpora quasi mũdi caput uel
cor uel oculos q̃ maxime uegetat. Vnde p̃ stellas uelut oculos ra
dios nõ uisibiles solũ: sed êt uisuales usquequaq; diffundit. Qui
bus more struti/ut diximus alibi inferiora conspiciãt/ fouetq; ui
dẽdo imo êt ita tangẽdo generat & format oĩfariã/ atq; mouet.

Igitur ad motum nirentis aquæ: sereni quoq; aeris: ignisq; mode-
rate distatis: atq; celi: motū mūdānæ uitæ suscipies. Si ipse quoq;
leniter/ & ferme similiter mouearis: quosdā p uiribus giro agēs/
uertigine deuitata: cęlestia lustrās oculis/ mente uerlās. Itē fre-
quenti quodā usu plantarū similiterq; uiuentiū/potes e mūdi spi-
ritu plurimū haurire. Præsertim si adhuc uiuētib; recentib; &
matri terrę quasi adhuc herentibus nutriaris/atq; fouearis. Inter
plātas suauiter redolētes: uel saltrē nō male olentes uerferis q̄fre-
quentissime. Omnes .n. herbæ flores arbores poma redolēt: q̄uis
sæpe minus aiaduertas. Quo q̄dem odore quasi flatu spūq; uitæ
mūdānę te undiq; recreāt atq; uegerāt: spūm in q̄ruum odoribus
eiusmodi natura simillimū: perq; spūm mediū inter corpus & ani-
mam/facile corpus quoq; reficiūt/ & animæ mirifice p̄sunt. Inter
hęc diutissime diurno tempore sub diuo uerfaberis: quatenus
tuto. uel cōmode fieri potest/ i regionibus altis & serenis/atq; tē-
peratis. Sic enī Solis stellarūq; radii expeditius puriusq; undiq;
te cōtingunt: Spūmq; tuū complēt mundi spū per radios uberius
emicāte. Præterea naturalis ipse motus aeris/ qui p̄petuus est in
orbem: q̄uis ob lenitatē suā/cōsuetudinēq; diurnā uix p̄cipiat
ab ullo/ te die sub diuo deambulātem/ habitantēq; in patētib;
editisq; locis libere lābit/ penetratq; pure: Ac motū uigorēq; spūi
tuo mūdānū mirifice præstat. Dixi eq̄dem die. Comptū .n. habe-
mus nocturnū aerē esse spiritibus inimicum. Conferet aut̄ diurni
usus: præserti si plurimū in apro deābulās/ deuites primo q̄dē ni-
miā aeris intempiem. Deinde frequentius mouearis/ in eo quan-
do præter tēperiem & serenitatem eius/ stellarū positio magis est
hominibus salutaris. Item si loca eligas præceteris odorifera: per
que sitū quotidie mures: & ipse quasi continue/ & leniter mouea-
ris. Mutate locū q̄uis semp cū delectu præcepi: quoniā bona cęle-
stium & uniuersę naturę apud nos sunt rebus locisq; aliis passim
atq; aliis distributa: quibus deniq; oibus est fruendum. Mirro q̄
uarietas redium prohibet spiritibus inimicum! p̄priūq; Saturno

Voluptatem uero affert: p quam (ut ita dixerim) Venus ipsa uo-
luptatis amica uenit in spiritū: Atq; quod eius officium est/hunc
statim ingressa ppagat. Sūmatim uero siqs cōsideret paradysum/
& pomi uitę usum apud Moysem. Itē similit̃ uictū a Plarone posi-
tum ī Phedone/& quæ Plinius de populis ait odore uiuētibus/
intelliger esse uera quę dicimus. Sed ad naturam spūs descenda-
mus. Spūs quidē qualitas est pculdubio Iouia: Cuius tēpore no-
bis infundit̃. Est & solaris. Iuppiter. n. hunc infundit/ quatenus
ingētem Solis in se tempat potestātē. Item alia quoq; ratione Io-
uia est: quoniā calida est/& humida/ & calore abundat potius q̃
humore: nascit̃q; sanguine:& uapor quidā sanguineus appellať.
Rursus quoniā feruet/& subtilis est admodū/ atq; lucēs/oriturq;
corde/solaris pculdubio iudicatur. Habet & quodāmodo Vene-
ream ī se uirtutē. Nā motu Venereo pr̃sus exundat/ pfluit/ tran-
fertur/ prolēq; propagat: ad uoluptatem cuiuslibet sensus se dila-
rat/refugitq; dolorem. Sūmatim uero spiritus quatenus corpori
ad uitā & motum ppagationēq; cōducit/ Iouius/ Venereus/ Sola-
ris existimať. Quatenus aīo ad sēsum imaginatiōēq; ministrat/
Solans/ Mercurialisq; censeť: & ubiq; Mercurialis existit. Quādo
qdē adeo mobilis est/ & rā facile conuertibilis atq; formabilis. Sa-
tumi/ Martis/ Lunæ sanus cōiter spūs nō multū habet. Alioqn ex
illo sepe stupidus/ ex hoc furiosus/ ex hac obtusus quodāmodo
foret. Quā ob rē lunaria qdem uelut crassiora simulq; humidio-
ra a subtili & uolatili natura spiritus sūt admodum aliena. Quæ
uero Saturnalia multum/ atq; nimium Martialia sunt/ quasi uene-
na sūt: spiritui naturaliter inimica. Illa qdem ob extremā frigidit̃
ratē/ atq; siccitatē: hęc autē ob siccitatē/ caloremq; edacem. Iouia
igit̃ & Solaris imprimis. Deinde Mercurialis & quodāmodo Ve-
nerea: spūs natura censeť. Distinctione uero præcipua spūs quidē
naturalis Ioui proprie dedicať: uitalis autē Soli: aīalis uero Mer-
curio. Quādo igitur res postulat aliquem e tribus spiritum adiu-
uare/ patrono tunc suo infortunato/ uel debili/ nō facile diētulo

h i

succutere poteris. Difficillime uero spiritui animali: dum Mercurius infeliciter est affectus: Qui tantā in animali spū auctoritatē habet/ ut caduceo quodā suo animos rum consopire/ tum suscitare dicat: id est suo quodā aspectu sic aut aliter se habere obrundere ingenium/ uel acuere: debilitare/ siue corroborare: uexare/ uel se dare mirifice possit. Tu igitur quoties spiritū aliquē studes excolere/ nō modo patronū suum obseruabis fortunatū atq; potentem: sed etiam Lunā eliges ad hunc oportune directā. Non creatur autē neq; recreatur aliquādo pprie per influxū Saturni solum substantia spūs: sed semp ab externis ad intima/ & sepe ab imis reuocat ad summa. Vnde ad secretiora & altiora contemplanda cōducit. Potest tamē & si raro uis Martis atq; Saturni spūi tanquā medicina prodesse: uel calefaciēdo cū opus fuerit & excitando atq; dilatando: uel uicissim nimis uolatilē cohercēdo. Per ea uero potissimū quæ quattuor illis planetis cōsentanea sunt/ creatur natura spūs/ atq; recreatur. Verum si ad Solaria qualibet ualde/ & absq; delectu declines/ exacues illū/ & exsiccabis tandē atq; dissolues. Si similiter ad Venerea liquefacies paulatim/ uel obrūdes. Si cōfidas tantum Mercurialibus parum admodū inde proficies. Erit igitur opus pretium: Iouialibus uti quā plurimū: eisq; reliqua mediocriter admiscere: ac frequētius uti rebus/ quæ uel his oībus æque sint cōmunes/ uel pprie Ioui. Nam hæc quoq; omnibus quodāmodo sūt cōmunes. Cōmuniter at ad hos oēs attinet/ quæ substantiā habent/ nec igneā nimis: nec prorsus terreā: nec simpliciter aqueā: nec acutissimā: nec obrutissimam qualitatem: sed mediocrem: & tactu lenem: & quodāmodo mollē: uel saltē nō duram: siue asperam: itē gustu quodāmodo dulcē: olfactu suauē: uisu gratam: auditu blandam/ atq; iucundam: cogitatu lætam. Dulcedo igitur quædā saporis/ & gratia his oībus est cōmunis. Si dulcedo quasi aquea est/ & simul pīguis/ ad Venerem magis attinet. Si quasi insipida/ uel aliquantū austera/ potius ad Mercurium. Atq; hæc spiritui non multum profunt: necessaria tamen sunt iterdū/ ad heberandū nimium

i d

eius acumen. Si dulcedo manifesta sit/ atq; subtilis/ & paulum ha
beat stiptici acutiq; saporis/ Iouialis proprie iudicā. Cui cōgruit
substātia dulcis amigdale; pinei nuclei; auellane; pistacii; amidi;
glycirhizē; passularum; uirelli oui; carniū gallinacei pulli; fasiana
rum; pauonū; perdicū; similitumq;. Item radicū been/ atq; enulē.
Rursū uini odoriferi/ clari/ aliq̄tum dulcis/ & stiptici; sacchari can
didissimi; tritici albissimi. Ad Iouē pertinet etiam māna/ si modo
mirobalani infusa uirtute firmē. Alioqn nō minus ad Venerem
attinet q̄ ad Iouem. Hęc est utiq; substātia dulcedoq; Iouis pro
pria; quę sane spiritui creando & recreādo ante oīa confert. Iouia
uero plurimum sūt omnia; quę in libro de lōga uita diximus/ &
seruare iuuentutē/ & senibus salubria fore. Sin autē dulcedo ad
modū pauca sit/ multūq; acuti stipticiq; habeat/ uel etiā nō nihil
amari/ solaris esse cenfē. Similis quādā ratio est/ & distinctio de
odoribus. Hi. n. saporum germani sūt. Similis etiā de coloribus.
Colores sane aquei/ albi/ uirides/ aliq̄tum crocei/ similes uiolanū/
rosarum/ liliorū coloribus; necnō odores eiusmodi Venerem refe
runt/ & Lunā atq; Mercurium. Colores uero saphiri/ q̄ etiā dicun
tur aerei. Item purpurei pleniore; aureiq; argento mixti/ & perpe
tuo uirides/ Iouē. Ardentes autē crocei; aurei puri; purpurei clario
res/ Solem. Quilibet uero colores si uiui sint uel saltem sericii ma
gis stellares existunt. In metallis quoq; & lapidibus atq; uiris
propter caelestem similitudinē sunt potentes. Sed ut redeamus
ad Iouem; sapor & odor eius quasi est/ qualis in aureo pomo per
fico/ similiq; piro/ uel arāceo/ & uino maluatico leuiore/ leuiq; uer
naceo. Qualis in uiridi zinzibere/ uel cinnamomo/ uel dulci ma
ratto/ uel doronico; si hęc plurimo saccharo condita gustenē. Nā
quattuor hęc/ & nux muscara recēs sola si sūt/ potius solaris sūt:
solaris & chariophilus/ & muscus sed odoratu nō gustū nō aspec
tu. Ambra solaris plurimū atq; iouia. Crocus ī oibus ē solaris: tā
etsi color eiuf/ & odor apud astrologos oibus gratiis dedica. Sa
por autē ad Solē proprie pertinet. Deniq; omnia odorifera & aro

hii

matica: quatenus odorem gratum ferunt: ita ad Iouem Venerēq;
& Mercurium pertinent/ ut ad Solem. Quāuis in ter hęc acutiora
magis ad Solem/ obrusiora ad Venerem/ Mercuriūq; potius: Ad
Iouem proprie tempata/ olfactu/ gustu/ auditu/ uisu/ tactu. Soni
q̄netiam cātusq; grati blandiq; ad gratias omnes spectant/ atque
Mercurium. Minaces autē admodū atq; flebiles Marrem præferūt
& Saturnū. Neq; uero miteris nos multū coloribus/ odoribus/
uocibus attribuere. Nam sapes q̄dem ad sp̄m præcipue perti
nent naturalem: odores autē potius ad uiralem/ animalēq;. Colo
res figuræ uoces ad animalem. Motus quoq; animi uel lætus/ uel
moestus/ uel constans sp̄m ad similitudinē suam agitatur uehemē
ter. Animalē primo: per hunc uitalē: per hūc insup naturalē. Sp̄s
randē omnis q̄a ob naturā quodāmodo igneā/ aeriāq; omnino/
& lucidam/ atq; mobilē/ similis est luminibus: ideoq; coloribus/
& uocibus aereis/ & odoribus/ motibusq; animi: ideo p̄ hęc sub
ito in utranq; partem mouetur/ atq; formā. Et qualis euadit ipse/
ralem uicissim efficit quodāmodo affectum animi/ & omnino cor
poris qualitatē. Deniq; cum primū per illa/ quę gratiarū propria
sunt: oportune gratias est expositus/ utpote q̄ & naturaliter illis
consentaneus erat/ statim p̄ illarum radios/ tum ubiq; uigētes/ tū
ipsi germanos: mirifica reportat munera gratiarum.

Res naturales atq; etiā artificiosę habēt uirtutes a stellis occul
tas: p̄ quas sp̄m nostrū stellis eisdē exponūt. Cap. xii.

c Vm uero dicimus spiritum exponi gratiis per illa quę
sunt gratiarum: nō solum p̄ qualitates: quę uidentur/
audiuntur/ odorantur/ gustantur: sed etiā per illas/ quę tangun
tur accōmodari putamus. Memēro igiŕ calidū in primo gradu Io
uis esse. In secundo Solis cum ioue. In tertio Martis cum Sole. In
quarto Martis. Frigidum in primo Veneris. In secundo Lunę. In
tertio Lunę cum Saturno. In quarto Saturni. Humidum ī primo

Mercurii cum ioue. In secūdo Veneris cum Luna. In tertio Lunæ
cū Venere. In quarto Lunę quando Veneri Mercurioq; cōiungit̃.
Siccū in primo iouis. In secūdo Mercurii cum Sole. In tertio Solis
cū Marte. In quarto Martis cū Saturno. Sūmatim ex qualitatibus
planetarū / quas Ptolemęus describit ī quadripartito colligimus
harmonia ex cūctis conflatā ad calorē humorēq; declinare. Calor
.n. Martis ingens atq; Solis: & tēpatus iouis ingentē supat Satur
ni frigiditatē: & Veneris Lunæq; exiguā: ita ut calor ibi frigus ex
cedat. Itē humiditas Lunæ Venensq; plurima & p̃p̃inqua nobis
atq; tēpata iouis / siccitatē Saturni Martisq; multā supat / & tēparā
solis. Calor igit̃ humorq; frigori siccoq; dominantē: atq; similiter
calor humorī. Quēadmodū in sani corporis homine ad cælestem
cōsonantiā tempato ex calore & siccitate cordis / itē calore & hu
more iecoris / rursū frigore & humore cerebri coalescit cōplexio
quēdā ad calorē humorēq; uergens mediocriter calore regnāte.
Calor enim cordis & iecoris frigus cerebri supat. Itē humor ieco
ris atq; cerebri siccitatem cordis excedit. Neq; uero p̃t̃ermissum
a nobis uelim / talem existere ex stellis fixis harmoniam cunctis
cōmunē qualē diximus ex planetis. Hof. n. illis similes asttologi
putāt. Quorsum hæc? Ut memineris sp̃m corpusq; nostrū p̃ rem
periem quandā ad calorē humorēq; uergentē / uel natura constan
tē uel arte quæsitrā accomodari posse cælestibus: sibiq; cælestia uē
dicare. Neq; tamen dicimus sp̃m nostrum cælestibus dūtaxat
per qualitates rerum notas sensibus p̃parari. Sed etiā multoq;
magis per proprietates quasdā rebus cęlitus insitas / & sensibus
nostris occultas / rationi uix deniq; notas. Nam cum p̃p̃rietas
eiusmodi / earūq; effectus elemērali uirtute cōstare nō possint / cōse
quēs ē a uita sp̃q; mūdi p̃ ipsos stellarū radios singulariter p̃fici
sci: ideoq; p̃ eas sp̃m affici q̃ plurimū atq; q̃ primū: cęlestibusq; in
fluxibus uehemēter exponi. Hac utiq; rōne smaragdus / iacitus /
saphirus / topatius / rubinus / unicorni cornu / p̃cipue uero lapis
bezaar / apud Arabes appellatus: oculis gratiani p̃p̃riatibus

prædita sunt. Et idcirco non solū intus assūpta: sed et si carnē tan-
gant: ibiq; calefacta uirtutē suā promāt/ uim inde cælestem spīriti-
bus inferunt: Qua se cōtra pestē tuenē atq; uenena. Quod autem
hæc similiaq; tale aliqd agant uirtute cælesti/ id argumēto est/ q̄a
etiā exiguo pōdere sūpra non exiguū habent ī agēdo momentū.
Quod elemētari qualitati uix unq̄ est concessū igni uidelicet ual-
de cælesti. Materialis. n. uirtus ut agat multū: materiā desiderat
multā: Formalis autē etiā cum minima materia ualet plurimū. Si
mili uirtute īprimis phēbea peonia carnē rangens/ contra caducū
morbum spūs armat/ uapote ad eos intrus infuso. Simili corallus
& Calcidonius aduersū atræ bilis illusiones Iouis præcipue Ve-
neris q; uirtute. Ceteraq; similiter. Eiusmodi quadā pprietate mi-
robalani iuuentutē seruant/ acuantq; sensus/ & ingenio plūit atq;
memorię: pp Iouē imprimis Saturni tēpatorē/ atq; Mercurium sen-
sus amicū. Quā quidē arborē forte aliq; in paradyso ad uitā pro-
gandā extitisse putabit. Mercurio lapidē Acharē cōsecrāt. Vnde
physici cōueniunt ad facundiā uisūq; & contra uenena ualere. Se-
rapio scribit/ eum q̄ iacinthū uel ex eo sigillū gestat/ esse a fulgure
rutum: atq; hāc uirtutē eius esse latissime diuulgatam. Quā si ha-
bet/ ab Ioue putamus habere. Lapis echites uel aqlinus habet a
Lucina. i. Venere atq; Luna/ ut admotus uulua partū mox/ & fa-
cillime citet. Quod Ralis confirmāte Serapione frequēter se dicit
expertum. Forfan & a Phoebō q̄ trāsfixit pythōnem cretea dicta
mus habet/ ut & uenenosis obsistat: & ferrum e uulnere trahat.
Solis uirtute zinziber infusū epulis ardet sincopim. Sentiana ca-
nis rabiē sedat: fugatq; serpētes. Berbena uaticiniū præstare ferē/
leritiāq; & expiationes: & uisum. Ruta & cedoaria cōtra uenena
theriacā agūt. Thus uitalē & aīalē spūm aduersus hebetudinem/
obliuionē/ timorē fulcit. Saluīa uero mētaq; uirtute Iouis/ illa q̄
dem paralysim fugat: hæc uel odore roborat animū. Eadē uirtute
Pentaphillō resistit uenenis: eiufq; foliū bis quotidie unū uino
bibitū curat ephimerā: tria tertianā: quattuor uero quartanā: hac

herba sacerdotes antiqui propter puritatem suam in purificationibus urebantur. Agnus castus potestate Saturni Venereum sistit motum. Hiaspis uero sanguinem. Mirabiles autem puenire solent effectus: ubi occulta proprietati proprietas seruit elementalibus / uelut in mirabalano ad spiritum corpusque firmandum: non solum uirtus illa caelestis agit / sed etiam stiptica multum: nec parum aromatica uirtus: quae purificationem dissolutionemque mirifice prohibet / spiritumque corroborat. Iam uero ut crocus perat cor / spiritum dilaret / prouocet risum: non solum occulta Solis uirtus mirabiliter efficit: sed ad idem quoque conducit ipsa natura croci subtilis / amplificabilis / aromatica / lucida. Quod autem de simplicibus dico / de compositis similiter dictum intelligi uolo. Dic age Theriaca quomodo contra uenenum non bis opituletur. Non educit illa uenenum. Astringit enim aluum: non mutat omnino tam subito ueneni naturam. Non enim haec adeo debilis est / atque mutabilis: Sed spiritum uitalem potius ualde tenuem & mutabilem / subito conformi quada ad ipsum proportionem corroborat usque adeo / ut ipse iam ualidus tanquam agens / una cum theriaca uelut instrumento: partim superet uenenum: partim mutet: partim a precordiis arceat. Sed qua nam proportionem siue uirtute id efficit theriaca / Iouiali simul atque phoebea: quam ex comixtione multarum rerum secundum certam proportionem inuicem confusarum sibi uendicauisse uideretur. Est autem in ea uirtus triplex. Haec ipsa inquam caelestis: quam modo dicebam. Item caelestis alia prius in herbis aromaticisque proprietates: quibus electis ipsa rite componitur / quae uirtuti prius dictae subministrat ad idem. Est insuper alia uirtus in plerisque partibus eius / elementalibus potius / quam caelestis. Veritamen talis: ut spiritui muniendo conducatur. Stipticam dico & aromaticam qualitatem. Illa quidem spiritum firmat. Ista fouet. Mirabilem ergo theriaca uim nacta est contra properantem senectutem atque uenenum: tribus uidelicet in ea uirtutibus ad idem pariter conspirantibus. Quarum una quidem est caelestis per artificiosam acquisitam comixtionem. Alia caelestis iterum: sed partibus eius

naturaliter insita. Alia prorsus elemētalīs. Sed illa quam prius dixi cœlitus acquisita multo etiam foret admirabilior: si nō solum proportione Iouia Solarique/ & ex rebus eiusmodi conflaretur: sed etiam oportunitate ad hoc obseruatione cœlestium tempus eligeretur. Nam quēadmodum corpus se habet ad locum/ atq; tempus/ ita motus & actio se habet ad tēpus. Sicut ergo certa passim corpora eorumq; formæ certis & locis/ & temporibus coalescūt/ atque seruantur: sic & proprie quædam actiones ex propriis quibusdam temporibus efficaciam nanciscuntur: Idq; in Alcibiade significat Socrates: & Proculus explicat. Quod sane Pythagoras animaduertēs/ ipsum bonum perfectionemq; rerum/ oportunitatem cognominauit. Primum nāq; principium sic apud Pythagoram & Platonem omnium est mensura/ ut aliis corporibus actionibusq; alia loca distribuere atque tempora. Vnde sicut res quædam non alibi q̄ hic/ nec alias q̄ tunc proprie nascuntur feliciter/ & coalescunt/ atq; seruātur: sic & materialis actio/ motus/ euentus talis/ aut ralis/ non alias efficaciam sortitur/ effectumq; perfectū/ q̄ quando cœlestium harmonia ad idem undique consonat: quæ sane harmonia tantam habere potestatem existimatur/ ut non solum agriculturalium laboribus/ atque medicorum artificis per herbas aromataque conflatis: sed etiam imaginibus: quæ apud astrologos ex metallis lapidibusque fiunt/ uirtutem sæpe mirificam largiatur. Sed imagines caput iam proprium exigunt. Quantum uero ad horas pro actionibus & operibus eligendas pertinet/ plurimum confirmatur a Prolempio/ ubi ait in centiloquio/ qui eligit quod melius ē/ nihilo differre uidetur ab eo/ qui habet hoc ex natura. Quibus in uerbis tum cœlestium/ tum arbitrii electionisq; nostre potestatem confirmare uidetur. Albertus quoque Magnus inquit in speculo: Non enim libertas arbitrii ex electione horæ laudabilis cohercetur: Sed potius in magnarum rerum inceptionibus electionem horæ contemnere: est arbitrii præcipitatio non libertas.

De uirtute imaginum secundum antiquos / atq; medicinarum cę-
litus acquisita. Cap. xiii.

p Tolemeus ait in cętiloquio / rerum inferiorum effigies
uultribus cęlestibus esse subiectas. Antiquosq; sapięres
solitos certas tęc imagines fabricare / quādo planete similes in cę-
lo facies / quasi exęplaria inferiorū ingrediebant. Quod qdę Haly
cōprobat ibi dicens: Vtilem serpētis imaginę effici posse: quando
Luna serpētē cęlestē subit / aut feliciter aspicit. Similiter scorpio-
nis effigię efficacę: quādo scorpīi signū luna igredit: ac signū hoc
tenet angulū ex quattuor unū. Quod in aęgypto suis tēporibus
factum ait: seq; interfuisse: Vbi ex sigillo scorpionis in lapide Be-
zahar / ita facto / i primebat thuri figura: dabatq; in portū ei / quem
scorpius ipse pupugerat: ac subito curabat. Quod quidę utiliter
effici Hahamed physicus affirmat / cōfirmate Serapione. Pręterea
narrat Haly / notum illic sibi uitū sapięrem industria simili fecisse
imagines quę mouerent: qualę effectā nescio quō legimus ab Ar-
chita. Quales & Trismegistus ait: aęgyptios ex certis mūdi mate-
riis facere cōsueuisse: & in eas oportune aias Dęmonū inferere so-
litos: atq; aiam aui sui Mercurii: itę Phębi cuiusdā / & Isis / Osy-
ridisq; sic in statuas descendisse profuturas hominibus: uel etiā
nocituras. Huic illud simile. Prometheū figmento quodam lu-
teo / uitā rapuisse / lucemq; cęlestem. Magi quinetiā Zoroastris sec-
ratores / ad euocandum ab eate spiritum utebātur aurea quadā
pila characteribus insignita cęlestiū: Cui & saphyrus erat insertus
& scutica quadam facta tauri corio uertebatur: atq; interim excā-
rabant: Sed cantiones equidem libenter obmitto. Nā & Psellus
Platonicus eas i probat / atq; deridet. Hebrei quoq; in aęgypto nu-
triti struere uitulū aureū didicerūt: ut eorundę astrologi putāt ad
aucupandū Veneris Lunęq; fauorę cōtra Scorpionis atq; Martis
ifluxū iudeis infestū. Porphyrius quoq; i epistola ad Anebonē /
imagines efficaces esse restat: additq; certis quibusdam uaporibus

qui a propriis suffumigationibus exhalabant aërios Demonas
insinuari statim cōsueuisse. Iamblichus in materiis quæ naturaliter
supis cōsentaneę sint & oportune riteq; collectæ undiq; cōflatęq;
fuerint uires effectusq; non solū cælestes: sed et Demonicos / & di
uinos suscipi posse cōfirmat. Idē omnino Proculus / atq; Sinesius
Opa quidē ad salutē mira / quæ a medicis i astrologia pitis / p res
ex multis cōpositas .i. pulueres / liquores / unguēra / electuaria fie
ri possūt: probabiliore in se rōnem & notiore q̄ imagines habere
uident. Tū q̄a pulueres / liquores / unguēra / electuaria oportune
cōfecta cælestes i fluxus facilius citiusq; suscipiunt q̄ materia du
riores: ex q̄bus imagines fieri cōsueuerunt: tum q̄a uel assūmunt
itus affecta iā calitus: & i nos cōuertunt uel saltē admota foris in
herent magis / & deniq; penetrāt: tum etiā quoniā ex uno quo
dam dūtaxat / aut p paucis imagines cōstruunt. Illa uero ex q̄ plu
rimis cōflari pro arbitrio possunt. Ut si cētū Solis Iouis ue dotes
per cētū plantas & aīalia similiaq; sparsę fuerint cōponere simul
hec cētū tibi cōpra possis / & in unā conficere formā. In qua Solē
ferme Iouēq; totū iam uidearis habere. Scis pfecto naturam infe
riorē / nō posse uno quodā capere cūctas superioris nature uires .
Ideoq; illas plures apud nos naturas esse dispas. Cōmodiusq;
per opa medicorū / atq; similia / q̄ p imagines colligi posse. Proinde
imagines ex ligno cōfectæ uim forte paruā habent. Nā lignum &
forsan durius ē ad cælestē influxū facile capiēdū: & minus tenax /
si accepit / retinendū: & omnino postq̄ ex matris terræ uisceribus
est euulsū: paulo post ferme totū amittit mūdane uitæ uigorē: &
facile i qualitatē aliā trāsmutat. Lapilli uero atq; metalla / & si ad
accipiēdum cæleste munus duriora uident / diutius tamē retinēt /
quod cōfirmat Iamblichus / si accepint. Sua nēpe duritia uestigia
quoq; donaq; uitę mūdane post euulsionē diutissime cōtinēt que
quodā hærētia terræ possederāt. Quāobrē ob hoc saltē aptę mate
rię ad capiēda tenēdaq; cælestia iudicāt. Est & pbabile quod libro
supiore dixi / res adeo speciosas nō posse sub terra cōflari / nisi ma

ximo quodā conatu celi: atq; durare ī eis īpressā semel ex conatu uirtutē. Nā in his coquēdis cogēdisq; diutissime celū elaborauit. Verū cū nequeas facile eiusmodi plura cōponere: cogere diligenter exquirere: quod metallū inter cetera in ordine sit alicuius stelle potissimū: q̄ uel lapis ī ordine sūmus / ut saltrē ī uno quodā rotius generis ordinisq; supremo reliqua p̄ uiribus cōprehendas: atq; eiusmodi susceptaculo celestia huic consentanea mutueris / ceu sī exēpli causa ī ordine solari / sub hōie phēbeo sūmū inter aialia reneat astur / aut gallus. Inter plātas balsamū aut laurus. Inter meral la aurū. Inter lapides carbūculus uel pātura. Inter elementa feruidus aer. Nā ignis ipse martius esse cēset. Quod at diximus ifluxū Solis uel Iouis aut Veneris augēdū / intelligimus rōne cōmuni: nō tamē illi ī cuius genesi aliq; horū interfecto apparet.

Ordines rerū a stellis pendērium ut Solarium atq; similiū: & quō spūs fiat Solaris

Cap. xiiii.

d Ixi eq̄dem alibi desup ab unaquaq; stella (ur platonice loquar) serē rerū illi ppriā usq; ad extrema pēdere. Sub ipso Scorpionis corde post eiusmodi Demonas atq; hoies: scoriūq; aial collocare possumus ēr herbā Asterion. i. stellarē figura stelle sī milē nocte fulgētē: quā medici tradūt qualitatē habere rosæ / uiq; cōtra morbos genitaliū mirabilē possidere. Sub serpēte uel serpētario celesti Saturnū ponūt / & quodāmodo Iouem. Postea demonas: qui saxe serpentum formas īduunt. Similes īsuper homines serpentes animantes: serpētariam herbam: lapidem draconitem / capite draconis natum. Item cōmuni nomine serpētinum. Et præter ea quæ in sequētib; afferam. Sub stella solari. i. Sirio solem primo: deīde Demonas quoq; phēbeos: quos aliquādo sub leonū uel gallorū forma hōibus occurrisse restis est Proculus. Hoies subinde perfimiles bestiasq; solares. Phēbeas inde plātas / metalla similiter / & lapillos / & uaporem aerēq; feruentē. Simili ratione a qualibet firmamēti stella p̄ aliquē planetā existimant contextū

rerum gradatim sub illius pprietate descēdere. Si igit̃ ut dicebā
solaria oīa per gradū eius ordinis quēlibet oportune cōprehēde
ris: homines uidelicet tales / uel talis hominis aliqd. Item bruta /
plantas / metalla / lapillos / & quę ad hęc attinēt / uirtutē Solis usq;
qua; cōbibes: & quodāmodo naturalē solariū Dēmonū faculta
rem. Similiterq; de aliis dictū puta. Solares qdē homines sunt /
quales anrea dixi: & q̄ ascendēte leone soleq; hūc uel renente uel
aspiciēte nascunt̃: & qui sub ariete similiter. Solaris est & sanguis
e sinistro eorū beneuolentiū brachio missus. Phēbeus crocodil
lus / astur / leo / gallus / & cignus / & coruus. Nec alia ratione leo ue
retur gallū: nisi quoniam in ordine phēbeo gallus est leone supe
rior. Eadē ratione inquit Proculus Apollineū Dēmonē / qui non
nunq̄ apparuit sub figura leonis / statim obiecto gallo disparuisse.
Maxime uero i his aialibus cor est solare. Arbitror etiā marinum
uitulum caelestis leonis cordi subesse: & hac ipsa ratione / quem
cingit nudum fibula eiusdem osse confecta / a renum dolore redi
mere. Nā contra dolorē eiusmodi solēt astrologi syderis illius in
fluxibus uti. Eadē forte rōne fer̄ hęc pellis a fulgure nos rueri.
Inter plantas palma phēbea est: & imprimis laurus / qua uirtute ue
nenosa repellit / & fulgur. Fraxinus quoq; simili facultate uene
nosa lōgius arcer. Loton esse phēbeā rotunda tū folia / tū poma re
stant̃ / & explicatio foliorū eius die / replicatio nocte. Peoniā phē
beā esse nō solū uirtus indicat: sed & nomē. Ad idē attinēt flores
& herbæ quę restringunt̃ abeūte sole: redeūte prinus explicant̃:
& ad solē continue uergūt. Aurū præterea: & lapis eliris radiis au
reis solē imitās. Lapis irē / q̄ solis oculus appellat̃ / figurā habēs
pupillæ / ex qua lumē emicat. Rursū carbūculus nocte rutilās / uel
pāraura oēs i se lapidū uires cōtinēs / ut aurū metallorū / & sol stel
larū. Multa deniq; in superioribus nobis significata. Vnde si mō li
ceat / sub ipio solis ex illo sāguine / & aialū illorū cordibus / & fo
lius fructibusq; arborū prædicarū. Irē floribus atq; herbis / & auri
foliis / necnō pulueribus lapillorū / electuariū uel unguērū cōficere

poteris: addito croco: balsamo: calamo aromatico: thure: musco:
ambra: ligno aloes: zinzibere: mastice: spica nardi: cinnamomo:
doronico: citri cortice: zedoaria: nuce muscata: mace: chariophilif
cum melle flauo: uel oleo balsamino: masticeo: laurino: nardino:
Ad cor/ & stomachū/ & caput/ intus aut extra fouendum: ut spūs
inde solaris euadat. Ex his oībus inq̄ aut saltrē ex pluribus cō
ponēdum dominante sole aliqd. Quo etiā sub eiusdē dominatu
incipias uti: dūmodo & solaria iduas: habites: cōspicias: audias:
obfacias: imagineris: cogires: cupias. Item imiteris & uira digni
rarem & munera solis. Inter solares homines plantaq; uerferis /
laurumq; assidue rangas. Tutius aut ad ualitudinē fuerit: sola
ribus admiscere iouialia simul atq; Venerea. Venereā maxie humi
ditatem solaris calorē moderatricē: qualis est aqua succusq; rosa
rum/ atq; uiolarū. Sed medicinas eiusmodi in libro de curandis
litteratis primū: deinde in libro de uita longa/ partim eqdē cōpo
sui: partim ab aliis cōpositas enarraui: partim etiā tempaui. Item
quales herbae a sole Ioueq; miras cōtra epidimiā/ & uenenū uires
habeat/ diximus in libro contra pestē: inter quas Perforata fuga
demon appellata ē. Nec alia facultate q̄ celestū gratiarū noxios
malorum Dēmonum uapores a nobis arcere purať. Et si qua iter
herbas alia/ uel lapillus/ ut corallus idē uideatur efficere. Herba
pfecto Lunaris a Mercurio tradita foliis ceruleis atq; rotūdis/ cre
scente luna unū quotidie pducēs folium: decrescēte deponēs/ an
nos utenti promittit lunares. Sed iā ad imagines altero quodam
exordio redeamus.

De uirtute imaginū secūdū antiquos atq; medicinarū: & quō me
dicinae sint longe ualidiores q̄ imagines. Cap. xv.

I lapillos quos paulo antē plebeos narrauimus/ nactus
fueris/ nihil opus erit/ imagines eis imprimere. Suspēdes
itaq; collo cōprehēsos auro crocei serici filis: quādo Sol sub arie

re uel leone percurrat: ascenditq; uel mediū tener cælum: aspiciatq;
Lunā. Multo uero potentiores ī serie Lunæ lapillos narrat Pro-
culus. Primum q̄dem Selinitim. Qui non modo figura Lunam
imiterur: sed & motu: circūeatq; cum Luna. Hunc si forte repper-
ris / & argento circūdarum / argenteo filo collo suspenderis / Luna
cancrum / uel taurum subeunte / angulosq; renente sibi cōuenien-
tes / spūm inde tuum reddes / postremo lunarē. Dum uidelicet ca-
lefactus abste lapillus ipse lunaris uirtutē suam tuis assidue spiri-
tibus inferit. Alterū uero recēset lapillū helioselinon cognomē-
to. Qui solis lunęq; coniūctę soli / naturaliter habet imaginē. Hūc
ergo quisq; argento inclusū deaurato similibus collo filis admo-
uerit / quādo Luna in domicilio suo uel solis / in eodē minuto cū
sole congregitur / suosq; reneat angulos / solarem simul / atq; luna-
rem spiritum reportabit / aut saltem talem / qualis euadit Luna p-
cētum copulata soli. Hic uero tu uides dispersas phoebi dotes:
uelut Olyridis mēbra: sororem eius Phebem uelut Isydē cōgrega-
re. Sed utinam solarē alicubi lapidē facile reperiremus / uel luna-
rem: adeo ī eorū ordine præpotētem: quē admodū sub serie seprē-
tionalis poli magnetē habemus / & ferrū. Solarē profecto ferunt
inuenisse apud indos Apollonium theaneū lapidē scilicet nomi-
ne Pantauram / ignis instar micantē: sub terra passus quartuor na-
scentem: cui rātum spiritus insit: ut tumeat / & plerunq; scindatur
terra / ubi eiusmodi lapis concipitur. Ita ceteros ad se lapillos tra-
hens / sicut magnes ferrum. Sed lapis hic Hercules ad se contem-
plandum uehementius adhuc nos ī præsentia rapit. Videmus in
specula nautarū indice poli / libratum acum affectum in extrema
te magnete / moueri ad ursā / illuc uidelicet trahēte magnete. Quo-
niam & in lapide hoc præualer uirtus ursæ: Et hinc transfertur in
ferrum: & ad ursam trahit utrunq;. Virtus autē eiusmodi rū ab ini-
tio infusa est / tum cōtinue ursæ radiis uegetat. Forsitan ita se ha-
ber succinum ad polum alterū / & ad paleas. Sed dic interea. Cur
magnes trahat ubiq; ferrum / non quia simile. Alioquin & magne

tem magnes traheret multo magis: ferrumq; ferrum. Non quia superior in ordine corporum: imo superius est lapillo metallum. Quid ergo? Ambo quidē ordine usam sequēte clauduntur. Sed superiorē in ipsa usæ pprietate gradum tenet magnes: inferiorē uero ferrum. Supius aut in eodē rerū cōextu trahit qdem quod est inferius / & ad se cōuertit: uel aliter quomodolibet agitat / aut afficit uirtute prius infusa. Inferius uicissim eadē ad supius infusione cōuertit / uel aliter agitat / uel profus afficit. Sic in serie Solis inferior homo admirat supiorein. In ordine Iouio ueneratur. In Martio timet. In Venereo inferior ad superiorem rapiē amoris ardore / deseritq; seipsum. In Mercuriali semp hic discit / uel psuaderetur ab illo. In Lunari motū hic ab illo sapius exhordit. In Saturnali quietē. Ego aut cū hęc explorata hactenus habuissem / admodū gratulabar / cogitabāq; iuuenis adhuc magneti pro uiribus isculpere celestis usæ figurā / quando Luna melius illuc aspiat: & ferreo tunc filo collo suspēdere. Sperabā eqdem ita demū uirtutis me syderis illius cōporem fore. Sed cum diutius explorassem: inueni tandem syderis illius influxus Saturnales esse plurimum / atq; Marriales. Accepi a Platonice malos Demonas plurimū septētrionales existere. Quod etiā hebreorū astronomi cōfiterent noxios Marriosq; Demonas in septētrione ponētes. Propitios aut & Iouios i meridie. Didici a Theologis & ab Zamblico imaginum fictores a Demonibus malis occupari sepius: atq; falsi. Vidi eqdem lapillum Florētiā aduectū ex india / ibi e capite draconis erutum / rotundū ad nūmi figurā / punctis ordine q̄ plurimis quasi stellis naturaliter insignitū: q̄ aceto pfusus mouebat parū i rectū: imo obliquū: mox ferebat in girū / donec exhalaret uapor aceti. Existimaui eqdē lapillū eiusmodi celestis draconis habere naturā / atq; quasi figurā: motū quoq; illius accipe / quatenus p aceti seu uini ualētioris spūm / draconi illi siue firmamēto familiarior redderet. Hunc igit q̄ gestaret & aceto sape pfūderet / uim aliquā forte draconis illius acciperet / q̄ geminis amfractibus

Hinc quidem utram maiorem implicat/inde minorem. Extat & prope scorpionem serpentarius quasi homo serpente cinctus: manu dextra caput serpētis tenens: sinistra caudā: genibus quasi flexis: capite paulū resupino. Legi eisdem magos perfarū regi cōsultuisse: ut imaginē hāc lapidi imprimeret emathiri: quē aureo clauderet anulo: ita tamen/ ut inter lapillum atq; autū serpētarię radicem infereret. Hoc. n. anulo gestātem cōtra uenenum morbosq; uenenosos tutum fore. Videlicet si Luna Serpentarium aspiciēte feceris. Hanc imaginem Petrus Aponensis cōfirmavit. Ego uero si hanc anulus ille uim habet/ arbitror nō tam p figurā / q̄ per materias eiusmodi: & hoc pacto rēporeq; cōpositas / sibi cēlitus uēdicare. Memento lapillos nascētes ī aīalibus nec inde lāguentibus ut in dracone: gallo: irundine: ceterisq; efficaces existere ferre/ ut lapilli in terra nascētes: atq; ad easdem referri stellas: ad quas hęc aīalia ptinēt. Hinc Alectorius ex uentriculo galli ueris tractus pollet potestate solari: p quā Dioscorides ait saepe cōperrum esse/ eum pugnare inuictum: qui lapillū hūc ore gestaret. Idem ait: Celidonium erutum ex irundine ruffum/ curare melācolicū / & amabilem/ idoneumq; reddere. Quod quidem habet ex Ioue: Per ea quę diximus. s. Res ubiq; infra Lunā stellares existere. Cōfirmatur dictum illud ualde Platonium: hęc mundi machinā ita secū esse cōnexā/ ut & in terris cęlestia sint cōditione terrena: & in cęlo uicissim terrestria dignitate cęlesti: & in occulta mundi uita/ menteq; regina mundi cęlestia insint: uitali tamen ī intellectualiq; ppriate simul/ & excellentia. Per hęc insup confirmāt nō nulli etiā illud magicum: p inferiora uidelicet superioribus cōsentanea posse ad hōies rēponibus oportunit cęlestia quodāmodo trahi: atq; ēē p cęlestia sup cęlestia nobis cōciliari: uel forsan prorsus īsinuari. Sed postremum hoc illi uiderint. Verum illud arte quadā rite & oportune in unum plurima colligente fieri posse probabile fatris (ut diximus) esse uiderur: tum rationibus quas ī superioribus assignauimus: tum quia eiusmodi multa/ quādo apud medicum

& Astrologum colliguntur/contunduntur/commiscuntur/conco-
quunt sub sydere certo/dū ipsa per se ratione cōcoctionis atq; fer-
menti/nouā paulatim formam subeunt: hāc ipsam acquirunt certo
quodam fomento caelesti/radiis tūc intus agentibus: ideoq; caele-
stem. Metallū uero uel lapillus quādo momēto sculpiē/nō uide-
tur nouā accipere qualitatē: sed figurā: Neq; motio illa p̄ debitos
digestionis gradus/quos alteratio naturalis/arque generatio so-
let obseruare/progrediē. Cum uero natura cęlestis tanq̄ inferioris
naturæ regula soleat tenore quodā progredi naturalit̄ & ita p̄gre-
dientibus adspirare: merito diffidunt pleriq; imagines eiusmodi
caelestem aliquā uirtutē habere. Ego quoq; ambigo sepius: ac nisi
& omnis antiquitas/ & omnes astrologi uim mirabilem habere pu-
tarent: habere negarem. Negarem eq̄dem nō omnino. Opinor. n.
nisi q̄s aliter psuaserit/ad prosperā ualitudinem saltem aliquā ha-
bere uirtutem/electæ prefertim ratione materiae. Tāerli multo ma-
iorem inesse pharmacis arbitror: & unguētis sydereo fauore cōfla-
ris. Quid uero uoluerim/ubi modo dicebam electę ratione mate-
riae/in sequētibus declarabo. Quæ uero ex magorum uel astrolo-
gorum opinione ad Plotinū interpretādum pro imaginibus alle-
gari possūt/ deiceps breuiter afferā: si te prius hic admonuero: ne
putes probare me usum imaginū: sed narrare. Ego. n. medicinis
ad cælum temperatis/nō imaginibus utor. Atq; ita cęteris quoti-
die cōsulo. Tu uero si cōcedis Deum rebus infra Lunā mirabiles
inferuisse uirtutes/mirabiliores cōcede cęlestibus. Præterea si lice-
re iudicas homini ad prosperā ualitudinem inferioribus uti: iudi-
ca superioribus quoq; licere. Atq; inferiora ad superiorum normā: sic
medicorū artificio rēparare: sicut etiā a Deo sunt ab initio rēparata.

De potestate cæli. De uiribus radiorum/ unde uim sortiri pu-
rentur imagines. Cap. xvi.

Mmensa formę cęlestium magnitudo uirtus motio facit

ut omnes omniū syderum radii terre molem quæ quasi punctum
est ad cælum/momento facillimeq; usq; ad centrū recti penetrrent:
quod oēs astronomi cōfiterentur. Ibi q; ut placet Pythagoreis atque
Platonicis fortissimi sint: tū quia recti undiq; centrū rangūt: tum
quia ī angustum collecti sunt cūcti. Quorum uehemētia materia
ibi terræ sicca procul ab humore remota prorsus accēdit: accēsaq;
extenuat; atq; dispergit; p̄ meatus undiq; & efflat incēdia pariter
atq; zulfur. Sed ignem hunc putant ualde caliginosū esse; & quasi
incendium quoddā luminis ex ps: sicut in cælo extat ex ps incen
dii lumen: Ignis autē inter cælestē atq; infernum: lumē cum feruo
re coniungit. Putant autē ignē e centro flātem/ignem esse uestalē:
Siquidē uestam esse terre uirram numēq; putabāt. Ideoq; Vestæ rē
plum ueteres ī mediis urbibus cōstruebāt: ignemq; ī medio ppe
rūum collocabant. Sed ne ulterius puagemur cōcludamus iam
si stellarū radii totam mox terrā penetrant/negari nō facile posse
metallū atq; lapillum/ quādo cēlanē imaginibus/ subito penetra
re: eisq; miras uel saltem qualescunq; īprimere dotes. Quādoqui
dem & ī aluis terre pretiosissima generāt. Sed quis neget per hęc
radios penetrare? Siquidem aer & qualitas eius & sonus minus
efficax solida transit subito/ & sua quadam afficit qualitate. Iam
uero si duritia radiis obsisteret penetrātibus lumen multo citius
aerem q̄ aquā perransiret. Et hanc ocuis multo q̄ uirum/ & uitrū
similiter q̄ chrystallū. At cū eodem momento solida/ quo liquida
cūtra transfuerberet/ perspicue cōstat duritiā radiis nullo modo re
sistere: atq; idcirco dicēt non esse negandum metalla cælestium ra
dios influxusq; suscipere: Atq; etiā conseruare ad tempus tunc si
bi cælurus destinatum. Cōseruare inq; uirtutem quandā ex radio
rum cōcurrentiū contactu creatam. Quid uero? Si materia durior
hoc ipso q̄ uideretur obsistere causę p̄potēti/ magis icribus se ex
ponit. Sic ensis lignū sub lana incidit non incisa lana. Sic radius
ille fulmineus corio quandoq; non lēso dissoluit in eo metallū.
Cum uero natura cælestis nostro hoc igne incomparabiliter sit

prestantior/ non est putandū radii caelestis officium esse dūtaxat
quale opus ignei radii manifeste uidemus .s. alluminare/ calefa
cere/ exsiccare/ penetrare/ ex tenuare/ dissoluere: quę nostris sēlibus
notissima sunt. Sed multo plures mirabilioresq; uires/ & effectus
habere. Alioq; n/ & materia inferior/ & caducus sensus cū diuinita
te cęli penitus æquaret. Sed q; nesciat uirtutes rerum occultas/
quę speciales a medicis nominant/ nō ab elemētali natura fieri:
Sed caelesti? Possunt itaq; (ut aiūt) radii occultas/ & mirabiles ul
tra notas imaginibus imprimere uires: Sicut & cęteris inferūt. Non
enī inanimati sunt/ sicut lucernę radii: sed uiui/ sensualesq; tanq̄
per oculos uiuentium corporū emicātes: dotesq; mirificas secū fe
rūt ab imaginatiōibus mētibusq; caelestiū. Vim quoq; uehemētis
simā ex affectu illorū ualido/ motuq; corporū rapidissimo: ac pro
prie maximeq; in spūm agunt caelestibus radius simillimū. Agunt
insuper in corpora uel durissima. Omnia. n. hęc ad cælū infirmissi
ma sunt. Sūt autē in uariis stellis uarię quoq; uires: & idcirco ī ra
diis earū inter se uarie. Pręterea in radiorum ictibus aliter atq; ali
ter incidētibus/ uirtutes diuersę nascunt. Deniq; in cōcurribus ra
diorū mutuis/ aliter atq; aliter: & hęc aut ibi: & rūc aut alias effec
tis diuersę subitō uires suboriunt: multo magis atq; citius q̄ in
aliis/ atq; aliis elemētorum/ qualitatūq; elemētaliū mixtionibus.
Multo etiā citius q̄ in tonis & numeris apud musicū aliter & ali
ter cōcinentibus. Si hęc diligenter cōsideraueris: forsitan nō dif
fides: dicēt: subito quodam radiorū iactu uires imaginibus impri
mi: atq; ex diuerso iactu diuersas. Nūquid ergo ram cito? Mitto
fascinationes repentino quodam intuitu factas: & amores acerrī
mos statim accēsos radiis oculorum/ q; & ipsi sunt fascino
quædam quod ī libro de amore probamus. Mitto q̄ cito rubens
oculus inficiat intuentē/ & speculū intuēs femina mēstruosa. Nō
ne & familię quędam apud illiricos & triballos iratę intuitu ho
mines interemisse ferunt? Et femine quędam ī scythia idem face
re cōsueuisse. Et caroblepe reguliq; serpētes radiorum ex oculis

iactu homines perimunt. Torpedo quoque marina tactu etiam procul per uirgam manum subito stupefacit. Echinnus praeterea pisciculus gradem solo tactu nauem sistere fert. Phalagia quoniam in apulia ictu quopiam: uel occulto spiritum animumque repentino stupore permutat. Quid rabiosus canis facit: uel non apparente morsu: Quid scopa: deinde quid arbutus: Non ne leuissimo tactu uenenum concitant atque rabiem: An ergo negabis caelestia oculorum suorum radios: quibus nostra conueniunt simul atque contingunt: statim miranda perficere: Iam uero grauida mulier tactu statim signat membrum hominis nascituri rei desideratae nota. An uero dubitabis: radios aliter aliter uel ragentes diuersa conficere: Cum & tu helleborum herbam colligens: siue folium deorsum trahas: siue sursum: hoc subito tactu: causa sis helleboro: ut deorsum educat humores: aut sursum. Non ne ab initio rei cuiusque generandae caelestes influxus concoctione materiae digestionemque perfecta non ram tempore quam momento dores mirificas largiuntur: Non ne suffragante caeli uultu innumerabiles saepe ranarum simileque animantes ex arenis momento profiliunt: Tanta est in materiis preparatis potentia caeli tanta celeritas. Denique si ignis hoc habet: ut tempore quam breuissimo faciat: quae caetera longo: ob id praecipue quod est caelo simillimus: quis nam dubitet: caelum magna quasi momento perficere: etiam in materia minus parata: sicut flamma solet ingentior: Quid ergo dubitas: inquiunt: in imagine construenda ferme similiter agere caelum: Dices opinor: sicut & ego dicebam: naturales hic alterationis gradus abesse. Qui sane defectus minuit quidem caeleste donum: nec tamen penitus auferre uideretur. Nolunt enim Physici ex quolibet metallo uel lapide imaginem fabricari: sed certo. In quo quidem natura caelestis uirtutem olim ad hoc ipsum quod operatur naturaliter incohauerit: & quasi iam iam perfecit: ut in sulphure flammam. Quam sane uirtutem tunc demum perficiat: quando materia haec per artem: sub simili quodam influxu caelesti uehementer agitur: & agitata calescit. Itaque ars suscitatur

inchoatam ibi uirtutem: ac dum ad figuram redigit/ similem suæ
cuidam cælesti figuræ: tunc suę illic ideæ prorsus exponit: quam
sic expositam: cælum ea perficit uirtute/ qua ceperat. Exhibens
quasi sulphuri flammam: sic potentia quædam ad rapiendas pa
leas cælitus data succino/ quodammodo debilis sepe per frictio
nem calefactionemq; facta ualidior subito rapit. Similem uirtu
tem Serapio scribit datam lapidi Albugedi quasi iacinto simili.
Sed non prius trahere paleas: q̄ capilli hoc lapide perfricentur.

Sic item lapis ille Iouius Bezaar idest a morte liberans: quem
descripsimus in libro Contra pestem: uim ab initio contra uene
num accepit ab Ioue. Sed non usque adeo ualidam: ut eandē tra
dere possit materiis aliis exercendam. At uero cum primum sub
Scorpionis cælestis influxu figuram superni illius accepit: per
fectam contra scorpiones subito uim reportare putatur. Quam
mastici communicare ualeat/ aut thuri. Eadem quoque de iacinto/
Topatio/ Smaragdo/ ceterisque ratio est habenda/ ut fabrica
figurarum non alibi efficaciam habeat: q̄ ubi materia cum stella
congruit & effectu: a qua hūc faber exoptat accipere. Ac præterea
ubi hæc ipsa materia quasi iam talis est ab initio qualem affectas
reddere per figuram. Nullis ergo materiis ad imagines uti consu
lunt/ nisi his ipsis/ quæ tibi notę sunt: hanc ipsam ferme iam uim
habere quam cupis. Lapillorum itaque uires/ atque metallorum
diligentissime perscrutari iubent: Intereaque meminisse inter la
pillos quidem carbūculum in tenebris corruscantem/ atque pan
tauram præcipue Soli subesse: Saphyrum Ioui: Smaragdum Vene
ti: Mercurio: Lunę. Præterea metalla præter aurum & argentum
uix ullam ad hæc habere uirtutem. Tutioresq; in his rationem
fore: si aurum quidem purum ad Solem referas: atq; Iouem. Ad
illum quidem propter colorem: ad hunc autem propter tempera
tam cōmixtionem. Nihil enim Ioue & auro temperatius. Purum
uero argentum ad Lunam: Sed ad Iouem simul atque Venerem
aurum argento permixtum. Præterea imaginem efficaciorum fo

re: si uirtus in materia eius elementalis conueniat cum speciali /
eiusdem uirtute naturaliter insita / atque hæc insuper cum uirtute
altera speciali per figuram cælitus capienda. Denique figuras
inferiores / & formas cælestibus conformari / inde perdisces (ut
aiunt) q̄ Perseus truncato Medusæ capite futuram non nullis
obtruncationem portendere cōsueuit; multa q̄ similiter: & lu nam
aliosque planeras sub certis signis cæta in nobis membra moue
re non dubitant.

Quam uim habeant figuræ in cælo atque sub
cælo. Cap. xvii.

¶ Ed ne figuris nimium forte diffidas / meminisse iu
bebunt / in regione hac sub lunã elementalī: elemen
tarem quoque qualitatem posse quã plurimum / in
transmutatione uidelicet ad aliquid elementale tendente. Calo
rem scilicet / & frigus / & humorem / atque siccitatem. Qualitates
autem quæ minus elementares materiales ue sunt scilicet lumina
idest colores. Numeros quoque similiter / & figuras ad ralia fo
sitan minus posse. Sed ad cælestia munera (ut putant) ualere per
multum. Nam & in cælo lumina / & numeri / & figuræ sunt ferme
omnium potentissima. Præferim si nulla sit ibi materia. Quod
Peripatetici plerique putant. Sic enim figuræ / numeri / radii / cum
non alia substineantur ibi materia / quasi substanciales esse uident̄.
Atque cum in ordine rerum mathematicæ formæ physicas antee
dant / tanquam simplices quidem magis / & minus egenæ: meri
to in antecedentibus mundi gradibus idest cælestibus auctorida
rem sibi maximam uendicant / ut non minus inde fiat numero /
figura / luce / q̄ elemētari quadam proprietate. Huius quidem aucto
ritatis habetur etiam sub Luna signum. Qualitates enim ual
de materiales plurimis rerum speciebus sunt communes / eis que
quodammodo permutatis / non usquequaq̄ species commutan

tur. Figuræ autem numeriq; partium naturalium/ proprietatem cum specie inseparabilem peculiaremque possident. Vt pote quæ cælitus una cū speciebus destinata fuerunt. Immo & cum ideis maximam habent in mente mundi regina connexionem: Atque cum ipsæ numerique species quedam sint/ ideis ibi propriis designatæ/ nimirum vires inde proprias sortiuntur. Ideoq; cum species naturalium certis figuris/ tum motus/ & generationes/ & mutationes certis numeris adstringuntur. De lumine uero quid dicā? Est enim actus intelligentiæ uel imago. Colores autem sunt lumina quedam. Quamobrem ubi lumina idest colores/ figuræque/ & numeros Astrologi dicunt in materiis nostris ad cælestia præparandis posse quâ plurimum/ non temere (ut aiunt) debes ista negare. Non ignoras concentus per numeros proportionisque suas/ uim habere mirabilem ad spiritum & animum/ & corpus sistendum/ mouendum/ efficiendum. Proportiones autem ex numeris constitutæ/ quasi figuræ quedam sunt/ uelut ex punctis lineisque factæ. Sed in motu. Similiter motu suo se habent ad agendum figuræ cælestes. Hæ namque harmonicis tum radiis/ tum motibus suis omnia penetrantibus spiritum indies ita clam afficiunt/ ut musica præpotens palam afficere consuevit. Nosti præterea quæ facile multis misericordiam moueat figura lugentis. Et quantum oculos imaginationemque/ & spiritum/ & humores afficiat statim atque moueat amabilis personæ figura. Nec minus uiua est/ & efficax figura cælestis.

Non ne principis in urbe uultus quidem clemens/ & ilaris exilarat omnes? Ferox uero uel tristis repete perterret? Quid ergo cælestium uultus/ dominos omnium terrenorum aduersus hæc efficere posse putas? Quippe cum etiam coeuntes ad prolem/ plerumque uultus/ non solum quales ipsi tunc agunt: Sed etiam quales imaginantur/ soleant filiis diu postea nascituris imprimere. Vultus eadem ratione cælestes materias confe

stim suis notis inficiunt. In quibus si quando diu latitare uidentur/ remponibus deinde suis emergunt. Vultus autem cæli sunt figuræ cælestes. Potes uero facies illic appellare figuras/ ceteris ibi stabiliores. Vultus autem/ figuras: quæ magis ibi mutantur. Aspectus quoque inter se stellarum motu quotidiano confectos/ uultus appellare potes similiter/ & figuras. Nam exagoni/ pentagoni/ retragoni nominantur. Esto dicer quispiam. Sint ut placent potentissimæ ad efficiendum figuræ cælestes. Verum quid hoc ad figuras imaginum artificio factas? Respondebunt/ non id potissimum contendere: ut potentissime per se ad agendum sint nostræ figuræ: Sed ut paratissimæ ad actiones & uires figurarum cælestium capiendas: quatenus oportune fiunt dominantibus illis/ atque examissim ad illas configurantur. Exigit enim figura illa figuram. Nō ne sonante cithara quadam/ altera reboat? Ob id tantum: si & ipsa similem figuram habeat/ atque e conspectu sit posita: Et fides in ea posita/ & intentæ similiter. Quid nam hic efficit/ ut cithara subito patiat a cithara/ nisi situs aliquis & quædam figura cōformis? Figura speculi lenis/ concaua/ nitens celo congrua: ob hoc ipsum proprie/ munus tantū cælitus accipit/ ut radios Phoebi in se cumulatissime cōplectatur. Et solidissimū quodq; ad centrum suum e cōspectu locatū repente comburat. Ergo ne dubites dicent: Quin materia quædam imaginis faciendæ/ alioquin ualde congrua celo/ per figuram celo similem arte datam cæleste munus/ tum in se ipsa concipiat/ tum reddat in proximum aliquem uel gestantem. Non solum uero figura: Sed etiam dispositio peruia/ quam Diaphanam uocant/ inefficax quiddam est/ & passiuum suaprenatura. Verumtamen quoniam peruia dispositio est in celo proprium luminis susceptaculum: ideo ubicunque sub celo/ hæc uel est naturalis: uel mo-

do aliquo comparatur: Subito præsens caeleste lumen acquiritur: Atque etiã construat: ubi una cum hac uel calor est igneus ut in flamma/ uel est aliquid aereum/ aqueum uel simul/ & glutinosum. Ut in noctulicis/ & nocticernis/ & carbunculis/ atque forsan quodammodo in camphora. Quid inde sequatur pro imaginibus ipse reputa.

Quales caelestium figuras antiqui imaginibus imprimebant.

Ac de usu imaginum

Cap.

xviii.

a Liquis autem queret/ quas potissimum celi figuras imaginibus imprimere soleat. Sunt enim ibi formae oculis ualde conspicuae/ & a multis/ quales sunt/ quali depictae/ ut Aries/ Taurus/ similesque figurae zodiaci/ & quae sunt extra zodiacum manifestae. Sunt ibi praeterea formae quamplurimae/ non tam uisibiles quam imaginabiles per signorum facies ab Indis/ & Aegyptiis/ Chaldeisque perspectae/ uel saltem excogitatae. Velut in prima facie uirginis uirgo pulchra sedens/ geminali manu spicas habens/ puerumque nutriens. Et reliquae/ quales describit Albumasar/ Ceteraque non nulli. Sunt denique characteres quidam signorum & planetarum ab aegyptiis designati. Volunt igitur imaginibus omnia haec inculpi. Ut si quis expectet proprium a Mercurio beneficium/ collocare eum in Virgine debeat: uel saltem ibi Lunam cum aspectu Mercurii. Et imaginem tunc extantio conficere/ uel argento. In qua rotum sit uirginis signum. Et character eius characterque Mercurii. Ac si prima uirginis fa-

cie lis usurus: addas etiam figuram: quam in prima facie dixi-
mus obseruatā: Similiterq; de ceteris. Postremi quidem ima-
ginum auctores uniuersam earum formam ad celi similitudi-
nem acceperunt rotundam. Antiquiores autem quemadmodum
in quodam Arabum collegio legimus / figuram crucis cunctis
anteponerant. Quia corpora per uirtutem agunt ad superfi-
ciem iam diffusam. Prima uero superficies cruce describitur. Sic
enim imprimis habet lōgitudinem atq; latitudinem. Primaq;
hęc figura est / & omnium recta q̄ maxime / & quattuor rectos
angulos continet. Effectus uero celestium maxime per recti-
tudinem radiorum angulorumque resulant. Tunc enim stel-
lę magnopere sunt potentes: quando quattuor cęli tenent an-
gulos immo cardines: orientis uidelicet occidentisque: & me-
dii utrinque cęli. Sic uero dispositę radios ita coniiciunt in se
inuicem / ut crucem inde constituāt. Crucem ergo ueteres figu-
ram esse dicebant: rum stellarum fortitudine factam: rum earū
dem fortitudinis susceptaculum. Ideoque habere summam in
imaginibus potestatem: Ac uires & spiritus suscipere planeta-
rum. Hęc autem opinio ab egyptiis uel inducta est / uel ma-
xime confirmata: inter quorum characteres crux unus erat i si-
gnis: uitam eorum more futuram significans: eamque figuram
pectori Serapidis insculpebant. Ego uero quod de crucis excel-
lētia fuit apud egyptios ante Christum / non tam muneris stel-
larum testimonium fuisse arbitror / q̄ uirtutis p̄sagium: quā a
Christo fuerat acceptura. Astrologos autē qui statim post Chri-
stū fuerūt / uidentes a Christianis miranda per crucem fieri / ne-
scientes autem uel nolentes in Iesum tanta referre / in calastia
retulisse. Quanquam considerare debebant per crucem ipsam /
absque nomine Iesu miracula minime perpetrari. Conuenire
q̄dem imaginibus eam / quia referat fortitudinem planetarum

omniumq; stellarum forsitam est probabile. Non tamen ob hoc
dūtaxat ingentem habere potentiam. Possē uero non nihil/ una
cum ceteris/ quæ necessaria sunt coniunctam: ad prosperam for
san corporis ualitudinem: Sed ad narrandas aliorum opiniones/
ut cepimus reuertamur. Saturni uereres imaginem ad uitæ lon
gitudinem faciebant in lapide de Feytrizch/ idest saphyro/ hora
Saturni: ipso adscēdente/ atque feliciter constituto. Formā erat:
Homo senex/ in altiore cathedra sedens: uel dracone: Caput rec
tus panno quodam lineo fusco/ manus supra caput erigens: Fal
cem manu tenens/ aut pisces: fusca indutus ueste. Ad longam
uitam/ atque felicem/ Iouis imaginem in lapide claro/ uel albo.
Erat homo sedens super aquilam uel draconem/ Coronatus: ho
ra Iouis/ ipso in exaltatione sua feliciter secūde adscēdēre: crocea
induto uestē. Contra timiditatē hora Martis imagines fabrica
bāt prima Scorpionis facie oriente. Martem armatum/ & corona
rum. Ad morbos curandos fingeant Solis imaginem in auro
hora Solis: prima facie Leonis adscendente cum sole. Regem in
throno/ crocea ueste/ & coruum Solisq; formam. Ad letitiam ro
burque corporis/ Veneris imaginem puellarem: poma floresque
manu tenentem/ croceis & albis indutā/ hora Veneris prima fa
cie Librę/ uel Piscium/ uel Tauri adscendente cum Venere. Ima
ginem Mercurii ad ingenium/ & memoriam prima facie Gemino
rum. Item contra febres sculpebatur Mercurius/ Homo tela ma
nu tenens/ hora Mercurii surgente Mercurio: sculpebant hanc in
marmore. Subinde materię cuiuspiam imprimebant languentibus
assumenda. Hinc omne genus febrium curari dicebant. Ima
ginem Lunæ adscendente prima facie Cancrī ad augmentum.
Forma Mercuri: Homo sedens in throno/ galeratus/ cristatusque/
pedibus aquilinis: sinistra gallum tenens: aut ignem. Alatus: ali
quando super pauonem. Dextra tenens clauum: ueste uaria. Lu
na puella pulchra cornuto capite super Draconem uel Taurum
serpentes supra caput/ & sub pedibus habens. Ad curandum

calculum genitaliumque dolores & ad sanguinem adstringendum
imaginem hora Saturni: surgente tercia facie Aquarii cum Satur
no. Item leonem auro imprimebant/ lapidem in formam Solis pe
dibus reuoluentem: hora Solis: primo gradu faciei secundę Leo
nis oriente. Hanc expellendis morbis profuturam existimabant.
Ad renum morbos similem faciebant/ quando Sol in corde Leo
nis celum medium obtineret: a Petro aponensi comprobata &
experientia confirmata: sed hac conditione/ ut Iuppiter aut Ve
nus medium aspiciat celum: planetae uero noxii cadant: infortu
natiq; sint. Accepi a Mengo physico præclaro eiusmodi imagi
nē factam Ioue ibidem cōiuncto cum Sole liberauisse Iohannem
Marlianum Mathematicum nostro sæculo singularem a pauore
quo sub tonitru affici consueuerat. Præterea ad firmandam sanita
tem & ueneficia deuitanda imaginem ex argento fingebant ho
ra Veneris: Luna angulos obtinente: ac Venerem feliciter intuen
te. Dummodo dominus sextæ domus Venerem aspiciat/ aut Io
uétrino quodam intuitu uel opposito. Mercurius aut nō sit infē
lix. Agebāt hęc hora diei Solis ultima. Ita ut dominus horę deci
mam teneret cæli plagam. Petrus Aponensis inquit medicum per
imaginem infirmum curare posse. Modo in ea fabricanda obser
uet/ ut anguli ascendentis/ mediū cæli/ occidentis sint fortunati:
& ascendentis dominus: & eadem ratione secunda/ sed sexta &
dominus eius sit infelix: ait etiam sanitatem fore firmiorem/ ui
ramq; longiorē q̄ ab initio fuerit instituta: si natiuitate perspecta
fiat imago: in qua hęc fortunata ponantur scilicet illius significa
tor uitæ. Item uitę datores/ tū signa tū domini: præsertim ascen
dens/ eiusq; dominus. Item cæli medium. Locus solis. Pars forru
næ. Dominus coniunctionis uel præuentionis ante natiuitatem
factæ. Mali quinetiã infortunati cadant. Concludit astrologorū
nullum dubitare/ quin ad producendam uitam talia conferant.
Prolixum foret dictu/ quas per quęlibet signa facies antiqui/ &
quas Lunę stationes/ rāquam necessarias in exprimendis imagi

nibus obseruabant. Nam in statione Lunę a gradu uirginis decimo septimo ad finē eius faciebant imagines contra morbos / & odia: & ad iter felix. In statione a principio Capricorni ad gradū duodecimum: cōtra morbos / & discordias / atque captiuitatem. In statione a gradu duodecimo Capricorni ad gradum uigesimū quātū aduersus langorem & carcerem. In statione a gradu quarto piscium ad gradum eiusdem decimūseptimum ad curādos morbos: ad lucrum: societatem: ad augendas messes. Et in aliis simili liter alias: uana sepius curiositate machinabantur. Solas uero recensui quæ non tam magū q̄ medicum redolerent. Nam & medicinā eiusmodi uanam plurimum fore suspicor. Pro aliis autem magis legitimis medicinarum confectionibus eiusmodi mansiones Lunæ arbitror eligendas. Atque etiam in ariete gradum sextum. rursus decimūnonū. minuta. xxvi. Itē in geminis gradū decimū. minuta .li. In cācro gradū decimūnonū. minuta. xxvi. In libra gradū sextum. minuta. xxxiiii. In capricorno gradum decimūnonū. minuta. xxvi. In aquario gradū secūdū. minuta. xvii. In eodē gradū decimūquātū. minuta viii. Præterea sententiā Haly mente tenendam. Quodlibet signum quādiu Sol est in eo uiuum fieri. Ceteris dominari. Effectum eius præceteris euenire. Ut illuc Lunam dirigas ad donum idē proprium pro medicinis suscipiendum. Illuc inquam idest ad signum & faciem / & maxime gradum. ut si bona Iouis affectas / ad hęc directā Lunam erigas / uel unitam: quādiu locum eiusmodi Sol illustrat: Vbi proprietas Iouia uiget. Similiterq; de ceteris. Curiosum uero narratu foret: & forte noxium quas imagines: & quemadmodum associādos uel dissociādos inter se animos: fabricabant ad afferendam felicitatem uel inferendam calamitatē: uel uni cuidam: uel domui uel ciuitati. Ego quidem fieri posse talia non affirmo. Astrologi autem fieri posse putant: & quomodo docēt: qualia ego narrare non audeo. Porphyrius ubi uitam Plotini magistri sui describit / talia fieri posse confirmat. Atq; Olympiū magum / & astrologum ægyptium narrat

contra Plotinū Romæ talia tentauisse: dū conareꝝ per imagines
uel res eiusmodi siderare Plotinum. Sed conatus ī auctore suum
ob excelsam Plotini animā fuisse reuortos. Albertus quoq; Ma
gnus astrologiꝝ pariter atq; theologiaꝝ professor ait ī speculo/ubi
a licitis discernere se iquit illicita/ imagines rite ab astrologis cō
stitutas/ uirtutem effectūq; acquirere a figura celesti. Atq; subide
narrat mirabiles earū effectus: quales Thebit Benthorad/ & Pro
lemꝝ/ ceteriq; astrologi pollicenꝝ. Describitq; imagines ad cala
mitatē alicui prosperitatēq; afferendā/ quas consilio prætermitto.
Et interea confirmat effectū eas habere posse. Quanq̄ & ut uir bo
nus artis damnat abusum: & ut legitimus theologus orationes
suffumigationesq; detestaꝝ: Quas impii quidā ad Dēmones ima
ginibus fabricādis adhibuerunt. Neq; tamen reprobat figuras &
litteras dictionesq; imaginibus impressas ad hoc ipsum dūtaxat
ut donum aliquod accipiāt a figura celesti. Quod quidē posse p
imagines cōparari/ Petrus Aponēsis cōfirmat. Immo & affirma
uit regionē nescio quā fuisse destructam p̄ imaginem illā/ quam
Thebit narrat a Phedice astrologo fabricatā. Thommas autē
Aqnas dux ī theologia noster magis ista formidat: & minus tri
buit imaginibus. Tantū nāq; uirtutis dūtaxat p̄ figuras calitis
putat acquirere/ q̄rum cōducatur ad illos effectus: quos solet com
muniter cælū per herbas resq; alias naturales efficere. Nō tam q̄a
figura talis sit ī ea materia: q̄ quoniam cōpositum tale iam posi
tum est in certa quadā artificii specie: qualis cum cælo cōsentiat.
Hęc ait in libro contra gentiles tertio. Vbi characteres/ & litteras
figuris additas ridet. Figuras uero non adeo: nisi pro signis qui
busdam ad Dēmones adiungātur. In libro etiam de fato ait. Cō
stellationes dare ordinem essendi atq; perdurandi/ non solum re
bus naturalibus: sed etiam artificiosis: ideo imagines sub certis
constellationibus fabricari. At siq̄d mirabile per eas ultra consue
tos naturalium effectus nobis eueniat/ ī Dēmonas reicit hominū
seductores/ Quod in libro cōtra gētiles perspicue patet. Maxime

uero in libello de occultis naturæ opibus. Vbi uidet̃ ipsas etiam
imagines paruipendere quocunq; factas. Quas & ego quatenus
ipse iusserit nihilipendã. Referre aut̃ mirabiles quosdã effectus
imaginũ in Demonũ falsitatē: nec est a Platonis alienũ. Nam &
Iamblichus ait eos q̃ religione sũma sanctimoniaq; posthabita:
imaginibus dũtaxat cõfili ab eis diuina sperãt munera/hac i re a
malis Demonibus sapissime falli/sub prætextu bonorũ numinũ
obcurrentibus. Contingere tamẽ ex imaginibus legitima astrolo
giæ rone constructis naturalia quẽdã bona non negat. Deniq; tu
tus fore arbitror medicinis q̃ imaginibus se committere. Ratio
necq; a nobis de potestate celesti / p̃ imaginibus assignatas / i me
dicinis potius q̃ i figuris efficaciam habere posse. Probabile, n. est
si quã uim imagines habet: hãc nõ rã p̃ figurã nup̃ acquirere / q̃ per
materiã possidere naturaliter sic affectam. Ac si qd̃ denuo acquirur
dum insculpit̃ / nõ rã per figurã comparari q̃ per calefactionẽ con
tusione quadã prouientẽ. Quæ qd̃ contusio calefactioq; facta
sub harmonia celesti simili harmoniæ: quæ quodã materiæ uirtu
tem infuderat excitat uirtutẽ ipsã atq; corroborat / sicut flatus flã
mã: & manifestã efficit ante latentẽ. Sicut calor ignis in aspectum
pducit litteras scriptas succo cepæ prius delitescẽtes. Atq; litteræ
hirci adipe inscripte / lapidi prorsus occulte / si lapis submergat̃ ace
ro prodeunt / & quasi sculpte eminentes extant. Immo uero sicut
tractus scopæ uel arbuti suscitãt rabiẽ consopitã: sic forte cõtusio
quẽdã & calefactio sola latentẽ in materia uirtutem pdit facta ui
delicet oportune: quã qd̃ celesti oportunitate expedit i medici
nil cõficiẽdis uti / aut si qd̃ forte tractare metalla lapidesq; uoluerit
prestat pcutere solũ / atq; calefacere / q̃ figurare. Præter, n. id q̃ ina
nes esse figuras suspicor: haud temere uel umbrã idolatriæ debe
mus admittere. Item nec temere uti stellis uel salutaribus ad mor
bos his simillimos expellẽdos. Hos, n. sepe augent. Sicut noxiæ
stellæ dissimiles sibi morbos aliquãdo minuunt: quod sane Prole
mæus & Haly perspicue docent.

I Ed cur nam uniuersalem ipsam idest uniuersa ipsius imaginem prætermittimus? Ex qua tamē beneficium ab uniuerso sperare uidentur. Sculper ergo sectator illorū forte qui poterit formā quādam mūdi totius archetipā si placebit in arte. Quā deinde oportune ī argenti lamina imprimat aurata. Sed quando potissimū imprimer? Quādo Sol minutū primū arietis attigerit. Hinc. n. astrologi tanq̄ ex sui natalis reuolutione fortunā mūdi eo saltem anno iminentē auspicanē. Ille igit̄ in hoc ipso mūdi natali totius imprimet mūdi figurā. At uides ne q̄ belle inter distendū mundi aliquādo nati nobis succurrerit argumentū? Siquidem quolibet anno renascitur: Nō ne in ipsa hominis genesi meriuntur Astrologi/ primum ī quo signo/ quo gradu/ quo minuto Sol extiterit. Ibiq; totius figuræ iaciunt fundamentum. Et quolibet deinceps anno: cū primum Sol minutū subierit idem/ quasi renatum hominē arbitranē/ atq; inde prælagiūt anni fortunā. Sicut igit̄ id in homine facere nō ualerent/ nisi quasi renasceret. Atq; hic nō posset quasi renasci/ nisi fuisset aliquādo natus: Sic & mundum conicere licet/ aliquando genitum/ Sole uidelicet sub minuto arietis primo/ tūcposito: quādoq; dem p̄ eundē quolibet anno situm/ sors quædam quasi renascentis mūdi reuoluit̄. Tūc igitur ille fabricabit mūdi figurā. Cauebit autē ne sabbato Saturni die figuram sculpat/ aut exprimat. Hoc enī die deus mundi faber ab opere tradit̄ quieuisse. Quod ab ideali die solis inceperat. Quantū. n. Sol generationi accomodatus est/ tantū Saturnus ineptus. Perfecerat autē opus in Venere pulchritudinem opis absolutam significāte. Sed de mūdanę fabricæ rōnibus nihil ultra. Iohānes enim Picus noster Mirādula diuina de genesi mūdi mysteria Moyses diuinitus his diebus expressit. Quāobrē ut redeamus ad institutum: & ille mundū suum primū die uel hora Saturni nō sculper. Sed die potius uel hora Solis. Imprimer autē in anni natali

præferim si tunc felices accedat Iuppiter atque Diana. Optimū uero fore putabūt præter liniamēta opificio colores inferere. Sunt uero tres uniuersales simul & singulares mūdi colores / uiridis / aureus / saphyrinus / tribus celi gratiū dedicati. Viridis quod Venen simul atque lunæ. Humidus uidelicet humidis: atque nascērium proprius: accomodatus & matribus. Aureum Solis esse colorē nemo dubitat: & ab Ioue isup / atque Venere nō alienū. Saphyrinū denique Ioui maxime dedicamus: cui & saphyrus ipse dicitur consecratus. Vnde & lapis lazulus hoc colore doratus ob uirtutē Iouīā cōtra bilem atrā a Saturno pfectā / apud medicos prærogatiuā habet: nascēriū cū auro aureis distinctus notis / ita comes auri / sicut Solis est Iuppiter. Similēque uī habet lapis Armenus: colorē similit cū uiridi quodammodo possidens. Expedire igitur iudicabūt ad gratiarū celestium munera capessēda tris potissimū hos colores frequētissime cōtueri. Atque in formula mūdi: quā fabricas saphyrinū colorē mūdi spheris inferere. Opere pretiū fore putabunt aurea spheris ad ipsā celi similitudinē addere sydera: atque ipsā Vestā: siue Cererē. i. terrā uiridē induere uestē. Eiusmodi formulā sectator illorū: uel ipse gestabit: uel oppositā intuebitur. Vtile uero fore spectare spherā motibus suis præditā qualē Archimedes quodā: & nup̄ florētinus quodā noster Laurētius noīe fabricauit. Neque spectare solū: sed et aīo reputare. Proinde in ipsis sue domus penetralibus cubiculū cōstruet in fornice actū figuris eiusmodi: & colonibus insignitū. Vbi plurimū uigilet atque dormiat. Et egressus domo nō rāta attētiōe singularū rerū spectacula: quā uniuersi figurā / coloresque p̄spiciet. Sed hæc imaginū fictores illi uiderit. Tu uero præstantiorē te finges imaginē. Nepe cū noueris: nec quicquid ordinarius esse quod celū: neque tēparius aliquid cogitari: quod Iupiter: sp̄abis ita demū beneficia celi Iouisque cōsequi si cogitatioibus / affectibus / actioibus / uictu te ipsū ordinariū simū tēparissimūque præstiteris. At postquā in mētionē tēpantiæ celestis icidimus / opportunū forte fuerit recordari / nullū inesse celo elemētalīs qualitatis excessū ut piparetice loquar alioquin siue ita

cōpositū sit/ iam esset tot seculis dissolutū: siue etiā simplex/ rāta
saltē magnitudine/ potētia/ motione cetera pdidisset. Sed pfecto
tanq̄ moderatissimū/ oīa moderatē: ac diuersa cōmiscet in unū. Pre
terea tū hac ipsa rempantia sua: tū excellentia forme/ diuinitus ui
tā meruit. Nā & res cōpositas: tunc demū uitā adipisci uidemus/
quādo qualitatū pfecta cōmixtio priorē iam cōtrarietate fregisse
uideat/ ut i plantis. Perfectiorē deiceps in aīalibus uitā/ quatenus
inest eis complexio a cōtrarietate remotior q̄ i plātis. In hōibus
rursus eadē rōne pfectiorē: & quodāmodo iā cēlestē. Siquidē hu
mana cōplexio ad cēlestē rempantiā iam accessit: praelertim i spū:
q̄ ultra substātiæ suæ subtilitatē qualitatūq; rempantiā: q̄bus cū
cēlo consentit: cēlestē quoq; lucē est adeptus. Hic insup ubi maxi
me talis est/ potissimū est cēlestis/ uirāq; cēlestē diuinitus praece
ris est adeptus: & quatenus se talē in omni uicru legeq; uitæ effi
cit/ atq; seruat: eatenus singularia cēlestiū dona reportat. Quādo
uero dicimus nō esse in cēlo ullū elemētariū qualitatis excessum/
ītelligimus/ uel nullā esse ibi eiusmodi qualitātē/ sed uirtutes po
tius effectrices qualitatū remparas: uel si quæ sunt illic quodāmo
do similes qualitates/ quasi aeriā habere rempiem. Atq; ubi quæ
dā illic frigida siccaq; nominamus/ Platonica hęc accipimus rōne
.i. ut frigidum appelleat quod minimi caloris est causa. Siccū uero
quod humorē nobis exhibet minimū. Sic astrologus Abrahā Sa
turnū inquit corpus nostrū quodāmodo relinquere frigidū atq;
siccū/ q̄a calorē & humorem affert nostro minorē. Eadē ratione
carnes bouis & leporis i se quidē calidæ atq; humidæ/ nobis frigi
dæ sūt & siccæ. Ex hac aut inductione duo hęc accipe corollariā:
primū quidē si corpora magis deinceps remparata magis uiuūt/ cē
lū maxime rempatū q̄ maxime uiuere. Immo uero uicissim ex eo q̄
cēlū exactissime rempatū absolutissimā in se uitā possidet/ coniec
tari: ut quatenus reliqua ad rempiem uirāq; illius accedūt/ eatenus
uitā formi præstantiorē. Alterū uero uitā esse formā in se perfec
tam/ pfectiorēq; corpus/ motionisq; picipiū exhibentē. Principiū

in q̄ intimū/motionis quoq; tū intrinsecus actē: tū p̄ oēm partē ex
trinsecus expedira. Si igit̄ id ipsū uita est/mentecaptū existimato:
qui eiusmodi formā nō cognouerit inesse celo/corpore prestātissi
mo/circūeunte semp̄ motione p̄fecta/cūctā uiuificāte/magisq; illa
gradatim/ quæ uel ad ipsius similitudinē naturaliter p̄pinus ac
cesserūt: uel quotidie huius influxibus ap̄tius se exponunt.

Quantam imagines uim habere p̄tēnt in sp̄m/ & sp̄s ī eas. Et
de affectu uerentis & operantis. Cap. m. xx.

si c. am. Om̄p̄tū habemus: si quis rite utat̄ helleboro/feratq; po
tenter/mutare quodāmodo ex q̄sira purgatione/ & occul
ta eius p̄prietate qualitatē sp̄s corponisq; naturā: & ex parte mo
tul animi: & quasi reiuuenescere/ ut ferme uideat̄ esse renatus. Vn
de Medea magosq; tradūt herbis q̄busdā reddere iuuenturē con
sueuisse: quā nō tam reddunt mirobalani/ q̄ cōseruāt. Similē astro
logi potestatē p̄p̄tias habere imagines arbitran̄t: p̄ quā gestātis
naturā/ & mores quodāmodo mutēt: ī meliusq; restituant: ut quasi
iam alter euaserit: aut saltē p̄sp̄erā ualitudinē diutissime seruent.
Imagines uero noxias aduersus gestantem habere uim hellebori
p̄r̄ter artē potentiāq; ad sūp̄ri/ uenenosā uidelicet atq; pestiferā.
Aduersus at̄ aliū quendā: ad cuius calamitatē fabricatæ int̄t̄aq;
fuerint/ uim a nei speculi/ cōcauiq; sic p̄sūs obiecti ut collectis/ re
p̄cussisq; ī oppositū radiis: cominus q̄dem cōburāt: eminus at̄ sal
tē caligare cōpellāt. Hinc orta ē historia/ uel opinio: putās astrolo
gorū machinis/ magonūq; ueneficiis/ hōies/ bruta/ plāras/ siderati/
atq; tabescere posse. Ego aut̄ imagines in rem distātē uim habere
ullā/ non satis ītelligo. Habere uero ī gestantē/ nōnullā suspicor:
non tamen talem opinor: qualem pleriq; fingunt: & hanc ratione
materię potius q̄ figuræ: atq; (ut dixi) lōgo īteruallo medicinas
imaginibus antepono. Quanq̄ Arabes & Ægyptii tantū statuis
imaginibusq; attribuūt arte astronomica/ & magica fabricatis/ ut
sp̄s stellarum in eis includi putent. Sp̄s aut̄ stellarū ītelligūt.

Alii quidē mirabiles cælestium uires: alii uero Dēmonas etiā stel
lē huius illius ue pedissequos. Spūs igit̃ stellarū qualescunq; sint
in feri statuis & imaginibus arbitrant̃: non aliter ac Dēmones so
leant humana nōnunq̃ corpora occupare: perq; illa loqui: moue
ri: mouere: mirabilia perpetrare. Similia quædā per imagines face
re stellarum spūs arbitrant̃. Purant Dēmonas mundani ignis ha
bitatores per igneos humores: uel ignitos: similiterq; p ignitos
spūs & affectus eiusmodi: nostris insinuari corporibus. Similiter
stellarū spūs per radios oportune susceptos: suffumigationesq; &
lumina tonosq; uehementes cōpetentibus imaginū materiis infe
ri: mirabiliaq; in gestantē: uel ppinquantē efficere posse. Quæ qui
dem nos per dēmonas fieri posse puramus: nō tam materia certa
cohibitos q̃ cultu gaudētes. Sed hæc alibi diligētius. Tradunt
Arabes spūm nostrū quādo rite fabricamus imagines: si p imagi
nationem & affectū ad opus attentissimus fuerit & ad stellas: cō
iungi cum ipso mundi spū: atq; cum stellarū radius: p quos mūdi
spūs agit: atq; ita coniunctū: esse ipsum quoq; i cauta: ut a spiritu
mundi per radios: quidā stellę alicuius spūs idest uiuida quædā
uirtus infundat̃ imagini: potissimū hominis tūc opantis spiritui
consentanea. Adiuari quoq; suffumigationibus ad stellas acco
modatis opus eiusmodi. Quatenus suffumigationes tales aerē
radios/spūm fabri. Imaginis materiā: sic profus afficiunt. Ego
uero odores quidē tanq̃ spūi aenq; natura persimiles: & cū accen
si sūt: stellarū quoq; radius cōsentaneos arbitror: si Solares: uel Io
uui sūt: afficere aerē ac spūm uehemēter ad dotes Solis: aut Iouis:
tunc dominātis: oportune sub radiis capiēdas: atq; spūm sic affec
tum: ita donatū: posse uehemētiore quodā affectu: nō solū in pro
prium corpus agere: sed propinquum: præsertim natura cōforme
quidē: sed debilius: & consimili quadam afficere qualitate. Mare
riam uero imaginis duriorē ab odoribus & opantis imaginatio
ne: uix minimū quiddā suscipere posse puto. Spūm tamē ipsum ab
odore sic affici: ut ex ambobus unū conficiat̃: quod quidē ex eo

patet quod odor non agit ulterius in olfactum / postquam satis egit. Olfac-
tus. n. & quod uis aliud a se ipso uel simillimo quopiam nihil pa-
rit. Sed de his alibi. Proinde imaginationis intentionem: non
tam in fabricandis imaginibus / uel medicinis uim habere / quam in ap-
plicandis / & assumendis existimo: ut si quis imaginem (ut aiunt)
gestans rite factam: uel certe medicina similiter utens / opem ab
ea uehementer affecter: & proculdubio credat / speretque firmissime:
hinc certe quam plurimus sit adiuuamento cumulus accessurus. Nam ubi
uel uirtus imaginis siqua est / rangentis carnem penetrat calefacta:
saltem uirtus in electa eius materia naturalis: uel certe medicinae
uigor intrus adsuperat / uenis ac medullis illabit / Iouiam secum fe-
rens proprietatem: spiritus hominis in spiritum eiusmodi Iouium affectu
idest amore transfertur. Vis enim amoris est transferre. Fides autem
spesque non dubia spiritum hominis iam ita percipitum sistit in spiritu Io-
uio penitus / atque firmat. Quod si quemadmodum Hippocrates &
Galienus docent agrotantis amor fidesque erga medicum inferio-
rem exterioremque ad sanitatem plurimum conferunt: imo uero fidu-
ciam hanc Auicenna plus inquit efficere quam medicinam: quantum ad ce-
lestem opere conducere purandum est / affectum fidemque nobis erga cele-
stem influxum iam nobis insitum / agentem intus: uiscera penetrantem.
Iam uero amor ipse fidesque erga caeleste donum: saepe caelestis admi-
niculi causa est / atque uicissim amor & fides hinc aliquando forsan
proficiunt: quod ad hoc ipsum iam nobis faueat clementia caeli.

De uirtute uerborum: atque cantus ad beneficium caeleste captandum.
Ac de septem gradibus producentibus ad caelestia. Cap. xxi.

u Erba praeterea quaedam acriore quodam affectu pronun-
tiata / uim circa imagines magnam habere censent ad effec-
tum earum illuc proprie dirigendum: quorsum affectus intenduntur /
& uerba. Itaque ad duos ardentissimo quodam amore conciliandos ima-
gine sub luna coeunte Cum Venere in piscibus / uel tauro fabricabatur:

k iii

multis inrerim circa stellas uerbaq; curiosius obseruatis: quæ re
ferre/nō est consiliū. Non enim philtia docemus/ sed medicinas.

Probabilius autem est effectus eiusmodi uel per Venereos De
monas confici: his operibus uerbisq; gauderes: uel per demonas
simpliciter seductores. Nam & Apollonium Theaneum sæpe La
mias deprehendisse & prodidisse ferunt: Demonas scilicet quos
dam salaces Venereosq; q; formosas puellas simulent/ pelliciãtq;
formosos: quos ut serpēs elephantē ore: sic illi illos ore uulua pa
ritur exsugant ac protus exhaustant. Sed hæc Apollonius ipse ui
derit. In uerbis autē certis uim esse certam/ atq; magnā Origenes
asserit contra Celsum/ & Sinesius/ atq; Alchindus de magia dispu
tantes. Item Zoroaster: uetans barbara uerba mutari. Iamblicus
quoq; similiter. Item Pythagorici uerbis/ & cãtibz/ atq; sonis mi
rabilia quædam Phoebi & Orphei more facere cōsueri. Quod he
breorum antiqui doctores præceteris obseruarunt: omnesq; poe
tæ mirãda canunt carminibus effici. Et grauissimū ille Cato i re
rustica in curandis bestiarum morbis/ aliquãdo barbaris cantio
nibus utit. Sed præstat dimittere cantiones. Concentū uero illū/
quo adolescens Dauid Saulem ab insania redimebat/ nisi myste
rium iusserit ad diuinitatem referri/ referet forte aliquis ad natu
ram. Cum uero pro septem planetarum numero: septem quoque
sint gradus/ per quos a superioribus ad inferiora fit attractus/ uo
ces medium gradum obtinent/ & Apollini dedicantur. Infimum
quidem tenent gradum materiæ duriores/ lapides atq; meralla:
ac lunam referre uidentur. Secundum in adscensu locum habent:
quæ ex herbis/ arborum fructibus/ gummis/ mēbris animalium
componuntur: Respondentq; Mercurio: si ordinem in celo sequi
mur chaldeorum. Tertium pulueres subtilissimi/ eorūq; uapores ex
prædictis electi: odoresq; simpliciter herbarū & florū/ & unguero
rū ad Venere ptinētes. Quartū uerba: cãtus: soni: quæ oia rite de
dicant Apollini musicę præceteris auctori. Quintū/ uehementes
imaginariōis cōceptus formæ/ motus/ affectus uim Marriã referē

res. Sextum rationis humanæ discursiones deliberationesq; con-
sulte pertinentes ad Iouem. Septimum secretiores simplicioresq;
intelligentiæ quasi iam a motu seiuncte; coniuncte; diuinis: desti-
nate; Saturno. Quæ merito Sabbath hebrei nomine quætis appellât.
Quorsum hæc? Vt intelligas quæadmodû ex certa herbarû uapo-
rumq; cõpositione cõfecta p̄ artem / tû medicâ / tû astronomicam /
resultat cõmunis quædã forma uelut harmonia quædã / syderû do-
rata muneribus: sic ex tonis primo quædem ad stellarû normã elec-
tis: deinde ad earûdem cõgruitatem inter se cõpositis / cõmunem
quali formã fieri: atq; i ea celestem aliquã suboriri uirtutẽ. Diffi-
cillimum quædẽ est iudicatu quales potissimû toni / qualibus cõue-
niant stellis: quales item tonorû compositiones: qualibus præci-
pue syderibus aspectibusq; consentiant. Sed partim diligẽtia no-
stra / partim diuina quadã sorte non aliter id assequi possumus / quã
Andromachus in theriaca componenda diuissime fatigatus: ac
tandẽ post diligẽtiam: diuina sorte cõsecutus theriacẽ uirtutem.
Quod quædẽ cõtrigisse diuinitus Galienus & Auicẽna cõfirmant.
Immo uero totã medicinã exordium a uaticiniis habuisse testis
est Iamblicus atq; Apollonius theaneus. Ideoq; Phæbû uatẽ me-
dicinæ præponit. * Tres uero potissimum regulas ad hoc affere-
mus / si prius admonuerimus / ne putes nos impresentia de stellis
adorãdis loq; sed potius imitãdis / & imitatione captãdis. Neq;
rursum de donis agere credas: quæ stelle sint electione daturæ: sed
i fluxu potius naturali. Ad quẽ p̄fecto multiplicẽ / & occultû: ita
nos exq̄sitis studemus modis accõmodare: sicut quotidie ad ma-
nifestû Solis lumẽ calorẽq; salubriter excipiẽdû nos ipsos accõmo-
damus. Aprare uero se ipsû ad occultas dores eius atq; mirificas /
solijs sapiẽtis ẽ officiu. Sed iã ad regulas cãtû syderibus accõmo-
daturas pueniamus. Prima ẽ exqrere quas i se uires quos ue ex se
effectus stella qualibet & sydus & aspectus habeãt: quæ auferãt:
quæ ferant. Atq; uerborû nostrorû significatiõibus hæc i serere. De
testari quæ auferũt: pbare quæ ferũt. Secũda: cõsiderare quæ stella

cui loco maxime uel homini dominetur. Deinde obseruare quali-
bus cōmuniter hęc regiōes & p̄sonę tonis utant̄: & cātibul. Vt ipse
similes quosdā una cū significationibus modo dictis adhibeas
uerbis: quę syderibus eisdē studeas exponere. Tertia situs aspec-
tusq; stellarū quotidianos aiaduerrere: atq; sub his explorare/ ad
quales potissimū sermones/ cārus/ motus/ saltus/ mores/ actus inci-
rari hoies pleriq; soleāt/ ut talia quadā tu p uiribus imiteris i can-
tibus/ cęlo cuidam simili placitū/ similēq; suscepturis influxū.

Memento uero cantū esse imitatore m oīum potentissimū. Hic
enim intētionēs/ affectionesq; animi imitať: & uerba: refert quoq;
gestus/ mōtusq; corporis/ & actus hominū/ atq; mores. Tamq; ue-
hemēter omnia imitať: & agit: ut ad eadē imitāda/ uel agenda/ tū
cantantē/ rum audiētes subito puocet. Eadē quoq; uirtute quan-
do cęlestia imitať: hinc quidem sp̄m nostrū ad cęlestē influxū:
inde uero ifluxum ad sp̄m minifice prouocat. Iam uero materia
ipsa concētus purior est admodū/ cęloq; similior q̄ materia medi-
cinę. Est. n. aer etiā hic quidē calens/ siue repens/ spirans adhuc/ &
quodāmodo uiuēs suis quibusdā articulis artubusq; cōpositus/
sicut animal: nec solū motum ferēs/ affectūq; prafertēs: uerū etiam
significatū afferens quasi mentē: ut animal quoddā aeniū/ & ratio-
nale quodāmodo dici possit. Concētus igit̄ sp̄u sensuq; plenus/
si forte rum secundū eius significata: rum secundū eius articulos
atq; formā ex articulis resultantē: tū etiā secundū imaginationis
affectū/ huic syderi respōdeat/ aut illi/ nō minorem inde uirtutem
q̄ qualibet alia cōpositio trahit in cārantē: atq; ex hoc in proxi-
mum auditorē. Quousq; cantus uigorē seruat/ sp̄mq; canentis.
Præfertim si cantor ipse sit natura phebeus: uehemēterq; habeat
uitalem cordis sp̄m/ atq; insup animalē. Sicut. n. uirtus ac sp̄s
naturalis/ ubi potentissimus est/ mollit statim/ liquefacitq; alimē-
ta durissima/ atq; ex austens mox dulcia reddit: generat quoq; ex
tra se seminalis sp̄s p̄ductione propaginē: sic uitalis/ aiālisq; uir-
tus ubi efficacissima fuerit/ ibi intētissima quadā sui sp̄s p̄ cantū/

tum conceptione agitationeque in corpus proprium poterit agit:
tum effusione/mouet subinde propinquum: afficitque cum suum/tum
alienum sydereis quaedam proprietate/quam tum ex ipsa sui forma: tum
ex electa temporis oportunitate concepit. Hac utique ratione orientales/
meridionalesque multi praecipue Indi admirandam ferunt in
uerbis habere potentiam: utpote qui magna ex parte solares sunt:
uimque non naturalem dico/sed uitalē & aialē habent ferme omnium
potētissimā. Et quicumque in regionibus aliis maxime sunt phœbei.

Cantus autē hac uirtute/opportunitate/intentione conceptus ferme
nihil aliud est quam spiritus alter nuper penes spiritum tuum in te concep-
tus/factusque solaris/& agens tum in re: tum in proximum/potestate
solari. Si. n. uapor & spiritus quidam/aliquando per radios oculorum/
uel aliter foras emissus fascinare/inficere/ aliterque afficere proximum
potest/multo magis id ualet spiritus ab imaginatione cordeque si-
mul uberius profluens & feruentior: motusque ualētior. Ut non omnino
mirum sit: morbos quosdam animi atque corporis sic auferri posse
aliquando: uel inferri. Praesertim quoniam spiritus eiusmodi mulicis
proprie tangit/agitur in spiritum: inter corpus animamque medium: & utrumque
affectione sua prorsus afficientē. Mirabile uero in concitato canen-
teque spiritum uim esse concedes: si Pythagoricis Platonisque concesseris/
caelum esse spiritum motibus tonisque suis omnia disponentem. Me-
mento uero totam praecedere musicam ab Apolline. Atque eatenus Io-
uem esse musicum/quatenus est cum Apolline concors. Venerē insuper
& Mercurium musicam uicinitate Apollinis reportare. Item ad hos
quattuor duraxat attingere concentus. Tres uero reliquos uoces
quidem habere non cantus. Iam uero uoces/tardas/graues/rau-
cas/querulas Saturno tribuimus. Marti uero contrarias/ueloces/
acutasque & asperas/& minaces. Medias uero Lunae. Concortus autē
Ioui quidem graues/& intentos/dulcesque/& cum constantia leuos. Contra
Veneri cum lasciuia/ & mollitie/uoluptuosos carus adscribimus.
Inter hos uero medios Soli tribuimus & Mercurio. Si una cum gra-
tia suauitateque sunt uenerabiles/& simplices/ & intenti/ Apollinei

iudicantur. Si una cū iucūdirate remissiores quodāmodo sūt: strenui tamē atq; multiplices/Mercuriales existūt. Tu igiŕ horū quatuor unūquēq; cātibus tibi suis cōciliabis: pŕesertī sī cōpetēres cātibus sonos adhibeas/adeo ut cū eorū more oportune canēdo/& sonādo clamaueris/respōsuri pŕinus uideant: uel istar Eccho: uel sicut corda quādā i cithara tremēs: quotiens uibraŕ altera/rēpara similiter. Atq; ut uult Plotinus & Iamblicus ita naturaliter id tibi cōtinget e cēlo: quēadmodū uel ex cithara reboatus: siue tremor: uel ex opposito pariete fit Eccho. Profecto quotiēs ex frequenti quodā usu/harmoniē Iouiæ/uel mercurialis/uel ueneræ/factę uidelicet his regnātibus/spūs tuus ad hoc ipsū attentissime canēs/harmoniēq; cōformatus euadit Iouius/uel Mercurialis/uel Veneris: Interea Phēbeus euadit: siquē Phoebi ipsius musicę dūcis uirtus in oī cōsonātia uiget. Atq; uicissim ex cātu sonorū phēbeo ipse phēbeus euadēs/uirtutem Iouis interi tibi uēdicat/& Veneris/atq; Mercurii. Rursusq; ex spū sic intus affecto/similiter afficis animā atq; corpus. Memēro uero orationē apte/& oportune compositam/& affectu sensuq; plenā/atq; uehementē/similē cantibus uim habere. Quantā in orādo potētiā Damis & Philostratus habere sacerdotes quosdā indos narrēt/referre non expedit: nec ēt quibus uerbis Apolloniū euocasse manes Achillis affirmēt. Nō. n. loquimur nūc de numinibus adorādīs: sed de naturali quadā potestate sermonis/& cātus/atq; uerborū. Esse uero phēbeā medicāq; i sono/ & eo quē certo potētiā: ex eo patet: quōd in apulia tacti phalangio sūt: stupēt oēs semiaīesq; iacēt: donec certū quōsq; suūq; sonū audiat. Tūc. n. saltat ad sonū apre: sudatq; inde/atq; cōualescit. Ac si post ānos. x. similē audiuerit sonū/ subito concitat ad saltū. Sonum uero illum ex indicis esse phēbeū Iouialēq; cōiicio.

Quō septē modis nos cęlestibus accomodare possumus:& quibus Saturnus sit maleficus: quibus ppitius: quos Iupiter a Saturno defendat: quō cęlū agat in spūm & corpus & aīam Cap xxii

¶ Quoniam Vniam uero celum est harmonica ratione cōpositum /
mouetq; harmonice & harmonicis motibus atq; fonis
efficit omnia: merito per harmoniā solā nō solū homines: sed iſe
riora hæc omnia pro uiribus ad capiēda cælestia preparant. Har
monia uero capacem superiorū p̄ septē renū gradus i superioribus di
stribuimus. Per imagines uidelicet (ut putāt) harmonice cōstru
tas: Per medicinas sua quadā consonātia temperas: Per uapores
odoresq; simili cōcinnitate confectos: Per cantus musicos atq; so
nos: Ad quorum ordinē uimq; referri gestus corporis saltusq; &
tripudia uolumus. Per imaginationis cōceptus / morusq; concin
nos: per cōgruas rationis discursiones: per trāquillas mentis cō
templationes. Sicut. n. corpus per harmoniā quotidie suam id
est per situm / & habitū / & figuram oportune lumini caloriq; solis
exponimus: sic & spūm occultis stellarū uiribus compandis: per
suam quadā similem harmoniā / imaginibus / ut opinant / & cer
te medicinis / odoribus harmonice cōpositis comparā. Et deniq;
per spūm superis ita paratum / ut saepe iam diximus / animam eis
dem exponimus atq; corpus. Animā inquā quatenus affectu ad
spūm inclinatur / & corpus. In anima uero nūc imaginationē / ratio
nem mentem ponimus. Potest utiq; imaginatio nostra uel prop
ter qualitatem / motūq; spūs: uel per electionem nostrā: uel etiam
utrinq; ira disponi / componi / cōformari Marti / Soli ue / ut sit e ue
stigio propriū influxus Phēbei uel Martii susceptaculū. Similiter
ratio / uel p̄ imaginationē spūm q; simul / uel p̄ deliberationem / uel
utrinq; sic ad Iouē imitatione quadā compare se potest: ut multo
magis ob dignitatē p̄p̄tateq; suā ipsa Iouē capiat / & munera Io
uis q̄ imaginatio / siue spūs: quē admodū imaginatio spūs q; eadē
rōe multo magis cælestia capiūt / q̄ res / & materię queuis iſeriores.
Mens deniq; cōreplari x quatenus se ipsā nō solū ab his que sen
rimus: uerū ē ab eis que imaginamur cōiter moribusq; argumēta
mur humanis / seuocat / & affectu / iſentione / uita ad se p̄ta se reuo
cat: Saturno quodāmodo se exponit. Huic soli p̄p̄tius est Satur

nus. Sicut .n. Sol aialibus qdē nocturnis inimicus est/ diurnis at̄
est amicus: ita Saturnus hōibus/ uel uulgarē palā uitā agentibus
uel fugiētibus qdē uulgi cōsuetudinē: uulgares tamē affectus/ nō
dimittētibus/ est aduersus. Viram nāq; cōmunē cōcessit Ioui: sepa
tam uero sibi uēdicauit atq; diuinā. Mētibus aut̄ hominū re uera
hinc pro uiribus segregatis/ tanq̄ sibi cognatis quodāmodo est
amicus. Nam & spiritibus sublimē habitantibus aerem ipse Satur
nus (ut Platonice loquat) est pro Ioue: sicut Iuppiter hominibus
cōmunem agētibus uitam/ est iuuās pater. Nullis uero Saturnus
est infensior: q̄ hominibus contemplatiuam uitam simulātibus
quidē/ nec agentibus. Hos .n. nec Saturnus agnoscit/ ut suos: nec
Iuppiter ipse Saturni temperies adiuuat eos: qui cōmunes homi
num leges/ moresq; & cōmertia fugiunt. Hęc .n. sibi Iuppiter usur
pauit: (ut aiunt) ligato Saturno. Segregata Saturnus. Quamob
rem Lunares illi populi/ quos Socrates in Phedone describit/ emi
nentissimā terrę sup̄ficiem/ & altiorē nubibus habitantes/ uiuētes
sobrii admodum/ frugibusq; contenti/ & secretioris sapientiaē stu
dio religioniq; dediti/ Saturni felicitatem gustant: uitamq; agūt
ita p̄speram/ tam longēuā: ut non tam mortales homines/ q̄ imor
tales Dēmones habeant. Quos hēroas multi nominant/ aureūq;
genus Saturnio quodam sēculo regnoq; gaudens. Quod forsan
astrologos arabes uoluisse putō. Vbi aiūt ultra lineā equinoctia
lem ad meridiē esse subtilissimos habitatores quosdā Dēmonas:
qui nec oriri uideant/ neq; mori. Ibiq; potestatem habere Saturnū
caudāq; draconis. Quod sane cōfirmare uideēt Albumasar i libro
Sadar dicens quāsdā indię regiones Saturno subiectas esse: ibiq;
homines esse ualde longēuos/ ac senio plurimū extremo decede
re. Rationemq; assignat: quoniā Saturnus nō lēdat domesticos:
sed externos. Tu uero potestātē Saturni ne negligas. Hunc .n.
ferunt Arabes omniū potētissimū. Planetas sane uires eorū sub
re/ ad quos accedunt. Oēs uero ad eū accedere potius q̄ uicissim.
Planetasq; coniunctos illi/ natura illius agere. Est enim ipse inter

planetas orbis amplissimi caput. Quilibet sane planeta sui orbis caput est & cor & oculus. Saturnus item stellis proximus est innumeris: Primoque mobili quosimillimus: longum agit circuitum. Est altissimus planetarum. Vnde felicem eum uocant: Cui ille feliciter aspirauerit. Et quis eum ratione a communi uita hominum alienum plerumque maxime uereant: placari tamen etiam communi uita putat: si quando plurimam in ascendere potestatem dignitatemque habuerit: aut Iuppiter eum suus feliciter aspexerit: uel in suis finibus excellenter acciperit. Alioquin influxus illius importune susceptus in materia praesertim crassa fit quasi uenenum: Sicut & ouum putrefactione uel adustione fit uenenosum. Vnde nascuntur uel euadunt imundi quidam ignaui tristes inuidi: Demonibus immundis expositi. Quorum commercium percul effugito. Nam Saturni uenenum alibi quidem sopitum latet: ceu sulphur a flamma remorum. In uiuentibus uero corporibus saepe flagrat: atque ut sulphur accensum non conburit solum: sed uapore etiam noxio omnia circumplectitur: atque inficit propinquantes. Contra influxum eius hominibus communiter pegrinum & quodammodo dissonum nos armat Iuppiter: tum naturali qualitate sua: tum alimētis/medicinisque certe suis: atque (ut putant) etiam imaginibus tum etiam moribus/negotiisque & studiis: atque rebus ad ipsum proprie pertinentibus. Noxiū uero influxū Saturni effugiūt/subeūtque propitium: non solum qui ad Iouem confugiunt: sed etiam qui ad diuinam contemplationem ab ipso Saturno significatam: tota mente se conferunt. Hoc. n. pacto malignitatem fati deuitari posse Chaldei & Aegyptii atque Platonici putant. Cum. n. caelestia nolint esse corpora uana: sed diuinitus animata: atque insuper mentibus recta diuinis/nimirum illinc ad homines non solum quae plurima ad corpus: & spiritum pertinentia: sed multa etiam bona quodammodo in animam redundantia proficisci uolunt: non a corporibus in animam: sed ab animis. Magis autem haec pluraque eiusmodi a mentibus superioribus caelo profluere. Inter haec si rationes omnes assignare uolueris: quibus adductus Moses ociū sabbati mandauit hebreis: forsam ultra sublimio

rem/secretioremq; allegoriam inuenies Saturni diem/ actionibus
ciuilibus bellicisq; ineptū/ contēplationibus aprū: eoq; die diui
num cōtra discrimina patrociniū obsecrandū. Quod quidē im
petrari posse aduersum Martis & Saturni minas Habraham & Sa
muel/ & plures hebreorū astrologi/ eleuatione mētis in deum uo
risq; & sacrificiis confitenē: p̄ceptū illud chaldeum confirmātes
scilicet si mentē ad pietatis opus ardentē erexeris: corpus quoq;
caducum seruabis. Cōsideratu dignum est illud Iamblichi: Cae
lestia mundanaq; numina uires quasdā in se superiores/ nōnullas in
feriores habere. Per has quidē effectibus nos fatalibus deuicere:
per illas aut̄ uicissim soluere nos a fato: quasi clauē ut inquit Or
pheus ad aperiendū habeant & claudendū. Multo igit̄ magis di
uinitas mūdo superior a fatali necessitate nos redimit. Exploratu
quoq; dignissimum est hebraicū illud in mactādis animalibus re
busq; nostris sacrificio dissipandis mala cēlitus iminētia a nobis
ad nostra deflecti. Sed hęc Pico nostro exploranda relinquimus.
Deniq; ubicunq; dicimus cēlestiū ad nos dona descēdere: intel
ligetur corporum cēlestium dores in corpora nostra uenire per
spūm nostrum rite paratū: tum eadem/ prius etiā per radios suos
influere ī spūm naturaliter: uel quocūq; illis expositum: tum etiā
aīarum cēlestiū bona/ partim in eundē spūm p̄ radios p̄silire/ atq;
hinc in nostros aīos redūdare: partim ab aīs eorū uel ab angelis ī
aīos hōiū illis expositos puenire. Expositos inq; nō tā natura
li quodā pacto/ q̄ electione arbitrii liberi uel affectu. Sūmarī uero
quocūq; uoto/ studio/ uita/ moribus beneficētia actionē ordinē cēle
stiū imitanē: eos existimato tanq̄ supnis similiores: āpliores illi
dores accipe hōies aut̄ artificiose cēlestiū dispositioni dissimiles/
atq; discordes/ & clā esse miseros: & deniq; palā infelices euadere.
Ut prospere uiuas agasq; imprimis cognosce ingenium: sydus:
genium tuum: & locū eisdem cōuenientē. hic habita. Professio
nem sequere naturalem. Cap. xxxiii.

q Vicunq; sanæ mētis suiq; cōpos nasciē est a cēlo ad ho
nestum aliquod opus & uitæ genus naturaliter institu
tus. Quisquis igit̄ cēlum oprat habere propitium: hoc
opus: hoc genus iprimis aggrediatur: hoc sedulo prosequat̄. Cē
lum. n. suis fauet inceptis. Ad hoc ipsum uero præceteris es natu
ra factus: quod primum a teneris annis agis / loqueris / fingis / op
tas / sōnias / imitaris / quod rētas frequētius / quod facilius pagis /
quo sūmopere proficis / quo præceteris delectaris: Quod relinqs
inuitus. Hoc est sane ad quod te cēlum / rectorq; cēli genuit. Eate
nus igitur tuis fauebit inceptis: & aspirabit uitæ: quatenus geni
toris ipsius auspicia psequeris. Præsertim si uerū sit Platicum
illud / in quo tota cōsentit antiquitas / Vnicuiq; nascenti esse Demo
nem quendā uitæ custodē ipse suo sydere destinatum. Qui & ad
hoc ipsum officium adiuuet: cui nascentē cēlestia deputarūt. Qui
cunq; igit̄ p argumenta quæ modo diximus suū ingeniū pserua
tus: ita naturale suum opus inueniet / inuenit simul suū sydus
& Demonem. Quorum exordia sequēs / aget prospere / uiuetq; fe
liciter. Alioqn & fortunā expietur aduersam / & cēlū sentiet inimi
cum. Duo igit̄ sunt præceteris hominum ifortunatorū genera:
Alterū eorum qui nihil professi / nihil agunt. Alterū eorū / qui pro
fessionem ingenio alienā subeūt: genioq; cōtrariā. Illi quidē igna
uia torpent: interim ad actiones incitāte cēlo semp agēte. Hi dū
aliena a patronis cēlestibus agunt / frustra laborant supnis desti
tuti patronis. Primum quidē antiquo prouerbio confirmat̄. Dei
adiuant facientes: ignauis aut̄ infensi sunt. Secundū prouerbio
simili. Nihil agas inuita Minerua. Ob hanc arbitror rōnem Iouē
in Pythagoricis carminibus obsecrari: ut uel ipse tot malis leuet
genus humanum: uel saltē quo duce demone utamur / ostendar.
Proinde opē pretium fuerit indagare: ad quā potissimum regio
nem habitandā & excolendā te tuū sydus / Demonq; tuus ab ini
tio designauerit. Ibi. n. magis aspirant. Ea uero est / i quam primū
profectus / spūs tuus quodāmodo recreatur / ubi sensus uegetior

permanet: ubi corporis habitudo ualidior: Vbi magis pleriq; fa
uent: ubi uota succedunt. Hæc igitur experire. Hanc regionem elige.
Hanc cole feliciter. Hinc uidelicet discessurus infelix: nisi & redi
rurus / & ad similia pagas. Sed interea frequenter in hac regione
moribus te exerce: gressusque quosdam celestium istar agito. Motu. n. cir
cuitusque eiusmodi genitus similibus conseruabere. Quantum praterea
ad habitationem pertinet: utiliter recordabere: Sicut alimenta uitæ ne
cessaria rus quidem urbi suppeditat / urbs uero consumit. Sic & ipsa
uitam rusticatione frequenter / ubi redium te minime coeperit / pluri
mum augeri. Sed urbano cum otio tum negotio ceteri. Quantum ue
ro ad habitationem simul / & professionem spectat: illud orientalium
astrologorum minime contemnendum: uidelicet mutatione nominis /
professionis / habitus / uictus / loci / caelestem influxum nobis tum in
melius tum in deterius permutari. Demones quoque uel commutari:
uel ad eosdem aliter hic / & alibi nos habere / Platonici iudicabunt.
Demonem uero uniuscuiusque custodem astrologi cum Platonis gemi
num esse posse consentiunt: alterum quidem genitorem proprium: alterum uero
professionis. Et quoties professio cum natura consentit / eundem
utriusque Demonem: uel certe simillimum nobis adesse: uitamque inde
nostram magis secum fore concordem / atque tranquillam. Sin autem professio
dissidet ab ingenio / Demonem acquisitum arte / esse a genio naturali
discordem: uitamque laboriosam atque sollicitam. Qualis autem unicuique
Demon ab ipsa generatione praesit cupientibus inuenire / Porphy
rius regulam inuestigat ex planeta domino geniturae. Iulius Fir
mius planetam geniturae dominum esse inquit: uel eum / qui plures illic ha
beat dignitates: uel ex firmiori sententia potius / eum cuius domi
cilium mox petitura sit Luna post signum / quod homine nascente
iam tener. Sed Demonem non eadem regula putat inuestigandum. Ve
rum ex Chaldeorum opinione a Sole potius aut Luna. A Sole qui
dem ad Lunam in natiuitate diurna / a Luna uicissim ad Solem in
natiuitate nocturna. Ut computato iter hac interuallo aequale spa
tium pagas ab ascendens gradu descendens: & in quem terminum

desinis aīaduerras. Cuius. n. stella est ille terminus: eiusdem esse
Dēmonē arbitranē. Sūmatim uero a domino genitura simul atq;
Dēmonē tenorē uitae/ fortunāq; ppendere solēt. Fortunā adiūxi:
quoniā nōnulli partē fortunę/eadē ferme cōputant rōne. Opra
bant ueteres suū ad se Dēmonē ab aliquo cęli cardine descēdisse:
Ab oriēte uidelicet uel occidēte uel medio utrinq; cęlo. Aut saltē
ab undecima uel q̄nta plaga. Undecima q̄dē medio supra caput
nostrū cęlo succedit: ac bonus Dēmon cognominat̄/ & ascēdētē
ab oriente gradū aspicit ex sextili. Quinta uero cęlo antipodum
medio succedit/ appellat̄q; bona fortuna/ & ascēdētē gradū con
rueť ex trino. Oprobāt tertio loco Dēmonē si modo a cadēri pla
ga uenerit saltē/ uel a nona uenisse/ uel a tertia. Nona. n. appellat̄
Deus: tertia uero Dea. Et illa ascēdētē gradum ex trino hęc aspi
cit ex sextili. Cadentes uero duodecimā/ atq; sextā exhorrebant.
Illā sane malū Dēmonē: hanc malā fortunā cognominātes. Nos
aūt oprare pręterita supuacū arbitrati/ monemus easdē plagas/
quas illi p Dēmonibus fortunisq; oprabant/ obseuari pro plane
tis & stellis ad opus efficiendū accomodādis: ut uel sint in angu
lis/ aut in duabus quas diximus succedentibus: aut saltē in dua
bus dūtaxat cadentibus/ quas antea noiauimus. Neq; enī ab re
Solem nona gaudere dicunt: Lunā tertia: Iouem undecima: Vene
rem uero q̄nta. Hęc nāq; gradū conspiciūt ascēdētē. Sed redea
mus ad institutū. Siue igit̄ ab illa quā in superioribus narrabā ex
periētia/ diligētiaq; siue ab hac arte/ quā modo recensui/ primū in
uestigemus naturę Dæmonisq; instinctū: infortunatū esse cęlebi
mus/ qui officiū nullū profiteť honestū. Nā & ducē p̄fessionis re
uera nō habet/ q̄ opus honestū non aggrediť: Et ducē naturalem
uix ullū habet: Quoniā stellarū Dēmonūq; siue angelorū ducum
diuinitus ad custodiā dispositōrū officiū est agere semp/ & excel
lenter/ atq; latissime. Infortunatū insup eū/ ut supra diximus/ qui
p̄fessione naturę cōtraria: diuersū a genio subit Dēmonē. Memē
ro uero p dignitate p̄fessionū digniores gradatim accipi Dēmo
nes seu maus angelos atq; ī gubernatiōe publica/ ēť digniores.

Posse uero artē uiteq; tenorē accipi genio/ & ingenio nō cōtrariū/
neq; lōge diuersū: ēt si ad excellētia pcesseris. Memēto rursus fa
miliaritatē eorū inire: qbus gratiē cęlestes afflāt. Quod ex bonis
aī/corporis/fortunę ppēdes. Sicut. n. odor ex mulco: sic ex bono
boni nō nihil exhalat in pximū/ac sępe pseuerat ifusū. Mirificus
āt foret cetus triū fęliciu uel duorū inter se mirabiliter redundan
tiū. Memēto deniq; effrenatos/ & ipudētes/ & malignos/ ac ifęlices
pcul fugere. Hi nāq; malorū pleni demonū/ uel radiorū/ malefici
lūt/ & tanq; leprosi pestilētesq; nō solū tactu nocēt: sed ppinquita
re ēt & aspectu. Sane ppinqtas ipsa corporū aīatorū putat esse cō
tactus: pp efficacē uaporū exhalationē foras a calōre/ spū/ affectu/
manantē. Maxime uero pestilēs erit flagitiosorū familiaritas atq;
crudeliū: si uerū fuerit: post uegeralē uirā mēse Iouis. i. secūdo no
bis infusā/ deiceps mēse Martis. i. tertio sensualē aīam infūdi p
urbationibus mācipatā. Sic. n. q; purbatione ferunt/ martis plenis
martiali cōragione ppinquos ificiūt. Cōtraria uero rōne cōsuetu
do frequēs cōtiguūq; cōmertiū cū fęlicibus excellētibusq; ut dixi
mus pdesse mirifice cōsueuit. Apolloniū rheanē ferūt/ ephesi de
prehēditte senē: sub cuius figura lateret Demon/ q; sola pęsentia
torā ciuitatē peste contaminabat. Quantū uero Socrates multis
pęsentia sola profuerit/ Xenophon & Plato testantur.

Qua rōne litterati cognoscant ingeniu suū: sequantq; uictū spū
consentaneum. Cap. xxiiii.

q; Voniā uero litterarū studiosis loquor/ recordati unū
quēq; uolo litterarum amorē/ caprum imprimis se esse
Mercurialē: Pręterea Solarem quatenus ipse Mercurius
est Solatis. Atq; hęc cōmunis his omnibus est conditio. Proprie
uero pręter naturam Mercurialē quisq; eloquii gratia/ lepore/ di
gnitate/ uenustate pollet/ Apollinem in se agnoscat/ & Venerem.
Qui ad leges uel naturalē/ cōmunēq; philosophiam est ppensior/
nō ignoret Iouem se habere parronū. Sed q; ad secretissima quęq;
curiosius pscrutāda penitus instigat: sciat se non Mercurialē solū

esse. Sed Saturnium. Sub cuius etiā principatu sunt omnes i quo
uis studio usq; ad finem seduli: præsertim i rebus aliis negligentes. Deniq; si uerum est quod nonnulli tā physici q̄ astronomi tradunt/ animā intellectu præditā in conceptū humanū mente Solis idest quarto descēdere: qui plurimū intellectu uiuūt/ & ab initio sunt præcipue & quotidie solares euadunt. Horū itaq; planetarū fauor his hominibus auspicādus erit. Sub eorū spiraculo medicinæ cōflandæ. In eorū regionibus habitandū. Verū ad Apollinē musarū ducem i primis uos o litterati musarum cultores aduoco. Quicumq; igitur inter uos dilectissimi i musarū amore fratres/ ingenio multo magis/ longiusq; q̄ corpore ualēt/ si profecto sciant in genitura quondā sua phēbē quidē materiā suppeditasse ppaucā. Phēbeū uero spūm infudisse q̄ plurimū. Immo & quotidie humores alimētaq; in corpore in spūm maxima quadā ex parte resoluerent. Unusq; igitur uestrū totus est ferme spūs. Spiritalis inq; homo quidā terreno hoc corpusculo psonatus. Spūm ante alios perpetuo quodā labore fatigās: ut ipsi præceteris sit assidue spūs recreāndus: & in senectute præterea in qua cōmuniter euadit crassior/ ad subtilitatē propriā reuocādus. Scitis pfecto crassū corpus crassis elementis quattuor ali. Scitote igitur spiritale corpus suis quibusdam renuib; elementis quattuor enutriti. Huic .n. uinū est pro terra. Odor ipse uini uicē gerit aquæ. Cārus rursus & sonus agit aerem. Lumen autē præfert igneū elementum. His ergo quattuor præcipue spiritus alitur/ uino inq; eiusq; odore/ & cantu similiter atq; lumine. Sed nescio quomodo ab Apolline primū exorsi incidimus mox in Bacchum. Et merito quidē a lumine puenimus in calorem: ab ambrosia in nectar: a ueritatis intuitu in ardentē ueritatis amorē. Fratres certe sunt indiuiduiq; comites phoebus atq; Bacchus. Ille qdē duo potissimū uobis affert/ lumē uidelicet atq; lyrā. Hic itē præcipue duo/ uinū odorēq; uini ad spūm recreandū. Quorū usu quotidiano spūs ipse tandē Phēbeus euadit/ & liber. Quāobrē ita uos ad excipiendū Solis lumen quotidie comparet

ut quatenus deuitata destillatione quadam / & exsiccatione fieri
poteſt / frequētiffime ſub luce uiuatis : ſalrē in cōſpectu lucis / rum
eminus / tū cominus / tū recti / tū apri ad uſū ubiq; ueſtrū uitalē So
lis potentia tempantes : atq; igne referētes ī nocte Solem : cithara
cantuſq; interim nō oblitī. Spirate uero ſemp & uigilantes & dor
miētes aerē uiuū / aerē luce uiuentem. Similiter habere uos oportet
ad merū Bacchi donū Apollinis beneficio pcreatū. Eadē igiſ
proportionē qua lumen / accipite uinū. Abunde qdem quatenus
nec deſtillatio / nec exſiccario / qualem dixi ebrietas ue cōringat.
Atq; præter ſubſtantiam uini quotidie bis acceptam / odorē eius
frequētius haurite / partim quidem os / ubi ſpiritus fuerit recrean
dus / colluentes mero : partim lauantes eodem manus : partim na
ribus & temporibus admouentes. Satis iam fratres collocuti ſu
mus : ſatiſq; cōbibimus. Ergo Valere.

Aſtronomica diligentia in liberis procreandis. In preparan
dis epulis. In edificiis & habitatione / atq; ueſtibus : & q̄rū
curare talia liceat. Cap. xxv.

¶ Ed iuuat etiā parū per alloqui ſeuerū religionis antiſtitē.
Dic age quid nā in aſtorū uſu dānas Antiſtes ? Quicq; d
inquit arbitrio noſtro detrahāt : q̄cqd unius dei cultui
derogat. Eadē ego recū non damno ſolū : ſed etiā ualde deteſtor.
Exſecratis q̄netiā ſcio / atq; ego in ſup perhorreſco nōnullos / qui
cum Deū exorātū uolūt / ad Iouē in medio cēlo uaſtū illud draco
nis caput ſubeuntem tā miſeri q̄ ſtulti confugiunt / ab ipſo uideli
cer dracone / q̄ quondā e cēlo coruit / tertiā ſtellarum partē ſecū tra
hens / deniq; deuorādi. Verū cōcedes ne / contractibus / matrimo
niis / colloqis / itineribus / ſimilibuſq; opibuſ pagēdis / horaſ oportu
nas eligere ? Nō facile te hiſ aſſenſurū uideo : nescio qd arbitrio
meuentē. Ego igiſ / & ſi rheologus ille magnus Albertus iſta da
bit. Et rō q̄nādā forte dictabit : p̄ electionē ipſā ad arbitriū prinē

rem/celestia ita prudentiæ nostræ usui subici/quæadmodû herba
medico subministrât:tibi ramē potius ipræsentiā credam. Et q̄ tu
difficile nūc ea pmittis:rā facile ipse dimittā. Obseruationes ue
ro lunę ideoq; aliarū stellarū ad morbos curādos:& idcirco ad re
media præparanda iādiu (ut arbitror)pmisisti. Concessum quoq;
abste/& insup approbatū/crescente luna/eadēq; aucta lumine/nec
aliūde ifortunata/seminibus agros spargere/uites oleasq; serere.

Cur nō igit̄ ad plātandū (ut cynice loquar) hominē utamur be
neficio Lunę Iouisq; & Phębi?Nā Veneris qdē ad hęc officio sem
per utimur:Sed rectius modo dixissem/semper utunr: nā ipsa mihi
Venus est Diana. Quid itē de uictu dicemus? Nō ne licebit/&
proderit sub fęlici sydere/tū autumno uinū/ tum idies panē epu
lasq; cōficere? Ac si nequeamus i his præparādis aspectus syderū
expectare: expediet saltē adscēdētes accipe/ uel aliter angulares/
Solem/Iouem/Venerē/atq; Lunā. Sic.n.oia qbus utimur/ fęliciter
affecta cęlitus/fęliciter nos afficiēt. Hactenus te uideo absq; cō
trouersia concessurum:nisi forte dicas/ita uitā nostram nihil fore
aliud q̄ pperuā seruitutē. Ad hęc ego subiciā: frustra mortales cu
mulādis pecuniis & honoribus seruituros/ quibus sunt pperuo
mācipari: nisi interim diligētia physica dies uitæ sibi plures accu
mulent. Aut igit̄ soli deo seruiant/ quod quidem est potissimū:
aut si cui præterea seruituri sunt/ uitę tū ualidæ/tū lōgæ potius q̄
pecuniis honoribusq; uanis indulgeāt. Concordes ergo sumus.

Sed nūqd uel domos fundabūt temere/ uel ifaustas habitabūt?
Vbi cōtagiosa quædā calamitas edificiū ferme sic ificit habitantē/
ut uenenosus pestilētiæ uapor/ēt ad bienniū in pariete seruatus.
Qualis ēt ex epidimia latēs in ueste/ diu postea utentē inficit in
cautū/atq; pdir. At postq̄ hic i uestū incidimus mētionē/ phibe
bis ne pie pater i ueste cōficiēda/ uel primū induēda spiraculū Ve
neris diligēter aucupari: Quo quasi Venerea facta uestis: similiter
prospera quadā corpus/ & spiritum afficiat qualitate. Non ne me
dici uerant uulpium pelles? Agninas probant? Non aliter forte

lydus idies quasi nascētes uestes afficit/ q̄ semel ab initio natas.
Vestes quidē & cetera artis opera certā a lydere qualitatē accipe
Thōmas Aquinas ī libro de fato confirmat. Tu igit̄ affirmabis. In
fectas uero uestes/ urentē inficere/ etiā testis est scabies atq; lepra.
Deniq; si populi uitę consulis (ut opinor) ista pmittes. Atq; ego
permissione tua cōsulā obseruanda. Sin aut̄ eiusmodi moribūdā
uitę cutā/ non improbas quidē/ sed negligendā mones: ego quidē
negligo: melioris uitę fiducia frerus: ceterisq; similiter cōsulo fa
ciendum. Vale.

Quo per inferiora supioribus exposita deducantur superiora: &
p mundanas materias mūdāna potissimū dona. Cap. xxvi.

f Ed ne longius digrediamur ab eo/ quod interpretantes
Plotinum instituiamus ab initio/ breuiter ita collige. Mū
dus ab ipso bono/ ut Plato una cū Timeo Pythagorico
docer q̄ optimus effici poterat/ est effectus. Est igit̄ nō solū corpo
reus: sed uitę insup & intelligentiæ particeps. Quāobrem prater
corpus hoc mūdi sensibus familiariter manifestū/ later ī eo spūs
corpus quoddā excedens caduci sensus capacitatē. In spū uiget
anima: in aīa fulget intelligentiā. Atq; sicut sub Luna nec miscetur
aer cum terra/ nisi p aquā: nec ignis cū aqua: nisi p aerem: sic in uni
uerso esca quādā/ siue fomes ad aīam corpori copulandā/ est ille
ipse quē spūm appellamus. Anima quoq; fomes q̄dam est ī spū/
corporeq; mūdi/ ad intelligentiā diuinitus cōsequendā. Quēad
modū sūma quādā in ligno siccitas ad penetraturū oleum est pa
rata. Oleum huic ibitum/ pabulū est ad ignem. Ad calorē dico
proxime. Calor ipse luminis est uehiculū: ac si lignū hoc eiusmo
di sit/ ut igne præsente fulgeat/ nō uraī: qualia quādoq; uidimus
iam hoc exemplo uidebimus: utrū uel homo: uel aliud quiddā
sub Luna/ certis q̄busdā præparamētis: partim qdē naturalibus:
partim arte quæsitis/ uitalia: atq; etiā forte intellectualia quēdam

bona oportune quodāmodo desuper accipere possit. Verū quod
hic ad religionem spectat discutiemus alibi: ubi Plotinus in me
diū hæc adducet. Quod uero ad naturales spectat influxus/qua
lescunq; sint desup ueniētes: scito eos in nobis materiisq; nostris
ita demū per artē comparari posse: quādo fomēra nobis nostrisq;
ad illos natura subgesserit: celumq; ad eosdē oportunius cōspira
uerit. Non ne in ipso fetu natura fetus ipsius artifex: cum certo
quodā pacto corpusculum affecerit/figuraueritq; hoc ipso statim
præparamēro/uelut esca quadā spūm ab uniuerso deducit? Perq;
hunc uelut fomitem: uitā haurit/atq; aīam? Ac deniq; p certā ani
mæspeciem dispositionēq; corpus ita uiuens dignum est presen
tia mentis tandem donatæ diuinitus. Vbiq; igit natura maga
est/ut inq; Plotinus/atq; Sinelius/uidelicet certa quadā pabulis
ubiq; certis inescans: non aliter q̄ centro terræ grauiā trahens: Lu
næ concauo leuiā: Calore folia: humore radices: ceteraq; similiter.
Quo quidem attractu secum ipso deuinciri mundum testantē sa
piētes Indi/dicētes mūdum esse aīal passim masculū simul atq; fe
minā: mutuocq; mēbrorū suorū amore ubiq; coire secū/ atq; ita cō
stare: uinculū uero mēbrorū inesse p insitam sibi mentē: quæ totā
infusa per artus agitat molē/ & magno se corpore miscet. Hic Or
pheus naturā ipsam mūdi/Iouēq; mūdānū/marem appellat & fe
minā. Vsq; adeo mutui patriū suarū cōiugii ubiq; mūdus est aui
dus. Esse uero masculinum sexū feminino ubiq; cōmixtū: decla
rat illinc quidē ordo signorū. Vbi præcedēs pperuo deiceps ordi
ne masculinum est: subsequēs femininū. Hinc uero arbores/ atq;
herbæ: Quæ etiā sicut aīalia utrunq; sexum habēt. Mitto q; ignis
ad aerem: aqua ad terrā masculi uicē tenet ad feminā. Vt nō mirū
sit mēbra in ter se mundana & oēs eius articuli/ mutuū coniugiū
concupiscere. Quod & planetę cōciliant/ partim qdem mares/ pat
rim uero feminæ. Præcipue uero Mercurius masculus atq; femina
hermophroditi pater. Quod sane aīaduertens agricultura/ præ
parat agrum seminaq; ad cælestia dona. Et insitionibus qbusdā

uitam plāte propagat/ & ad speciē alteram melioremq; perducit:
Similia quēdam efficit medicus/ & physicus/ & chyrurgicus in cor
pore nostro/ tum ad nostrā fouendam: tū ad uniuersā naturā ube
rius compandā. Idem quoq; philosophus naturalū rerum astro
rumq; peritus/ quē pprie magū appellare solemus/ certis quibus
dam illecebris/ cęlestia terrenis oportune quidem: nec aliter inse
rens q̄ insitionis studiosus agricola uereri recentem stipiti surcu
lum. Quod & Ptolemęus ualde p̄bar/affirmans eiusmodi sapien
tem/ sic astrorū opus adiuuare posse: quēadmodum agricola terre
uirtutem. Subicit magus terrena cęlestibus/ imo inferiora passim
superioribus: ut proprias ubiq; feminas suis manibus fecundan
das: ut ferrum magneti trahendū: ut camphorā aeri feruēti sugen
dam: ut chrystallū Soli illuminandū: ut sulphur & sublimē liquo
rem accendendū flāme: ut oui testā uacua & impletā rore/ Soli
eleuandā: imo ut ouum ipsum gallinæ fouendū. Præterea sicut
nō nulli fouentes oua/ etiā sine animalibus uitā illis ex uniuerso
conciliant: & sæpe materias quāsdā oportune parātes absq; ouis
manifestisq; seminibus/ aīalia procreāt: ut ex ocimo scorpionem:
apes ex boue: ex salua auē merule similē. Vitā uidelicet a mūdo
materis certis oportunisq; tēporibus adhibētes: Sic & ille sapiēs
ubi cognouit quę materē/ siue quales parti inchoatę natura/ par
tim arte perfecrę: & si sparse fuerint cōgregare/ qualē cęlitus influ
xum suscipere possint: has eo regnante potissimū/ colligit/ præpa
rat/ adhibet: sibiq; p̄ eas cęlestia uēdicat. Vbicūq; enī materia quę
dam sic sup̄is exposita ē/ sicut specularē uitrū uultui tuo/ panesq;
oppositus uoci/ subito sup̄ne patit̄ ab agēte uidelicet potentissi
mo a potestate uitāq; mirabili ubiq; præserte/ uirtutemq; passione
reporrat. Non aliter q̄ & speculum imaginem repræsentat ex uul
tu: & ex uoce paries Echo. His ferme exēplis ipse Plotinus uti
tur/ ubi Mercurium imitatus ait: ueteres sacerdotes/ siue magos ī
statuis sacrificisq; sensibilibus diuinum aliqd / & mirandū susci
pere solitos. Vult aut̄ una cū Trismegisto per materialia hæc non

proprie suscipi numina penitus a materia segregata: sed mūdana
tantum/ut ab initio dixi & Synesius approbat. Mundana inq̄ id
est uitam quandā/uel uitale aliquid/ex anima mundi & spherarū
animis atq; stellarum: uel etiam morum quendā/et uitalem quasi
presentiā ex Demonibus. Immo iterdū ipsos Demonas eiusmodi
adiesse materis Mercurius ipse/quem Plotinus sequit̄/inquit/
Demonas aërios/nō celestes: ne dū sublimiores: statuasq; Mercu-
rius ipse cōponit ex herbis/arboribus/lapidibus aromatis/natu-
ralem uim diuinitatis (ut ipse ait) in se habentibus. Aditūgit can-
tus celestibus similes: quibus air eos delectari/statuasq; sic adesse
diutius/& pdesse hominibus/uel obesse. Addit sapiētes quondā
ægyptios: qui & sacerdotes erāt/cum nō possent rationibus psua-
dere populo esse Deos idest spūs aliquos super homines/excogi-
tasse magicum hoc illicium/quo Demonas allicientes/ in statuas
esse numina declararent. Sed Iamblicus damnat ægyptios q̄ De-
monas non solum ut gradus quosdam ad superiores deos inuesti-
gandos accepint: sed plurimum adorauerint. Chaldeos uero De-
monibus non occupatos ægyptiis anteponit. Chaldeos inq̄ re-
ligionis antistites. Nam astrologos rā Chaldeorum q̄ Aegypto
rum quodāmodo tentauisse Demonas per harmoniā celestem in
statuas fictiles trahere suspicamur. Quod significare uideē astro-
logus Samuel hebreus auctoritate Dauidis Bil astrologi fretus.
Antiquos uidelicet fictores imaginum fecisse statuas futura pro-
nuntiātes. Harmoniā uero celestium his accomodatā esse tradit/
metallū fundere ad hominis pulchri formā/die Mercurii hora ter-
tia scilicet Saturni. Quādo Mercurius Saturnū in aquario subit/ī
nona celi plaga/uaticiniū designāre. Ascenditq; geminorū sydus
significās prophetas (ut aiunt) Mars a Sole cōburitur: nec Mercu-
rium intueretur. Sol tamē aspicit coniūctionis illius locum. Venus
interea aliquem obrinet angulum: occidentalis est & potens. Lu-
na ex trigono gradum aspicit ascendentem: similiterq; Saturnus.
Hæc illi. Ego autē primo quidē ex beati Thōmæ sententia puto/

si modo statuas loquētes effecerint/ nō simplicē ipsum stellarū in
fluxū ibi formauisse uerba: Sed demonas. Deinde si forte cōtigerit
eos in eiusmodi statuas igredi/ nō arbitror hos ibi p̄ celestē influ
xū fuisse deuinctos: Sed sp̄ōte potius suis cultonibus obsecutos:
deniq; decepturos. Nam & natura superior ab inferiorē cōciliaf̄ qdē
aliquādo: Sed cohiberi neq̄t. Et dispositio illa syderum paulo an
te descripta cōcurrere forte nō potest. Quāuis at̄ Demones astro
nomica rōne statuis nō includant̄: tamē ubi per cultū eis exhibi
tū/ presentes extiterint/ Porphyrius ait eos regulis astronomicis
oracula reddidisse: atq; ideo frequenter ambigua. Et merito/ quo
niā Iamblichus p̄bat p̄phetiā uerā/ atq; certā/ nec malis Demoni
bus cōuenire: nec humanis artibus/ uel natura/ sed spiratiōe diui
na purgatis mētibus p̄uenire. Sed ad Mercuriū: imo ad Plotinū
iā reuertamur. Mercurius sacerdotē ait accepisse uirtutē a mundi
natura cōuenientē: eāq; miscuisse. Securus hūc Plotinus putat: to
tum id aīa mūdi cōciliatē cōfici posse. Quatenus illa naturalium re
rū formas/ p̄ seminales quāsdā rōnes sibi diuinitus insiras gene
rat/ atq; mouet. Quas quidē rationes appellat ēt Deos. Quoniā
ab ideis supremā mētis nunq̄ destituunt̄. Itaq; p̄ rōnes eiusmodi
aīa mūdi facile se applicare materis: quas formauit ab initio per
easde: quādo magus uel sacerdos opportunis rēporibus adhibue
rit formas rerū rite collectas: que rōnē hanc/ aut illā p̄prie spectāt:
sicut magnes ferrū: reubarbanū colerā: crocus cor: eupatoriū spo
diūq; iecur: spica muscusq; cerebrū. Fieri uero posse quandoq; ut
rōnibus ad formas sic adhibitis/ sublimiora quoq; dona descen
dāt/ quatenus rōes ī aīa mūdi cōiuncta sūt ī intellectualibus eiusdē
aīe formis: atq; p̄ illas diuinā mētis ideis. Quod & Iāblichus ap
probat/ ubi de sacrificiis agit. Qua de re alibi nos opportunius di
spurabimus. Vbi etiā apparebit/ q̄ ipura supersticio populi gētilis
extiterit. Contra uero q̄ pura pietas euangelica fuerit: Quod ma
gna ex parte in libro de relligione christiana iam fecimus.

F I N I S

Apologia quedam. In qua de medicina. astrologia.
uita mundi. Item de magis / qui Christum
statim narum salutauerunt.

A R S I L I V S Ficinus florentinus / dilectissimis
suis i ueritatis studio fratribus / tribus Perris / Nero / Gui
ciardino / Soderino / ter quaterq; salutem. Rectius modo
Tripetro q̄ tribus Perris fortasse dixissem. Sicut. n. ubi palma est
una nō faciūt plures in ea digiti / manus ibi plures: sic uestra ami
ci corpora tria nihil prohibere uident̄ / quo minus unum efficiat
Perrum una uoluntas. Faber ille cęlestis patrię Christus tam in
gētem procreauit petram / ut imenso huic edificio ecclesię suę una
hec petra fundando sufficeret. Ego quoq; tā grandes nactus sum
diuina quadam sorte petras: ut tres nūc meo uel arduo satis edi
ficio faciant. Nunc uobis amici nunc / si nescitis / arx illa Palladis
necessaria fore uidetur: qua procul a nobis seuum ipiorum gigan
tum imperū arceamus. Quāobrem uestra primum arce tribus con
structa Perris / trium liberorū meorum uitam / uitę publicę succur
rentium munire decreui. Scitis (ut arbitror) me de uita librum
composuisse / i libellos tris diuisum. Quorum primus de uita sa
na. Secundus: de uita lōga. Tertius: de uita cęlitus inscribet̄. Igit̄
esca tituli tam suauis q̄ plurimos alliciet ad gustandū: Sed in nu
mero tanto ignorantēs plerique futuri sunt (ut arbitror) maligni
quoq; non pauci. Alius ergo dicet̄ non ne Marsilius est sacer
dos? Est profecto. Quid igitur sacerdotibus cū medicina? Quid
rursum cum astrologia commertii? Alius item. Quid Christiano
cum magia uel imaginibus? Alius autē / & quidem indignus ui
ta / uitam inuidebit cęlo. Cūcti deniq; sic affecti / beneficio in eos
nostro ingrati nimis erunt. Atque aduersus charitatem nostram
Qua uitę / prosperitatieque publicę pro ingenii facultate consuli
mus / non pudebit esse crudeles. Communis igitur erit uobis iste
labor: Sed ut quodammodo leuior sit: tres enim estis aduersum

res hostes distributum subire certamen. Nec inuectiua (noui enī
ingenium uestrum) confurabit inuectiuā: Sed alieni fellis ama
ritudinem: quæ uestra suauitas ē mitifica uestri mellis dulcedine
superabit. Principio candidissime Nere respōdeto primis / an
tiquissimos quondā sacerdotes fuisse medicos pariter & astrono
mos. Quod sane chaldeorum / persarum / ægyptiorum testificant
historiæ. Ad nullum præterea magis q̄ ad pium sacerdotem perti
nere singularis charitatis officia: quæ q̄dem ī maximo omniū be
neficio q̄ maxime lucent. Officium uero præstantissimum est pro
culdubio / quod & maxime necessariū: & ī primis ab omnibus ex
optatum: efficere uidelicet / ut hominibus sit mens sana in corpo
re sano. Id autē ita demum præstare possumus / si coniungimus sa
cerdotio medicinā. At quoniā medicina sine fauore cęlesti / quod
& hyppocrates Galienusq; confitentur / & nos experti sumus / sæ
pius est inanis / sepe etiam noxia / nimirum ad eandem sacerdotis
charitatem astronomia pertinet / ad quā attinere diximus medici
nam. Eiusmodi (ut arbitror) medicū honorari sacræ litterę iubēt /
quoniam propter necessitatē hūc altissimus procreauerit. Et Chri
stus ipse uitæ largitor / qui discipulis mandauit / languentes toto
orbe curare / sacerdotibus quoq; præcipiet / si minus uerbis / ut illi
quondam / mederi possint: saltem herbis & lapidibus medeātur.
Quæ si minus ipsa sufficiant / oportuno quodam afflatu cęli con
flare hæc & ægtoris adinouere iubebit. Nam & ipse eodem affla
tu cęli animalia passim ad suam quæq; concitat medicinam: usq;
adeo uitæ omniū abundantissime prouidet. Sic instinctu cęlesti
diuinitus instigante / serpentes quidem maratro / hirundines autē
celidonia oculis medicantur: Aquila uexatæ partu echitem lapi
dem diuinitus inuenerunt / quo feliciter oua statim eniterentur.
Itaq; Deus ipse qui per cęlum animalia quæuis ad medicinas in
stigar: sacerdotes cerre permittit non mercede inquam / sed chari
tate medicinis cęlitus confirmatis morbos expellere. His uero
tu deinceps plura etiam si expedierit ingenii tui aculeis addes.

Surge post hæc & tu Guiciardine uehemens: atq; curiosis ingeniiis respondeo/ Magiam uel imagines nõ probari quidẽ a Marfilio/ sed narrari/ Plotinum ipsum interpretante. Quod & scripta plane declarãt/ si equa mente legantur. Neq; de magia hic prophana/ quẽ cultu Demonum nititur/ uerbum quidem ullum asseuerari: Sed de magia naturali/ quẽ rebus naturalibus ad prosperã corporum ualitudinem celestium beneficia captat/ effici menciónem. quẽ sane facultas tam concedenda uidetur ingeniti legitime utẽribus/ q̃ medicina & agricultura iure cõceditur. Tantoq; etiã magis/ quãto perfectior est industria/ terrenis celestia copulans. Ex hac officina Magi omnium primi Christum statim natum adorauerunt. Quid igitur expauescis Magi nomẽ formidolose? Nomẽ euangelio gratiosum. Quod non maleficum & ueneficum: sed sapiẽtiẽ sonat & sacerdotem. Quid nam profireretur Magus ille uenerator Christi primus? Si cupis audire quasi quidam agricola ẽ: cerre quidam mundicola est. Nec propterea mundum hic adorat: quemadmodum nec agricola terram: Sed sicut agricola humani uictus gratia ad aerem temperat agrum: sic ille sapiens/ ille sacerdos gratia salutis humane inferiora mundi ad superiora contemperat/ atq; sicut oua gallinẽ/ sic oportune terrena subicit fouenda celo. Quod efficit semper ipse deus: & faciẽdo docet/ suadetq; facere/ ut a superis infima generentur & moueantur/ atq; regantur. Deniq; duo sunt magia genera. Vnum quidem eorum/ qui cerro quodam cultu Demonas sibi conciliant: Quorum opera freti fabricãt sæpe portenta. Hoc autẽ penitus explosũ est/ quando princeps huius mundi eiectus est foras. Alterum uero eorum qui naturales materias oportune causis subiiciũt naturalibus mira quadam ratione formãdas. Huius quoq; artificii species duæ sunt. Altera quidem curiosã: altera necessariã. Illa sane ad ostentationẽ superuacua fingit prodigia: Ceu quando Persarũ magi ex saluia sub fimo putrefactã dum Sol & Luna secundam Leonis faciem

occuparent/eundēq; gradū ibi tenerent/generabant auem merule
similem:serpentina cauda:eamq; redactam in cinerem ifundebāt
lampadi. Vnde domus statim plena serpentibus uidebatur. Hoc
laudem tanquā uanum & saluti noxium procul effugiendum. Te-
nenda tamen species necessaria/ cum astrologia copulans medici-
nam. Siquis autē pertinax ulterius instet/morem huic ita gerito
Guiciardine: ut ne legat hęc nostra/nec intelligat/nec meminerit/
nec uratur homo/si homo est/ranto beneficio proflus indignus.
Multra sunt pręterea quę tu aduersus ingratam ignorantiam in
medium afferre tuo ingenio poteris. ¶ Quid nam agis & tu stre-
nue Soderine noster? Tolerabis ne supersticiosos cęcosq; nescio
quos futuros/ qui uitam in animalibus: uel abiectissimis: herbisq;
uulissimis manifestam uident. In cęlo/ in mundo non uident. Iam
uero si homunciones isti uitam minimis concedunt mundi parti-
culis/ quę tandem demeria est? Quę inuidia? Nec nosse/ nec uelle
eorum uiuere in quo uiuimus/ & mouemur & sumus. Quod qui-
dem canit Aratus: Iouem manifeste significans cōmunem corpo-
ris mundani uitam. Per oportune nunc in hęc Arati uerba nescio
quomodo uideor incidisse. Memini Lucam euangelistam: memi-
ni Paulum apostolum his uerbis habentē uti. In quibus mūdi ui-
tam sapientes illi nō horrent. At uero supersticiosus quidam his
obicit non facile conuincit ex uerbis eiusmodi Paulum assenti-
ti mundum habere animam: Sed tantū subesse deo: ac nos ī hoc
ipso Deo uiuere. Esto igitur. Ne nominemus in mundo quando
non placet animam. Nomen anima sit prophānum. Licebit ne sal-
tem uitam qualēcunq; dicere? Quam Deus ipse mūdi faber huic
operi suo tam feliciter absoluto clementer inspiret. Quandoqui-
dem erga uulissima quęq; uiuentia nō est auarus/ Et quoti die p-
cælum q̄ plurimis quę sunt in eo largissime prestat uitā. Dic ama-
bo nō ne uides boues & asinos/ o bos/ o asine/ qui ractu quodā
ex se uiuentiā generāt esse uiuos? Si ergo hęc pręterea/ ex se uiua

quædam aspectu etiam generarent / an non multo magis hæc ui
uere iudicares / si quod modo ipse iudicium / si quã uitam habes.
Cælum terræ maritus non rangit (ut cõmunis est opinio) terram.
Cum uxore non coir: sed solis syderum suorum quasi oculorum
radiis undiq; lustrat uxorem: lustrãdo fecundat / procreatq; uiuẽ
tia. Num ergo uitam uel intuẽdo largiens ipsum in se propriam
nullam habet uitã? Et quod dedit aui strutho uitam aspectumq;
uiuificum: longe est hoc ipso deterius. His tandem adductis in
medium / nisi persuaseris supersticiosum istum mittito semiuiu:
immo uero non uiuum. Proinde ut pluribus causam nostrã pa
tronis agamus / addito Petre mi Nere Amphionem illum nostrũ
Lãdinum Christophorum oratorem pariter & poeram. Ille noster
Amphion suauitate mira celetiter lapidea hostiũ nostrorum cor
da demolliet. Tu uero Guiciardine carissime compater / ito nũc /
ito alacer / Politianum Herculem accersito. Hercules quõdam ubi
periculosius certandum foret / uocitabat Iolaum: Tu nunc simi
liter Herculem. Nosti profecto quot barbara monstra latium iam
deuastantia Politianus Hercules inuasit / lacerauerit / intereme
rit / q̃ acriter expugnet passim. Quã tuto propugnet. Hic ergo uel
centum hydrẽ capita nostris liberis minitantia statim confunder
claua / flammisq; cõburet. Eia mi dulcissime Soderine: Surge age /
Picum salutato Phoebẽũ. Hũc ego sepe Phoebum appello meũ.
Ille me Dionysium uicissim atq; liberũ. Fratres ergo sumus. Nun
tia Phoebo meo / uenenosum contra nos pyrhonẽ / ex palude iam
iam emergentem. Tendat arcum / obsecra precor. Confestim spicu
la iaculetur. Intendet ille protinus / scio quid loquar: uenenumq;
roturum semel una nece necabit. Valere iam feliciter amantissimi
fratres mei / non ualitudine tantum felici: Sed ipsa etiam felicita
re digni. Liberatorumq; meorum in lucem iam prodeuntium uali
tudinem felicitatemq; curate. xv. Septembris. M. cccclxxviii.
In agro Caregio.

Quod necessaria sit ad uitam securitas &
tranquillitas animi.

M A R S I L I V S Ficinus Dilectissimis in uerita-
tis uenatione fratribus Bernardo Canisiano / Iohanni
Canacio / Amerigo Cursino Salutem. Cum primis hic
in uerbis uenationem quandam instituissemus / merito forsan ca-
nes statim adhibuimus & cursores. Apte quidem philosophâtes
appellauimus uenatores / anhela semper ueritatis indagine labo-
rantes. Num etiam apte canes? Aprissime inquit in Republica So-
crates. Philosophâtes enim uel legitimi sunt uel spurii. Ambo ca-
nes. Illi quidem ueritatem ipsam sagaciter inuestigât / mordicus
inuentâ tenent. Hi uero pro opinione latrant / mordent / lacerant.
Tantum profecto canes inter philosophos sibi uendicant / ut nō
solum se ipsos i sectam aliquam inseruerint / sed etiam sectam ipsi
suam nomine Cynicam quandoq; confecerint. Habet quinetiam
suos academiâ canes. Huc ergo uos sagaces academię canes:
huc uos uelocissimi cursores aduoco. Tuis enim estis. Tres ergo
nūc meos precor defēdite liberos adhuc teneriores / inter lupos
(ut uereor) e uestigio prodituros. Currite iquam alacres: negocia
enim nunc uobis oprata mādō / non curas. Georgium Benignū
Saluiatum cognoscitis meum: Qui ueritatem illam p cuius nunc
uos uestigia passim uenādo discurritis / iādiu est sagaciter affecu-
rus. Qui & fratres suos Solis istat / maior ipse / minores illustrat.
Huic igitur / si quem luporum ululatum audieritis / nuntiate.
Fortissimus ille Georgius omnes facile fugabit lupos / qui & ua-
stum draconem quandoq; transfixit. Ille me igitur / ille sollicitu-
dine simul & uos cura leuabit. Solet enim inter uos aliquis / &
qdē iam sepius dicere: nihil ad uitâ salubrius experiri / q̄ magna
cū securitate tēpora deglutire. Ceteri uero dicēti prius arridere.

ii m

Sed dic age Canaci quid nam hoc tuū est roties repetitum? Tem-
pora deuorare? Quid denique tibi uis? Non esse inquires/ sed bi-
bere potius. Non mandere/ uel conterere/ sed faucibus plenis in-
gurgitare. Siquidem tempus ipsum natura quadam est liquens/
(ut ita dixerim) atque labilis. Liqueurium uero hec est conditio:
ut si cohibeas in angustum/ subito perdas. Diffluit enim coacta
celeriterq; diffugiunt. Si aquam spōgiæ imbibitam forte compres-
seris/ exprimes eam/ statimq; disperges. Si latius hanc tenueris/ re-
tinebis. Multo magis aerem/ ignemq; & ætherem. Hinc apud poe-
tas Frustra contendunt/ qui ampla diuorum manium ue simula-
ra uinis capescere moliuntur. Late admodum accipiēda sunt la-
tissima. Liqueta & amplissima sunt amplissime possidēda. Tūc
cette grauiter nos premit angustia/ quando animum ipsum mo-
tumq; eius naturaliter amplum redigimus ī angustum. Quicūq;
studia negociaq; pensitant ex amulsum: & in minima quæq; semp
exactissima deterunt: uitam interea suam/ heu suam uitam clam
miseri conterunt. Recte igitur Pythagoras precepisse uiderur. Ca-
ue ne quando in angustum forte cohibearis/ nihil celo amplius.
Nihil est uitalius. Angustissima uicissim terra uitam habet ī mun-
do q̄minimam. Deniq; si celo temporeq; uiuimus/ q̄to hec latius
absorbemus/ rāto uiuimus & diutius. Viuite ergo lati ab angu-
stia procul o amici. Viuite leti. Letitia celum uos creauit sua. Quā
suo quodā nsu idest dilatarione/ motu/ splendore declarat: quasi
gestiens. Letitia celum uos seruabit uestra. Ergo quotidie impre-
sens uiuite lati. Nā sollicitudo presentium/ rapit uobis presens:
præripitq; futurum. Curiositas futurorum celeriter in præteritum
uos traducit. Iterum igitur precor/ atq; iterum/ uiuite lati. Nā fa-
ta sinunt: dum securi uiuitis. Sed ut reuera sine cura uiuatis/ ne
unam quidem hanc curam sūmite: qua solliciti curetis unquam:
qua potissimum diligentia curas effugiatis. Vna enim cura hæc
mortalibus heu miseris omni cura cor urit. Negligite igitur dili-

gentiam. Negligentiam uero diligite. Atq; hęc etiam negligentet.
Quoad licet uobis inq; atq; decet. Hęc aut non tam ut sacerdos
amici mado uobis / q̄ ut medicus. Nam absq; hac una tanq; medi
cinarum omnium uita medicinę omnes ad uitam producendam
adhibite; moriuntur.

XVI. Septembris. M. CCCCLXXXVIII. In agro Caregio.

Amerigus Corfinus

De triplici uita quem tu Ficine libellum

Compositum / in lucem mittere docte paras!

Imprimere hunc doctus: gratulq; Valorius ultro

Curauit / doctis pabula grata uiris.

Tresq; Petri: biniq; Canes: Cursorq; Amerigus

Conrendent morsus pellere quisq; feros.

Impressit ex archetypo Antonius Mischominus

Florentię Anno Salutis. M. CCCCLXXXIX

Tertio Nonas Decembr.

R E G I S T R V M

a
 Prohemium
 DE CVRA
 sed utinam
 ad interna
 atra bilis

b
 quis raro
 stor. Nihil
 paulatim
 Si aduersus
 re cōdito

c
 occupās
 Prohemium
 factione
 hinc quidē
 Sed substantiā

d
 condiri
 defectu
 reuiescat
 ra uiresq;
 i liliū

e
 De medicinis
 expellendi
 Anstoteles
 multa cōringēs

f
 Prohemium
 quas & ego
 dona dūraxat
 uidelicet
 quisque

g
 Iouem tandē
 atq; Venerē
 in eodem minuto
 stelle quam
 gium. Atq;

h
 Voluptatem
 eius acumen
 Mercurii cum
 herba sacerdotis
 De uirtute

i
 & Astrologum
 prestantior
 inchoatam ibi
 rur. Figure
 do aliquo

k
 præsertim si
 inq; intimū
 parer q; odor
 res. Sextum
 tum conceptione

l
 definis aiaduertas
 esse. Sed Saturnium
 rem/celestia
 bona oportuna

m
 Surge post
 quædam
 Sed die

RECIPTVS

De medicina
expellenti
Anifores
mulus coninges
tur. Frangit
do. alio

Prohemium
quis & ego
dona duxat
nihiliter
quidam
tum conceptione

in eodem minuto
felle dnam
guam. Vix
bona oportune

Voluptatem
eius acumen
Mercurii cum
herba lactaria

De virtute
herba lactaria

Prohemium
DECURA
sed ueniam
ad uentem
aria hils

Prohemium
hor. Nihil
paulam
si aduentus
te cōdno

occupis
Prohemium
factione
hinc quide
sed lubstantia

conditi
defecti
remelcar
ta uicela
i hili

Capitula librorum theologie de immortalitate animorū Marsilii ficini
florentini diuise in libros. xviii. Primus liber adscendit usq; ad deū.
Capitula primi libri.

- Cap. i. Si animus nō eēt immortalis nullū aīal eēt infelicius hoīe.
Cap. ii. Corpus natura sua nihil agit.
Cap. iii. Supra formā diuisā in corpe extat forma indiuidua. i. aīa
Cap. iiii. Aīa rōnalis p substantiā immobilis ē: p opationē est mobi
lis: p uirtutē est partim immobilis partim mobilis.
Cap. v. Sup animā mobilem est immobilis angelus.
Cap. vi. Sup angelū ē deus. Quoniā aīa ē mobilis multitudo. An
gelus multitudo immobilis. Deus immobilis unitas.

SECUNDVS Liber disputat de deo iam inuenro.

- Cap. i. Vnitas / ueritas / bonitas / idem sunt: & sup ea nihil est.
Cap. ii. Non sunt dii plures inter se equales.
Cap. iii. Non sunt dii plures alius sup alium sine fine.
Cap. iiii. Dei uirtus est infinita.
Cap. v. Deus semper est.
Cap. vi. Deus est ubiq;
Cap. vii. Deus omnia agit & seruat: & in omnibus oīa operat.
Cap. viii. Deus agit per suum esse quicquid agit.
Cap. iiii. Deus intelligit se ipsum primo ac etiā singula.
Cap. x. Deus intelligit infinita.
Cap. xi. Deus uoluntatē habet: perq; illā extra se efficit omnia.
Cap. xii. Voluntas dei necessaria simul & libera est & agit libere.
Cap. xiii. Deus amat & puidet.

TERTIVS LIBER descendit a deo & comparat inuicem gra
dus rerum ad medium gradum & hunc ad alios.

- Cap. i. Descensus p quinq; gradus fit: p quos ē factus ascensus:
Qui gradus inuicem congrue comparantur.
Cap. ii. Anima est medius rerum gradus atq; omnes gradus tam
superiores q̄ inferiores cōnectit in unum: dum ipsa & ad
supos adscendit & descendit ad inferos.

QVARTVS Liber diuidit i species suas gradum rerum me-
dium. i. animam.

Cap. i. Tres sunt animarum rationalium gradus. In primo est
anima mundi. In secundo anime sperarum. In tertio anime
animalium que in speris singulis continentur.

Cap. ii. Anime sperarum mouet speras per legem fatalem: & mo-
uent in circulum: quia ipse sunt circuli.

QVINTVS Liber. Tractat de immortalitate anime per ratio-
nes communes.

Cap. i. Omnis rationalis anima est immortalis. Prima ratio quia
p se mouetur & in circulum.

Cap. ii. Secunda ratio: quia stat p substantiam.

Cap. iii. Tertia ratio: quia heret diuinis.

Cap. iiii. Quarta ratio: quia materie dominaat.

Cap. v. Quinta ratio: quia est a materia libera.

Cap. vi. Sexta ratio: quia est indiuidua.

Cap. vii. Septima ratio: quia esse suum habet in sua essentia.

Cap. viii. Octaua ratio: quia esse proprium habet: & nunquam a sua
forma discedit.

Cap. viiii. Nona ratio: quia sibi per se conuenit esse.

Cap. x. Decima ratio: quia per se refertur ad deum.

Cap. xi. Vndecima ratio: quia non componitur ex aliqua potetia
in quam possit resolui.

Cap. xii. Duodecima ratio: quia non habet in se potetia ad no ee.

Cap. xiii. Tertiadecima ratio: quia esse a deo accipit sine medio.

Cap. xiiii. Quattadecima ratio: quia est per se uita.

Cap. xv. Quintadecima ratio: quia uita est prestator corpore.

SEXTVS Liber. Tractat de anima per rationes proprias q
sit indiuisibilis quantum ad partem uegeratiua.

Cap. i. Reductio opinionum de anima in quinque capita.

Cap. ii. Plebei philosophi non ratione aliqua persuasi sed praua
decepti consuetudine corporalem animam posuerunt.

Cap. iii. Anima nō est corpus / aut forma diuisa in corpore: ut ostēditur p uirtutem anime naturalem.

Cap. iiii. Prima ratio: quia anima est principium nutriendi: & quō modocunq; aliter operandi.

Cap. v. Secunda ratio: neq; corpus animatū est / neq; inanimatū.

Cap. vi. Tertia ratio: neq; crassum corpus est / neq; subtile.

Cap. vii. Quarta ratio. Corpus ex materia & forma componit̃.

Cap. viii. Quinta ratio. Corpus natura sua dispersum est.

Cap. iiii. Sexta ratio. Duo corpora non sunt in eodem loco.

Cap. x. Septima ratio. Corpus nō est simul totum in pluribus.

Cap. xi. Octaua ratio. Anima est uita aut fons uite.

Cap. xii. Nona ratio. Corpus se ipsum nō mouet.

Cap. xiii. Decima rō. Aia nō crescit ad corporis huius augumētū.

SEPTIMVS Liber. De anima q̃ sit indiuisibilis quātum ad

partem sensitiuam.

Cap. i. Anima nō est corpus: aut forma diuisa in corpore: aut talis forme punctum aliquod: sed est forma i qualibet parte corporis tota: ut ostenditur per potentiam sentiendi.

Prima ratio. Corpus nō capit imagines apras ad sensum.

Cap. ii. Secunda ratio. Oporteret quinq; sensus ad unum centrum conduci.

Cap. iii. Tertia ratio. Quo angustior sensus est / eo ē perspicacior.

Cap. iiii. Quarta ratio. Si sensus diuiduus sit / in eo imago sensibilibis diuidetur.

Cap. v. Quinta ratio. Anima sentit ubiq; tota.

Cap. vi. Sexta ratio. Anima nō necessario patitur sentiendo.

Cap. vii. Septima ratio. Rationes proprie per naturalem & sensitiuam aie uim q̃ aia non sit forma diuidua: quia qualitaris opus unum est.

Cap. viii. Octaua rō. Complexio agit p uim. qualitarum.

Cap. iiii. Nona rō. Complexio est accidentalis forma.

Cap. x. Decima rō. Harmonia cōplexionis nihil agit in corpus.

Cap. xi. Vndecima ratio. In omni corpore cōposito est harmonia.

- Cap. xii. Duodecima ratio. Harmonia intelligitur: aut compositio ipsa membrorum: aut aliqua compositionis ratio.
- Cap. xiii. Tertiadecima ratio. Harmonia humorū nihil capit absq; materia.
- Cap. xiiii. Quartadecima ratio. Que magis concinit / magis est harmonia.
- Cap. xv. Quintadecima ratio. Harmonia nihil admittit dissonū.
- OCTAVVS Liber de anima quantum ad partem intellectiuam quum indiuisibilis sit & ideo immortalis.
- Cap. i. Prima ratio. Anima ē forma indiuidua ubiq; tota: & nullam trahit originem a materia / ideoq; immortalis est / ut ostenditur per intelligendi uirtutē. Animus per quatuor gradus adscendit ad spiritum.
- Cap. ii. Secunda ratio. Anima alitur ueritate.
- Cap. iii. Tertia ratio. Virtus anime quia indiuisibilis ē / corporis qualitas esse nequit.
- Cap. iiii. Quarta ratio. Spēs conceptioq; intelligibilis suscipi non potest a corpore.
- Cap. v. Quinta ratio. Si mens est corpus / tangendo intelligit & currendo.
- Cap. vi. Sexta ratio. Intellectus accipit secundum se totum quicquid capit: quod nō faciet si fuerit corporalis.
- Cap. vii. Septima ratio. Intellectus accipiendo rerum formas non amittit suam. Corpora contra.
- Cap. viii. Octaua ratio. Forma est in mente uniuersalis. Talis in corpore esse non potest.
- Cap. iiii. Nona ratio. Mentēs se inuicem complectuntur. Corpora nequaquam.
- Cap. x. Decima rō. Mens p̄ oīa corpora operat̄ & supra corpora.
- Cap. xi. Undecima ratio. Mens statu p̄ficit. Corpus motu.
- Cap. xii. Duodecima ratio. Que ī materia sunt contraria non sunt ī mēte cotraria.
- Cap. xiii. Tertia decima ratio. Mens accipiendo formas nō mutat̄.

- Cap. xiiii. Quartadecima ratio: operatio corporis tendit ad rem cō-
positam. Mentis ad simplicia.
- Cap. xv. Quintadecima ratio: operatio mentis finitur in operatio-
ne: operatio corporis in opere.
- Cap. xvi. Sextadecima ratio: Forma corporalis non habet uim infi-
nitam. Mens habet.
- NONVS Liber. Quod sit immortalis efficacius non modo
ex eo quod est in diuisibilis: sed etiam ex eo quod a corpore nō
dependet.
- Cap. i. Probatum per rationalem uirtutem. Animam non modo
esse formam indiuiduam: Verum etiam a corpore nō pen-
dere ut euidentius immortalitas demonstratur. Prima ra-
tio: quia mens reflectitur in se ipsam.
- Cap. ii. Secūda ratio: Mens quo magis sepa a corpore: eo melius
se habet.
- Cap. iii. Tertia ratio. Mens repugnat corpori.
- Cap. iiii. Quarta ratio. Anima libere operatur.
- Cap. v. Quinta ratio. Mens absq; corpore operatur.
- Cap. vi. Sexta ratio. Anima conuenit partim cum diuinis partim
uero cum brutis.
- Cap. vii. Obiectio epicureorum: & responsio de rerū tempatione.
- DECIMVS Liber. Quod sit immortalis quantum ad ordi-
nem rerum.
- Cap. i. Prima rō. Sicut ultimū in ordine corporum ē incorrupti-
bile: sic & ultimum in ordine mentium.
- Cap. ii. Obiectio epicuri & responsio de rerū serie.
- Cap. iii. Secunda ratio: Sicut in rebus naturalibus fit solutio ad
primam materiam immortalem: sic ad formam ultimam
immortalem.
- Cap. iiii. Obiectio epicuri & responsio de formis deo simillimis.
- Cap. v. Responsio planior de formarū gradibus.
- Cap. vi. Obiectio lucretii: & responsio quod mens potest absq; corpo-
re operari.

Cap. vii. Obiectio epicuri: & responsio q̄ deus nō facit mentem nisi ex se ipso & per se ipsum.

Cap. viii. Obiectio panetii: & responsio quod anima sine medio ē ex deo.

Cap. viii. Tertia ratio: quale est obiectum: talis ē potentia.
VNDECIMUS liber. Quod sit immortalis in quantum unitur cū obiectis eternis: & spēs inde accipit absolutas.

Cap. i. Prima ratio. Mens unitur obiecto perpetuo: & spēs suscipit absolutas: rationesq; sempiternas.

Cap. ii. Obiectio & responsio de unione mentis cū speciebus absolutis & rationibus sempiternis.

Cap. iii. Obiectio epicuri: & responsio q̄ spēs innate sunt menti.

Cap. iii. Confirmatio superiorū atq; insup de ideis.

Cap. v. Confirmatio superiorum p̄ signa.

Cap. vi. Ratio secunda. Mens ē subiectum ueritatis eterne.

Cap. vii. Obiectio scepticorum: & responsio q̄ aliquid certū sciat.

Cap. viii. Obiectio peripateticorum: & responsio q̄ ueritas animam familiariter habitat.

DVODECIMUS liber. Quod sit immortalis: quia formatur diuina mente.

Cap. i. Rationes multe & signa: Mens humana intelligēdo mentem diuinam formatur.

Cap. ii. Questio prima de ascensu ad deum. i. quomō mens in diuinā eleuatur ideam.

Cap. iii. Questio secunda. Quam ob cām in eo statu deum nos uidere nequaquā animaduertimus.

Cap. iiiii. Questio tertia: Quo pacto deus nobis intelligentiam infundit assidue.

Cap. v. Confirmatio superioris rōnis: prima per uisum.

Cap. vi. Secunda confirmatio p̄ auditum secundum augustinum.

Cap. vii. Tertia confirmatio per mentem secundum augustinum.

TERTIUSDECIMUS liber. Qd̄ sit immortalis p̄ quatuor signa. s. a phārasie affectibus: rōnis: effectibus: artibus miraculis.

- Cap. i. Quantum anima corpori dominatur a multis ostenditur
signis: ac primū ab affectibus phantasie.
- Cap. ii. Signum secundū ab effectibus rōnis: & uaticinio.
- Cap. iii. Tertium signum: ab artium & gubernationis industria
- Cap. iiii. Signum quartum: ab effectu miraculorum.
- Cap. v. Questiones sex de miraculis & solutiones.

QUARTUS decimus liber. Quod sit immortalis secundum
duodecim dei dotes quas aīa imiratur.

- Cap. i. Qd̄ aīa nitarur deus fieri / ostendimus signis duodecim
secundum duodecim dei dotes.
- Cap. ii. Quintū immortalitatis signū ab eo q̄ aīa appetit primū
uerum & primum bonum.
- Cap. iii. Sextum signum: quia aīus conatur omnia fieri.
- Cap. iiii. Septimū signū & octauum: quoniā aīus conat̄ facere oīa:
atq; item omnia superare.
- Cap. v. Nonum signum & decimum: q̄ homo affectat ubiq; esse:
atq; item esse semper.
- Cap. vi. Signum. xi. xii. xiii. xiiii. q̄ cupimus quattuor dei uirtu
res assequi.
- Cap. vii. Xv. signum: qd̄ aīus summam expetit opulentiam & uo
luptatem.
- Cap. viii. Xvi. signum: q̄ colimus nos ipsos ac deum.
- Cap. iiii. Religionem esse humano generi maxime omniū ppriam
& ueridicam.
- Cap. x. Tres obiectiones lucretianorum: & solutiones prima.

QUINTUS decimus liber. Soluit questiones auerois de in
tellectu.

- Cap. i. Sequūtur questiones quinque de aīa. Prima utrum sit unus
cunctorum hoīum intellectus.
- Cap. ii. Confutatio Auerois q̄ mens sit forma corporis parer pri
mum ex ordine nature.
- Cap. iii. Quomodo mēs propinquat corpori.
- Cap. iiii. Quomodo mens adsit corpori.

- Cap. v. Quomodo mens in fit corpori.
- Cap. vi. Qd̄ mens sit forma corporis patet ex opinionibus actionibusq; humanis. Ratio prima quia homo est animal rationale.
- Cap. vii. Ratio secunda quia homo intelligit.
- Cap. viii. Ratio tertia: quia homo libere se ipsum mouet.
- Cap. viiiii. Ratio. iiii. quia uires anime se uicissim tum impediunt tum mouent.
- Cap. x. Ratio quinta: quia separata mens non indiget phantasia.
- Cap. xi. Ratio sexta: quia intellectus uterq; est uirtus in anima.
- Cap. xii. Solutio rationum aueroticarum de mente separata.
- Cap. xiii. Solutio rationum aueroticarum de mente unica.
- Cap. xiiii. Signa quod non sit mens una tantum.
- Cap. xv. Rationes quod non sit mens una. Prima quia septem inde conringunt superflua.
- Cap. xvi. Secunda quia mens spes seruat: ac iandiu plena omnium debet esse.
- Cap. xvii. Tertia quia quotiens duo rem eandem intelligunt: toties omnino secum absurda.
- Cap. xviii. Quarta quia uel eadem esset multorum hominum scientia: uel superflue qualitates in eodem.
- Cap. xix. Quinta quia contradictoria in eodem essent.
- SEXTVS Decimus liber. Questiones soluit epicureorum.
- Cap. i. Sequitur secunda questio: Cur animi terrenis corporibus sint inclusi. Ratio prima ut cognoscant singula.
- Cap. ii. Secunda ratio: Ut forme singulares cum uniuersalibus formis conciliantur.
- Cap. iii. Tertia ratio: Ut tam radius diuinus quam eius formule reflectantur in deum.
- Cap. iiii. Quarta ratio: Ut anima fiat beatior.
- Cap. v. Quinta ratio: Ut uires anime inferiores ad effectum progrediantur.
- Cap. vi. Sexta ratio. Ut mundus ornetur colatur deus.

Cap. vii. Tertia questio. Quam ob cām animi si diuini sunt perturbationibus afficiuntur.

Cap. viii. Quarta questio: Quare animi a corpibus inuiti discedūt.

SEPTIMVS Decimus liber. Soluit questiones platonicas.

Quinta questio: Qualis sit aīe status ante q̄ ad corpus accedat: Qualis & post discessum.

Cap. i. Ordo sex priscorum theologorū & sex achademiārū.

Cap. ii. Expositio platonis de aīa secundū duas achademias ultimas. De compositione aīe.

Cap. iii. Spēs & circuitus animarū secundum duas similiter achademias ultimas.

Cap. iiiii. Qd̄ plato rectius exponat̄ more achademiārū quattuor precedentium presertim prime & quarte.

OCTAVVS Decimus liber. Sententiā fert de aīa ex cōmuni theologorū omniū consensu.

Cap. i. Quod plato nō prohibet fidē adhibere theologie ebreorum/christianorū/arabūq̄ cōi.

Cap. ii. Angelos & aīos non semper fuisse.

Cap. iii. Anime creantur quotidie.

Cap. iiiii. Vnde anima descendit in corpus.

Cap. v. Qua parte celi aīe creantur: Qua ue descendunt.

Cap. vi. Quando infundit̄ aīa corpori: & quo in corpore uiuens ducitur.

Cap. vii. Qua parte corporis anima ingreditur. Qua egreditur: Et quo duce progreditur.

Cap. viiii. Vbi est aīa pura & qualis corpore mortuo.

Cap. viiiii. Status anime pure.

Cap. x. Status anime impure.

Cap. xi. Status anime medie. i. infantum atq̄ similium.

Cap. xii. Conclusio exhortatoria.

FINIS.

QVEDAM ADDITA ET QVEDAM EMENDATA

Carta secunda Facie prima scriptū est consumere. Scribe consumere.
 Eiusdem charte facie. ii. Si beneficio. Sic beneficio.
 Car. iiii. fa. ii. Nunc quid. Nunquid. Car. v. fa. i. affixum. ad fixū.
 Item uniuersi & oīo. uniuersi & mēs. item cuius firmitate. cuius sim-
 plicitate. item fa. ii. ude sequi. unde. item quiddam aliter. quidam.
 Car. vi. facie prima. substantialē illi. substantialē ignis. item fa. ii. que
 pprie. ppria. item simul q̄tita. q̄. quātita. eq̄. itē materia. materialia.
 Car. vii. fa. i. aut aliter. haud. item uero ostendit. extendit. item fa. ii.
 ita habeamus. abeamus. itē unquā. n. unquā nisi. Car. viii. fa. i. dixe-
 rit corporis. dixerit adultā corporis. itē. fa. ii. se illius. ullius. itē reuerta-
 mus. reuertamur. Car. viii. facie. ii. ad quod. ad de q̄. Car. x. fa. i. alias
 alitur. aliter. item fa. ii. spēm suā. dele suam. scribe aīalis. item neget ī
 corpore. incorporee. Car. xi. fa. ii. dimensio in rebus. interpone id.
 Car. xvi. fa. i. illius naturate. nature. Car. xviii. fa. ii. in greco γενάρχα.
 γενάρχα. Car. xxi. fa. ii. desinissent. desiuissent. itē in greco κρατων.
 κρατωνει. Car. xxiii. fa. ii. p̄ q̄. quam. Car. xxiii. fa. i. mētis abiectum.
 obiectū. item abiectum. obiectū. itē omnia in mensum. in imensum.
 Car. xxv. fa. i. Aueroi finē. fidē. itē quelibet uiliora. interpone. &. itē
 in greco εχισ δετα. δε τε. itē πατωα λησ. παντωα λησ. itē αρμοσεισ.
 αρμοσεισ. Car. xxvi. fa. i. siue occidētales. accidētales. Car. xxviii. fa.
 i. ubi scribit natura sensus. desūt deinceps hec uerba q̄ subscribo hoc
 modo. i. intellectus absens bonū appetit. presens amplectit. Totum
 hoc natura sensus. Car. xxx. fa. i. est esse. interpone te ip̄sa. Car. xxxi.
 fa. i. hoc igit̄ est. deme igit̄. item facie. ii. qd̄ non uult. qd̄ uero uult.
 Car. xxxii. fa. i. dei finem. sui finē. item atq̄ sūmū. interpone ip̄se. itē
 a diuine. a diuina. itē fa. ii. intus haberet. haberent. itē quīs. quauis.
 Car. xxxiii. fa. ii. in greco. scribe απροφα λιγγι θσον. itē fa. ii. & aīantes
 quatū. aīalia quorū. item melius ista. hec. Car. xxxiiii. fa. ii. Deus nō
 strarū. naturarū. Car. xxxv. fa. ii. deus ip̄se. ip̄sa. Car. xxxvii. fa. i. ī gre-
 co ουδε λυνα μει. interpone ene. Car. xxxviii. fa. i. mouet mouet. dele
 secūdum mouet. Item fa. ii. angelus ista. hec. Car. xli. fa. i. priusq̄ mo

rus. primusq;. Itē fa. ii. definito. definitio. Car. xlii. f. i. ni. nisi. itē ubi scribitur: ut instrumētū. desunt multa: que hic ita subscribo. f. Sed neq; etiā ullo pacto generabit ipse. Cum. n. nihil ultra pprium agat gradū nullo modo pōt accidens generare substantiā: sed materiā dūtaxat accidērali quadā preparatione disponere. Seq̄ in textu oportere &c. Itē fa. ii. ita ut in naturali arte. dele ut. Car. xliii. fa. i. ubi dicitur/habeat actū. subiunge. Neq; sufficere purādū est: si uniuersalis remōtaq; causa tantū sit prestantior. Alioquin impfectissime queq; apud nos cause possent in uirtute celestium pfectissima queq; pducere. Sequitur. hec oia &c. item fa. ii. fecundiam. facundiā. item infusam & corpusculis. deme &. Car. xliiii. f. ii. terra & aque. aqua. itē acto. octo. Car. xlv. f. i. si dera. siderea. itē fa. ii. simplicem. simplicē. item. xii. presint. presūt. item denariis. duodenariis. Car. xlvi. f. i. cedamus. redeamus. item peragmus. pgamus. Car. xlviii. f. i. unde natura. unde nam? Itē. f. ii. uniuerso corpore. in uniuerso. itē triū principiū. principū. item plato noster. plato uideēt. Car. li. fa. i. in mundo ralem. telā. item fa. ii. in fine huic. infime. Car. liiii. f. i. ubi scribitur/ desinit uiuere. subiunge hec. Si enī qd mouet̄ ab alio q̄diu adheret motori/ tā diu mouet̄: multo magis qd̄ a se ipso mouet̄: q̄a idem ē atq; motor/ nunq̄ a motore desertū/ moueri desinit nūquā. Sequitur. preterea &c. Itē spiritalis. spiritales. itē ipsis spiritalē. interpone facere. itē. f. ii. Quarta rō q. q̄. Item & humiditas interpone si. Car. liiii. fa. ii. ad angelū. ad agendum. itē a medio. e medio. item istuc. istud. item materiam q̄dem. materiā pdere. Car. lv. f. i. materie ordinet. ordinem. Car. lvi. f. i. a furore. & furore. Car. lvii. fa. i. ad nō esse nō ex eo. ad non eē uero ex eo. Car. lviii. f. i. & quia. etiam q̄a. item fa. ii. proponatur. primo ponat̄. Car. lx. fa. i. sane in essentia. deme in: interpone est. Car. lxii. f. i. secunda sed prima. secundaq; sed prima. Car. lxiii. f. ii. an omnes. ante omnes. Car. lxiiii. f. i. aeris potētie. potentia. item utraq; constar. constant. Car. lxvi. fa. ii. materie herent. materie herere uidentur. Car. lxviii. f. ii. profecto corpora. corpora. Car. lxviii. f. i. primo illo. ex primo illo. Car. lxxi. fa. ii. critolaus q. critolausq;. Car. lxxii. f. ii. luteū & spōderet. respōderet. Car. lxxiiii. fa. ii. corporis prouidere. peruidere. item apparent respicere. aspicere.

Car. lxxv. f. ii. effunder. offúder. Car. lxxvi. f. i. igneiq. eneiq. itē ea ue
re. uero. Car. lxxvii. f. i. alicubi .alibi. itē iudicabimur. iudicabitur.
Car. lxxviii. fa. i. ac uite rōnes. opationes. Car. lxxix. fa. ii. ab aīe ter
re. ab aīa. Car. lxxx. f. ii. pueniret. pueniret. Car. lxxxi. f. i. unū aliqd
aliqd. Car. lxxxiii. f. i. nū imaginabili. nō. itē fa. ii. nō aduētiria. iter
pone enī. Car. lxxxiiii. f. ii. ad corporalia. ad icorporalia. Car. lxxxv
f. ii. figurare eqdē. quidē. Car. lxxxvi. fa. ii. animali specuo. speculo.
Car. lxxxvii. f. ii. substanite. substantie. Car. lxxxix. f. i. ubiq. sit. fit.
Car. lxxxixiii. fa. ii. sapit qui quod. sapit q̄ quod. Car. lxxxixiiii. fa. i.
auguraī introspicit. dele hoc uerbū introspicit. Car. lxxxxy. f. ii. con
trario. cōtraria. Car. lxxxxyvi. f. i. nō tamē. nō tam. Car. lxxxxyvii. f. i.
fit ueritas. sit ueritas. Car. lxxxxyix. fa. ii. solum icorporalia. interpo
ne enim. Car. c. f. i. alioquin nos. nō. item. f. ii. lara sit. fit. Car. c. ii. f. ii.
situm. scitum. item siti. sciti. Car. c. iii. fa. ii. nō dispartit. dispertit. Car.
c. iiii. f. i. diffusa corporis. p corporis. itē actu. tactu. Car. c. v. fa. i. intel
lectus ī hoc. intellectus non hoc. Car. c. vi. f. ii. effici gerere. effingere.
Car. c. vii. f. ii. attribuitur. tribuit. Car. c. viii. fa. i. uel eandem. eadem.
Item proficit. pficit. Car. c. x. fa. i. corporalem eē. interpone presertim
elementalē. itē in eadem. in eadem. item fa. ii. odoribus. coloribus.
Item sub qualibet. sub quolibet. Car. c. xi. f. i. currit per immensum.
percurrit immēsu. Car. c. xiii. fa. ii. accederit. acceperit. itē mane. inane.
Car. c. xiiii. f. i. diei. dei. item infinita. infinitam. item que unitas. quia
unitas. Car. c. xv. f. ii. uniuersaliū rōnum. in uniuersalium. Car. c. xvi.
fa. ii. negant. nequeat. item appetionis. appetitionis. item appetio.
appetitio. Car. c. xx. f. i. impulsu. impulsui. Car. c. xxi. fa. i. despicit. di
spicit. Car. c. xxii. f. ii. cognoscit. cognosci. Car. c. xxiii. f. ii. uiuendi. ui
dendi. itē perit corpus. corporis. itē ut nō philosophare. uel nō &c.
Itē ad diuesa. ad diuersa. Car. c. xxiiii. f. i. inteditur. intendit. item ubi
scribit occupata. subde hec uerba. Atq. circa plurima a diuinis remo
ta distrahitur. ideo. Post hec sequitur ad diuinorū &c. item retrahere
tur. retrahetur. item fa. ii. respiciunt. respiscunt. Car. c. xxvi. f. i. spera
mus. spiramus. item que natura. que nā. item incorporabili. incōpara
bili. Car. c. xxvii. f. ii. emancipata. mācipata. Car. c. xxviii. f. i. a diuina

uirtute. unitate. item uaris. uariis. item unde merito. ut merito. Car.
cxxx. f. i. instructioe. antepone &. itē plaga ēe malos. dele ēe: anrepo
ne etiā. Car. cxxxi. f. i. nunq̄ ramē. dele ramē. itē fa. ii. crescēs. arescēs.
Car. cxxxii. f. i. abundāriā. abūdātia. Car. cxxxiii. fa. i. reditura. reli
ctura. itē semora. semorā. itē. f. ii. ut tāq̄. deme ut. Car. cxxxv. f. i. inq̄
unq̄. Car. cxxxvi. f. i. plātafmata. phātafmata. Car. cxxxvii. f. ii. sue.
sua. Car. cxxxviii. f. i. inspiciat. cōspiciat. itē inspiciantur. inspiciantur.
Car. cxi. f. i. habitura. habitatura. item in sexto decimo. secundo. item
fa. ii. arbitrantur. arbitrat. Car. cxli. fa. i. perierat. periret. Car. cxlii.
fa. ii. pulularent. pulularūt. item forme. ferme. Car. cxliii. fa. i. tibi ē:
interpone omnino. item tibi est. interpone quodāmodo. Car. cxliiii
fa. ii. p naturam accōmodaram. accommodata. item potentia ē intel
lectus. intellecturus. Car. cxlv. fa. i. sit a mēre. interpone haber. item
fa. ii. qd autē illo? illa. Car. cxlvi. fa. i. muscicule. muscipule. item ca
loris. coloris. Car. cxlvii. f. i. aduentitia nominā. nominantur. Car.
cxlviii. f. ii. efficiendum efficiendam. item ideo. ideoq̄. Car. cli. fa. i.
in aliquo earum. in aliquo rerū. item tum naturam. materiam. itē pul
chra mutant. mutantur. item ideo mutabilis. imutabilis. item incor
pora. incorporea. item quoq̄ alia. alio. item fa. ii. ac deum. ac demum
Item intelligibile quidam. quidem. Car. cliii. fa. i. plura ramen. plu
ra inde. Car. clv. f. i. ne irrationali. nature irrationali. item motiones.
notiones. Car. clvi. f. ii. pulchre referre. pulchra. Car. clvii. f. i. nō men
riuntur. nō meriuntur. item fa. ii. nec ne. hec ne. item talis ergo. talia
ergo. Car. clviii. f. ii. iandudum iādiu. Car. clviii. f. ii. sericii uermes.
dele hec duo uerba: scribe insecta sericia. Car. clx. f. i. hec complexio.
& complexio. item facie. it. a natura. antea. Car. clxi. fa. i. atq̄. atqui.
Item ī greco κατὸντα. κατὰντα. item fa. ii. elisimus. eligimus. Car.
clxii. f. i. mensuraret. mensurasset. item fa. ii. quod. quid. Car. clxiii
fa. ii. at. autem. Car. clxv. fa. ii. propositione. positione. Car. clxvii.
fa. i. disceptio. discretio. Car. clxviii. f. i. algatelis. algārelis. item ā. ē.
Car. clxx. f. ii. scribitur: recti trianguli longius. dele hec: & scribe lon
gius trianguli illius quem retriangulum nominā. Sequit̄ tantū & c.
Car. clxxi. f. ii. e naturali. & naturali. Car. clxxiii. f. i. secūdā. fecūdā.

Item in hominis mentem, mente. Car. clxxv. f. ii. fiat. fiant. item for
te disiungantur. disiunguntur. Car. clxxvii. fa. i. rectus fit. sit. Car.
clxxviii. fa. i. anima intelligo. aio. item facie. ii. cui ista. cur ista. Car.
clxxix. f. i. agnoscis. cognoscis. Car. clxxx. f. ii. conueniente. conue
nientie. Car. clxxxii. f. i. delectare. delectaret. item fa. ii. quod. quid.
Car. clxxxiii. f. i. affector. effector. item fa. ii. homo igitur. non igitur.
Car. clxxxiiii. f. i. potentia. potentia. item fa. ii. se habet animus: si ha
bet animus. Car. clxxxvi. facie. ii. Cap. ii. subiunge de philosophis.
Car. clxxxvii. f. i. ira se colligit. deme se: interpone ipsos i se spiritus.
Car. clxxxviii. f. i. harmoniam. harmonia. Car. clxxx. fa. i. pedem.
pedem. item illa. ipsa. Car. clxxxxi. f. ii. oppilentur. opplentur. Car.
clxxxii. fa. i. asseruari. asseuerari. ite deo ita: deme ira. item fa. ii. pul
monem. pollicem. Car. clxxxiiii. f. i. minime. numine. item uoluit.
noluit. item spem. specie. Car. clxxxv. fa. ii. indebilis. indelebilis.
Car. clxxxvii. facie. i. tenebar. tenebant. Car. cc. facie. i. negligit.
negligat. item fa. ii. harmonia. harmoniam. Car. cc i. f. ii. corpora. cor
porea. Car. cc iii. f. i. pp eadem. pp eandem. item amittitur. annitur.
Item fa. ii. amitti. anniti. item suppremis autē terminis. suppremus
aut terminus. Car. cc viii. fa. ii. super sit eternus. deme eternus. Car.
cc x. f. i. si. sicut. Car. cc xi. fa. ii. unidicantes. uindicantes. Car. cc xiii.
fa. ii. si iuuat. sed iuuat. Car. cc xiiii. f. i. minima. numina. item omni
hac. deme omni: & scribe i hac. Car. cc xv. f. ii. suppositioe. suspitione.
Car. cc xvi. fa. ii. perfectissimus qua. interpone est. item pnuntiantur.
prenuntiantur. Car. cc xix. f. i. contrariam. contrarium. item fa. ii. sed
moribus. morbus. Car. cc xx. f. i. more. in orbe. item minima. numina
Car. cc xxiii. f. i. Alexander afrodiseus platonicus. dele platonicus.
Item tanquā platonicus in secūdo problematum suorum libro. dele
hoc totum: & scribe in questionibus naturalibus. Car. cc xxv. fa. i.
mentes & deme &. Car. cc xxvi. f. i. mouet ante. mouet autē. Car. cc
xxviii. f. i. in infinitum. infinitū. Car. cc xxxii. f. ii. precedit. recedit.
Car. cc xxxvi. f. i. ostendet. ostendēt. item ideo. ideoq;. item fa. ii. mo
uēdi. nutriendi. item in sextodecimo. in secundo. Car. cc xxxvii. f. ii
quid opus. interpone igitur. Car. cc xxxix. fa. i. in anima sit. sint. ite

hic. hinc. Car. cc xl. f. i. sic ita. deme sic. item fa. ii. eas animi. eas cū. itē
uider. uideat. Car. cc xli. f. ii. esse actus. eē actu. Car. cc xliii. f. i. mouē
re. manente. Car. cc xlv. fa. i. uanescat. euanescat. item eorum spiritūū
qui sunt. Adde in cerebro sicut affectus phātasie comitatur agitatio
spirituum eorū qui sunt. Sequitur in corde &c. item fa. ii. in libro de
sonno. interpone animalium &. Car. cc xlvi. fa. i. quod. quid. Car. cc
xlvii. f. i. que brutis. in brutis. Car. cc xlviii. fa. ii. singularia. singula.
Car. ccl. f. i. inuentas. in inuentas. Car. ccli. f. ii. bona. bonas. Car. cc
lii. fa. i. a natura. antea. item fa. ii. oculos. oculus. item uidit. uider.
Car. cc liii. f. i. dantur. datur. item simulacia. simulacra. item fa. ii. cere
rum. certum. item fa. ii. confert. conferet. Car. cc liiii. fa. ii. ab infectio
nibus. ab infectionibus. Car. cc lvi. fa. i. in rubrica scribitur in eadem.
scribe in eodē. Car. cc lviii. fa. i. naturam. naturarum. Car. cc lyiii. f. i.
qua ratio. qua ratione. item fa. ii. Quod. Quot. item intelligentia. in
intelligentia. Car. cc lxx. f. ii. egorum. ergo rum. Car. cc lxxi. f. i. conti
ner. continent. Car. cc lxxiii. fa. i. firmarum. formarū. item descendūt.
discedūt. item uidemur. uidētur. Car. cc lxxiiii. f. i. anima. animam. itē
utinam. ut. item sine corpore. replica iterum sic. f. sine corpore inquā.
Item ascendat. ascēdat. item p aere. p aerem. Car. cc lxxv. f. i. expleat.
explet. Car. cc lxxvi. f. i. duximus. dux unus. Car. cc lxxvii. f. i. lumen
calefactoria. interpone cuius. item materie urit. interpone uehemen
tius. item hic & illud. hinc & illud. Car. cc lxxviii. f. ii. neq; tam. tamē.
Car. cc lxxix. fa. ii. terra. terram. Car. cc lxxx. fa. i. compensarent. compen
saret. Car. cc lxxxi. f. i. cohitur. cogitur. Car. cc lxxxii. f. ii. quando. quo
niam. Car. cc lxxxv. f. i. in parmenide in timeo. interpone &. item tum
ad aliam. tum ad alta. item incorpora. incorporea. item missa. missam
Item fa. ii. similitudo. si multitudo. Car. cc lxxxvi. fa. i. deniq; referas.
conferas. item statu. statui. item obtinet. obtinent. Car. cc lxxxvii. f. i
generat harmonia. harmoniam. item und sequi. unde. Car. cc lxxxix.
fa. ii. Ac. At. itē explicauitq;. explicuitq;. Car. cc lxxx. fa. i. discrepāt.
discrepabant. Car. cc lxxxxi. fa. i. syrianumq; puduit. interpone & her
miam. item muscarum. dele muscarum: scribe bestiarum. item eleatā.
eleatem. item illum ullum. item fa. ii. nihil nihil. dele hoc nihil quod

secundo repetitur. item ignorat. ignoret. Car. cc lxxxii. f. ii. in greco
απολειχασ. απολειψασ. item in greco ανατηκασ. αναγκασ. item sole
mus. soleamus. Car. cc lxxxiii. fa. i. defunt in rubrica. hec uerba. fa.
mūdum fuisse creatum. item ideo φ. ideo φ. Car. cc lxxxv. f. i. affluere.
effluere. item fa. ii. quiquis. quisquis. item nascentem. nascente. qd
Car. cc lxxxvii. f. ii. materie. inest. Car. cc lxxxviii. f. ii. in infinitā. infu
nitā. Car. cc lxxxix. f. ii. & momēto φ. deme & itē de generatione &
deme &. Car. cc lxxxx. f. i. euenesceret. euanesceret. Car. cc lxxxxi. f. i.
falli dent. falli deber. item in singula. inde singula. item fa. ii. turbā.
turba. item uūero numero. Car. cc lxxxii. f. i. lumen purū. in terpo
ne solis. item sed illi. interpone hec. Car. cc lxxxiii. fa. i. eo enim. de
te enim: scribe scilicet. item fa. ii. dinumeratur. dinumerantur. Car. cc
lxxxiiii. fa. i. illa quasi. interpone quidem. Car. cc lxxxv. f. i. ut
formam. ut forma. Car. cc lxxxvi. f. ii. tamen potest. tamen penitus.
Car. cc lxxxvii. f. i. mox tamē. mox inde. itē fa. ii. hec coniunctius.
hec coniunctius. Car. cc lxxxviii. fa. i. illic nobis. illic mobilis. item
fundamentum fundarum. item defutura preuidet. defuturam preui
det. Car. cc lxxxix. f. ii. prospicacia. pspicacia. Car. ccc i. fa. i. consuli
rur. consularur. Car. ccc ii. fa. i. at incidere. interpone mutato genio.
Item f. ii. beatissimis. beatissimi. itē cōiunctos. conuictos. Car. ccc iii.
fa. ii. perq; ipsam. p q; ipsum. Car. ccc iii. f. i. deuincuntur. deuincun
tur. item anime que. animas que. item solus restat. solius. item pfun
dis habitus. hiatibus. item per infimam. p infima. item fa. ii. expre
exptes. Car. ccc v. f. ii. mere. materie. item miris ut inquit modis. dele
id totum. Car. ccc vi. f. i. talia. alia. item fa. ii. quidē. quod. Car. ccc vii
fa. i. modis molescere miris. dele id totum. scribe oīo deleri.

